

ᐱᐱᐱᐱ ᐸᐸᐸᐸᐸᐸᐸᐸ

“...ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐸᐸᐸᐸᐸᐸᐸᐸ”

Friedrich Klára

„Mély titkú rovással...”

ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭᑭᑭᑭᑭ

“...ᑭᑭᑭᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ”

Friedrich Klára

„Mély titkú rovással...”

*„Mert nagy vala, nagy mind – az ősz
Nemcsak regél a hegedős.
Világbíró Etel hada
Nem kósza hírből támada.
Országá négy tengerre dőlt,
Közbül övé volt mind a föld,
Sok nagy folyó abban futott,
Belőle ki – egy sem tudott.
Etelvíztől addig, hun a
Gyors Tisza foly, regés Duna,
Egy volt a nép – bár kún, avar,
Egy volt a nyelv: és ez magyar.”*

Arany János: Az utolsó magyar (részlet, 1858)

Etel=Attila, Etelvíz=Volga (rég neve: Etil)

Köszönöm, hogy támogatták a könyv kiadását:
Kovács Ilonka és fiai – Zoltán és Ernő Kanadából,
Réthy Árpád és Marika Kanadából,
férjem Szakács Gábor és fiunk Miklós.

© Friedrich Klára – Szakács Gábor

Kiadó: Szakács Gábor T.: 403- 1086, +36 30 431 1281

Villámlevél: szakacs.gabor@interware.hu, szaki1@interware.hu

ISBN 978-963-88764-7-8

A kötetet Barta József gondozta

Nyomdai előkészítés: Barta Grafika Kft. T.: (1) 403-3579

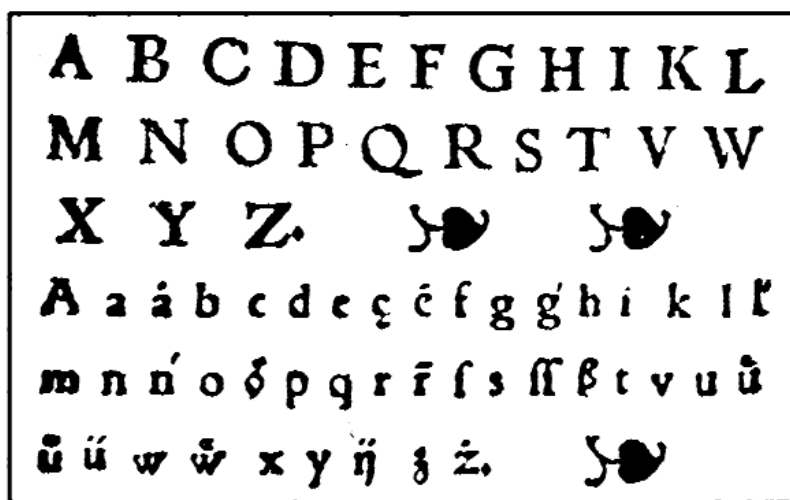
Nyomás: BLACK AND COLOUR KFT.

1164 Budapest, Csókakő u. 35. (Ipartelep) Mobil: 06 20 976-4222
studio.blackandcolour@mediacenter.hu, www.nemedynyomda.hu

Tartalom

Rovás ábécé és szabályok	5
Előszó	6
Rövid összefoglaló a magyar rovásírásról	8
Rövid összefoglaló a magyar számrovásról	13
A székely-magyar rovásírás kőkori előzményei, mint a Kárpát-medencei őshaza bizonyítékai	23
Alattyán-Tulát: tütartó vagy tarsolyzár?	36
Békés-Povádi nemzetséggel	37
Boszniai piramisok – visszatekintés	39
Bujáki rováslelet	43
Cebepusztai Tütartó olvasata	43
Cikói kisszíjvég rovásfelirata	45
Csehétfalvi porszaru rovásbetűi	46
Gelencei templom – még egy átjavított rovásemlék	48
Hasfalvi Naptiszteleti edény	50
Kiskörös-Vágóhíd-i ezüst kehely felirata	52
Kiskundorozsmai Íjcsontok feliratai	54
Kismarton vagy Kiskörös?	57
Madéfalvi rovásfelirat	58
Olosz Ella rovásírásos faliszőnyege	59
Öreg hölgyek rovásbetűkkel	61
Stroke és a rovásírás	67
Szarvasi Tütartó megfejtési kísérlete	71
Szent Mihály templom mesterjegyeiről	89
Telki hun lelet	93
D-ből GY rovásírásunkban	95
LY, J és I a magyar rovásírásban	100
A latin betűs összerovások forrása a magyar rovásírás	107
Megfejtés és olvasat különbsége	108
Jegyzeteimből	109
Kiegészítések	111
A két K betű használata	111
Kőkori játéktárgyak	111
Énlakai unitárus templom	111
Bor nemzetség	112
Rovásírás és balkezesség	113
Torma Zsófia	113
Roga hun király neve	114
Attila hun király neve	114
Nagyszentmiklósi Kincs	115
Felvidéki rovásírásos emlékek	115
Rohonci Kódex	118
Az Ég fiai	120
Fejtsd meg, olvasd el	121
Cserebőrűek	121

Dilettánsként tudományos könyvekről	123
A 896-os „honfoglalás” elmélet újabb következményei	134
Arany János időszerűsége	135
25 év a rovásírás bűvöletében és szolgálatában . . .	137
Emlékezés Fülöp Júlia szászvárosi helytörténészre . .	173
Emlékezés Tomory Zsuzsa magyarságkutatóra	174
Tar Mihály keresztfia	176
Varga Márta: Egy személyes történet a nemzedékeken át megőrzött ősi örökségről	177
Szakács Gábor: Olvasni muszáj! Beszélgetés Meixner Ildikóval	183
Szakács Gábor: Múltunk a bódorgó köveken	185
Fejtsd meg, olvasd el – Megfejtések	188
Rovásírásos olvasógyakorlatok	189
Rovásírás játék – szókirakó	215
Kiadványaink	216
Hibajegyzék	217
Összesített szakirodalom	219
Képek forrásai	232

Latin betűsor Dévai Bíró Mátyás könyvéből, 1549-ből

Láthatjuk, hogy a magyar nyelv bizonyos hangjait a hiányos latin betűkészlettel még a XVI. században sem tudták maradéktalanul lejegyezni. Ezzel szemben a magyar nyelvvel együtt fejlődött rovásírásunkban a kezdetektől fogva ezekre a hangjainkra is volt jel.

É	E	D	CS	C	B	Á	A
aK	J	Í	I	H	GY	G	F
Ó	O	NY	N	M	LY	L	eK
TY	T	SZ	S	R	P	Ö	Ö
	Y	Z	V	Ü	Ü	Ú	U

Forrai Sándor ábécéje

A rovásírás legfontosabb szabályai:

1. A rovásírást jobbról balra írjuk, mert legtöbb írásemlékünkben így szerepel. Lehet balról jobbra is írni, ám ez nem hagyománykövető. Ebben az esetben meg kell fordítani a betűket.

2. A szavakat szóközökkel választjuk el egymástól. Az írásjelek ugyanazok, mint a latin betűs írásnál.

3. A rovásírásban két fajta K betű használatos. Magyar Adorján szerint az egyik a szó végeire, a másik a szó belsejébe kerül. Forrai Sándor véleménye ezzel szemben az, hogy a két fajta K használatát a mellettük lévő magánhangzók hangrendje dönti el. Friedrich Klára kutatásai szerint rovásemlékeink nem igazolják ezeket a szabályokat. Egyszerűbb, ha csak a \diamond jelet használjuk K-ként, ez rovásemlékekkel is alátámasztható.

4. Fontos szabály, hogy rovásírásunkban csak azokat a betűváltozatokat használhatjuk, amelyek valamely régi rovásleírásban megtalálhatók.

5. A rovásbetűk között nincs Q, W, X, Y. Rovásírással így jelöljük őket:

QU = KV	pl.:	Aquincum quartz	ᠠᠬᠤᠨᠴᠢᠩᠴᠤᠨ ᠠᠬᠤᠨᠴᠢᠨᠠᠷᠲᠤ
X = KSZ	pl.:	taxi	ᠲᠠᠭᠢ
Y = I vagy J	pl.:	Vörösmarty York yoghurt	ᠦᠢᠷᠦᠷᠦᠰᠢᠮᠠᠷᠲᠤ ᠶᠣᠷᠦᠷᠠᠶᠤᠨ ᠶᠣᠭᠡᠬᠡᠷᠲᠤ
W = V	pl.:	Wesselényi	ᠦᠠᠰᠡᠯᠡᠨᠢ

Előszó

A *„Mély titkú rovással...”* címet adtam könyvemnek, mert 2017 Arany János éve, születésének 200. évfordulója. Ugyanúgy elbűvöltek 1768 oldalas, négy darabra szétesett *Összes költői művei*, mint amikor a szüleim olvastak fel belőle több mint 60 évvel ezelőtt.

Az előző könyveimhez hasonlóan, a mostani is tartalmaz új ismereteket a magyar rovásírásról, megfigyeléseket, művelődéstörténeti adatokat, olvasógyakorlatokat, tanulságos szakirodalmat, sok ábrát, továbbá egy összefoglalót arról a munkáról, amelyet ősi írásunk területén végeztünk férjemmel, Szakács Gáborral az elmúlt 25 évben.

A rovásírás kutatása, terjesztése területén nagyon sok a feladat, nem pihenhetünk. Ezt az is mutatja, hogy a magyar rovásírás még mindig nem lett hungarikum, a fröccs (Spritzer) viszont igen. Nem vagyok ellensége a fröccsnek, főleg ha rozéborból készül, de a magyar művelődéstörténet legértékesebb kincsét, a rovásírást kellett volna elsőként felvenni a hungarikumok sorába. Rováslelkjeink pusztulnak, eltűnedeznek, a hivatalos szakemberek semmit nem tesznek megmentésükért, összegyűjtésükért, pedig tekintélyük, idejük lenne rá. Azért sem tettek semmit, hogy a magyar rovásírás a Unicode-ba kerüljön, vagy Forrai Sándor munkássága Magyar Örökség Díjas legyen. Mindezeket a feladatokat az általuk dilettánsnak, laikusnak, délibábosnak gúnyolt magyar emberek – kis fizetésből, kis nyugdíjból élők – idejüket, pénzüket, egészségüket feláldozva végzik el.

Mivel 1948-ban születtem, végigszenvedtem a félelmetes kommunista diktatúrát, ezért tapasztalataimból adódóan az a véleményem, hogy 1945 óta a legjobb kormány a jelenlegi Fidesz-KDNP összefogása. (2017 van). Vezetésük alatt, egyetlen kivétellel, minden egyéb területen, nagy előrelépések történtek a proletár diktatúrából a polgárosodás felé. Az egyetlen elmaradott terület, a magyar őstörténet ügye, itt nem történt előrelépés. 1989-ben olyan csodavárás volt, hogy azt hittük, még a tankönyveket is át fogják írni. Azonban a szkíta-hun származás – krónikásaink ellenére – még mindig tudománytalannak, dilettánsnak, laikusnak bélyegzett. Még mindig a finnugor-török származás és nyelvrokonság a tudományos és hivatalos. Lehet azt mondani, hogy most már csak nyelvrokonság, de ez a kifejezés értelmetlen. A nyelvrokonság az anyanyelv rokon-sága, akinek finnugor az anyanyelve az finnugor, akinek török az török. Tehát ez a származás és nyelv különválasztás csak *„török áfi-*

um” azoknak, akik nem tartják továbbgondolkodásra érdemesnek ezt a témát, akiknek mindegy, hogy ők finnugorok, törökök vagy magyarok. Akiknek mindegy, azok feladták nemzeti önazonosságukat, azok világpolgárok.

Továbbra is azt sorolják tankönyvekben, szakkönyvekben, hogy mi magyarok mennyi mindent vettünk át másoktól. Pedig bőségesen van szakirodalmunk szakemberektől, akik mást bizonyítanak. Itt csak egy példa a sokból, Bella Lajos régésztől, a felvidéki Jászó barlangjában talált állatcsontokról: *„...Lambrecht Kálmán megállapította, hogy gyöngytyúkcsontjai. Eddigélé azt gondoltuk, hogy e madarat a törökök hozták először hazánk földjére, és íme kiderül, hogy jóval 2000 évvel a török uralom előtt már táplálékul szolgált e föld lakóinak.”* (Hillebrand - Bella, 1921/250.)

A rovásírás használatánál a kézírás híve vagyok. Arra biztatom a rovásírást tanulót, gyakorlót, hogy ne számítógéppel, hanem kézzel írjon. A számítógép billentyűinek nyomogatása nem azonos hatású az írással, hanem gépelés, bár nem vonom kétségbe a gyors továbbításból eredő előnyeit. Az írásmozgás, mint már sokszor leírtam, testünk legfinomabb, legösszetettebb mozgásformái közé tartozik, mely-oda-vissza hat, tehát a visszacsatolás során más minőségű, magasabb szintű ismeret jut az agyunkba. A billentyűk nyomkodása nem közvetíti ezt a hatást, a finommozgást nem gyakoroljuk és nem fejlesztjük vele a szem és kéz összehangolt működését. Nem csak a rovásírás, de minden fajta kézírás fejlesztő hatású, tehát megszüntetése némely országban egy buta tömeg létrehozását célozza.

Hangsúlyozom ismét a papírkönyvek fontosságát a világhálóval szemben, ahol sok a pontatlan adat, a valótlanság, a befolyásoló, félrevezető szándék. Özönlenek a hatalmas ötletek, megváltó „új” felfedezések a számítógépemre, miközben ezeket már régen megírták valakik – papírkönyvekben. *Ami nincs a világhálón, az nem is létezik*, ez a XXI. századi közgondolkodás alapja. Ne ezeket a töredékeket olvassuk, hiszen azért ömlesztik ránk, hogy szétszórják a figyelmünket, hogy ne legyenek megalapozott, átfogó ismereteink. Könyveink szakirodalmában többségében olyan papírkönyvek szerepelnek, amelyek elvezetnek a magyarság valódi őstörténetéhez.

Egyúttal felhívom a figyelmet arra, hogy írásaim adatai, rajzai nem a világhálóról, hanem a szerzők eredeti, papíron megjelent tanulmányaiból származnak, vagy saját kutatási eredményeim, rajzaim. Ezeket nem néhány „egér” kattintással, hanem a helyszíneken vagy nagy könyvtárakban, idő és pénz ráfordítással gyűjtöttem össze. Ha valaki forrásként használja, kérem munkámnak hivatkozással történő

megbecsülését, mint ahogyan én is hivatkozom azokra, akiknek ismereteit az olvasónak közvetítem.

Itt mellékelem a rovásírás történetének nagy eredményét, a 2014-ben a Unicode-ba, a nemzetközi karakterkészletbe bekerült régi magyar betűk sorrendjét. Hiteles, régi rovás emlékekből származnak a betűk, idegen elemeket nem engedtek be a hagyományokat őrző magyar rovásírók. Forrai Sándor írta 1985-ben, a Küskarácsontól Sülvester estig c. könyvében: „...a magyar nyelvet latinbetűs írással jegyezni csak nagy torzítás árán, vagy egyáltalán nem volt lehetséges. Az Olvasó minduntalan tanúja lesz annak a harcnak, ahogy nyelvünk küzdött a 'betolakodó' idegen betűkkel szemben.” Ezt a harcot a magyar nyelv, a magyar betűk, a magyar rovásírók 2014-ben megnyerték, de folyamatosan támadnak a magyar nyelvet és a hozzá tartozó rovásírást „korszerűsítés” ürügyén korcsosítók, így résen kell lennünk, ahogyan a cserkészek jelmondata is tanácsolja.

em	ely	el	ek	ej	í	i	eh	egy	eg	ef	é	e	ed	ecs	ec	eb	á	a
ezs	ez	ev	ü	ü	ú	u	ety	et	esz	es	er	ep	ö	ö	ó	o	eny	en
1000	100	50	10	5	1	emp	us	ent	ech	ent ant	and	amb	enc	er	ö	ä	unk	ak

Az MSZ ISO/IEC 10646:2015 számítógépes szabványba került „Old Hungarian” magyar rovás jelkészlet.
(az önmagukban kimondott mássalhangzókat „e”-vel ejtjük)

Rövid összefoglaló a magyar rovásírásról

A rovásírás egy jellegzetes, vonalas, többnyire egyenes szárú betűkből álló régi írásfajta, amely minden íráshordozóra, (kő, fa, fém, pergamen, papír, selyem, stb.) alkalmazható. A **rovásírás** szó tehát főfogalmat jelöl, ez alá tartozik a **rovás** fogalma, amelyről akkor beszélünk, ha az írás faragással, véséssel, karcolással történik, tehát ennek során az íráshordozó felületébe mélyítjük a betűket. Ugyancsak a rovásírás, mint főfogalom alá tartozik a számítógépes rovásírás fogalma is.

Rovás emlékei más népeknek is fennmaradtak (például pelazg, föniciai, etruszk, latin, görög, germán, türk), azonban írástörténeti ku-

tatásaimból arra következtetek, hogy ezek a magyarok elődeinek rovásírásából fejlődtek. A magyar rovásírás a Kr. e. 5. és 3. évezred között a Kárpát-medencében virágzott Bánáti (Tordos -Vinca) műveltségéből ered, mivel az e korból származó, régészetileg hiteles leleteken található jelek alakilag egyeznek a 14. és 18. sz. között keletkezett szintén hiteles rovás emlékekből összegyűjtött ábécék 32 betűjéből 31-el. Ez az írás folytonosságára utal. Bár a kőkori jelek hangértékeiben nem lehetünk biztosak, néhány jelcsoport 2-3 betűs magyar szóként olvasható, ez pedig a szigorú tudományosság szerint is alátámasztja a feltételezett hangértékeket. Az csak feltételezésem a bajóti csont pálcavég alapján, hogy a Kárpát-medencében még korábban, 15-20 ezer éve már használták a betűírást. Ezt azonban még nem tudom elég rovás emlékekkel alátámasztani.

Nemzeti írásunkat, a magyar rovásírást szkíta, hun, avar elődeinktől örököltük. Régészeti, tárgyi emlékek alapján elmondhatjuk, hogy ez a legelső „egy hang-egy betű” írás Földünkön.

A rovásírás tehát a magyarok régi és értékes művelődéstörténeti kincse, a hagyományörzés legnemesebb formája. Krónikásaink, történetíróink is megemlékeztek róla, többek között Kézai Simon, Kálti Márk, Thuróczy János, Antonio Bonfini, Verancsics Antal, Szamosközi István, Bél Mátyás és szkíta-hun írásnak nevezték. A 'rovásírás' elnevezést a XX. század elején Tar Mihály, aki juhász őseitől tanulta és Fadrusz János, a kolozsvári Mátyás szobor alkotója adta régi írásunknak, mellyel tökéletesen kifejezték fába róható, kőbe véshető, papírra egyaránt írható jellegét. Székely-magyar rovásírásnak is nevezik, mivel legtöbb emlékét a székelyek őrizték meg számunkra. 1945 utáni fennmaradása a cserkészmozgalomnak is köszönhető.

Rovásírásunk nyelvünkkel együtt fejlődött, mert magyar nyelvünk minden hangjára van benne jel, ezért mondhatjuk, hogy a mienk és nem vettük át senkitől. Tehát mint már említettem, a betűírások közé tartozik, ahol minden hangot egy külön betű jelöl, így még a legelvontabb fogalmat is könnyen le tudjuk jegyezni. Amikor a X-XI. században át kellett térnünk a latin betűs írásra, ebben nyelvünk 13 hangjára nem volt jel (TY, GY, NY, LY, SZ, ZS, CS, K, J, Á, É, Ö, Ü). Így alkalmatlan volt szép magyar nyelvünk lejegyzésére és írásbeliségünket erősen visszavetette, nyelvünket megcsonkította.

Rovásírásunk emlékei bizonyítják, hogy őslakók vagyunk a Kárpát-medencében. Ilyen emlék a bajóti Jankovich barlangból a 15-20.000 éves csont ár vagy pálcavég, a tatárlakai sírlelet 7-8000 éves írásos korongja, Torma Zsófia erdélyi régész nő (1832-1899)

írásjeles cseréptöredék gyűjteménye az újkőkorból és általánosságban a Tordos -Vinca műveltség írásjelei.

A rovásírás bizonyíték szkíta-hun-avar-magyar folytonosságunkra is, mert ezeknek a népeknek tárgyi, régészeti emlékein megtalálható. Pl. 2700 éves szkíta ezüstcsészén, oroszországi hun sziklafeliraton, avar tűtartón, Árpád-kori botnaptáron. Szkíta-hun elődeink írását már a Krisztus előtti III. században említi a görög Agatho, a Krisztus utáni II. században Lukiánosz szír-görög utazó, az V. században Priszkosz, a tudós görög, aki Attila hun királynál járt követségben.

A rovás emlékeink a hivatalos állásfoglalással ellentétben arról tanúskodnak, hogy ezt az írást az egész Kárpát-medencében használták elődeink. Többek között Szarvason került elő az avar kori csont tűtartó, Somogyban a Bodrog-Alsóbú-i kohófúvóka, Újpesten két cseréptöredék Kurszán fejedelem szállásterületéről. Erdélyből, Felvidékről, Délvidékről, Őrvidékről egyaránt vannak rovás emlékeink.

Ugyancsak bizonyíték a rovásírás arra, hogy elődeink közül mindenki írástudó volt, a juhászgyerekektől a fejedelmekig, olyan korokban, amikor még a frank császár, Nagy Károly sem tudott írni, saját életrajzírója, Einhard tanúsága szerint. Többek között ebből a korból találtak Szarvason köznépi avar női sírban a csont tűtartót, melybe 60 rovásjelből álló szöveget karcolt a tulajdonosa.

A rovásírás cáfolja, hogy csak az 1000. év táján, a nyugati térítő papoktól tanultunk meg írni-olvasni, továbbá a 896-os besenyő beüldözéses honfoglalást, őseink sámán vallását, a finnugor és török származás és nyelvrokonság elméletet. Mi magyarok a nyelvünket és írásunkat nem vettük át senkitől, itt hoztuk létre a Kárpát-medencében.

Mindezeket tiszteletre méltó szerzők alapján és saját kutatásaimmal eddigi könyveimben, írásaimban bizonyítottam.

Néhány nevezetes rovás emlékünk:

- Az avar kori szarvasi csont tűtartó, mely megtekinthető a szarvasi Tessedik Sámuel Múzeumban.
- A XIII. századi keresztelőmedence a székelyföldi Vargyason, a Makovecz Imre által tervezett református templomban található.
- A XII-XIII. századi gyergyószárhegyi, közel 200 szavas rovás botnaptár Luigi Ferdinando Marsigli olasz tudós és hadmérnök másolatában maradt fenn 1690-ből, a másolat bolognai könyvtárban található.

- A Nikolsburgi ábécé, mely 1483 előtt készült, az Országos Széchényi Könyvtárban őrzik.
- Az énlakai unitárius templom kazettás mennyezetre festett rovásfelirata 1668-ban készült, még megtekinthető, míg a szúrás nem végez vele.
- 1598-ban tankönyv is megjelent, *Rudimenta, azaz a hunok régi nyelvének elemei* címmel, latin nyelven. Thelegdi János, felvidéki, érsekújvári születésű későbbi római katolikus főpap, nyitrai püspök és kalocsai érsek, 24 éves korában, leideni diák korában készítette. A 16 oldalas könyvecskének eddig csak kéziratos másolatai kerültek elő.

Legrégibb, hiteles rovás ábécéink többsége 32 betűből áll, hosszú magánhangzókat nem tartalmaz. Az első **É** betű ugyan már 1654-ben megjelent Miskolczi Csulyak Gáspár emléksorában, de nem vált általánossá. (Ő Miskolczi Csulyak István, a wittenbergi és heidelbergi egyetemen tanult református esperes, Bethlen Gábor fejedelem tábori lelkészének fia.) A rovás **Á** és **É** betű használatának általánossá válása Magyar Adorján (1887-1978) néprajz kutatónak és díszítőművésznek köszönhető, ábécéje így 34 betűből áll. Mivel Forrai Sándor gyors és gépiró tanár, rovásírás oktató, kutató iskolában is tanította és nem akarta, hogy tanítványai az akadémiai helyesírási szabályokkal ellentétbe kerüljenek, hiteles régi rovás emlékekből válogatott jelváltozatokat a hiányzó hosszú magánhangzók számára. Ábécéje így 39 betűs lett.

Tanári tapasztalataim alapján azt ajánlom, hogy a rovásírás oktatását legkorábban az általános iskola harmadik osztályának elvégzése után kezdjük, a latin betűs írás-olvasás-helyesírás megfelelő elsajátítása után, hogy ezek szabályai alaposan rögzüljenek. Felső korhatár nincs, mivel több kedves ismerősünk nagyszülő korában tanulta meg, pl. úszó világbajnoknőnk, Egerszegi Krisztina édesanyja, aki kézzel átírta az egész *János vitéz* rovásírásra.

A rovásírás 1945 utáni fennmaradásában nagy szerepet játszott a kommunisták által ugyan betiltott, de szellemiségében, lelkiségében hatékony cserkészmozgalom. Jelentős hagyományai vannak az erdélyi cserkészek rovásírás versenyének. Csonka - magyarországi, felvidéki, délvidéki terjedésében, általánosan ismertté válásában nagy szerepet játszottak a Szakács Gábor író, újságíró által 1997 és 2011 között szervezett rendezvények és versenyek, melyek az egész Kárpát-medence hagyományőrző rovásírás oktatóit és tanuló ifjúságát összefogták, sőt még a stuttgarti cserkészek közül is érkezett versenyző. E versenyeknek köszönhetően került be a rovásírás az oktatásba a szakkörök révén és eredményezte, hogy 2013-tól a Hon és

népismeret tantárgy keretében hivatalosan is oktatható *Az ősi magyar kultúra hagyatéka* részen belül.

2013-ban Forrai Sándor rovásírásos munkássága Magyar Örökség Díjat kapott Szakács Gábor beadványainak és a hozzá csatlakozók támogatásának köszönhetően.

2014-ben a Szondi Miklós rovásírás oktató-kutató által összehívott rovásírók solti tanácskozásának és az amerikai kódolási szakértőnek, Michael Eversonnak köszönhetően magyar rovásírás bekerült a világ összes írásrendszerének egyetemes karakterkészletébe, a Unicode-ba.

A rovásírás legnagyobb jelentősége, hogy időben és térben összefogja a Kárpát-medence magyarságát.

Időben:

1. Kárpát-medencei ősiségünk bizonyítéka
2. A szkíta-hun-avar-magyar folytonosság bizonyítéka

Térben:

Összefogja a trianoni diktátum által szétszakított magyarságot, mert Felvidékről, Erdélyből, Délvidékről, Kárpátaljáról, Órvidékről egyaránt vannak rovás emlékeink.

(*Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás, 2003/7.*)

Baranyai Decsi János, a Marosvásárhelyi Református Főiskola tudós tanára írt 1598-ban ajánlást a már említett Thelegdi János rovásírás tankönyvéhez, ebből részlet: *„...Ezen betűket bárki igen rövid idő alatt, igen könnyen ... megtanulhatja. Miért is ezen betűket nemcsak arra tartom érdemesnek, hogy minden iskolában tanítsák és a gyermekekbe csepegtessék, hanem arra is, hogy minden rendű honfitársunk, gyermekek, öregek, asszonyok, nemesek és parasztok, egy szóval mindazok, akik azt akarják, hogy magyarnak neveztesse nek, tanulják meg.”*

Szkíta-hun ábécé Faulmann könyvéből, 1880.

Λ	×	↑	∇	†	∫	∩	⊗	Λ	f	℥	+	3	◇	N	Λ	⊙
a	b	cz	cs	d	e	é	f	g	gy	h	i	j	k	k (Final)	l	ly
§	∅	∩	∩	∫	3	∫	℥	Λ	∩	∫	℥	∩	4	℥	∫	Ψ
m	n	ny	o	ö	p	r	r	s	sz	t	ty	u	ű	v	z	czs.

Bél Mátyás ábécéjének egyik németországi változata

Rövid összefoglaló a magyar számrovásról

I. Rovás számjegyek írása

A rovas betűk és a rovas számjegyek alakja szépen illik egymáshoz, szinte formatervezett egységet alkotnak.

A számrovás jegyei szintén jobbról-balra haladnak.

X	IIII	IIII	IIII	IV	V	IIII	IIII	II	I
10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
X	X	XV	V	XX	VX	IX			
1 000	100	60	50	20	15	11			
XX	XX	XX	XX						
1 000 000	100 000	10 000	2 000						

1. ábra

A rovas számjegyeket úgy írjuk le sorban, ahogyan kiejtjük.

Például 2014: leírjuk KETTŐ – EZER – TÍZen – NÉGY

Nem írjuk le kétszer az ezrest, mert ha így folytatnánk, e helytelen észjárás következményeként akkor például a százezernél százszor kéne leírnunk az ezrest.

IIIIIXXX	IIIIIXXXII
2014 - helytelen	2014 - helyes

2. ábra

Még egy példa, **4452**: leírjuk, hogy NÉGY – EZER – NÉGY- SZÁZ – ÖTVEN – KETTŐ

Nem írjuk le négyszer sem az ezrest, sem a százast, mert e helytelen észjárást követve igen hosszú számsorokat kéne körömlnünk.

3. ábra

Néhány példa a számírás használatára:

4. ábra

Vitatható az a felfogás, hogy rovás számjegyeinkkel a 999.999-nél nagyobb számok nem írhatók le, valamint a nulla hiánya miatt műveletek nem végezhetők velük. Hatalmas állatállománnyal rendelkező szkíta-hun-avar elődeinknek bizonyára jó módszerük volt erre. Talán abakusz vagy szorobán szerű eszközt használtak.

Néhány éve egyik rovásírás előadásunk utáni beszélgetésen Vér Csaba, pécsi fiatalember hasonlóságon alapuló ésszerű javaslatot tett milliós és nagyobb számok leírására. A javaslatot elfogadom és ajánlom, mivel hagyományos, történelmi rovásemlékünkön található ezres rovásjelünket használja, azonban régészeti lelettel ezt egyelőre nem tudom alátámasztani. 5, 6. ábra

1 000 =	✱	
10 000 =	✱X	
100 000 =	✱✱	1 200 000 = ✱✱II*✱I
1 000 000 =	✱✱	6 500 000 = ✱✱V*✱IV
1 000 000 000 =	✱✱✱	50 000 000 = ✱✱V

5.-6. ábra

A rovás számokkal való műveletekre először és mindezidáig egyedül Barta József mérnök, grafikus dolgozott ki javaslatot, Meggyesfalvi István segítségével. Tanulmánya Rovásírás tankönyvemben és honalapunkon a Rovásírás rovatban is olvasható, **Műveletek rovás számokkal** címen.

Hum Attiláné Lídia rovásírás oktató pedig tanítja is ezt a módszert.

II. Rovás számok, szám rovások – történeti áttekintő

A számrovással kapcsolatos anyag kevés. Átfogó, alapos helyszi-

ni kutatást, gyűjtést utoljára Herman Ottó és Sebestyén Gyula végeztet, hozzávetőlegesen 1900 és 1910 között. Itt említem még Madarassy László néprajzkutatót, kinek szorgalmáról a budapesti Néprajzi Múzeum leltárkönyvei tanúskodnak az 1920-as évekből.

Azóta a tárgyi bizonyítékok kis része múzeumba, nagy része tűzre került.* (Magyarázat a 19. oldalon)

Fontos feladat lenne Herman Ottó, Sebestyén Gyula, Madarassy László gyűjtéseinek alapján a rovásbotok tájegységek, adó és fizetség fajták, valamint az elszámolt jószágok és termények szerinti elemzése, értelmezése és a következtetések levonása.

A Néprajzi Múzeumban 10 darab számrovás botot láthatunk kiállítva. Magyar nyelvünk is őrzi a „sok van a rovásán” kifejezést, amely adósságot, tartozást jelentett, elvont értelemben pedig az erkölcsi adósságot, a kijavítani való hibákat értjük alatta, melyeket Teremtőnk ró fel égi rovásbotunkra.

Mint már sok helyütt leírtam, a **rovásírás** szó főfogalmat jelöl, ez alá tartozik a **rovás** fogalma, melyről akkor beszélünk, ha az írás faragással, véséssel, karcolással történik, tehát ennek során az íráshordozó felületébe mélyítjük a betűket.

Czuczor Gergely és Fogarasi János művében ezt olvashatjuk a Ró (=rov v. rav) szónál: *„Éles eszközzel bizonyos kemény testen metszést teszen, hézagot, vonalat vés belé; különösen jegy gyanánt metsz be valamit. Betűket, számjegyeket róni a fa derekába. Nevét beróni a gyűrűbe. Botra felróni a gabonakeresztek számát...”*

A latin „littera incisa” bevésett, bevágott betűket jelent.

A rovást bicskával (bicsak, bicsok) végezték. Nagyobb, kemény fából készült rovásbot esetén kisméretű fűrész alkalmaztak. A ródaló fejszével fatörzseket, tönköket daraboltak.

A rovás helyes módját Herman Ottó rajzán szemlélhetjük. Főként a hosszú rovás botokat a rovó bal hóna alá vette, bal kézzel fogta s jobb kézzel róta a jegyeket jobbról-balra.

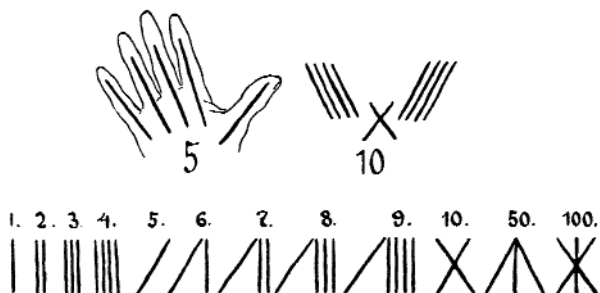

7. ábra

GÚLYAROVÁST ROVÓ SZÁMADÓ.

Mint tanárt, a balkezesség jelensége erősen foglalkoztatott, egy tanulmányt is készítettem „Rovásírás és balkezesség” címmel. Jobbról balra haladó rovásírás esetén a balkezeseknek előnyük van, mert nem takarják a leírtakat. Rovásnál viszont a balkezes rovóknak a „hónuk alá fogás” móddal jobbról balra írni elég nagy írásfelület veszteséget jelentett, mivel nagyjából középen kezdhették. Tehát ha ezt el akarták kerülni, szükségük volt egy szilárd felületre, ahova lehelyezhették a botot. A másik lehetőség, hogy kettős ökörszántás (kettős busztrofedon) sorvezetést alkalmaztak a balkezes rovók.

Herman Ottó írja: *„Tudásom és felfogásom szerint a legmagyarabbnak vehető számrovás jegyképét a kéztől kölcsönözte, ebben tehát az ősi eredetű számrendszereket, a melyek a kéz és láb ujjaira vannak alapítva, követi.”* 8. ábra

A MAGYAR SZÁMROVÁS RENDSZERE.

8. ábra

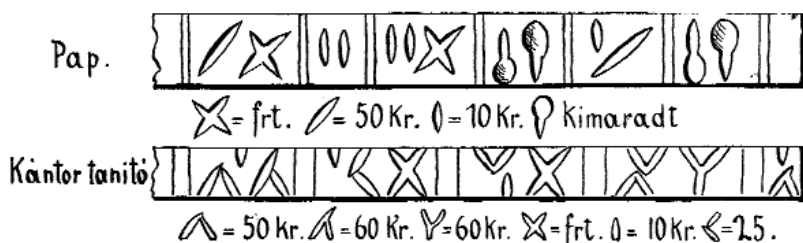
Valóban, jómagam is azt feltételezem, hogy a barlangrajzok között található tenyérlenymatok ujjakkal való számolást, számokat jelentenek és nem értek egyet a megcsönkített ujjú kezekről szóló rémtörténetekkel. 9. ábra

9. ábra

Herman Ottó leírásai főként Hátszeg (Erdély, Hunyad megye) és Avas-Újfaluban (Erdély-Szatmár megye) gyűjtött emlékekre vonatkoznak. Megállapítja, hogy a rovás számok „összealkotása” mindig hozzáadással jön létre, nem elvonással, mint a római számoknál.

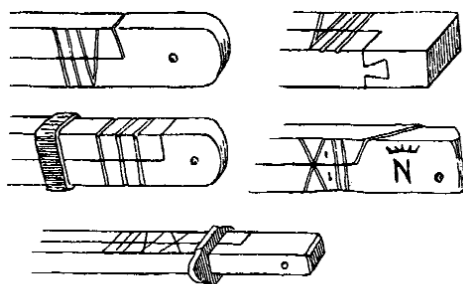
Az adózás, fizetség elszámolás céljából rendszeresített rovásfák mérete változó. Például az adó rovás Hátszegen: 2-3 méter hosszú, 3 cm. oldalszélességű négyszögletes bot. Avas-Újfaluban a pap rovása 1m. hosszú gömbölyű kerges bot, vastagsága 2,5 cm. Ugyanitt a kántortanító rovása: 75 cm. hosszú, két oldalán laposra lefaragott, két másik oldalán kerges bot, a kerges részre történt a kirovás. 10. ábra

10. ábra

Sebestyén Gyula is különböző méretű rovásfákról tájékoztat. A pusztabírók, aratógazdák olyan rovásfákat kedveltek, melyekkel a felmerülő peres ügyekben botozni, fenyíteni is lehetett. „...a háztartás körül viszont olyan pálczadarabok szerepeltek a melyeket a láda-fiába, tarisznyába, csizmaszárba bedugni lehetett.”

A capita dicarum, a „rovásfej” a páros rovásoknak azt a részét jelentette, amelyre az adózó, a pásztor, az adós névjele volt róva vagy égetve a későbbi azonosítás érdekében. Herman Ottó rajza mutat néhány változatot. Mátyás király 1478-ban 3 évre visszamenőleg bekérte a falusi bíraktól a páros rovások fejes részét. 11. ábra

11. ábra

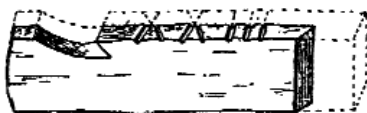
KÜLÖNFÉLE ROVÁSFEJEK.

Herman Ottó felhívja a figyelmet, hogy a számrovás, botrovás tájegységenként más és más képet mutat: „az Avas községeiben a rovárendszer csak nagyjából egyező és minden községben akad, ha

nem is lényeges, de mégis eltérés. Ez tehát élő dolog és óvás azok számára, kik hajlandóságot mutatnak egységes merev rendszert keresni, vagy kimagyarázni.”

Ugyanezt állapította meg Sebestyén Gyula is, aki a tőle megszokott nagy alapossggal látott gyűjtéshez az egész Kárpát-medence területén: *„A tizenkettedik órában megindított mentési munkálatnak még csak az elején vagyunk...”*

Bemutatja a legrégebbi ránk maradt adó rovást Vas megyéből, 1507-ből. 12. ábra

*Magyar adó-rovás 1507-ből
Sebestyén Gyula:
Rovás és rovásírás (1909)*

12. ábra

A rovás kifejezést a középkortól az adóra, adózásra is használták, az adószedőt pedig ravónak, rovónak, rollónak is nevezték. Az egyházi tizedet már az Árpád kortól kerületenként szedték, ezeket az adókerületeket „kés”-nek nevezték, mert az összeget késsel rótták fel a rovásfára. Volt például Gömör kés, Szolnok kés, stb. Mátyás király korában az ország hat adózási kerületre, hat „kés”-re volt felosztva. A rovás latinul a „dica, az adószedő pedig „dicator”.

Így kezdődött tehát, az adózáshoz kapcsolva, a rovás szavunk lejárata, mely eredetileg egy fontos műveltségi tevékenységet, az írást jelentette, a XX. századi nemzedékek gyermekkorában pedig már a legkeményebb iskolai írásbeli büntetést.

Sebestyén Gyula az eredeti magyar számsorokat Hódmezővásárhely, Gyula, Csorvás Kondoros vidékén találta meg. Cáfolja Herman Ottó magyarázatát, hogy a ferde vonal (mely a régi rovásokon az ötös számot jelöli) a hüvelykujjat jelentené *„hiszen a nép mindig a hüvelyk ujján kezd számolni.”*

A rovások két fajtája az egy darabból álló egyszerű rovás és a páros vagy hasított rovás. Ez utóbbinál mindig két jogi személy van: adós és hitelező, gazda és alkalmazott, hivatali személy és adózó... A 11. ábrán látható 5 db. páros rovás Herman Ottó tanulmányából.

Ezeknek a páros rovásoknak használatáról Magyar Adorjánt idézem: *„A rovást négyszögletűre vágott pálcákra, vagy pedig keskeny deszkácskákra rótták. Amikor pedig a rovás célja két ember közötti*

valamilyen elszámolás, feljegyzés volt, akkor a pálcát hosszában pontosan kétfelé hasították és az egyik fele az egyik félnél, a másik a másik félnél, (hitelezőnél és adósnál) maradt. Hogy pedig eltérés ne lehessen a kettő között, vagyis a hamisítás lehetetlen legyen: valahányszor újabb tartozást jegyeztek fel akár pénzben, akár ételben, italban, állatban, vagy bármi másban, akkor a két pálcát, vagy deszkácskát egymás mellé tették és úgy vágták rá a rovátkákat, hogy mindkettőn egy szerre mentek végig.”

Egyes rovásbotokon rész (azaz részesedés-F.K.) rovások is láthatók, pl. arató rész, cséplő rész, kenyér rész... Ezt fél bemetszéssel vagy pontok beszúrásával jelezték, figyelte meg Sebestyén Gyula.

Szepesbéla vidékén a mulató német legénység páros-rovástra iszik, vagyis a kocsmáros a rovásbotjukra jegyzi fel a fogyasztást. Ezt Robsch-nak hívták, ami egyértelműen a magyar rovás szóból ered.

A páros rovás két fából állt, egyik fele az adósnál, a másik a hitelezőnél volt. Az egymás mellé illesztett fákra kölcsönnél „felrótták”, fizetésnél pedig „lerótták” róluk az adósságot. Tar Mihály – aki csak névrokona a néhai neves omori rovásíró polgárnak – jegyezte le a következő erdélyi népdalt:

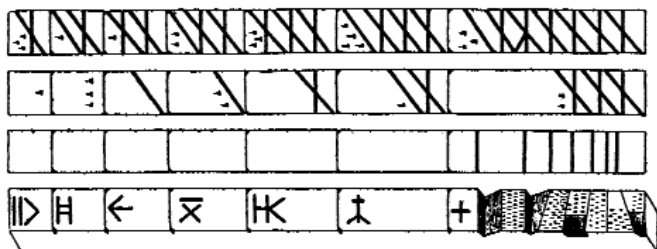
*„Nem ád hitelt a korcsmáros
Mert már igen sok a rovás
Lerovom az adósságom
Megadom a tartozásom”*

Az elhullott állatokat külön rovásfán, a „dögrováson” tartották nyilván. Napjainkban is használjuk ezt a kifejezést, ha nagyon betegek vagyunk.

*Az adós az utolsó törlesztés után a rovásfát visszakapta „s a rá nézve veszedelmes okmányt” a rossz emlékű adósság miatt többnyire megsemmisítette. Más rovás emlékeink többsége azonban az évszázadok folyamán a kellő megbecsülés hiánya miatt nem maradt fenn.

Madarassy László 1927-ben tanulmányt közölt a hajdúszoboszlói városgazdasági számrovás botokról, 1928-ban pedig közzétette és a Magyar Néprajzi Társaság ülésén felolvasta tanulmányát a kiskunhalasi rovásírásos fapálcákról. Ezekről szintén olvashatnak a www.rovasirasforrai.hu honlapon, ugyanitt a **Rovásírás rovatban**.

A gyimesi csángó juhászok Sebestyén Gyula által bemutatott régi rovásán nem csak számjegyeket, hanem írásjegyeket is, összerovást is láthatunk. pl. IC,ÖR vagy ŐR, CS..., ezek névjelek. 13. ábra

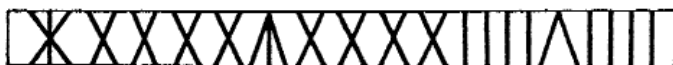
13. ábra

36. A gyimesi csángó juhászok régi rovása.

Téves az a felfogás, hogy ezek a földművesek, pásztorok írástudatlanok voltak s csak a számrovást ismerték. Cáfolja ezt a következő újsághír, még akkor is, ha a boton csak a gazdák névjelei szerepeltek.

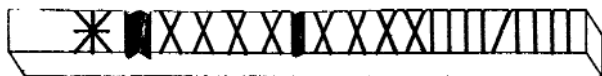
A Debreczeni Ujság-ban 1916 október 5-én a következő hír volt olvasható (tömörítve): *Marosvásárhelyen a főispáni hivatalban az udvarhelymegyei Siklód községi csorda állatait írták össze s jegyzékbe vették a gazdák nevét is. A siklódi öreg székely pásztor, Cziffra Márton, aki hatszáz állatot hajtott Marosvásárhelyre, jelentkezett a főispánnál, hogy mitévő legyen. Leültették egy gépirókisasszony mellé, hogy diktálja írásba a gazdák neveit. Erre ő egy mogyorópalcát vett elő s a pálcára faragott rovásírásból a nem éppen apró, de nagyon vegyes gazdájú csorda összes tulajdonosát folyékonyan diktálta úgy, hogy a gépirókisasszony négy ívet kopogtatott tele. Akadtak többen, kik szép összeget ígértek a rovásírásos botért, de Cziffra Márton semmi pénzért nem vált meg az irományától.*

Az eddigi szakirodalom nem határozza meg, hogy a jelenleg használatos rovás számírás hogyan alakult ki. Véleményem szerint mindenképpen Sebestyén Gyula gyűjtése és a *Rovás és rovásírás*-ban megjelent tanulmánya volt az alapja, melynek példáiban minden rovás számjegyünk megtalálható. 14, 15. ábra

14. ábra

A magyar rovás régi számsora.

15. ábra

A magyar rovás újabb számsora.

Napjainkban Magyar Adorján és Forrai Sándor számrovással kapcsolatos könyv oldalait másolják, gyakran hivatkozás nélkül. Magyar Adorján magyarázó rajza. (16. ábra)

16. ábra

Az etruszk és az etruszkból származó római rokonságra Sebestyén Gyula és Magyar Adorján is felhívják a figyelmet, utóbbinak rajzát látjuk a 17. ábrán

Magyar:	I	II	III	IIII	V	X	V	*	*
Etruszk:	I	II	III	IIII	V	X	V	⊕	⊗
Római:	I	II	III	IV	V	X	L	C	M

17. ábra

Számrovásunk korát ennél még régebbinek tartom, újkőkori régészeti leleteken is megtalálhatók alakilag azonos jelek, például Torma Zsófia régésznő által gyűjtött égetett agyag tárgyakon, de a Tordos-Vinca műveltség területén egyéb helyeken is.

Rovás számjegyeink formája bizonyára alig változott az ősidők óta, hiszen nagyon ésszerűen alakultak a könnyen róható egyenesből s még a legnagyobb értékű ezres is csupán négy vonalból áll.

Herrmann Antal *Adalékok a rováshoz* c. írásából néhány számrovásra vonatkozó kifejezés (Ethnographia, 1904.): Bacillus incisus=rovás, czinkus=rováspálca (1799-es erdélyi rendeletben), dica=rovás, dicatio=rovatal ...

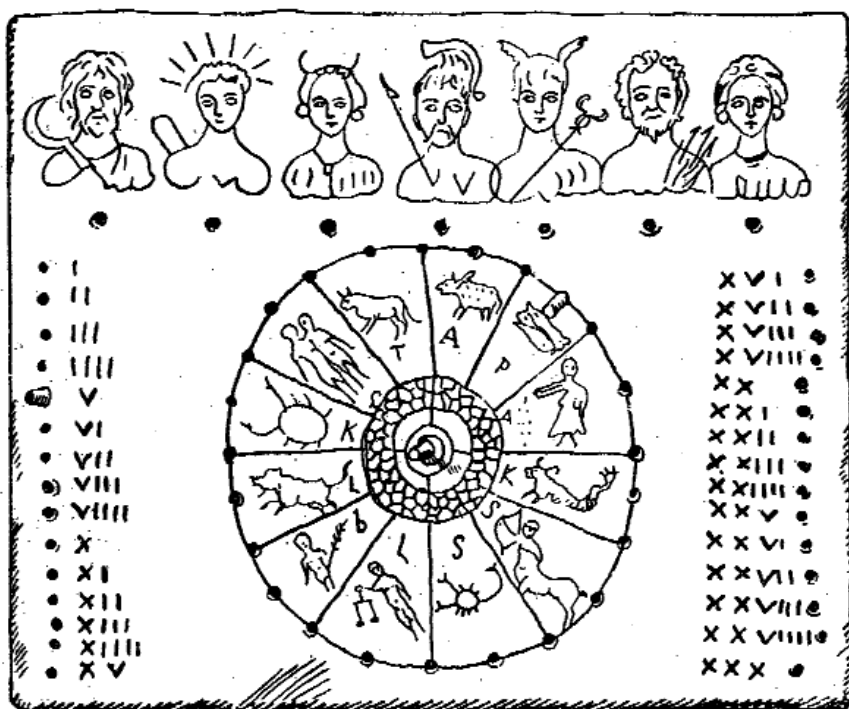
A 18. ábrán látjuk, hogy Magyar Adorján szám írásában megfordul az ötös és ötvenes számjegy a Herman Ottó és Sebestyén Gyula által gyűjtött botokhoz képest. Talán mert az ötös és az S betű, valamint az 50-es és a ZS betű keveredését akarta elkerülni, vagy forrásai között volt erre példa.

1 $2 \times 5 = 10 \dots \text{X} = \text{X}$. Mert az ősmagyar ötös: V, a tízes pedig: X. Egy ötöst ha megjelölünk így: V, akkor az 50. Egy tízest: X ha megjelölünk így: X, akkor az 100. Mert $2 \times 50 = 100$. $\text{X} = \text{X}$. Egy százast ha megjelölünk így: X, akkor az 1000. $\text{X} = \text{X}$

18. ábra

A számrovás módja, alkalmazása szintén a magyar nép ésszerű, természetes gondolkodásmódjának bizonyítéka. Nem tudtak túljárni elődeink eszén, ha számrovás boton történt az elszámolás.

A Hortobágyon felelevenítették ezt a hagyományt, erről szól Szakács Gábor: *A puszta télen* c. cikke honlapunk **ÉLŐ rovás** rovatában.

Római naptárkő

19. ábra

A 19. ábrán látható római naptárkő a Tolnai lexikonból, ismét alátámasztja azt meggyőződésemet, hogy a római számok a magyarok elődeinek számrovásából származnak. A római számok között sincs nulla, ezt eddig is tudtuk, de figyeljük meg a 4-es, 14-es, 24-es és a 9-es, 19-es, 29-es írását.

Napjainkban használatos számjegyeket arab számoknak nevezzük. Faulmann könyvéből származó ábra jól szemlélteti, miért. 20. ábra.

Ostarabische Ziffern	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gobar-Ziffern	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Europäische Ziffern im Mittelalter	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Jetzige Ziffern	1	2	3	4	5	6	7	8	9

20. ábra

Fordítás:

Keleti-arab számjegyek. Gobár számjegyek (szintén arab). Középkori európai számjegyek. Mai számjegyek.

A székely-magyar rovásírás kőkori előzményei, mint a Kárpát-medencei őshaza bizonyítékai

A magyar rovásírás betűivel alakilag azonos jeleket már a kőkortól ismerünk a Kárpát-medencében. Ez az alapja annak a feltételezésnek, hogy a magyarság kárpát-medencei ősnép. Ezt Magyar Adorján néprajzi kutatások alapján vetette fel, jómagam az írásemlékekkel – melyek egyúttal nyelvemlékek is – igyekszem alátámasztani. Ebben a dolgozatban ezeknek csupán töredékét van hely bemutatni.

Nézzük azonban először, milyen lehetőségei vannak egy ilyen feltételezésnek napjainkban Magyarországon. 20-25 éves tapasztalatom, hogy semmilyen. Sajnálatos, hogy csaknem 150 év eltelte után sem jutottunk előrébb az ugor-török vitánál s hivatalosan továbbra is csak e két származás elmélet engedélyezett a magyarság számára. A Habsburg hatalomtól és utódaitól két választási lehetőséget kaptunk eredetünkre és nyelvrokonságunkra nézve: a finnugor és a török változatot. Az előzőt Hunfalvy-Hunsdorfer Pál, az utóbbit Vámbéry-Wamberger Ármán képviselte. Mivel a finnugoroknak nem volt írása, csak számrovása, Hunfalvy ezt úgy próbálta áthidalni, hogy tanulmányt kerekített arról, hogy a magyaroknak sem volt írása a kereszténységre térítés előtt. A szaporodó rovásemlékek azonban megcáfolták elméletét, így nem maradt más lehetőség, mint a türk írásból származtatni, azaz bizonygatni, hogy a nagyapa származik az unokától. Annak ellenére, hogy a bizonyítatlan és egymást is

kölcsönösen kizáró finnugor, türk eredetről és rokonságról krónikáinkban egy szó sem esik.

2013-ban egyik hetilapunk tudósítója egy fiatal régésszel beszélgetett. A régész a néhány éve a finnugor elmélettel szemben előretörni engedélyezett törökös, Vámbéry vonalat erősítette és népszerűsítette. A cikk címe kifejező, egyben cinikus: *Őstörténet: újratervezés*. Azt jelenti ez, hogy őstörténetünket eddig is megtervezték és most újratervezik. Bizonyára ugyanazok, akik eddig is „megtervezték múltunkat”. Az „újratervezés” egyik mozzanata, hogy a szkítákat, hunokat elkezdtek összemosni a sokkal későbbi sztyeppei népekkel és a magyar rovásírást ezeknek a sokkal későbbi népeknek az írásával. A magyar rovásírás kazár írásból való eredeztetése is ide tartozik. A Kárpát-medencében kazár írásemlék nem került elő. Az Alsószentmihályi Feliratot kazárnak nevezni nem csak hiányos szakirodalmi ismereteket jelent.

Nézzük mi lett ennek az „újratervezésnek” az eredménye, idéztek a Magyar Krónika c. havilap 2016 januári számából: Az MTA Magyar Őstörténeti Munkacsoportjának munkatársai *„az Urál vidéki őshazára koncentrálják harmadik éve ásatásaikat... Azt a területet próbáljuk végigkövetni, ahol a magyar etnogenezis végbemehetett, mondja Türk Attila, az expedíciók vezetője... A honfoglalás kori leletek keleti kapcsolatrendszeréé ugyanúgy az Urál felé mutat, miként a magyar nyelv is uráli eredetű, vagyis a két tudományág eredményei jelenleg összhangban vannak... foglalja össze a kutatások jelentőségét Türk Attila”*.

Mivel nem vagyok régész, nem vonom kétségbe a hivatkozott régészeti leletek korát és magyarsághoz való tartozását. De azt kétségbe vonhatom, hogy e néhány lelet azt jelenti, hogy ezen a területen lett volna az őshazánk és itt és ilyen későn történt volna meg néppé válásunk. Az akadémiai régészet és nyelvészet hosszú idő utáni kiegyezése semmit nem mozdított előre valós őstörténetünk felé az 1867-es kiegészítés óta.

Az uráli nyelvekkel kapcsolatban és feltételezésem alátámasztásaként néhány mondat Grover S. Krantz amerikai antropológustól: *„... az uráli nyelvek elterjedésére csak egy lehetséges magyarázat marad, hogy a nyelvcsalád Magyarországról ered és innen terjedt el az ellenkező irányba. Ez nem jelent komoly problémát, ha az eredetet és elterjedési idejét a legkorábbi újkőkorra tesszük. Ha mindez igaz, akkor ez azt jelenti, hogy az összes helyben maradó európai nyelv közül gyakorlatilag a magyar a legrégebb.”*(2000/79)

Tehát, mint a bevezető mondatokban írtam, az a feltételezésem, hogy a Kárpát-medence a magyarság őshazája. Erre nekünk írásos bizonyítékaink vannak. E bizonyítékok szerint a székely-magyar rovásírás Kárpát-medencei eredetű, mert a Bánáti (Tordos-Vinca) műveltségben – és elszórtan a Kárpát-medencében másutt is – a kőkorból már meglévő jeleknek folyamatos, a mai napig tartó jelenlétéről és használatáról beszélhetünk. Ezeknek a jeleknek az egymásutáni-ságát már írásnak ismeri el Marija Gimbutas litván-amerikai régész-nő, Sir Colin Renfrew, a cambridgei egyetem professzora, Richard Rudgley angol antropológus és ókortörténész. Volt valaki, aki már 130 évvel ezelőtt küzdött az Akadémiával annak elismeréséért, hogy ez közlésre alkalmas írás és nem csak mesterjegyek sorozata: Torma Zsófia régész-nő!

Idézet Marija Gimbutas-tól: *„The Old European script is not ‘prewriting’ as conceived by Shan M. M. Winn (1981). It represents a true writing system, similar to Chinese, Sumerian, Indus and pre-Columbian ...writing systems.” (1999/49)* A régi európai írás nem preírás, mint ahogyan Shan M.M. Winn megfogalmazta (1981). Valódi írásrendszert képvisel, hasonlóan a kínai, sumer, indus-völgyi és pre-kolumbiai írásrendszerekhez. (Ford: F.K.)

A tudományosság szerint egy jelsor hangértékeit és nyelvi hovatartozását akkor tudjuk csak megállapítani, ha a jelsorból értelmes olvasatot kapunk. Ennek megfelel a bajóti és a kisunyomi felirat, de a Bánáti (Tordos-Vinca) műveltséghez tartozó több felirat is. Ezért feltételezhetjük, hogy rovásírásunk leszármazottja ezeknek a kőkori írásjegyeknek.

Ezeknek a jel hordozó tárgyakra leírása és kormeghatározása a hivatalos, akadémiai tudomány által is elismert régészekről származik. Mivel nem vagyok régész, nem a jelek korát, hanem a hangértékeit állapítom meg, összevetve a későbbi, hiteles rováslelkekkel. Erre nem csak a jelek alaki azonossága, a néhány magyarul olvasható szó és a szinte kizárólag csak a magyar rovásírásra jellemző öszszerozások jogosítanak fel. Feljogosít az is, hogy a hivatalos tudomány régészei, történészei muzeológusai néhány latin betűre hasonlító kőkori jelre a latin betűk hangértékeit használják, noha ennek az alaki hasonlatosságnak mértéke messze elmarad a magyar rovásírással való alaki hasonlatosságtól. (Például a *The Danube script in light of the Turdas and Tartaria discoveries...* című kiadványban: „Z” sign, „T” sign, „V” sign, stb., 148, 149. old. stb.)

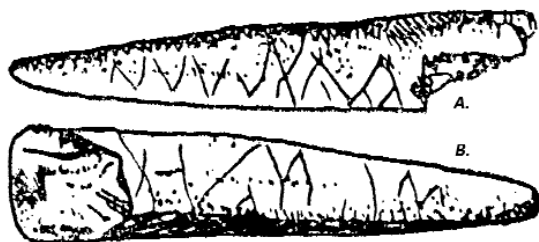
1. Bajóti pálcavég

Lambrecht Kálmán Az ősemlék c. könyvében (Dante Kiadás,

1931) fedeztem fel a bajóti pálcavég rajzát. A pálcavégről itt csak ennyi olvasható: *„A magyarországi ősember művészetének nyomai. Zeg-zugosan díszített pálcika a bajóti Jankovich barlang magdaléni típusú kultúrrétegéből. Természetes nagyság.”* (A könyvben ez 38 mm.) Lambrecht Kálmán tehát csupán díszítményként határozza meg a jeleket, jómagam betűknek tartom, 2007 óta több kiegészítéssel írtam erről. Lambrecht magdaléni típusú kultúrrétegről ír, ezt Graham Clark 25.000 évvel ezelőttre, Leroi-Gourhan viszont 15.000 és 10.000 év közé helyezi.

Ez a „pálcavég” valószínűleg egy csont ár vagy bogozó, fapálca nem maradt volna fenn ennyi ideig. Az „A” oldal (fent) jelei jobbról balra az első jel: ötletes SK, KAS vagy SAS összerovás, továbbá G vagy BG összerovás és BO vagy BSO összerovás, valamint két ötös és V, vagy egy ötös számjegy és VS.

A „B” oldal (lent) jelei jobbról balra: V, L összerovás, S, V és két S összerovás („vess?, vess?”), majd RB vagy RD összerovás a törés előtt. 1. ábra

1. ábra

2. Lepenski Vir

A Lepenski Vir nevű kőkori település a Vaskapu szoros erőművének építésekor került elő, 1966-ban már Szerbia kulturális emlékévé is nyilvánították.

Korát a Kr.-e. 7. és 5. évezred közé helyezik egyes régészek. A *The Danube script in light of the Turdas and Tartaria discoveries* c. múzeumi kiadványban viszont ez olvasható róla: *„Kozłowski szerint (1992/20) ennek az átmeneti kőkori kultúrának az alapjait azok a Közép-Európából bevándoroltak vetették meg, akik a Duna völgyében telepedtek meg körülbelül a 29 ezer és 27 ezer évvel ezelőtti időszakban.”* (2009/45. Angolból ford: F. K.) A bajóti pálcavég kora alapján feltételezhetjük, hogy ez a „Közép-Európa” a Kárpát-medence volt. Lepenski Vir-ben került elő egy „kőtojás” a kiterített rajzon lévő jelekkel. Sajnos a régészeti leírások nem adják meg a kő méretét.

A jelek a ma székely-magyarnak nevezett rovásírásunkhoz és számrovásunkhoz hasonlóak. Hangsúlyozom, hogy hangértékükben nem lehetünk biztosak, de a feltételezett hangértékeket alátámasztja, ha magyar nyelven értelmes szót nyerünk belőlük. Alakilag megfelelnek a rovás *B, C, D, GY, Ö, R, S, T* betűknek; több pedig a magyar rovásírásra jellemző összerovásnak, pl. *DB, DZS, ST*; és a 2-es, 10-es, 50-es rovás számjegyeknek. De a 9C kockában lévő három betűből, balról-jobbra kihozhatjuk a TáBoR szót. Megtaláljuk rajta a Csíkszentmártoni S és a Nikolsburgi TPRUS előképét is.

Feltételezésem szerint ezt a kőtojást gyermekek oktatására használták. Tréfából azt is mondhatnánk, innen ered a magyar „okostojás” kifejezés. 2. ábra

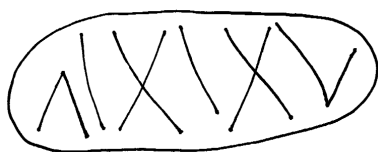
A				X				↓	
B	↘	↓	X		≡	X	≡	≡	≡
C	≡	↓	↓	↘			↘	XX	XX#
D	+	+	+	+		≡		≡	X
	1	2	3	4	5	6	7	8	9

2. ábra

3. Körös műveltség

A Kárpát-medence déli részén kialakult Körös műveltséget Marija Gimbutas nagyjából a Kr. e. 6200 és 5300 közé helyezi. Jeleiről többek között Kutzián Ida füzetében találtam anyagot, elsősorban a pecsételőkön. Kopáncs-Zsoldos tanya: S, SZ, B és 5-ös. 3.1. ábra

A Kotacpart-Vata tanyai pecsételő oldalán pedig egy rovás G tűnik elő. 3.2. ábra Rajzok: Friedrich K.

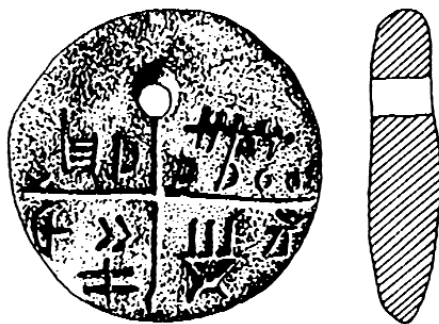
3.1
és
3.2
ábra

4. Tatárlakai Korong

Időben a köv. írásemlékünk a Tatárlakai Korong, s álljon itt a Kolozsvári Múzeum régészeinek állásfoglalása a koráról, mert erről is több változat kering: „...jól megalapozott kormeghatározási módszerek alapján a tartáriai lelet együttes kora, a táblákat is beleértve a Kr. e. 6. évezred végére, a „tordosi írás” pedig a Kr. e.5. évezred köze-

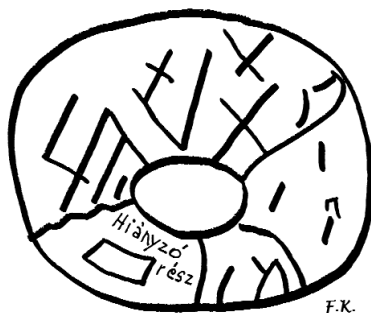
pére helyezhető.” (The Danube script... 2009/24. Angolból ford: F.K). Forrai Sándor szerint a korongon 3 jel a magyar rovásírás Z, NY, GY betűjének megfelel. A bal alsó negyedben ND, a jobb alsó negyedben BP összerovást vesz észre. A jobb felső negyedben lévő köröket a magyar rovásírás LY betűjével és az etruszk, pelazg, latin írás O betűjével hozza kapcsolatba (Forrai, 1994/23, 24).

Jómagam a korongot négy részre osztó keresztet F rovásbetűnek tartom. Itt most nem térek ki a képírásos jelek magyarázatára, Tatárlaka titka c. 2004-es tanulmányomban ezt bőségesen megírtam. 4. ábra

4. ábra

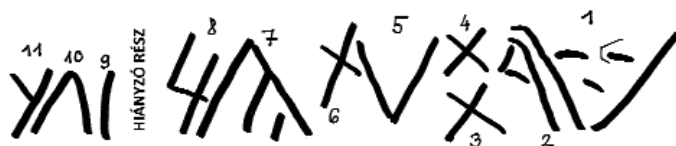
5. Kisunyomi kerámiatöredék

5.1 ábra

A Tatárlakai lelet együttest időben a Kisunyomi kerámiatöredék követi. A feltáró régész, Károlyi Mária ismertette 1983-ban és az átlagosnál nagyobb agyagkanál töredékének határozta meg, melynek készítése ideje a Kr. e. 5. évezred második fele. Megállapítja, hogy írásjelek vannak az agyagkanál töredéken és bemutat további kőkori karcolatokat Vas megyéből. Karcolt vagy vésett jeleknek, írásjeleknek nevezi őket, de hangértékeket nem ad nekik. (Károlyi, 2004/120, 121.)

Véleményem szerint a ma székely-magyarnak nevezett rovásírás összerótt betűit hordozza a kisunyomi töredék, mivel nem csak alak hasonlóság áll fenn, hanem több szót is ki tudunk olvasni belőle. Egy Vinca arcot is felfedeztem a kerámiatöredéken, mely a kiterített és felbontott ábrán jobb oldalon látható.

5.2 ábra

A FELIRAT AZ ÖSSZEROVÁSOK FELBONTÁSA UTÁN

FRIDRICH, 2010.

A jelsor felbontása után a következő hangértékeket kapjuk: A Vinca arc után a 2: A, 3-4: lehet két 10-es számjegy vagy két B, illetve egy 10-es és egy B. Azonban lehet H betű is. Ebben a formában látható a Nikolsburgi ábécé H betűje. Az 5: 5-ös számjegy, vagy T, 6: I vagy D, 7: L, 8: Ű, 9: SZ vagy 1-es számjegy, 10: S, 11: T. Fontos tény, hogy az 5-6., 7-8., 10.-11. jel összerovás, ez szinte kivétel nélkül csak a magyar rovásírásra jellemző. A 10.-11. jel, mint a töredék rajzán látjuk, S-T összerovás, ez ugyanígy jelenik meg a Nikolsburgi Ábécében. Jobbról balra olvasva a 10. és 11. jel kiadja az eStE szót, a 9. lehet egyes számjegy is, tehát EGY ESTE. Balról jobbra olvasva a 8. és 7. az ŰL szót adja ki, a 4. 3. 2. jel pedig a HA szót. Valószínűtlen azonban, hogy ezek a régi írástudók összevissza írtak volna, így legbiztosabbnak az ESTE szót tartom. A kerámiatöredék a szombathelyi Savaria Múzeumba került, de sajnos évekig nem találták. Időközben előkerült, kaptam a hírt 2016-ban.

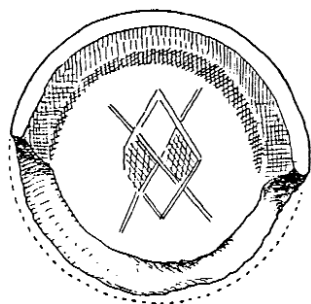
6. Torma Zsófia leletei

„...jól megalapozott kormeghatározási módszerek alapján a „tordosi írás” pedig a Kr. e. 5. évezred közepére helyezhető.” (The Danube script... 2009/24.) A magyarországi akadémiai régészet képviselője azonban Torma Zsófia írásjegyeit csupán „edényornamentikának” véleményezi.

Torma Zsófia a világ legelső régésznője (1832-1899). Megkövetése, munkásságának igazságos értékelése a hivatalos tudományt képviselők többségének részéről még várat magára. Több tanulmányban ismertettem életművét, ezek egy része honlapunkon angolul is olvasható, hogy a világ is ébredjen rá: Torma Zsófia a magyar művelődéstörténet legjelentősebb alakjai közé tartozik. (Fordította: Tomory Zsuzsa és Botos Margaret.) Az újkőkori tordosi műveltség és a tordosi írás felfedezője, leletmentője. Lássuk gyűjteményének néhány fontos darabját, ezeknek készítési ideje a Krisztus előtti 5. évezred közepe.

6.1. Tordosi cseréptöredék, edényfenék, melyről Roska Márton, az anyagot leltározó régész írja: „feneke közepén valószínűleg tulajdonjegy”. A hangértékeket a székely-magyar rovásírás betűi alapján én adtam a jeleknek. A rajzon egy K és B betű tűnik fel először. A mester neve talán KaBa volt. Kaba a Csaba név egyik régi változata és napjainkban egy alföldi település neve is. A rajzon valójában 5 rovas K betűt látunk, egy nagyot és a benne lévő 4 kicsit, az edény készítőjének ötletességét bizonyítva.

6.2. Tordosi cseréptöredék, jobbról balra Ö, bizonytalan karcolat, majd szép L-O (LÓ) összerovás és S.

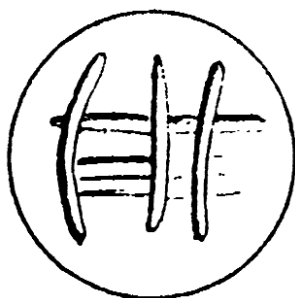
6.1 ábra

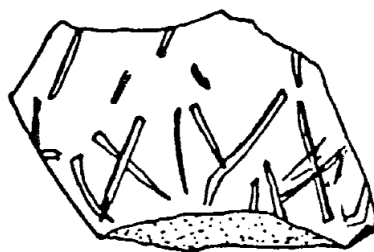
6.2 ábra

6.3. Tordosi cseréptöredék I-R-Z összerovás, ha megfordítjuk Z-D vagy Z-R, azaz eZeR. Lehet névjel is, de lehet az ÍZ (iz, isz) szó, melynek több jelentését ismerjük. Pl. étkezéssel kapcsolatos, de betegséget is jelent. Bővebben a Szarvasi Tűtartónál, 71. oldal.

6.4. Tordosi váza töredéke, jobbról balra B, T, SZ , B, SZ. Alattuk jeltöredékek. A **BOT** szó is feltételezhető.

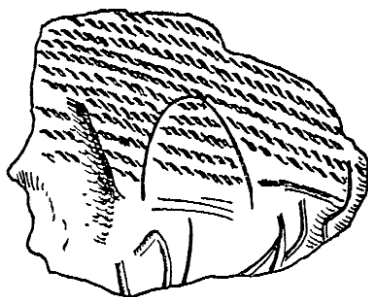
6.3 ábra

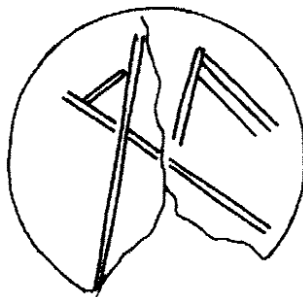
6.4 ábra

6.5. Zsinegdíszes tordosi cseréptöredék, alul rovásjel részletekkel.

6.6. Tordosi cseréptöredék, edényfenék. Jobbról egy rovás L, majd BA összerovás. Mivel balról-jobbra is BA összerovás, jelentése lehet BAB, sőt az L-el összeolvasva LÓBAB, vagyis ennek tárolására szolgálhatott az edény. A Tolnai lexikon írja, hogy a lóbab az emberiség legrégebbi termesztett növényei közé tartozik (1928/198)

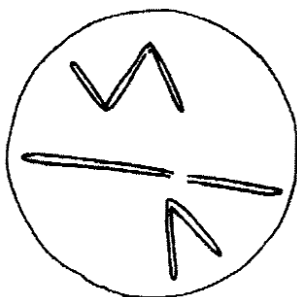
6.5 ábra

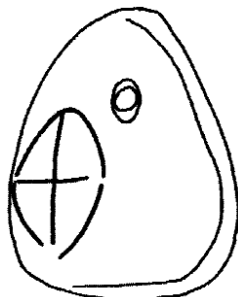
6.6 ábra

6.7. Tordosi cseréptöredék, edényfenék. **R** és **S**, vagy **K** és **S**. Ha megfordítjuk, az S lehet 5-ös is a magyar rovásírás alapján.

6.8. Kúp alakú szövőszék nehezék Tordosról. Rovás F alakú betű látható rajta.

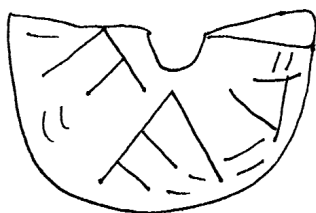
6.7 ábra

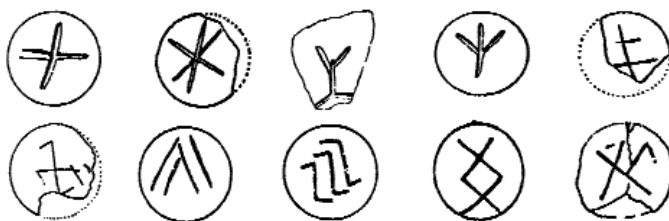
6.8 ábra

6.9. Szintén Torma Zsófia lelete, orsógomb töredéke Nándorvályáról. Jobbról-balra Ü, L, G rovásjelek. ÜL vagy LeG, vagy LéG. GÁL, mint név. **GAL**: Kidőlt fatörzs a Czuczor-Fogarasi szótárban.

6.10. Néhány további jel Torma Zsófia gyűjtéséből, feltűnő alaki azonosság a magyar rovásírás betűivel, számaival.

6.9 ábra

6.10 ábra

7.1. Ez a jel a Tordos-Vinca (Bánáti) műveltség korától kezdve sokszor előfordul a Kárpát-medence területén. Bányászjelvényhez hasonlít, az egymáson keresztbe fektetett ékre és kalapácsra, régi bányász szerszámokra. 7.1 ábra

7.2. A lenti jelek kora 7200 és 6000 év közötti (Gimbutas, 2001/32). 1. Vinca (Nándorfehérvár mellett) 2. Hódmezővásárhely 4. Tiszapolgár. 7.2 ábra

7.1 ábra

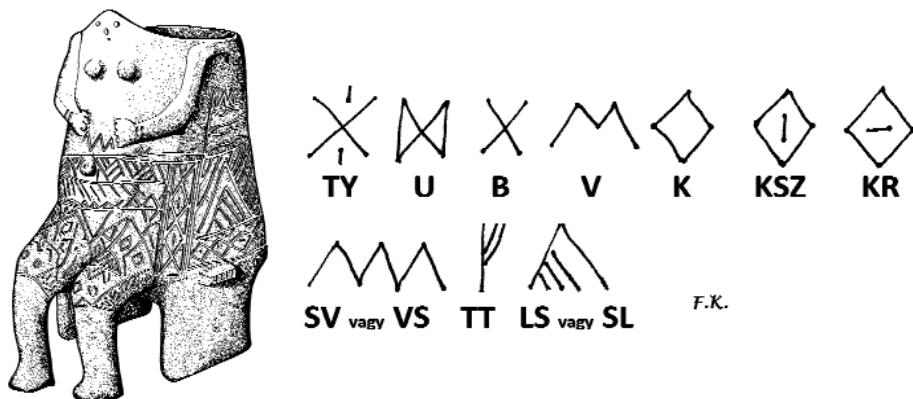
7.2 ábra

Shan M.M. Winn is több változatát mutatja be a Vinca jelek között. A jel Kárpát-medencei folyamatosságát támasztják alá a következő rovás emlékek a teljesség igénye nélkül: Tászk-tetői kövön (Gyergyószentmiklósi múzeumban). Ozora-Tótipusztai avar fejedelem korszóján. Kunágotai korszón, 7. század, Szarvasi tűtartón, Benepusztai szíjvégen, 9. század. Előfordul a 18. sz.-ban épült Görgénynádasi fatemplom jelei között is.

A jelet eddig **IBI** vagy **JB** összerovásként értelmeztem, most már azonban hajlok arra, hogy egyúttal nemzetségjel és szójel is. A kőkorbán talán szójel volt, a bányászatot jelentette, később öröklődő nemzetségjel. Más korai műveltségekben is előfordul, például sumer

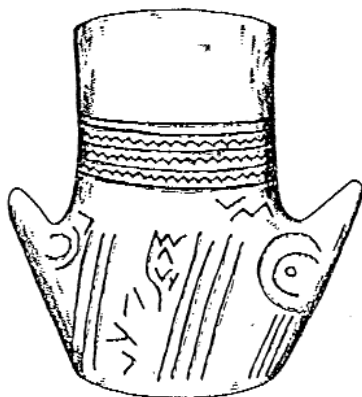
ideogrammként a „hegység”-et jelenti (Forrai, 1994/35). Georgiev bolgár írástörténész táblázatában pedig a mίνoszi szótagírás jelei között találjuk, *ta*, *tá* hangértékkel, Kr. e. 2000 táján (Várkonyi Nándor, 2001/153) és többször szerepel a Talasz völgyi rovásboton is. (Bővebben: F.K: Megfejtések könyve, II. kötet/73-75.)

8. A 7000 éves, 2-es számú Kökénydombi Vénusz ruháján lévő jelekből másoltam le néhányat. A Csongrád megyei Kökénydombon Banner János ásatásai során került elő a két női szoborcška, melyek egyben edények is. A hangértékeket a magyar rovásírással való alak-hasonlóság alapján írtam be.

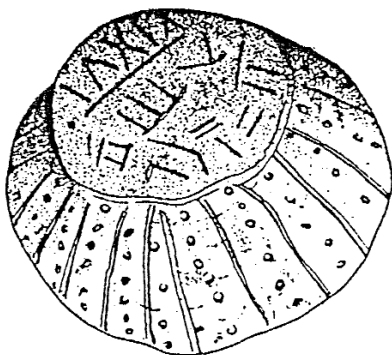
8. ábra

9. Szegvár-Tűzkövesi váza vagy urnácska egy kedvenc kismadár porainak? Mindössze 8 cm. magas, 6500-7000 éves. Rajta betűk, rovás V, S, N, SZ, T, 5-ös számjegy. Szerintem jelentéssel bíró szöveg, nem csak díszítés. 9. ábra

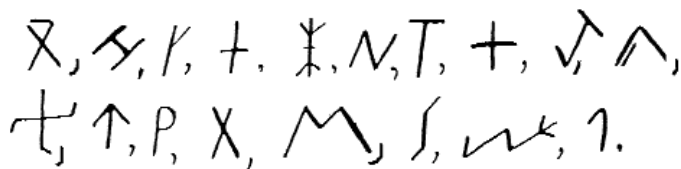
9. ábra

10. Tálka Szászdályából (Maros-megye), 6.4 cm. széles, 6500-7000 éves. Úgy tűnik rovás számok vannak rajta és egy rovás P betű, mely ebben a formában később Telegdinél, Kájoninál, a Marosvásárhelyi kéziratban (Udvarhelyi névtelen) jelenik meg többek között. 10. ábra

10. ábra

11. A Tászkok-tető Erdélyben található. Az 1013 méter magas fennsíkon és környékén a leírások szerint több száz írásos kőtömb volt. Átlagos méretük: 180 x 140 centiméter. A gyergyószentmiklósi Tarisznyás Márton Múzeumban és néhány összetörve a fennsíkon. A karcolatok és vésetek kora a Kr. e. 3-4. évezred és a XIII. sz. közé tehető. (Bővebben: Friedrich Klára: Megalitik a Tászkok-tetőn, tanulmány, 2007). A lenti ábrán Kémenes Antal tanár gyűjteménye Balról az első mindjárt egy összerovás, mely már a 6.6 ábrán is látható. A BAB vagy BABA szó olvasható ki belőle. További hangértékek balról-jobbra, felső sor: R, T, D, ZS-D-C összerovás, K vagy R, I, D, I-O összerovás és G. Alsó sor: Forgó kereszt, C, A, B, V, K vagy Ö, ZS-K összerovás (esetleg ZSÁK) és J. Mivel ez válogatás több kőről, nem olvassuk össze a betűket. A jelek folytonossága gyergyói sírköveken muttakozik, szintén Kémenes A. gyűjteménye. 11. ábra

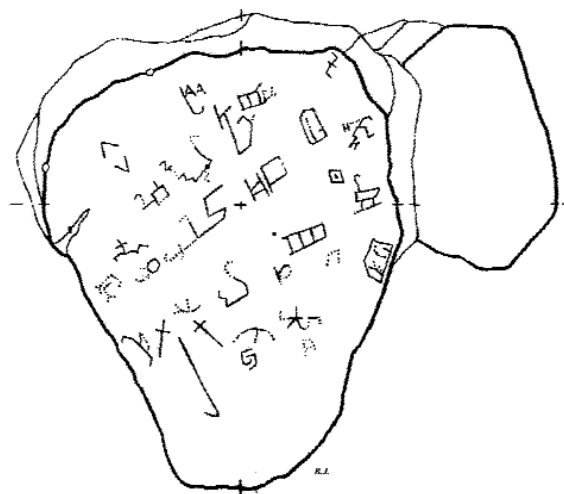

11. ábra

12. A brünni „királyi asztal” kő

Gondos Bélától kaptam fényképeket a Brünnben lévő feliratos nagy kőről. A magyarázó tábla szerint a csehek feltételezik, hogy runa írásról van szó, melyet a kelták hoztak létre, akik az i.e. 4. szá-

zadtól időszámításunk elejéig éltek az „ő területükön”. Mármint a csehekén! A jelek azonban inkább a Tászkok-tetői kövekre emlékeztetnek. A kövön láthatjuk a jellegzetes **Z-R** összerovást (a négy fokú létra), Cs, I, S, Z, A rovásbetűket, 5-ös számjegyet. (Bővebben: Friedrich Klára, *Felvidéki rovásírásos emlékek*, 2014/ 42.) 12. ábra

12. ábra

Az eddig bemutatottak csupán töredékei a Kárpát-medence kőkori írásjeleinek. Egyetlen kivételtől eltekintve (*E* betű) rovásírásunk minden betűjének megtaláltam az alakilag azonos párját a kőkori kárpát-medencei műveltségekben. (Bár az *É*-hez hasonlót találtam.) Nem csak az önálló jelformák esetében, hanem ami még döntőbb, sok összerovás esetében is. Ezt nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Nemzetünkkel és anyanyelvünkkel szemben nagy felelőtlenségnek tartom az elhatárolódást korai kárpát-medencei írás emlékeinktől. A jelek folytonosságot és alaki azonosságot mutatnak az őskortól napjainkig. A nyelv és az írás szorosan összefügg. Amilyen hangokat tartalmaz a nyelv, olyan betűket alakítanak hozzá írásban. A rovásírás a magyar nyelvvel együtt fejlődött, mert nyelvünk minden hangjára van benne jel. Latin betűkkel a magyar nyelvet nem lehetett lejegyezni, mert 11 vagy 13 hangunkra nem volt jel. Ugyanezért lehetetlen a magyar rovásírást az arámból, türkből, kazárból származtatni, a hangok különbözősége miatt.

Míg az akadémiai tudomány kidobja ezeket az írás emlékeinket a szemétkébe, mások kapva kapnak rajta. Erről szól Szakács Gábor: *Román rovás?* (Magyar Demokrata 2010. augusztus 31.) és a *Román írás emléke a Tatárlakai korong* (Magyarságtudományi Füzetek, 7. kötet, 2010.) c. írása.

Ugyanilyen felelőtlenségnek tartom a hivatalos tudomány dilettánszó, laikusozó elhatárolódását a magyarság kárpát-medencei eredetétől, kárpát-medencei őshazájától. Emiatt engedheti meg magának Tamás Gáspár Miklós filozófus, akadémikus és Bakó Krisztina PM-es (?) politikus, hogy Árpád fejedelem honvisszafoglalóit azonosnak állítsa be az Európát előzőnlő bevándorlókkal. (Bővebben a Honfoglalás elmélet következményei c. írásban, a 134. oldalon.)

A mellékelt ábrák csupán töredékét mutatják a Kárpát-medencében a kőkor óta folyamatosan használt jeleknek. Ezt az írásműveltséget mi magyarok több százezren ismerjük, használjuk még napjainkban is. Ezért ne feledjük amit Magyar Adorján mondott: **„Minden műveltség ott marad fenn legtovább, ahol keletkezett!”**

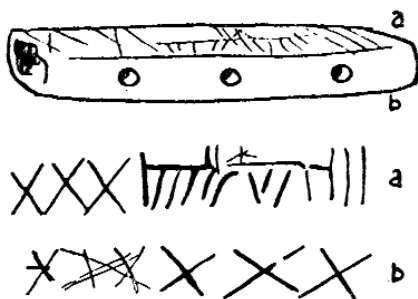
Alattyán-Tulát: tűtartó vagy tarsolyzár?

Az avar kori leletet László Gyula írta le elsőként 1955-ben, írását azonban nem sikerült megszerezni. Bemutatja Fehérné Walter Anna: *„László Gyula gyűjtéséből, amelyet a már említett jánoshidai lelettel együtt ismertet. Egyszerű jegyei értelme megfejtetlen. A négy-szögletes csontra vésett jelek a tűtartó két oldalán vannak feltüntetve.”* (1975/1/242.) László Gyula szerint tehát tűtartó.

Vékony Gábor is szűkszavú, viszont véleménye szerint nem tűtartó, hanem tarsolyzár. Csak ennyit ír: *„Csont tarsolyzáron X alakú s egyéb jelek, amelyeket rovasjeleknek gondoltak. Nézetem szerint egyszerű díszítéssel állunk szemben.”* (2004/209.)

Ha tarsolyzár, akkor a számok (az áthúzott számokat is beleértve) esetleg a benne tartott pénz változó mennyiségét jelentik. Az **A** sorban balról-jobbra haladva három 10-es és egy 1-es, a sor közepén mintha két egymással szemben álló négylábú állat lenne, majd három 1-es. A **B** sorban balról az első lehet 10-es vagy 100-as, áthúzott számok és három 10-es.

Az Udvardi Tűtartón is vannak tízesnek értelmezhető jelek. (Friedrich: Felvidéki rovasírási emlékek, 2014/7.)

Az alattyáni tífartó felirata László Gyula nyomán

A Békés-Povádi nemzetségjel

A békés-povádi tamgás íjcsont Trogmayer Ottó régész 1958-as fel-tárásán került elő, X-XII. századi magyar temetőből. Leírásából tö-mörítve:

A Povádzug határrészen a 45-ös számú sírban férficsontváz mel-lett lókoponya, ló lábszárcsontok, tegeztöredékek, nyilak. Íjvég me-revítő lemezpár, egyiken pontkörös dísz, a másikon bevésett tamga. Íj markolatborító csontlemez. Közepén bevésett tamga. (Elérhetőség a Szakirodalomban). 1. ábra

1. ábra

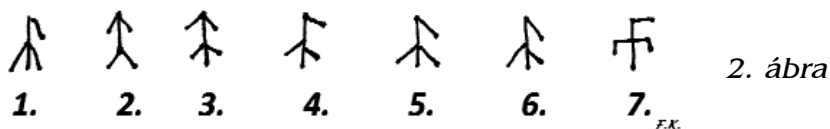
Vékony Gábor véleménye szerint a karcolat feliratként is értel-mezhető, nem csak nemzetségjelként. Mágikus jellegű bolgár-török feliratnak tartja (2004/216.). Párhuzamként a Talasz völgyi pálcán lévő, hasonlóként pedig a Nagyszentmiklósi Kincs egyik jelét említi. A megfejtéshez tesz egy nagy és felesleges kitérőt a bolgár-törökök felé: a jel hangértéke a talasz-i pálca alapján *H*. Olvasata: (u)*H*=LŐJ! Ez úgy jön ki, hogy az *oq* jelentése: ló és nyíl. A *q* hangváltozást szenved „szórványan, több török nyelvjárásban” és *H* lesz belőle.

Jómagam a bolgár-törökök iránt rendkívül elfogult Fehér Géza könyvében mutatott endzei ördöggöven fedeztem fel ugyanezt a je-

let. (A bolgár-török műveltség elemei-1931) E könyvből mindjárt példát is mutatok a teljesen alaptalanul erőltetett törökből való szóátvételekre. Felsorolja a szerinte törökből átvett szavainkat. Ebből néhány: *gyapjú, ártány, tyúk, gyeplő*. Ezeket azért választottam ki, mert a GY, NY, TY hangok, betűk nincsenek is a törökben. Nem ártallja ezt a mondatot leírni: „Még fontosabb azután az, hogy a magyar nyelv egész ősi földművelési terminológiája bolgár-török: *tarló, árpa, búza...*” A valóság ezzel szemben az, hogy a bolgár-törökökből Attila hun király fia, Irnik „csinált” népet, mindent a hunoktól, vagyis a magyarok elődeitől tanultak.

Visszatérve a tárgyalt jelre, Fehér Géza azt írja, hogy 3 kötömbön van „*bolgár-török*” rovásjel. Nem tudjuk meg ebből, hogy mindhárom ugyanez, vagy másfajta. A kövek neve *devtas*, vagyis ördögkő. A 'tas' szót a magyarok hun elődeitől vették át a törökök, a TÁSZ szent követ jelent, innen ered a Tászkok-tető neve is.

A jel párhuzamai: 1. Az Isszik-i szkíta halomsír csészéje 2. Hun írásjel Kiszely István könyvéből 3. Nagyszentmiklósi Kincs 4. Endzei „ördögkő” 5. Talasz völgyi pálca 6. Békés-Povád-i íjcsont 7. Árpád kori edény fenékbélyege László Gyula könyvéből 2. ábra

Olvasatom:

Jómagam is nemzetségjelnek tartom, melynek párhuzamai a szkíta-hun korba nyúlnak vissza. Mint sok nemzetségjel, mesterjegy, tulajdonjegy, billog, ez is rovásírásunkból veszi eredetét. A rajzon látható a felbontás és olvasatom: JeLeS. 3. ábra

Jelentheti ez azt, hogy a legalább a szkíta kortól (miután az Isszik csészén is rajta van a jel) létező nemzetség használja. Jelenthet jeles, kitűnő személyiség-et. Jelenthet olyan személyt, akin valami jeljegy-anyajegy van. És mindhárom együtt is jellemző lehet a nemzetségjel birtokosaira.

És mi a helyzet „szenzációs” boszniai piramisokkal?

Visszatekintés az eltelt 10 évre

A boszniai piramisok nagy vihart kavartak. Csaknem tökéletesen illik rájuk, amit Mandics György a Karacsay kódex-ről írt: *Mindenki szidta, senki se látta.*

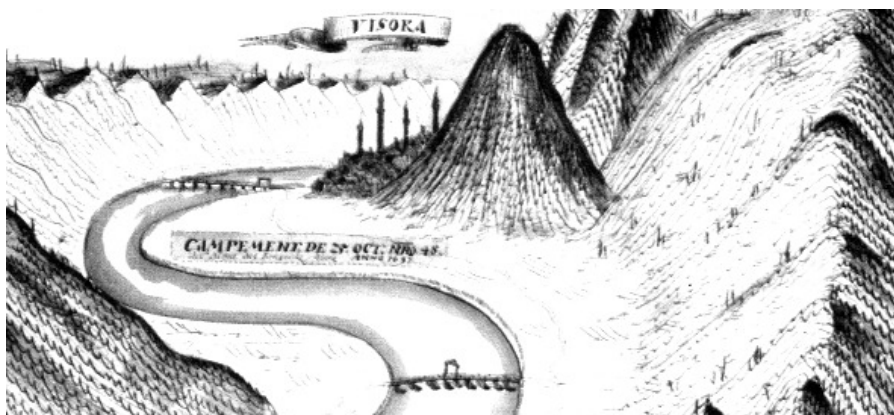
Röviden a szélsőséges indulatokat kiváltó történet:

A boszniai Viszoko-ban, Szarajevótól 30 kilométerre kezdte meg ásatásait 2005-ben Semir Osmanagic piramiskutató. A Visocica hegy piramis alakjára Dr. Senad J. Hodovic múzeumigazgató hívta fel figyelmét. Ezen kívül még négy közeli, növényekkel benőtt dombról feltételezik, hogy piramist rejt magában. Ásatások főként a Nap és Hold piramisnak nevezett építmények területén folytak, a feltárások bizonyították, hogy mesterséges alkotások. A Nap és a Hold piramis kora Dr. Nadija Nukic geológusnő szerint legalább 12.000 év. A Nap piramishoz vezető alagútban a mesterséges építőanyag közé tapadva előkerült egy fadarab, később pedig két falevél maradványa, ezeket 34.800, illetve 29.200 évesnek találták hivatalos, lengyelországi és oroszországi szénizotópos mérések alapján.

Szakács Gábor, aki a Magyar Demokrata konzervatív-polgári hetilap újságírójaként 2006 júniusában járt először a helyszínen, azzal a felfedezéssel tért haza, hogy a Nap piramishoz vezető alagútban, valamint a környékén lévő nagy köveken a székely-magyar rovásíráshoz hasonló jelek vannak. Ezt követően még hétszer járt a helyszínen és egyszer Semir Osmanagic meghívására előadóként vett részt 2008-ban a piramisokról szóló tudományos tanácskozáson Szarajevóban. Ezen a világ minden részéről megjelentek érdeklődő tudósok, több egyiptológus is. A hivatalos tudomány dilettánsozói kedvéért hozzátesszem, hogy többségük doktori diplomával rendelkezik. Szakács Gábor bemutatta a Tordos-Vinca műveltség, a boszniai jelek és a magyar rovásírás alakilag azonos jeleit, valamint ismertette azt a feltételezését, hogy a Tordos -Vinca műveltség területe a piramisokban talált jelek következtében déli irányban kitolódik. A tanácskozás után több cikkben tette közzé, hogy a jelenlévő szakemberek köztes megoldásra jutottak, véleményük szerint a természetes eredetű piramis alakú dombot mesterséges betonlapokkal fedték be, így elnevezése: Pyramid Hill, azaz piramis domb. 2009-ben Semir Osmanagic Szakács Gábor meghívására Budapesten és a Pílisben is járt, újságírókkal találkozott, az érdeklődőknek előadást tartott.

Jómagam kétszer jártam a piramisok területén 2007-ben és 2008-ban. Az Ősök és írások c. könyvben írtam, 2008-ban: *A boszniai piramisok kapcsolatban állnak a bolygónkon mindenütt megtalálható megalitikus kultúrákkal (Stonhenge, Avebury, Hattusas, Málta, Mükéné, Carnac (Bretagne), Tászok-tető (Erdély), Holdvilágárok és még sorolhatnám... A Nap piramis alagútjában és környékén lévő köveken található jelek hasonlóságot mutatnak az újkőkori kultúrák jeleivel, erről több táblázatot készítettem. A viszokoi jelek többsége véleményem szerint az építők névjele. Megfigyelésem szerint nem bevéséssel, hanem benyomkodással kerültek a kövekre. Több kőbe vésett rovásemléket tanulmányoztam, a Nap piramis alagútjában lévő nagy köveken azonban nem bevésés, hanem benyomkodás van. Ez azt jelenti szerintem, hogy a kövek valamikor egy lágy halmazállapotú építőanyaghoz tartoztak, azaz nem a természet hozta őket létre, hanem építőanyag maradványok, mint a gipsz vagy a cement fel nem használt maradványai.*

Tíz év elteltével is ugyanez a véleményem. Meggyőző volt, hogy kezdetben, aki kérte, elvihetett darabkákat a mesterséges lapokból és a furatokból, tehát nem féltek attól, hogy valaki vegyelemezeti. Ezen kívül a Kisari Balla György által közzétett Marsigli térképek között felfedeztem egy 1697-ben készült rajtot Viszoko-ról, melyen ott a piramis alakú hegy! Tehát nem Semir Osmanagic hordta össze talicskával turistacsalogatónak. 1. ábra

1. ábra

2015-ben Román Gergely hívta meg Budapestre Semir Osmanagic-ot, előadását pedig a Két Hollós Könyvesbolt vezetője, Sárosi Zoltán szervezte.

Az eltelt 10 év alatt „világszenzációvá” nőtte ki magát a boszniai feltárás. A 21. század nagy lehetősége volt ez vélemény nyilvánításra és sokan nem is haboztak kihasználni. Nemzetközi méretű dilettánszás, sárdobálás, zshivaj kezdődött Semir Osmanagic ellen, Magyarországon pedig Szakács Gábor ellen, elnyomva a józan megnyilvánulásokat.

A hivatásos zavarkeltők, lejáratók voltak a legszorgalmasabbak, változatos nevek alatt saját maguk gyártották minősíthetetlen hozzászólásaikat, „kommentjeiket” és lázasan leveleztek önmagukkal a világhálón. Voltak, akik azt állították, hogy Szakács Gábor véste a kövekbe a betűket, mások pedig azt, hogy jóval előtte már bemásztak az alagútba és felfedezték az írást.

A hivatalos tudomány dilettánszóinak is lehetőség adódott. Persze nem a „nagy nevek” nyilvánultak meg, ők ilyesmihez nem ereszkedtek le, hanem néhány, a tudományosság látszatának peremén kapaszkodó „doktorka”, akik így szerették volna a „nagyoknak” bizonyítani, hogy lám ők is elítélik... A dilettánszók, laikuszók legszármalmasabb fajtája is megnyilvánult, az, aki maga sem szakember, nem régész, történész vagy nyelvész, de egyszer látott a TV-ben egy akadémikust, és azóta jogot formál a dilettánszásra. Egyikük még egy kereszténységről szóló tanácskozáson is hosszasan fejtegette, mennyire elítéli a boszniai piramisokat.

A nagy ricsajban kis ügyeskedők szorgoskodtak, lenyúlták fényképeinket, adatainkat, ezekből saját „szenzációs” írásokat szerkesztettek, anélkül, hogy a számítógépük elől felkeltek volna. Hogy leplezzék, kiktől származnak a tények, szintén lejárátásunkba kezdtek. Egyikük televízióban pózolt, mert a Pilisben pár szót válthatott Semir Osmanagiccal, Szakács Gábornak köszönhetően. Ez utóbbit persze nem említette.

A hivatásszerűen szövegértelmezési zavarokkal küszködők is nagy kiugrási lehetőséget láttak a témában. Pl. Szakács Gábor világosan elmondta a hivatalos radiokarbon vizsgálat alapján, hogy az építőelemek közé szorult töredezett fadarab kora 32 ezer év körül van, írás nincs rajta. Röviddel ezután „világszenzáció” hír kavarta fel a port: *„a fadarabon 32 ezer éves rovásírás van”*.

Alapvetően két ok miatt támadtak minket: A piramisok környékén kicsi zöld emberkéket látók azért, mert ezt cáfoltuk, a hivatalos tudományhoz dörgölözők pedig azért, mert komolyan vettük a boszniai jeleket és kapcsolatba hoztuk a Tordos-Vinca műveltséggel, valamint a székely-magyar rovásírással. Úgy érezhettük magunkat, mint

Tar Mihály, Király Pál vagy a glozeli Fradin apó. És ez most így utólag még megtisztelő is.

Utórezgések: jelenleg, 2016-ban egy vidéki nagyvárosban felvilágosító előadás sorozat zajlik arról, hogy mekkora népbútítás a boszniai piramis. Természetesen az adatok, képek a mi anyagainkból valók, hiszen az előadó nem járt ott. A sorozat szerint nem a csokit hozó felszabadító szovjet katona a népbútítás, nem a kommunista eszmék, nem a finnugor eredet, nem a türk eredet, hanem ezek a rettenetes boszniai piramisok.

Hála Istennek mindezeknél többen voltak a gondolkodó, érdeklődő, kíváncsi emberek, olyanok, akik szeretnek maguk meggyőződni az igazságról, akik, szeretik megnézni, mi van a hegyeken túl. Ők elmentek a piramisokhoz, megnézték Boszniát, Viszokót, Szarajevot, vagy ha erre nem volt lehetőségük, eljöttek az előadásokra, kiadványokat olvastak, és bármi volt a véleményük, azt nem álnéven, vagy névtelen hozzászólásokban tették közzé.

Semir Osmanagic köszöni, jól van. 2015-ben töretlen erőben, nagy tervekkel tele láttuk viszont Budapesten. Közben megszerezte a doktorit, amely bizonyára hitelesebb, mint amelyeket a dilettánszó hivatalosságok kommunista érdemekért kaptak.

Dr. Sam Osmanagich, Ph.D.

- Discoverer of the Bosnian Pyramids and Pre-historical Underground Labyrinth
- Foreign Member of the Russian Academy of Natural Sciences
- Ph.D. in Mayan studies
- Director of Center for Archaeology at the American University in Bosnia

2. ábra

Végül be kell vallanom, hogy egyáltalán nem tudom elítélni azokat, akik a kicsi zöld emberkéket látnák szívesebben őseikként azok helyett az „arcok” helyett, akiket a hivatalos tudomány rájuk akar kényszeríteni. Ezek a „tudományos ősök” láthatók tömegrendezvényeken, „tudományos” kiállításokon, és a honlapunkon ugyanezen című írásnak a végén, a KITEKINTŐ rovatban. Az ilyenfajta ábrázolás sértő szkíta, hun, avar őseinkre nézve.

Bujáki rovaslelet

Barabás György karancsaljai mérnök ismét megörvendeztetett egy rovaslelettel, melyet *A Földanya tojása – hímestojás mintáink őskori szimbolikája* c. könyvében (tervezett megjelenése 2017) mutat be. A 4,5 cm hosszú, 1 cm széles, csőszerű, üreges, ha belenézünk, háromszög formájú csont eleve felfüggesztésre kiképzett, tehát medálnak készült Barabás György szerint. Meg is fejtette a két oldalon lévő szöveget, szerintem helyesen: IGAZ ISTEN. Egy bujáki (Nógrád megye) katonársától kapta, aki még az 1980-as években ház alapot ásott a bujáki vár közelében és rengeteg cserép, csont törmelék között találta.

Mivel az IGAZ szóban az **I** betű **Ű**-nek néz ki, annyit tennék hozzá, hogy az **Ű**-t használták **I** helyett is, pl. a Marsigli által másolt, Árpád kori rovasnapló Kiskarácsony helyett Kűskarácsony. Vagy egy kézdivásárhelyi sírversben: a MI és a TI helyett MŰK és TŰK.

„VOLTUNK MŰK ES MINT TŰK
LESZTEK TŰK ES, MINT MŰK”

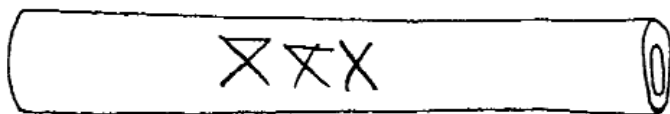
A kérdés csak az, hogy ha az IGAZ=ÜGAZ, akkor az ISTEN miért nem ÜSTEN?

Hasonló I betűt fedeztek fel a Tászkok-tetőn, 2016-ban kaptam a fényképet Czirják Károly helytörténésztől. Az ISTEN szóban a **T** szárát áthúzták, így a betű **TD** összerovásnak néz ki. Hasonló jellegű meseterjegyek előfordulnak, többek között a kolozsvári Szent Mihály templomban is. Hogy itt mi a szerepe a vízszintes vonalnak, egyelőre nem tudom. Barabás György szerint a latin **T** mintájára ezt is áthúzták.

A Cebepusztai Tűtartó olvasata

1972-ben jelent meg rövid leírás, rajz és fénykép Vásáry István nyelvésztől a tűtartóról az Acta Orientalia...-ban, a *Runiform signs on*

objects of the avar period című tanulmányban (1972/343). Méreteiről itt nincs adat. Bács-Kiskun megyében, Cebepusztán került elő, avar kori temetőből, de nincs említés arról, hogy női vagy férfisírból. „3 X szerű jel látható a tűtartón”, olvasható az angol nyelvű cikkben. 1. ábra

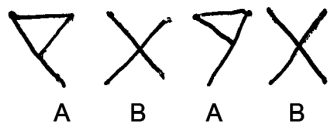
1. ábra

A Cebepusztai tűtartó
Török Gyula fényképe alapján rajzolta: Vásáry István

Vékony Gábortól megtudjuk, amit a rajzon is látunk, hogy a csont tárgy henger alakú. Török Gyulára hivatkozva írja: *„Bizonyára nem betűk, legfeljebb számjelként magyarázhatnánk őket, azonban a tűtartó másik felén három kör látható, közepükben ponttal, ezért világos, hogy egyszerű díszítéssel állunk szemben.”* Mandics György közli Harmatta János megfejtését: YeD uZ = Varrj ügyesen. Azt nem tudjuk meg, milyen nyelvből, tán törökből. (Róvott múltunk, II./339.)

Saját megfejtésem:

Attól, hogy a cebepusztai tűtartó másik oldalán három kör van ponttal, még lehet szó betűkről. Főként mert a kör ponttal a közepén a rovás **LY** betű. Véleményem szerint a tűtartón egy rovás 10-es és két összerovás látható. Jobbról a 2. jel is ugyanaz, mint a 3., de a karcolás a lendülettől kicsit túlcsúszott. Az összerovások felbontása utána a BABA (BABBA) szót kapjuk. 2. ábra Jobbról balra haladva: TÍZ BABBA BABA. A baba nem csak kisgyermeket jelent, hanem szeretőt, kedvest is. Kriza Jánosnál szerepel a *babba*, jelentése: szép, csinos.

2. ábra

Az összerovás felbontása

F.K.

A felirat jelentése tehát *TÍZ SZÉP SZERETŐ*. Feltételezésem, hogy a tűtartó egy tréfás ajándék, melyben tíz szép szeretőt kívánnak a megajándékozottnak. Érdekes, amit Ballagi Mórnál olvashatunk a *baba* további jelentéseinél: *„Saját tengelye körül mozgatható, függőleges henger...”* Márpedig a tűtartó pontosan ilyen!

Bár Móra Ferenc azt írja, hogy a korábban késnyélnek tartott tűtartók csak női sírokból kerültek elő, ám bizonyára a férfiak is tartottak maguknál tüket, főként hadviselés idején.

Fontos, hogy a „baba” jel igen régóta, már a kőkortól jelen van a Kárpát medencében. Torma Zsófia régész női tordosi ásatásain és a Bánátban is került elő, Winn listája alapján. (Winn, Shan, M.M: Pre writing in south-eastern Europe , Western Publishers, 1981.) 3. ábra

180		
		Tor 317; Ban Pre 1; Rud 1

3. ábra

Megtalálható a hun jelek között (Kiszely István *A magyar nép őstörténete* c. könyvében, 2001/110.) a Tászkok-tetői jelek között, (Kémenes Antal: A Tászkok-tetői leletekről, *Archaeologiai Értesítő*, 1914), a kismartoni (vagy kiskőrösi) orsógombon. (Ebben a könyvben: 57. old.)

A cikói kisszíjvég rovásfelirata

Harmatta János *Rovásírásos feliratok avar szíjvégeken* c. írásából vettem a képet. Türk feliratnak tartja. Olvasata: Balról jobbra **R** és **S**, a betűk felett 2-es számjegy, V alakú jel. Értelmezése Ers vagy Eris, ismét felül a V-vel. Jobbról-balra Es Er, kéttagú személynévként fejti meg. Ez a mellékjel is azt bizonyítja, hogy semmiképpen nem mi vettük át a türköktől az írást, főként mivel a türk írás igen késői, VI, VII. századi, Krisztus után.

SZENT őS
SZENT eS

Cikó Tolna megyei község, Huszka József *Turáni magyar ornamentika* c. könyvében láthatók a szép cikói szíjvégek. Rovásfeliratról nem tesz említést.

Saját olvasatom balról jobbra: SZENT ŐS vagy SZENTeS, utóbbi településnév. Feltételezhetően ilyen nevű település létezett már az avar korban, mivel szentnek tartott helyek mindenütt voltak.

Jobbról balra: ŐS SZENT

Az NT jelről bővebben írtam a Bogárjelek és a „szent” szó jele c. munkámban, megjelent: Megfejtések könyve, I. kötet, 2013/190.

A Csehétfalvi Porszaru rovásbetűi

Dr. Molnár István – Ughy István: *Csontkarcolatok-porszaruk rajzai* (1975) című könyvben láttam meg a Csehétfalvi lőporszaru rajzát. Csehétfalva székely település. 1. ábra

1. ábra

„Fő alakja a mező közepén figyelő helyzetben álló szarvasbika. A mögötte lévő, csúcsaival szembe állított két kúppalást közül az elsőnek az alapívét két, függőlegesen karcolt – talán lábszárakat jelképező – vonal, a felsőét egy nyilat sejtető másik ágas vonal metszi át. Úgy tűnik, mintha ez a primitív szerkesztésű figura egy nyíllal szarvasra vadászó férfi alakját ábrázolná. A felületre karcolása nem öncélú, hanem a cselekmény sikerét elősegítő mágikus tartalmú jelkép.” 2. ábra

A mellékelt szöveget dr. Molnár István írta, a porszarut Ughy István rajzolta. Az adatok rovat üres, tehát nem tudjuk mikor készült. A többi porszarut, ahol adatok vannak, a XV. és a XIX. század között készítették. Többségüket a XVII-XVIII. században.

Kabay Lizett kolozsvári néprajzkutató képzeletét is foglalkoztatta a porszaru, több könyvében írt róla. Le is rajzolta, ennek aláírása: *„Székely lőportartók elfogadható magyarázatra váró, egymással szembefordított ékei”. Továbbá: „Az 50. rajzon nincsenek égitestek, mégis fénylik a kis sugarakkal körbevett ábra. Jól kivehető róla, hogy szerkeresztből vált ki... Messzire kell visszatekintenünk, ha a különleges képpel értelmét keressük.” (2000/32). „Természetesen a csodaszarvas lőportartókon is szerepel,... az állat egész törzsét kitöltően sugárzik egy nagy toll, égi, mítikus lényre utalván.”(2002/44.)*

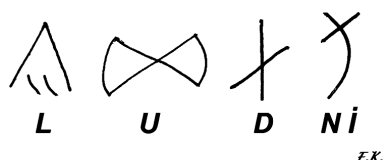

2. ábra

Kabay Lizett a porszaru rovásírásos vonatkozásait nem említi. Viszont megtanulhattuk tőle: ha van valami különleges jelzés az állaton, pl. korona, szárny, négylábú toll, akkor az nem egyszerű állat, hanem különleges tulajdonságokkal rendelkező lény, pl. totem-állat.

Ez a szarvas is különleges lény. Először a Molnár-Ughy kiadványban láttam, akkor fenyőágként, Életfa részeként értelmeztem, amit Kabay Lizett tollként. Azt is észrevettem, hogy az agancsa rovás **P** vagy **L** betűt formáz. De még különlegesebb a mögötte haladó, a szarvast követő alakzat. Egyet értek Molnár Istvánnal, hogy vadászt jelképez, de én, mint rovásíró, összerovásként is értelmezem, azon túl, hogy a forgást, sebességet, repülést is jelzi. A porszaru rajzolatának készítője tehát jól ismerte a rovásírást. Véleményem szerint a Csodaszarvas monda tűnik elő a porszarun. A szarvast követő különleges lény – hiszen lény, mert szeme, lábai, szárnyai is vannak – Hunort, Magort és népüket jelenti. Az agancs **PP** vagy **LL** betűje a tulajdonos névjele.

Az összerovás felbontása után az INDUL szót kapjuk. 3. ábra

3. ábra

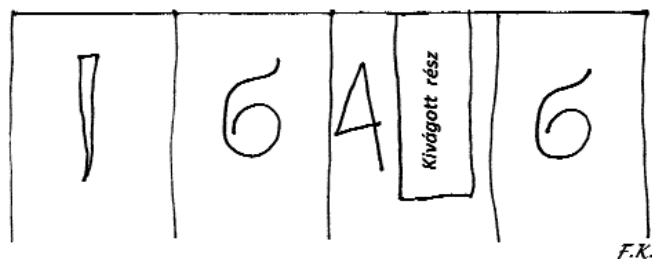
Hunor, Magor és népe tehát INDUL a csodaszarvas nyomában.

A porszaru egyéb díszítései további értelmezésekre adnak lehetőséget.

Gelencei templom – még egy átjavított rovássemlék

Gelence székelyföldi település Kovászna megyében. A gelencei, Szent Imréről elnevezett római katolikus templom rovásbetűiről, köztük a szentségtartó fülke átvéselt jeleiről több helyen írtam, legutoljára a 2013-ban megjelent *Megfejtések Könyve* I. kötetében.

A szentélyben a stallum (papok ülőhelye) háttámlájába vésve három számjegy és egy négyes számjegynek feltüntetni szándékozott rovás **A** betű látható. Az ezekről készült fényképeim, mivel vakut érthető módon nem használhattam, nem sikerültek, ezért csak rajzban tudom mutatni. A pad magas háttámláját bordák osztják 4 részre. Az 1. 2. és 4. részben a számok arányosan középen helyezkednek el. A 3. részben a rovás **A** betű pedig a bal szélén, jelezvén, hogy ott még volt valami, amit onnan kifűrészelték. 1. ábra

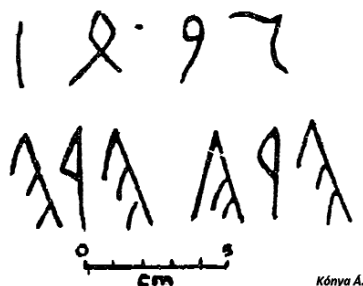

1. ábra
Friedrich Klára
rajza

Tehát a rovás **A** betű mellett két betűhelynyi rész hiányzik a padtámlából. Feltételezem, hogy két másik rovásbetű is volt ott. A be-

tűk magassága kb. 15 cm. Talán a három rovásbetű névjel volt, esetleg a pad adományozójának névjele.

Az átalakítók az 1646-os évszámra alakították át a névjelet, ahol is a rovás A betű lett a 4-es. Mikor is? Nézzünk néhány adatot a templom koráról: A 13. században épült templomot többször átalakították. Freskói a 14. században készültek. Bekarcolt rovásfelirata 1497-ben. Ennek számjegyei nem mutatnak rokonságot az 1646-os évszámmal. 2. ábra

2. ábra
Kónya Ádám rajza
(In: Ferenczi Géza: Székely
rovásírásos emlékek,
Székelyudvarhely, 1997)

A templom 103 festett kazettából álló mennyezete 1628-ban készült. Egyik kazetta tartalmazza a készítők nevét és ezt az évszámot. Itt az 1628-as festett évszám már rokona a papok ülőhelyén lévő hatos számjegyeknek. Véleményem szerint tehát valamikor a 17. században távolították el a két rovásbetűt, a megmaradt **A** betűt pedig kiegészítették az 1646-os évszámmá. A rovásbetű tehát mindenképpen 1646 előtti. A kazettán lévő nevek egyike sem kezdődik **A** betűvel.

Az A betű párhuzamai: Nem tudni, hogy az A szára át volt-e eredetileg húzva, vagy a négyesnek álcázás érdekében húzták-e át utólag. Többek között hasonló Lakatos István plébános **A** betűje 1702-ből. Borberekai István Rudimenta másolatában (1715) is hasonló **A**-k vannak, egyszer áthúzva, másszor nem.

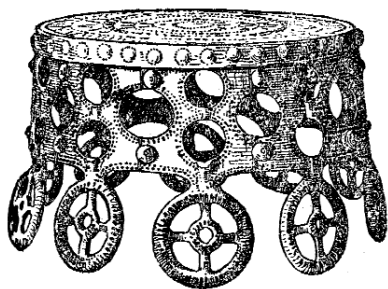
Összerovások a mennyezet kazettán: A készítők nevét tartalmazó latin betűs feliraton több ötletes összerovást látunk. A latin betűs összerovásokból sokat gyűjtöttem és több tanulmányban foglalkoztam velük. Itt is a készítők rovásírás ismeretét és használatát bizonyítják. Pl. **MA**, **AB**.

A kivágás okáról, idejéről talán többet megtudhatnánk, ha hozzá lehetne jutni Mihály Ferenc restaurátor tanulmányához, melynek címe: A gelencei templom faberendezése (In: János Mihály szerk. A gelencei Szent Imre-templom. Sepsiszentgyörgy, 2003).

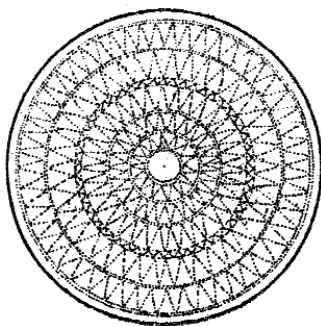
A hasfalvi Naptiszteleti edényről és a „tudományos” hozzáállásról.

Az érdekes tárgy rajzát először László Gyula *Vértesszőlőstől Pustaszerig* c. könyvében, *A napkorong népe* fejezetben láttam, ezt írja róla (tömörítve): *„A soproni Liszt Ferenc Múzeum egyik nevezetessége a hasfalvi bronz ‘napkorong’, párját Skandináviában találták, de annak idején ez is a Kárpát-medencéből került oda.”* A késői bronzkor és a korai vaskor alkotásai közé sorolja.

Nem csak a tárgy érdekessége ragadott meg, hanem az is, hogy László Gyula ki merte mondani, igaz, hogy Bella Lajos alapján – de mégis kimondta – hogy a Kárpát-medencéből került Skandináviába. Mert főként László Gyula idejében a hivatalos tudomány szinte minden képviselőjétől, legyen az régész, történész, nyelvész, csak azt lehetett hallani, hogy mindent mi vettünk át másoktól, még a szavainkat is.

1. ábra

2. ábra

László Gyula könyvében nincs rajz a tárgy felülnézetéről. Ezt csak később ismertem meg, amikor hozzájutottam Hillebrand Jenő és Bella Lajos könyvéhez – *Az őskor embere és kultúrája* – mely 1921-ben jelent meg. 1. ábra 2. ábra Tárgyunkról szóló részt Bella Lajos írta, aki nagy örömmel ki meri mondani, hogy „hazai” gyártmány. Bella egy svéd régész, Oscar Montelius alapján közli az ismertetést. Montelius szerint az edény egy svédországi Naptemplomban szolgáltatta a szertartásokat, és ellenséges támadáskor az Ystad közeli Balkakra nevű területen lévő, később eltözegeződött tóba dobták, hogy megmentse a szentségtörő kezekről. Montelius szerint ez az „áttört művű dézsa alakú edény tíz kerekével felfelé áll, míg fenekét egy korong alkotja, melynek belső oldalát a középett álló Napból ki-

induló és pontbökésesen ábrázolt sugárkévék díszítik” és a bronzkor első időszakában készítették. Bella Lajos a tárgy fordított helyzetű képét közli, melyen a „kerekek” alul vannak, ez Gustaf Kossinna német régésztől származik.

A hazai remekmű fedőlapjának átmérője 41 és 40.4 centiméter közötti. Összsúlya 5.15 kilogramm.

Tömörítve idézem Bella Lajost, így is írhat tehát egy régész, nem csak kiszolgálva az olyan politikai elvárásokat, hogy minél jobban kicsinyítse a magyarság elődeinek tehetségét és minden leletünket, értékünket, nyelvünket dobja oda a történelem színpadán sokkal később megjelent külföldieknek. (Lásd a magyar rovásírás türkből, arámiból, kazárból való származtatása, nyelvünk finnugor-török eredete, stb.): *„De ki készíthette akkor a sopronmegyei Hasfalva határában 1914-ben talált, szakasztott ugyanilyen alkotású és díszítésű tárgyat? Bizonyára nem az északi bronzkor első időszakának germán bronzművesei, hanem igenis a velemszentvidi bronzötvöseink, kiknek külfölddel folytatott áruszállításairól már megemlékeztünk... Aztán fontolóra veendő még ama körülmény is, hogy a Montelius megállapította időszakban honi bronzötvöseink már mesterek voltak szakmájukban, míg az északiak csak akkor kaptak bele mesterségük gyakorlásába.”*

Ezt a régészeti kincsünket többször említettem írásaimban, pl. a *Megfejtések könyve I.* című munkám 111. oldalán, 2013.

Hillebrand és Bella könyvében látható az edény tetejének (vagy aljának) díszített belső oldala, eszembe juttatta a csíksomlyói, úgynevezett naptárköveket, melyeket a csíksomlyói ferences rendházban fényképeztem. Az egyik kő felső felületét valamikor barbár kezek levették, elpusztítva a mintázatot, a másikon még látszanak a napsugarak. (Látható az első belső borítón.)

Vécsey Gyula mérnök és néprajzkutató így ír a kövekről A csíksomlyói Salvator-kápolna szentélyének különleges rései c. munkájában: *„A csíksomlyói régi kultuszkörnek legfontosabb emléke az áldozati hely oltárköve. Az 1929-es fényképfelvételen a csíksomlyói templomban őrzött oltárkő a középpontjában a Kígyó jelképével volt látható. Sajnos valaki kitördelte ezt a legfontosabb jelképet, egyedül a régi fénykép őrzi az eredeti tartalmát. A Kígyó jelkép itt nem az Alvilág Gonosz Sárkánykígyóját jelképezi, hanem azt a régi hitet, hogy az ember többször születik le a Földre, így az újjászületésnek a jelképe a kígyó. Ez a jelkép azon alapszik, hogy a kígyó a fejlődése folyamán a bőrét többször leveti, mintegy újjászületik.”* (Országépítő, 1992/3-4. szám)

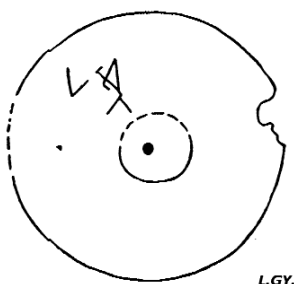
Daczó Árpád, Lukács Atya a *Csíksomlyó ragyogása* c. könyvében írja: „A mérnök (Vécsey) már előttem tudott a Babbáról is. És írt is róla! Mint olyanról, akinek kultusza szorosan összefüggött a napkultusz valóságával. Ebből is sejthető, hogy akik informálták IV. Jenő pápát a bullája megírásakor, azok is tudtak erről. A napkultuszt azonban mint pogánykodást elhallgatták, és csak a Boldogasszony kultuszát emelték ki a pápa részére... A napkő a legnagyobb tárgyi bizonyítéka annak, hogy Csíksomlyó volt a Kárpát-medencében a napkultusz központja” (2010/55-56).

A hasfalvi edény, a csíksomlyói kövek, a kerektemplomok ugyanarra az ősvallásra utalnak, amely a Kárpát-medencei elődeink sajátja volt és nem átvették. Sajnos nem sokat tudhatunk róla. Talán a „kereszténység által kilúgozott néphit”-ből következtethetünk? (A dőlt betűs gondolat Vékony Gábortól származik – 2004/179). Sajnos, ami ebből a néphitből megmaradt, azt telegyömöszölték a finnugor pantheon alakjaival és sámánokkal. Milyen lehetett ez az ősvallás, milyen lehetett az ősmagyar kereszténység, tette fel a kérdést Szakács Gábor Németh Zsolt fizikusnak: „Nem tudjuk. A történelem eltüntette azt a kerek világlátású kereszténységet, amelynek nyomát csak körtemplomaink romjai őrzik...” (Magyar Demokrata 2013 dec. 18.)

És még a hasfalvi edény és a csíksomlyói naptárkövek is...

A Kiskőrös-vágóhíd-i ezüst kehely

A Kiskőrös-vágóhíd-i ezüst kehely 7. századi avar temetőből került elő, leírást, rajzot, fényképet **László Gyula** készített róla 1955-ben. Az 1. ábra László Gyula rajza, melyet **Vásáry István** közölt rövid ismertetéssel (1972/344). Hasonlóságot állapít meg a Kiskőrös-vágóhíd-i és Tihany téri kehely jelei között.

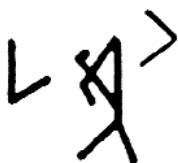

1. ábra

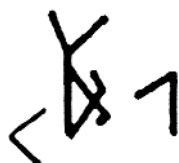
Vékony Gábor szintén röviden ír róla az *Életünk folyóiratban* (1985/12/1141). Megfejtése ekkor *IGHITAM*, melynek értelme: *ITA-LOM*. Lényeges megállapítása, hogy a felirat magyar nyelvű népcsoportok jelenlétére utal a Kárpát-medencében a VII. sz.-ban. 2004-ben megjelent könyvében Garam Éva régész alapján egy újabb jellel egészíti ki a feliratot, mely halványabb a többinél. Újabb olvasatot is ad: PuTA azaz BUTA, mely személynév.

Megfejtésének alapja a felirat 2. ábrán mutatott helyzete. Írja, hogy a BOTA, BATA gyakori Árpád-kori személynév, valamint kapcsolat van a Nagyszentmiklósi Kincsen lévő Butaul névvel. Az új jellel kapcsolatban véleménye: valószínűleg 5-ös számjegy, mivel egy X-nek, azaz 10-nek a fele.

Saját véleményem szerint ez egy szellemes összerováás. Felbontásához a felirat 3. ábrán mutatott helyzetéből indultam ki.

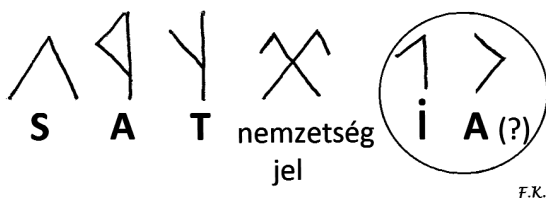

2. ábra

3. ábra

A 4. ábrán mutatom az összerováást alkotó elemeket.

4. ábra

Ennek alapján olvasatom: TAS, nemzetségjel, **I** és **A** betű, esetleg: ITASS!

TAS: Név is, de *kő* és *szikla* is lehet a jelentése. A Tászkok-tető elnevezése ebből származik, utalva a rovásos kősorokra. A törökös nyelvészek szerint türk eredetű szó, azonban ez nem egy olyan tény-szerű, bizonyítható megállapítás, mint egy régészeti tárgy kora. Így az a véleményem, hogy a Tas, Tász szavak ősmagyar eredetűek, melyek talán már a hunoknál is megvoltak, mivel a Tászkok-tetőn igen régi vésetek is vannak.

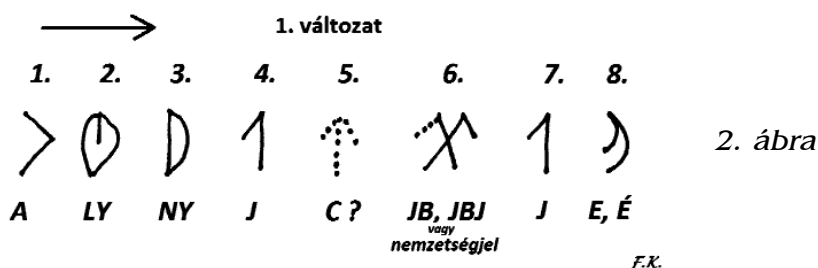
A **Híradó.hu** oldalon, mely több más lelettel együtt mindkét rovásírásos csontlemez fényképét bemutatja, a következőket olvashattuk: *„Az M43-as autópálya régészeti feltárásakor talált, az avar korból származó rovásírásos íjcsontlemez a szegedi Móra Ferenc Múzeumban 2016. február 18-án. A feltárás leleteit bemutató, Úton a kultúrák földjén című időszak kiállítás február 22-én nyílik a múzeumban. MTI Fotó: Rosta Tibor”* <http://www.hirado.hu/galeriak/szarmata-ezustcsungo-es-rovasirasos-ijcsontlemez-is-megmenekult-a-feltarason/>

A szegedi **Móra Ferenc Múzeum** honlapjáról többek között megtudhattuk: *„Az M43-as autópálya nyomvonalán élt kultúrák életéből kaphatunk ízelítőt a Móra Ferenc Múzeum új időszak kiállításán. Az „Úton a kultúrák földjén” című tárlaton közel száz olyan kincset mutatunk be, melyeket az autópálya régészeti feltárás során találtak meg a szakemberek... A tárlaton rovásírásos íjcsontlemezeket is bemutatunk az avar-korból... A kiállítás május 2-ig látogatható minden nap 10-18 óra között.”* <http://moramuzeum.hu/uton-a-kulturak-foldjen-mora-muzeum/>

A világhálós közlésekből nem tudtam kideríteni, hogy a csontlemezeket melyik szakaszon találták. Sajnos a kiállítás ideje alatt nem volt módomban Szegedre utazni.

A hosszabb íjcsontlemez olvasata

A hosszabb, 8 betűs íjcsontlemez 13.5 cm. Véleményem szerint a jelek egyértelműen rokonai a Nagyszentmiklósi Kincs és a Szarvasi Tűtartó jeleinek. Párhuzamaik ezeken kívül is több hiteles rovás- emléken megtalálhatók, például a szár nélküli A betű (a rajzon 1.) a Szabadbattyányi övcsaton és az Esztergomi, Pomáz-Klisszai, Ladánybenei gyűrűkön is. Az 5. és 6. jel nem látható tökéletesen a képeken. A bányászjelhez hasonló 6. jelnek is sok párhuzama van a Szarvasi Tűtartón kívül, pl. az Ozora-Tótipusztai korsón, a Kunágotai korsón, a Benepusztai szíjvégen... (Bővebben: Megfejtések könyve II./73.) A betűk hangértékeinek meghatározásához a Nagyszentmiklósi Kincs megfejtéséhez általam kidolgozott hangértékeket használom.

A jeleket balról-jobbra haladónak tartom, mint a Nagyszentmiklósi Kincs poncolt feliratait és néhány karcoltat is. Olvasatom: **A LYÁNY JC** (név) nemzetségjel (6. jel) **JÉ**.

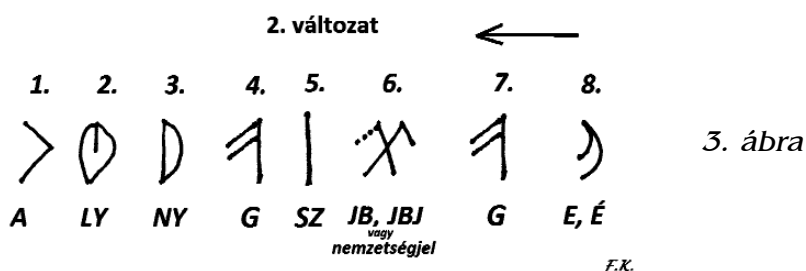
Értelme: A lány a *J C* mássalhangzókat tartalmazó nevű és a 6. jellel jelzett nemzetséghez tartozó férfié, vagyis az ő szerelme. A *(J)É* birtokos személyjel.

A „lyány” LY-os írása a Czuczor-Fogarasi szótárban is előfordul és ott van hivatkozás Arany Jánosra: „csillagszemű lyányok” (Buda halála).

Harmatta János megfejtése a csepel-hárosi temető avar orsógombjáról szintén hasonló birtokos személyjelet tartalmaz: *Orsó Edijé* ez. (Látható a Budapesti Történeti Múzeumban).

Olvasatom gyengéje, hogy a birtokos személyjel nem a név, hanem a nemzetségjel után következik. Ezért feltételezhető az is, hogy a 6. jel itt nem nemzetségjel, hanem személynév betűinek az össze-rovása. (2016. április)

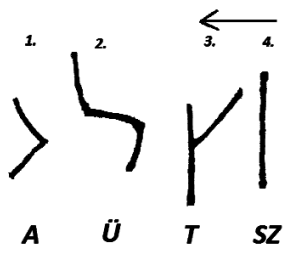
2017-ben olvastam Sándor Klára nyelvész 2014-ben megjelent könyvének vonatkozó részletét, melyben Kiskundorozsmai Felirat elnevezéssel már bemutatta az íjcsontlemezeket. (A székely írás nyomában, 2014/89.) Itt a jelek jobban látszanak, mint a világhálós képeken, így három jelet újra rajzoltam.

Új olvasat, továbbra is a nagyszentmiklósi hangértékekkel, ezúttal jobbról-balra: ÉGi (nemzetségjel) SZeGéNY ÍLYászA Értelme: Egy égi eredetűnek tartott nemzetség tagja írta önmagáról, aki nem biztos, hogy kevés pénzű, elszegényedett, hanem valamilyen bánata van.

Bővebben írtam e nemzetségjelről a Megfejtések könyve II. 75. oldalától kezdődően.

A rövidebb íjcsontlemez

4. ábra

Töredékes, így betűk is hiányoznak róla. Balról jobbra kínálja magát az ÜTSZ szó, azonban mit kezdjünk az A-val? Nem azon az oldalon törött, és a bal oldalára nincs karcolva semmi. Mivel a másik csontlemez is jobbról-balra olvasható, valószínűleg ez is. Amennyiben – feltételezésem szerint – a rovó **T** és **SZ** helyett egy **R** betűt akart róni, akkor az olvasat **RÜA**, az Attilát megelőző hun király számtalan névváltozatának egyike.

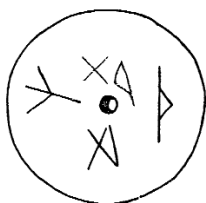
Kismarton vagy Kiskőrös? A rovásírás egyik rejtélye a sok közül

Vásáry István turkológus, nyelvész *Runiform signs on objects of the avar period* (Rovás-szerű jelek az avar időszak tárgyain – Acta Orientalie Academiae..., 1972/340-341. old.) c. írásában bemutat egy orsógombot Burgenlandból, melyet az eisenstadt-i, azaz kismartoni Burgenlandisches Landesmuseum-ban őriznek. Leírja, hogy a rajz, amelyet közöl Kovrig Ilona régész által mutatott fénykép alapján készült és a fénykép útját a régésznőhöz. Dicséretes tárgyilagossággal nem csak a türk, hanem a székely-magyar és a germán jelekkel való hasonlatosságot is említi.

Ugyanezt az orsógombot bemutatja Erdélyi István és Ráduly János is (*A Kárpát-medence rovásfeliratos emlékei a Kr. u. 17. századig*, Masszi Kiadó, 2010/24. old.) némileg elfordítva. Lelőhelyeként a Kiskőrös-Órcsik tanya Csukástó nevű részét adják meg. Szerintük a Kiskőrösi Múzeumban van, leltári száma 26/1933. Hogy mindezt honnan tudják, arra semmiféle utalás nincs. Az első írásos említése rovat kitöltetlen, pedig Vásáry István fenti cikke szerepel a szakirodalmukban.

Megnéztem Mandics Györgynél is, aki azt a részrehajlás nélküli megoldást választotta, hogy mind a két véleményt közölte: Erdélyi-Ráduly-ét a Róvott múltunk II./361. oldalán, Vásáry Istvánét pedig a 372. oldalon.

Úgy látszik, rám marad a feladat, hogy elutazzam Kismartonba és Kiskőrösre.

1.

1.

Vásáry István írásában

2.

2.

Erdélyi-Ráduly könyvében

Madéfalvi rovásfelirat

Bizonyára a rovásírók és nem rovásírók közül sokan megállnak a Madéfalvi Emlékmű előtt, hogy emlékezzenek a kegyetlen magyarítás áldozataira. (Sajnos volt még több is).

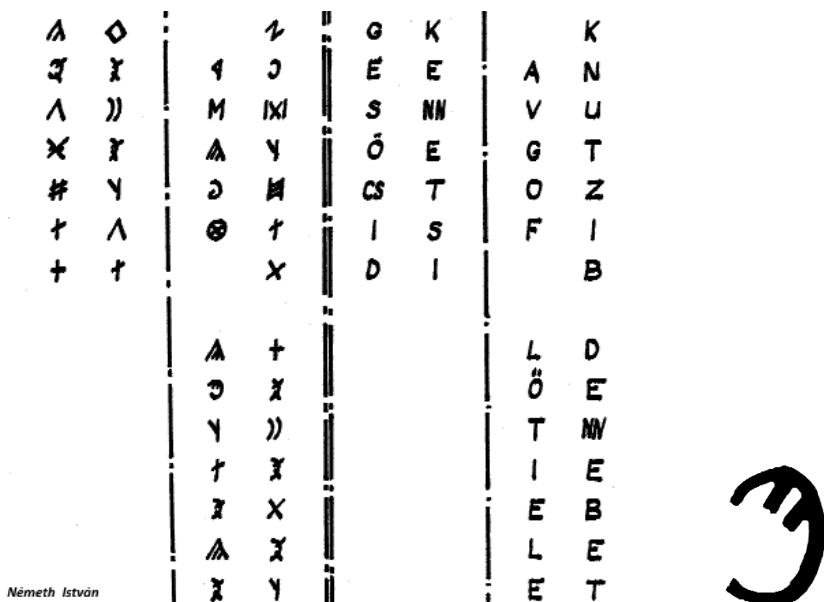
A rovásírókat azért említem külön, mert Madéfalvának rovásfelirata is van. Jómagam nem tudtam erről és a „Mandicsban” sincs benne.

Akinek ezt az ismeretet köszönhetjük, az **Németh István**, aki a Balatonfüredi Református Egyházközség gondnoka volt, jelenleg nyugdíjas. Tőle kaptam ezt a levelet:

„2003-ban Madéfalván járva találtam egy érdekes rovás szöveget a Református Parókia kapujának oszlopain. Elsőre csak morogtam magamban, hogy mit írhatott ez a székely legény, de aztán a latin betűket a rovott sorrendben és irányban leírva egyből kijött a 90. Zsol-tár első sora és a Dicsőség Istennek. Lemásoltam egy papírra, megmutattam a „papomnak” Miklós Ferenc lekipásztornak, aki Alsórákos szülötte és ’89-óta él Magyarországon. Mosolygott rajta és büszke volt székely atyafiának talányos megoldására.”

A feliratnak két különlegessége is van: Az egyik, hogy alulról felfelé halad. Bizonyára készítője úgy gondolkodott, hogy a Földről száll a zsoltár Isten felé.

A másik különlegesség a két fajta Ö (Ő) betű. A DICSŐSÉG szóban azt látjuk, melyet Dobai István jegyzett le 1753 május 2-án. Az ELEITŐL szóban egy egészen újszerű megoldást látunk, a két vonalka nem kívülről helyezkedik el a hajlított vonal „hátán”, hanem belül és függőlegesen. Ötletes, székelyes megoldás.

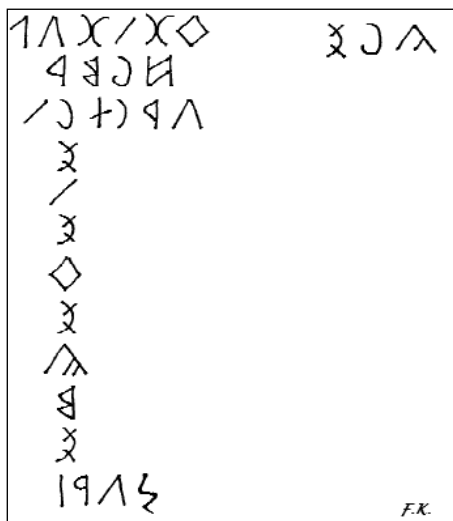
Németh István

Olosz Ella rovásírásos faliszőnyege Kőrösi Csoma Sándor emlékére

Gazdáné Olosz Ella textil (szövet, kelme, szőtt anyag) művész és néprajzkutató rovásfeliratot szőtt Csomáról készült alkotásába. Honlapunkon látható, itt a színes fénykép bizonytalan megjelenése miatt csak a szőnyegbe szőtt betűket mutatom.

Baloldalon, fent három vízszintes sor: *KŐRÖSI CSOMA SÁNDOR*. Mivel Gazda József csak ennek a részletnek az olvasatát ismerte, 2016-ban Kovásznán megkért a többi megfejtésére.

A KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR alatt, függőlegesen, alulról felfelé haladva: *EMLÉKÉRE*. A jobb felső sarokban 3 rovásbetű: **G**, **O**, **E**, azaz Gazdáné Olosz Ella.

1914

1. ábra

A bal alsó sarokban lévő négy jel jelentette a gondot. Először 4 rovásbetűnek feltételeztem, jobbról balra **É**, **S** vagy **R**, **A** és **SZ** vagy **Í**, de értelmes olvasatot nem találtam. Tovább nézegetve és gondolkodva, rájöttem, hogy **É** semmiképpen nem lehet, mert Ella a többi szövegben nem használ külön **É** betűt, hanem az **É** helyett is **E**-t. Ez nem baj, mert a régi ábécékben az **E** és **É** hangra ugyanazt a jelet használták, az első **É** betű csak 1654-ben megjelent Miskolczi Csulyak Gáspár emléksorában. És **A** sem lehet, mert a *Csoma* és *Sándor* szavakban egészen más az **A**, **Á** betű.

Így szerintem a bal alsó sarokban egy évszám, **1974** vagy **1914** áll. A gondom az, hogy Gazda József és Kopacz Attila Olosz Ella munkásságáról készített szép kiadványában az 1984-es évszám áll az alkotás mellett (2013/131). Az ellentmondást azzal reméltem feloldani, hogy talán Ella 1974-ben kezdte a mű terveit, vázlatait készíteni s 1984-re, Csoma születésének 200. évfordulójára fejezte be. Azonban ő maga írta, hogy az évforduló előtt három évvel kezdte a vázlatokat készíteni. Csoma életében sem találtam olyan esztendőt, melynek ez a két lehetséges évszám évfordulója lenne. Mivel Ella már nincs köztünk, nem tudom megkérdezni. Nem gondolom, hogy hibázott volna, mert a többi szövegben sem hibázott. Bizonyára van oka és jelentése.

Olosz Ella Telegdi János **Ő** betűit használja, továbbá a Marsigli féle botnaptár két oldalvonal nélküli R-jét. Sebestyén Gyula 1909 -es és 1915-ös könyvében megtalálhatók, de a betűk forrása lehetett egy Kovászna környéki általánosan ismert ábécé is.

Egy idézet a könyvből, Gazda Józseftől: *„...a művész mindig ön-
arcképet is alkot áttételesen. Kőrösi Csoma Sándor Olosz Ella is, s
az ő magánya mi magányunk, dacossága a mi dacosságunk. A
szarvasmotívum pedig ... figyelmeztet: Önmagunkat, múltunkat nem
szabad feladnunk.”*

Forrás: Gazda József-Kopacz Attila: Gazdáné Olosz Ella
(Kovászna, 2013)

Öreg hölgyek rovásbetűkkel

Ebben az írásban azoknak a több ezer éves női szobrocskáknak egy részét ismertetem röviden, amelyeken rovásjeleket feltételezek. Az *Öreg hölgyek* c. tervezett írásom első részeként már megjelent a *Kökénydombi Vénusz ruhája* a Megfejtések könyve II. 136. oldalán a 7000 éves 2-es számú Vénuszról.

1. A Hohle Fels Vénusza

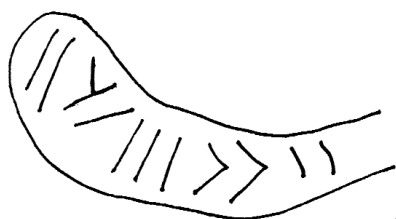
A legidősebb hölgyet, a mamut (nem mammut) csontból készült 6 cm-es szobrocskát a németországi Hohle Fels barlangban találták 2008-ban. (A z elnevezés sziklaüreget jelent, de a Höhle is jelent barlangot és üreget). Feje hiányzik, helyén egy karika szolgálja a fel-függesztés lehetőségét. A Nature angol tudományos folyóiratban megjelent cikk szerint a szobor legalább 35 ezer éves.

Varga Lea, a Kőrösi Csoma Sándor Egyetem hallgatója küldte el nekem a „Vénusz” képeket az *Élet és Tudomány* folyóirat 2009/23. számából. Köszönet érte. Azóta már a világhálón elérhetők jó képek róla, azonban inkább a papír forrásokat részesítem előnyben.

A régészek szerint az alkotó már a mai ember, a homo sapiens lehetett. A barlangban találtak még egyszerű hangszereket, kisebb dísz-tárgyakat, állatfigurákat, kőből és csontból készült szerszámokat.

A cikk szerint termékenység varázslásra használták. Talán varázslás, de véleményem szerint nem gyermekáldást elősegítő, mert összevissza van karcolva, bevagdosva az egész test, inkább rontás. Emiatt azt sem hiszem, hogy nyakban viselték, hanem a hajlékban vagy barlangban felakasztva. Elég kényelmetlen lett volna mozgás közben a viselése. Károlyi Mária régész szerint az ék alakú jel sebzést jelent, ez is alátámasztja azt a feltételezésemet, hogy rontó szándékkal készült a szobrocska valaki ellen. *„Az ék alakú minták előzményei nagyon távoli múltból, a felső paleolitikum idejéből derengenek fel, az őskőkor művészete sebesülés jelként használta e formát ábrázolásain. Hordozott-e a mintasor az újkőkorbán is hasonló jelentést, nem tudjuk. Valószínűnek látszik, hogy e változatos formakincs mögött valóban rejtőzött jelentés tartalom, amelyet ma már szinte lehetetlen feltárni.”* (Károlyi, 2004/59)

A leglényegesebb, hogy a jobb felső karján feltűnik egy rovas **T** betűhöz hasonló jel. 1. ábra

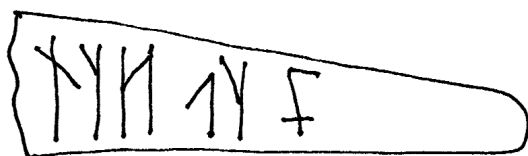

1. ábra

F.K.

2. Dolni Vestonice -Vénusz és csont ár

A 29-25 ezer éves, 11.5 cm. magas **Dolni Vestonicei** (település Brünn közelében) Vénuszon jelek nem láthatók, de azért említem, mert ugyanezen a dél-csehországi lelőhelyen előkerült egy kb. 6 centiméteres csont tárgy, írásjegyekkel. Hasonló a Bajóti pálcavégnek nevezett írasemlék-hez. 2. ábra Erről a *Megfejtések könyve II.*-ben rajzom és betűelemzésem olvasható a 256. oldalon. Tehát aki a Vénuszt készítette, írástudó volt, vagy írástudó környezetben élt. A Dolni Vestonicei Vénusz anyagának érdekessége, hogy porrá tört csontot is kevertek az agyaghoz. (Waechter-1988/131.) Feje tetején a négy bemélyedés mintha koponyalékelésre utalna.

2. ábra

I T é R Je T DI

F.K.

3. A Lausell-i Vénusz

A Lausell-i Vénusz 25 ezer éves, 46 cm. magas mészkő dombormű, Franciaország területén egy sziklafülkét díszített. Jelenleg már múzeumban van. A kezében tartott tárgyat többféleképpen magyarázzák. Ivókürt alkoholos italok számára, a Hold megfigyeléséhez szükséges eszköz, zeneszerszám... (Rudgley-1998/180). Bár túlzásnak tartom minden gravetti istennő ábrázolásnál a termékenységkel kapcsolatos feltételezést, itt jogosnak tűnik a Hold ábrázolás miatt, melyen 12 bevésés látható. Valószínűleg a Hold változásaival mérték a gyermekáldásra alkalmas napokat. Alátámasztja ezt, hogy a nőalak bal kezét a méhe felett tartja. Talán ehhez az áldozóhelyhez, a fülkéhez jártak a gyermekre vágyó asszonyok. Számomra a legfontosabb, amit a kutatók nem említenek, a szobor jobb csípőjén látható rovás **T** betűhöz hasonló jel van. 3. ábra

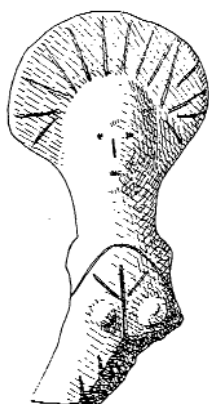

3. ábra

4. Tordosi Hold Istennő

A Tordosi hölgy 7000 éves. Torma Zsófia lelete. A kolozsvári Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeum katalógusa Hold Istennőnek nevezi (The Danube script... 2009/157.) 7 cm magas. Izgalmas, hogy a katalógus azt írja, hogy 13 jel van rajta és egy **PSZI**. Furcsa, hogy a görög **PSZI** betűvel jelzik a szobrocska mellei fölött lévő karcolatokat, holott inkább a rovásírás **ZS** vagy **T** betűjét formázzák, ezt mindenképpen kéne ismerniük még a román szakembereknek is, főként Erdélyben. Ráadásul a **PSZI**-nek ez a formája inkább csak a milétoszi görög írásban volt használatos. Ha a szakemberek foglalkoznának ilyesmivel, bizonyára csak a ruha nyakának jelzését látnák benne, bár ez sem kizárható. Kár, hogy a 13 egyéb jelet nem mutatják a katalógusban, bár az az érzésem, hogy a szépen fésült hajkorona 13 vonalára gondolnak. Örvedetes lenne, mert ennek következtében sok más, egyszerű vonalat is jelnek kell elfogadnia a szakembereknek. Mondhatnám „precedenst teremtettek”. Ki fogom használni. Pl. A hajkorona vonalkáiba is több rovásbetű és szám magyarázható bele.

Mivel a színes fénykép minősége fekete-fehérben igen kétséges lenne, itt a Roska gyűjteményben lévő rajzot mutatom. Jól jelzi vékonyabb vonallal a bizonytalanságot, hogy rovás **ZS** vagy **T**hez hasonló-e a jelünk. 4. ábra

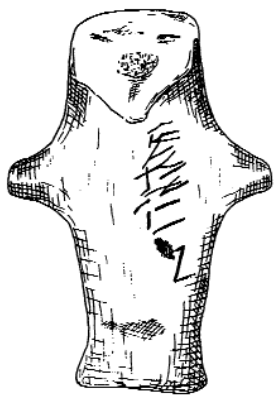

4. ábra

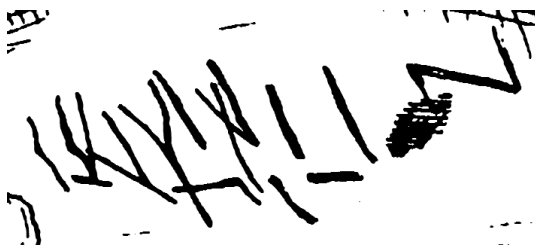
A múzeumban a rendkívül pontatlan másolatot és a róla készült képeslapot meg is lehetett vásárolni.

5. Winn könyvében látható ember ábrázolás

Shan M. M. Winn könyvében a Tordos-Vinca műveltségből származó szobrocskán nyilvánvalóan írásjelek vannak, köztük a rovás T-hez hasonló jel. Hogy nő vagy férfi, napjaink nyugat-európai erkölcsi szerint nem is fontos. Mivel a régész szakember – Marija Gimbutas – istennő szobrocskáknak nevezi a kis alkotásokat, valószínű, hogy ebben az esetben is hölgyről van szó, aki szintén 7000 év körüli. 5. ábra. Az írásos részlet a 6. ábrán látható.

5. ábra

6. ábra

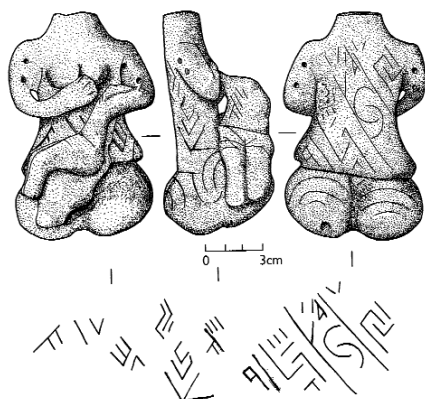
7. Anya gyermekével szobrocska a Szörényi bánság területéről

Szintén a Vinca műveltségből való a gyermekét tápláló 7000 éves édesanya gyönyörű, feliratos szobrocskája. A lelőhely Rast (napjainkban Olténia), a korábbi Szörényi bánság, tehát a magyar királyság területe. Nem csak én, aki nem vagyok tanult szakember, hanem Ma-

rija Gimbutas régészsnő is, egyes magyar régészekkel ellentétben – írásjegyeknek tartja a rajta lévő jeleket. 7. ábra

8. G betűs istennő

Egy szép rovás **G** szerű betűt látunk Marija Gimbutas egyik szintén 7000 éves „Istennője” ruháján, más jelek társaságában (1982/85). 8. ábra

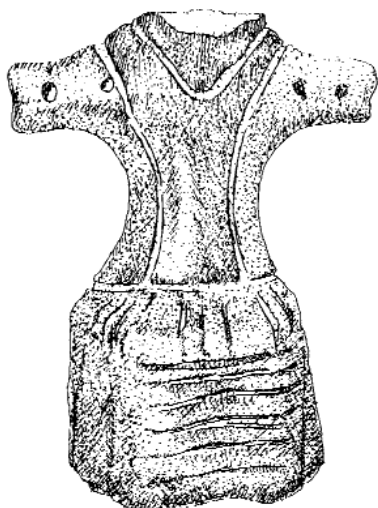
7. ábra

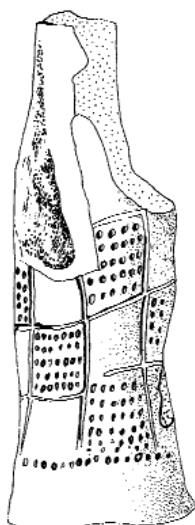
8. ábra

Egyéb ismeretek

Az öreg hölgyek 8-9 ezer évvel ezelőtt szép, díszes ruhákat is viseltek, mint Gimbutas könyveiben látjuk (1982/48-49.) 9, 10. ábra

9. ábra

10. ábra

Ellentétben az évezredekkel későbbi „hatalmas” görög és római műveltséggel, ahol vagy meztelenek voltak, vagy néhány túvel összefogott anyagdarabot dobtak magukra. Erre már a Roga hun király c. könyvemben is kitértem, rajzzal bizonyítva (2009/41). Itt egy másik rajz a Hillebrand-Bella könyvből (1921/275). Továbbá Piggott írja, hogy a rómaiak és görögök által lenézett hunok nadrágviseletét a kínaiak is átvették (1987/254).

Görögök „ruházata” kb. 6000 évvel később egy vázáról:

11. ábra

Áldozati menet görög edényen.

A bemutatott leletek is bizonyítják, hogy az általános véleménnyel ellentétben az írás nem minden esetben kezdődött a képirással. Igaza volt Edouard Piette régésznek (1827-1906), amikor feltételezte, hogy a betűírás létezett már 25 ezer évvel ezelőtt is. (Bővebben: Friedrich K: Írástörténeti áttekintő, 2010/71.)

A 2004-ben készített *Tatárlaka titka* c. tanulmányomban írtam: „A kutatók általában úgy vélekednek, hogy a betűírások a képirásból fejlődtek ki. Rovásírásunk esetében ez nem így van. A magyarok elődei már beláthatatlan ősidők, de legalább 25000 év óta az előbb bemutatott egy hanghoz egy betűt társító ábécé birtokosai voltak...” (Dobogó – történelmi folyóirat – 2004, Kőbe vésték, fába rótták – 2005/79.)

A Tordos-Vinca kárpát-medencei műveltségről a könyveimben eddig összegyűjtött számtalan „írásos” bizonyíték alapján – hivatkozva a forrásokra – kijelenthetjük, hogy a magyarság elődei hozták létre. Itt már nem feltételezésről van szó, hanem tárgyi bizonyítékok tömegével alátámasztott bizonyosságról. Ellentétben a nagyjából 1875 óta uralkodó finnugor és türk eredettel és nyelvrokonsággal, amelyeket még a legfurcsább nyelvészeti bakugrásokkal sem sikerült bizonyítani.

Az viszont egyelőre csak feltételezésem, hogy a magyarság a gravettinek nevezett népesség leszármazottja. Az elnevezés egy francia lelőhelyről ered. A gravetti időszak kb. a 32 ezer és 18 ezer évvel ezelőtti idősakra esik. Ennek bizonygatását a 20 éve, 1997-ben közzétett Roga koronája c. őstörténeti áttekintőben kezdtem meg, mely később ismét megjelent a *Kőbe vésték – fába rótták* c. Szakács Gáborral közösen írt könyvünkben, valamint a *Magyarságtudományi füzetek* c. sorozat 18. kötetében 2012-ben, kiegészítve a bajóti pálcavég vagy csont ár-ral. Ebben az írásban az „öreg hölgyek” közül a gravetti műveltség idején készült a Hohle fels-i, a Dolni vestonicei és a Lausell-i Vénusz. Igen fontos bizonyíték a fentebb már említett dolni-vestonicei csont ár.

Több írásos öreg hölgy is vár még megjelenésre, de róluk majd máskor...

A stroke és a rovásírás

Az alábbi írásom Szakács Gábor: *Ha lecsap a stroke* c. könyve számára készült és ott megjelent 2016-ban.

A beszéd és az írás a legfinomabb, legösszetettebb mozgások közé tartozik. A stroke következtében mindkettő sérül.

Férjem, Szakács Gábor 2013 májusában szélütést kapott, azaz a stroke érelzáródásos változatát. Ennek egyik következménye jobb oldali bénulás lett, így a nevét sem tudta olvashatóan leírni. Mindketten régóta használjuk, kutatjuk, tanítjuk a rovásírást, jómagam logopédus, fejlesztő pedagógus vagyok, így elhatároztam, hogy kipróbálom, a rovásírás gyakorlása mennyiben javítja Gábor állapotát. Régebben már jó eredményeket értem el a diszlexiás tanulóknál rovásírás oktatással. Mivel ezt sokan félremagyarázzák, pontosítom: nem azt állítom, hogy „meggyógyítottam” a valódi diszlexiát, hanem azt, hogy javult az olvasás-írás minősége, ezáltal a tanulók írási, olvasási kedve, magabiztossága. A helytelen olvasástanítási módszerből (globális módszer) adódó áldiszlexiás tüneteknél még jobb volt az eredmény.

Nem azoknak szeretnék a következőkkel ötletet adni, akik óránként tízezer forintért „gyógyítanak” rovásírással, hanem azoknak,

akinek van türelmük beteg hozzátartozójukon ezzel az aprólékos módszerrel önzetlenül segíteni.

Gábor számára a mellékelt feladatsort dolgoztam ki és szép eredményt értünk el. Férjem nagyon szorgalmas volt, ennek is köszönhető az eredmény. Kb. két hónapig minden nap egy órát gyakoroltunk közösen a kórházban, ezen kívül még legalább egy órát gyakorolt önállóan, emellett sokat tornázott és minden nap futott a kórház szép parkjában. Az afázia gyógyításánál, az írás újratanulásánál ajánlják a bénult jobb kezes embernek ideiglenesen a bal kéz használatát és fordítva. Gábor jobbkezes és a jobb keze volt petyhüdt bénult, de a kórházi gyakorlatok és egyéni szorgalma, akarateroje segítségével maradtunk a jobbkezes íráshasználatnál.

Hozzá kell tennem, hogy férjemet kitűnő orvosok, gyógytornászok, logopédusok gyógyították, tehát a rovásírással elért eredmények csupán ráépülnek az ő szakszerű munkájukra.

Az írás gyakorlatok előtt, után fontosak a kézerősítő gyakorlatok, pl. a kórházban ezt egy tenyérnél alig nagyobb labda nyomogatásával oldották meg. Jó, ha nem szétszóródó lapokra, hanem egy A4-es füzetbe dolgozunk, így az eredmény is jobban követhető. Fontos, hogy a gyakorlatok jó hangulatban, lazán történjenek és nagyon sok dicséretre, biztatásra van szükség.

1. előkészítő feladatsor: Ezek kézbiztonság és vonalbiztonság fejlesztő feladatok. Ehhez az első feladat, hogy két előre megrajzolt vonal között kell először a mutató ujjal végighaladni úgy, hogy ne érnünk egyik szélső vonalhoz sem. Ha jól megy, akkor tovább haladhatunk: a betegnek színes ceruzával vagy tollal kell vonalat húznia a két szélső vonal között, itt is igyekeznie kell, hogy ne érjen a szélső vonalakhoz. Ez közismert gyakorlat az írástanításnál, de szélütéses, bénult kezű betegek esetén is kitűnően alkalmazható. A vonalközt folyamatosan szűkítsük, a vonalhúzás irányát balról-jobbra, jobbról-balra változtassuk. Mivel lényeges a vidám oldott, szorongásmentes hangulat, Gábornak egy pohár (jelképes!) sör volt az elérendő cél a vonalhúzás végén. Az útvonal a valóságban sokkal hosszabb legyen, mint könyvünk ábráján, legalább 25-30 centiméter. Ezt naponta ismételtük kezdő gyakorlatként, amíg sikerült a szélső vonalak érintése nélkül a „söröspohárhoz” jutni. *1. ábra* Az ábrákon a Gábor által húzott középső vonalak láthatók, amikor már elég jól ment a gyakorlat.

A feladat látszólag egyszerű, azonban gondoljunk bele, hogy bénult kezű emberről van szó, akinek ebben az időszakban az is nehézséget okozott, hogy evéskor a kanállal beletaláljon a szájába.

A 2, 3, 4. ábra szerint gyakoroltassuk a kanyargós útvonalat is, jobbról-balra, balról-jobbra, szélesebb, keskenyebb változatban.

2. feladatsor: Nagy méretű, 15-20 cm-es rovás betűket rajzoltam elő az 5. ábrán látható sorrendben. Ezek vonalain Gábor először a mutató ujjával haladt végig, majd átírta többször színes ceruzával. Egy alkalommal két-három betűvel gyakoroltunk és hangosan ki is mondtuk a betű nevét. A magánhangzók hosszúságát jó hosszú ejtéssel hangsúlyoztuk.

3. feladatsor: A betűméretet fokozatosan csökkentettük, a betűk számát viszont növeltük. Továbbra is többször át kell húzni színesrel a betűket, tökéletesíteni, szépíteni a külalakot.

4. feladatsor: Ez már másolás, nem átírás. Az 5. ábra sorrendjében történik, a beteg által választott, tetszőleges nagyságban, színes tollal vagy ceruzával. Amelyik nem sikerül, azt tovább gyakoroljuk. A betűk nevét hangosan kell kimondani. Házi feladat is lehet, de ne legyen kötelező.

5. Tollbamondás utáni írás. Rovás ábécé mindig legyen kéznél, lehet erről is nézni a betűket, mert a betegség miatt gyakori a felejtés. A mondatok rövidek, vidám tartalmúak legyenek. Jó emlékezet gyakorlat is.

6. A továbbiakban a napi események naplószerű leírásával folytassuk, természetesen rovásírással. Ezt hangosan olvastassuk fel másnap. A hangos olvasás nagyon fontos, egyéb rovás szövegek hangos olvasása is.

7. A saját név rovásírásos és latin betűs leíratásával naponta ellenőrizzük a haladást. Ha jó az eredmény, lehet próbálkozni latin betűs írás külalakjának javításával, de eddig a pontig mennyiségben mindig a rovásírás legyen több. A rovásírás gyakorlását a megfelelő latin betűs írás visszatérése után se hagyjuk abba.

8. Szem-kéz összehangolt munkáját kitűnően fejlesztik az itt következő gyakorlatok, melyek a *Fejlesztő feladatok rovásírással...* c. füzetemben is megtalálhatók. A feladat: *Kösd össze ugyanúgy a pontokat, ahogyan a mintán látod. Használd színes ceruzát!* 6, 7. ábra

Gábornál a gyakorlatok során tehát megmutatkozott a rovásírás fejlesztő hatása. Mi lehet az oka ennek a hatékonyságnak? Talán a rovásírás nagybetűs jellege, amelyben nincsenek bonyolult betűkötések, kacskaringók?

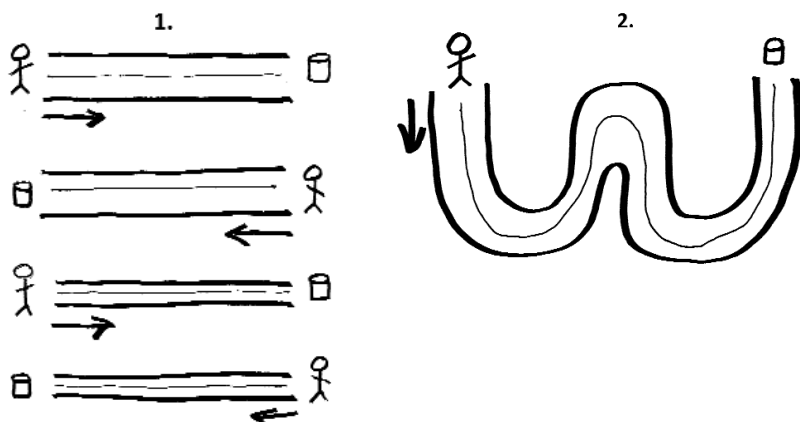
Mondhatják erre, hogy a latin betűs, nagybetűs írásnak is ilyen hasznosnak kéne lennie. Bizonyára hasznos is, de nem annyira, mint rovásírásunk. Mi adja a többletet? Tapasztalatom, gyakorlatom szerint van ilyen többlet, amint ez az olvasás-írási nehézségekkel küzdő gyerekeknél is megmutatkozott. Gábor példája alapján azt gondolom, hogy a következők miatt:

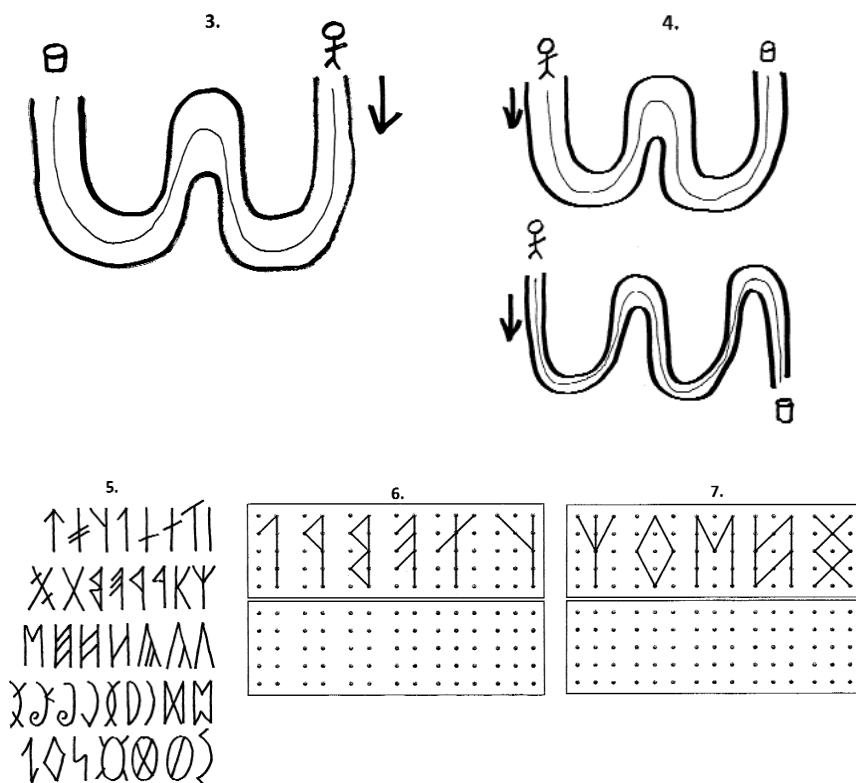
– A magyar rovásírás a magyarság szellemi öröksége. C.G. Jung szerint, aki a lélek legnagyobb ismerői és gyógyítói közé tartozik – léteznek a kollektív tudattalan, ez egy nép, népcsoport hosszú időkre visszamenő emlékezetének, tapasztalatainak sűrítőmánya, mely öröklődik a népcsoport tagjai között. (A kollektív tudattalannak ez a megfogalmazása a sajátom, Jung műveinek és munkásságának sokévi tanulmányozása alapján.) Amit Jung kollektív tudattalannak nevez, azt a néprajz *népünk nagy emlékezetének* nevezi. Tehát a magyar rovásírás gyakorlásával ezekhez a hosszú idő óta tárolt, sok nemzedéken át örökölt tudattartalmakhoz érünk el. Ez feltétlenül gyógyító hatású, a stroke által kikapcsolt agyterületek helyett más, addig nyugvó agyterületeket mozgósít.

– Ugyancsak jó hatású az évtizedeken át megszokott balról-jobbra írás helyett a jobbról-balra írás, szintén a pihenő, használaton kívüli agyterületek munkába állítása miatt.

– Végül egy személyes ok a javulásra: Gábor nagyon szereti a rovásírást, terjesztője, kutatója, tehát szívesen végezte a gyakorlatokat, a szívesen végzett tevékenység pedig szintén gyógyító hatású. Ezen kívül hitt is a rovásírás fejlesztő hatásában.

A rovásírás alkalmazásáról stroke esetében máshol nem olvastam, ez saját ötletem, melynek alapja rovásírás oktatói és tankönyv írói tevékenységem volt.

A Szarvasi Tűtartó megfejtési kísérlete

„A női sírok legjellegzetesebb mellékletei azonban a tűtartó kupák, meg az orsókarikák, amiket oda fektettek a halottak könyökéhez, vagy kezefejéhez, hogy a másvilági sátrak közé is elvigyék aszszonyi életük szimbólumait. A juh lábszárcsontjából díszesen kifaragott, szinte esztergályozottnak tetsző tűtartók az én inaskoromban még mint késnyelek szerepeltek a régészek leltáraiban. Csak azt nem lehetett megérteni, hogy miért mindig csak az aszszonysírokban találni ilyen késnyeleket? Meg hogyha késnyelek voltak, akkor miért nem a késpengék mellett találni őket? Gondolom, Rhé Gyula barátom, a veszprémi avarkutató jött rá, hogy nem késnyelek voltak ezek, hanem tűtartók. Az utóbbi évek nagy ásatásai alatt vagy negyven darabot szedtem össze belőlük... Nagyobb igazság okáért vagy tíz darabból kimesterkedtük a belerozsdásodott varrotűt is. Amennyire ki lehet venni a rozsdától el-

torzított alakját, nem igen váltott a mostani varrótűtől.” Móra Ferenc: Igazlátók (Móra Ferenc Könyvkiadó, 1979/54.)

Bevezetés

31 évvel ezelőtt, 1985 február 19-én a Magyar Tudományos Akadémián a Kőrösi Csoma Társaság nyilvános ülésén hallgattuk Szakács Gáborral a tűtartóról az addigi vizsgálati eredmények ismertetését. Mivel Gábor Kőrösi Csoma Társaság tag volt, részt vettünk a nagy eseményen. 2002-ben is többször megtekintettük, amikor a Fidesz kormány idején a Nagyszentmiklósi Kinccsel együtt kiállították a Magyar Nemzeti Múzeumban.

Mégis, az általam feltételezett megfejtésre csak most került sor, azonban az eltelt évek alatt sem hallgattam róla. A tűtartót a magyar rovásírás igen fontos emlékeként ismertettem. Például a 2003-ban megjelent *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás c.* Szakács Gáborral közösen írt könyvünkéből részlet: *„...Nagy hátrány az utókor számára, hogy az avar hölgy, a tűtartó tulajdonosa igen szorgalmas lévén, nehezen olvashatóvá koptatta a jeleket. Ez az egyszerű, apró hétköznapi tárgy óriási jelentőségű. Azt bizonyítja, hogy amikor más népeknél még az uralkodók sem tudtak írni-olvasni, nálunk a köznép sem volt analfabéta...”* (2003/35.) A Botos László által szerkesztett *Magyarságtudományi Tanulmányok* című nagy gyűjteményes kötet 2008-ban jelent meg. Itt írtam a tűtartóról: *„Avar kori, VII. századi a szarvasi csont tűtartó, mely kb. 60 rovásjelet hordoz. Rendkívüli jelentősége, hogy köznépi női sírból származik, tehát bizonyítéka népünk minden társadalmi rétegre kiterjedő írásbeliségének olyan korokban, amikor még Nagy Károly frank császár sem tudott írni-olvasni.”* (2008/284.) Itt javítom, a tűtartó Juhász Irén régész szerint a VIII. század elején készült.

Ismeretterjesztő előadásaimon is bemutattam a tűtartó feliratait és elmondtam röviden a tudnivalókat. Fel is háborodott a Magyar Narancs újságírója 2004-ben, hogy rovásjeleket tételezek fel avar „csontfaragványokon.”

Rovásírás szakköreimen az egyik feladat volt másolni és ismert rovásjeleket keresni rajta. Mivel igen fontosnak tartom a tanulóifjúság nevelésében a múzeumba járást, előadásokon mindig felhívtam a figyelmet a „még látható” rovás emlékeinkre, így a szarvasi Tessedik Sámuel Múzeumban látható tűtartóra is. A *Még látható rovás emlékeink* c. írásom részint szünidei múzeum ajánló volt egy folyóiratban, honlapunkon jelenleg is olvasható.

A régiségben használatos tűfajtákról képeket és leírást találunk báró Miske Kálmán és **Bella Lajos** írásaiban. Bella Lajos írja: Fűzőtűk: „...Egyetlen alkotórészük a szár, vagy gömbölyű vagy lapos. A fonál, zsinag vagy szalag átbújtatására szolgáló tágabb nyílás a tű vaskosabb végén van. Olykor e nyílás a szár közepére esik, ebben az esetben a tű mindkét vége hegyesen végződik. Csontból és fémből készültek és semmiben sem ütnek el a mai fűzőtűktől.”

Varrótűk: „A varrótűk alakjukra és szerkezetükre nézve tökéletesen vágnak (egyeznek) a fűzőtűkkel, csakhogy jóval kisebbek. A tű fok, éppen úgy mint amazoknál, hol a szár vaskosabb végén, hol ennek közepén van, mely esetben mindkét vége hegyben végződik. Olykor a tű fokát a szár végén pici horog pótolja. Varrótűket nálunk már a rézkorban ismertek... Tökéletes alakú varrótűket a vasmegyei Velem-Szent-Viden találtak.” (Hillebrand Jenő – Bella Lajos: 1921/288.)

A Szarvasi Tűtartóról és a megfejtési változatokról

1983 április 27-én a Szarvas melletti avar temető feltárásakor 40-45 éves nő sírjából került elő a tűtartó. Juh lábszárcsontból készült, hossza: 61 és 68 mm., szélessége: 7.5 és 11 mm. között van, két oldala keskenyebb, két oldala szélesebb. A feltáró Juhász Irén, a Tessedik Sámuel Múzeum régésze, a tűtartó korát a VIII. sz. első felére keltezte. Leírásában olvashatjuk, hogy egy orsógomb is volt a sírban, mindkettő az avar asszony bal keze mellett.

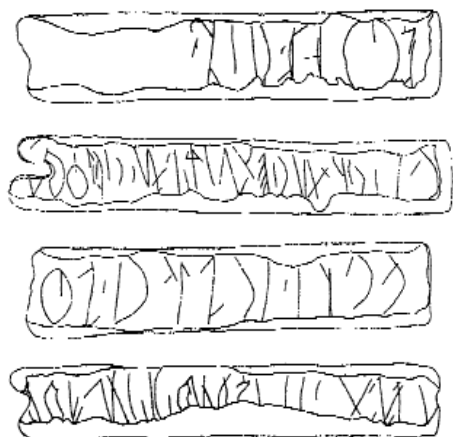
Juhász Irén azon kevés szakemberek közé tartozik, akik a rovás- emlékeket nyelvemlékként kezelik. „A leletek közül a rovásírásos tűtartót rendkívüli írás- és nyelvtörténeti jelentősége miatt kívánom bemutatni.” – írta a Magyar Tudomány, 1985/2. számában. Ugyanitt idézi László Gyulát a tűtartó használatáról: „Lényege az volt, hogy az avar asszony övéről egy vászoncsík lógott le, s ebbe szúrta bele a tűket, a tűk fölé egy csonthengert húzott s a henger alatt megbogozta a vászoncsíkot. Ha szükség volt türe, a hengert felhúzta s a tűt kivette, aztán a henger saját súlyától visszacsúszott eredeti helyére s nem fenyegette az asszonyt az a veszély, hogy elveszti a drága tűket, vagy pedig megszúrja magát velük.”

A tűtartó a szarvasi Tessedik Sámuel Múzeumban látható.

A betűk száma:

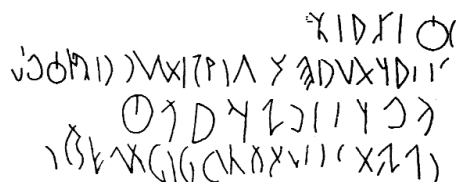
Juhász Irén a megtalálás napján $7+22+11+18 = 58$ betűt számolt.

Vékony Gábor szerint 62 jel van, az összerovást külön számolta (Életünk, 1985/2./153.old). Módosítása: 61 jel van, az összerovást külön számolta (2004/158.old). Továbbá megállapította, hogy a 61-ből 51 azonos a Nagyszentmiklósi jelekkel.

A szarvasi avar kori tűtartó rovásfeliratának rajza
Magyar Tudomány, 1985/2.

1. ábra

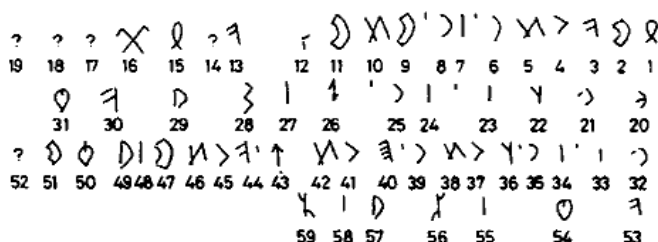
A szarvasi avar kori rovásírásos tűtartó jeleinek rajza
mikroszkópos vizsgálat alapján Magyar Tudomány 1985/2.

2. ábra

Megfejtések (A felsorolás nem teljes)

RÓNA TAS ANDRÁS nyelvész, egyetemi tanár mikroszkóp segítségével is megvizsgálta „amely az esetek 95%-ában lehetővé tette a szándékosan karcolt vonások elválasztását a csont repedéseitől és sérüléseitől.” Megállapítja, hogy a Nagyszentmiklósi Kincs és a tűtartó azonos ábécével íródott, de nem valószínű, hogy egy időben. A tűtartó készítését korábbiak feltételezi. (Magyar Tudomány, 1985/2. szám)

Türk nyelvű megfejtését a Nyelvtudományi Közleményekben ismertette (3, 4. ábra). Ebben Varobokán, Törgüsz és Ersze általa feltételezett istennevek, a tűtartó betűi alapján (1985/87. kötet, 1. szám). Az eredeti rajz szerinti oldal sorrendet megváltoztatta. Az 1. ábra sorrendje: **1 2 3 4**. Róna Tas András sorrendje: **4 3 2 1**.

3. ábra

Róna Tas András: IX. tábla. A rekonstruált szarvasi felirat.
Nyelvtudományi Közlemények, 87. kötet, 1. szám, 1985.

eredetileg folytatódott, de lekopott. (Életünk, 1985/12. szám, 1135. old.) Igen öröndetes, hogy szakértelmével alátámasztva magyar nyelvű olvasatot adott. Az eredeti rajz szerinti oldal sorrendet megváltoztatta. Az 1. ábra sorrendje: **1 2 3 4**. Vékony Gábor sorrendje: **3 4 1 2**.

Megfejtésének 1. és 2. sorában (1. ábra: 3. 4. sor) megjelenik **ISZ**, aki „ártó szellem, fene, rákfene”. Előfordul íz változatban is: *Egyen meg az íz! Emésszen meg az íz!* Mai ismereteinkhez alkalmazkodva az ISZ szót a démon szóval helyettesítette – „Üngür démon” – és megfejtése így ment át a köztudatba (6. ábra).

SZÖVEGSZERŰ MAGYAR VISSZAADÁSBAN

Üngür isz¹ nek imij ɓas^u
 tiy tēɓedɣēn iszēn, tiy tiy szur^u, bēki, ɓorɓ!
 fesesz elēj, szal [asz.....]
 Üngür nē ɗɣēn, izd-ɗy, imēszd-ɗy it en istenēm!

MAI MAGYAR ÉRTELMEZÉSEL

6. ábra

Üngür démon ellen ím e vas;
 tú szúródjon a démonba, tū, tū, szúrj, bökj, varj (el)!
 (ki) szétfejtesz, egybeölt[esz.....]
 Üngür ne ɗɣen (meg engem), űzd, emészd (el) őt, én istenem!

Vékony Gábor megfejtése. (A székely írás, 2004/162.)

A székely írás c. könyvében így összegez: „A szarvasi tűtartó felirata varázsszöveg, amely egy démoni lényre íródott... A magyarság szellemi-néprajzi emlékeiben kevés a túvel kapcsolatos adat. Mégsem lehet kétséges, hogy a kereszténység által kilúgozott magyar néphitben egykor sokkal nagyobb szerepe volt a tűnek a bajelhárításban és a rontásban is.” (2004/178-179.)

FORRAI SÁNDOR tanár, rovásírás kutató 1985-ben és 1986-ban is írt cikket a tűtartóról. *Miről szól az avar kori csont tűtartó rovásírása* (Élet és Tudomány, 1985.34. szám) és *A rejtélyes tűtartó titka* (Népszava, 1986. III. 12.) Ezeket az 1994-ben megjelent könyvében összegzi, alapos összefoglalóval az addigi olvasatokról. Bár megfejtést nem készített, egy táblázatot összeállított a jelek párhuzamairól. Ebben összevetette a tűtartó jeleit a türk betűsorral, a Nagyszentmiklósi Kinccsel, az Isszik csésze, a Nikolsburgi Ábécé, a Homoródkarácsonyfalvi, a Csíkszentmártoni, a Konstantinápolyi betűkkel és Bél Mátyás ábécéjével. A 7. ábrán látható jeleket összerovásoknak értékelte.

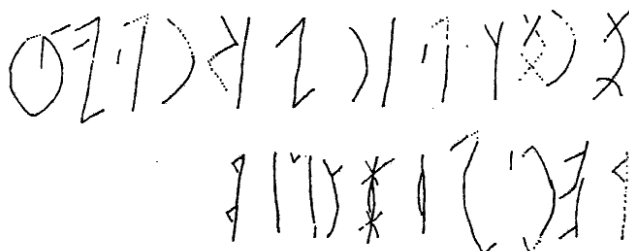
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
λ	γ	γ	λ	γ	τ	γ	λ	γ	λ
λ+γ	γ+λ	γ+	γ+λ	τ+	γ+τ	γ+	λ+γ	γ+?	γ+γ+
SaT	TSze	TN	TS	IN	NI	ON	BL?	OU?	SZ?N
TeSZe			TSe	(3)	(1,3)	(3,2)			
			TSe						
			tTeSe						
			(λ)						

7. ábra

A ligatúrás jelek száma: 20

Forrai Sándor, 1994/263.

HARMATTA JÁNOS nyelvész, egyetemi tanár a Magyar Tudomány folyóirat 1990/3. számában, a *Magyarság őstörténete* c. tanulmányában fejti ki véleményét a tütartóról: „A tütartó két keskenyebb oldalfelületén gyakorlott kézzel finoman bekarcolt, a nagyszentmiklósi kincs rovásírásos ábécéjének jeleit használó, hosszabb török nyelvű felirat foglal helyet. Ezzel szemben a tütartó két szélesebb oldalán gyakorlatlanabb kéz nagyobb méretű, erőteljesebben, mélyebben bekarcolt jelekkel, a magyar rovás-írásos ábécét használó rövidebb, magyar nyelvű feliratot vésett be.” (8. ábra). Csak az általa magyarnak tartott két szélesebb oldal feliratát fejti meg a következőképpen:

8. ábra

Harmatta János rajza. Magyar Tudomány, 1990/3. szám.

1. sor: e n h(i) t i : sz n g sz ő n i : q r ly
2. sor: a p ó : ? sz h(y) t v m

Mai magyar nyelven:

1. sor: Ené tűi szőnyeg szőni. Karvaly
2. sor: apó készítém.

Táblázatában a tütartó betűit a Benepusztai, Nikolsburgi, Énlakai, valamint a Marsigli, Kájoni, Telegdi féle rováslelekkel veti össze.

ZOMORÁNÉ CSEH MÁRTA dési rovásírás oktató, kutató megfejtése 2007-ben jelent meg. Az eredeti rajz szerinti sorrendet nem változtatta meg.

A legrövidebb sor mikroszkopikus vizsgálat utáni rajzának első betűjét a *hal* szó sumér képirás jelével azonosította, ez adja megfejtésének első szavát, vagyis a HA szócskát. A továbbiakban a tütartó megfejtéséhez a magyar rovásírás jegyeivel vegyesen felhasználja az ógörög, etruszk, „ógörög-föníciai” ábécék és a „ladánybenei jazig írás” betűit és hangértékeit. Módszerét azzal indokolja, hogy *„ezeket az írásokat mind egy közös nyelvet beszélő népek géniusza hozta létre. Ez a nyelv a magyar volt...”*

1. Ha SzeGeD SzeGD
2. RáSZeGDeT TÜDEKeT és SZAKITSON (SZAKaSZTSON vagy SZAKaSZSZON) szét HOG
3. TOTaSZSZON eZeRENYnyi LYukat
4. aSZON FÜZeTNI SZöNI OSZ TüÜL SZaKIT RáSZeGIK.

Mai nyelvezetünkkel ez így hangzik:

9. ábra

1. Ha szeged, szegd.
2. Rászegjed tüidet, és szakadjon (*szakasszon*) szét, hogy
3. Toldozzon (*totasszon*) ezer ennyi lyukat.
4. Asszony fűzi, szövö az tüvel, szakad, rászegik.

Zomoráné Cseh Márta megfejtése (2010/192.)

FRIGYESI PIROSKA tolmács - szakszöveg fordító, gyorsíró, az etruszk írás kutatója megfejtésének első változata 2010-ben jelent meg Zomoráné Cseh Márta: *A székely-magyar rovás rövidítési rendszere* c. kiadványában, majd bővebben *Az egységes rovás* c. könyvben, 2012-ben. Az eredeti rajz szerinti oldal sorrendet megváltoztatta. Az 1. ábra sorrendje: **1 2 3 4**. Frigyesi Piroska sorrendje: **1 3 2 4**. Feltételezi, hogy a 4. oldalon a sor tovább folytatódott.

Megfejtésének letisztult változata személyes közlés alapján:

1. oldal: SZERESD Ó /vagy JÓL/ ESZ TÚ /Ezt a Tűt/, NEM ESZ ESZ SÁTÁN /NEM ESZI Ezt a SÁTÁN, vagy NEM LESZ Ez a SÁTÁNÉ/.
3. oldal: isTEN JÓ Tűje ESZ /EZ/ ASSZONNAK DÍSZ IS ... írNI JÓ.
2. oldal: JÓ ESZ /EZ/ SZÖNYEGET BESZEGNI /vagy BESZEG NŐ/, SZEP ES ERES ESZ /SZÉP Ez, ERŐS Ez/, ACA EZ BER /KARCOL Ez BÖRT/ CeNASZ JÓ aNYa G? /CÉRNÁZ JÓL ANYAGOT/
4. oldal: SZeNYeG SeB /SZÖNYEG SzeBB/ aSZON SZeNYeGeT BeSeG /ASSZONY SZÖNYEGET BESZEG/...

Frigyesi Piroska kiegészítéseiből:

„A szövegnek van koncepciója. Résztint a három a magyar igazság elve érvényesül a JÓ háromszori szerepeltetésével. A szépség is háromszor szerepel a szövegben. Őseink hiedelemvilágára jellemző volt a balvégzettő való félelem, emiatt fordították meg az utolsó sort, hogy jobboldalon végződjék. Külön kiemelném a második sorban az ACA ligatúrát.”

FRIEDRICH KLÁRA tanár, rovásírás oktató, kutató:

Megfejtésemet olyan szakemberek rajzaira építettem – Juhász Irén, Róna Tas András, Vékony Gábor – akiknek a kezében volt a tűtartó, tanulmányozták, vizsgálták. Ezek a rajzok a következő kiadványokban jelentek meg: *Acta Archaeologica*, 1983/3-4. *Magyar Tudomány*, 1985/2. (Hasonló, de nem hajszálpontosan ugyanezek a rajzok Forrai Sándor könyvében is benne vannak: 1994/261, 262). *Nyelvtudományi Közlemények*, 1985. 87. kötet. 1. szám. *Életünk*, 1985/2. *Életünk*, 1985/12.

A Magyar Tudományban és az *Acta Archaeologica*-ban közölt mikroszkópos felvételek több helyen eltérnek egymástól, bizonyára nem ugyanazon vizsgálat eredményéről van szó. Az egyéb helyeken megjelent fényképek nem használhatók, esetleg a Róna Tas András által retusált fényképek a *Nyelvtudományi Közlemények*-ben.

Fejjel lefelé láthatók a rajzok Erdélyi István – Ráduly János könyvében (A Kárpát-medence rovásfeliratos emlékei a Kr. u. XVII. századig, 2010), ugyanebben rossz az egyik rajz aláírása is, mert nem Róna Tas András készítette. A tűtartó a hangzatos elnevezésű *számítógépes paleográfiának* is áldozatává vált, ez az eljárás az eredeti feliratoktól eltérő változtatásokra adhat alkalmat, így jelent meg a tűtartó felirata Hosszú Gábor kiadványában (Rovásatlasz, 2013). Amíg van rajz vagy fénykép, addig nincs létjogosultsága és értelme számítógéppel átalakított rovás emlékeket közölni.

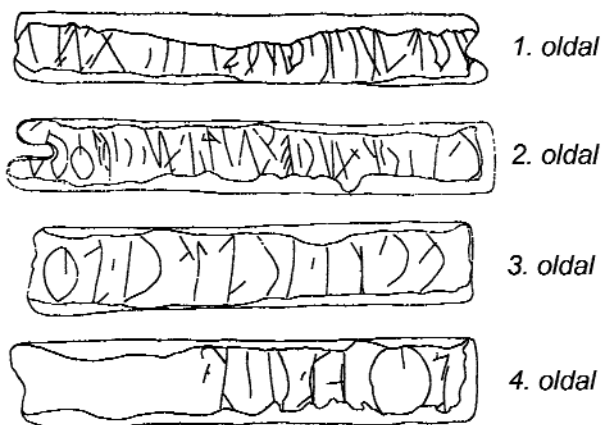
A tűtartó megfejtésébe nem kezdhettem bele, amíg a Nagyszentmiklósi Kincs megfejtését el nem végeztem, mivel a Kincs korábban készült, mint a tűtartó és betűik nagymértékben egyeznek. (A Nagyszentmiklósi Kincs készítése idejét Hampel József és Pulszky Ferenc alapján hun korinak fogadom el.) Ezért a kincs betűinek általam feltételezett hangértékeit használtam a tűtartó megfejtéséhez. Vékony Gábor évekkel előttem szintén a kincs hangértékeit használta a tűtartó megfejtésénél, a kettőnk által feltételezett hangértékek azonban különböznek. (Ennek szakirodalma Nagyszentmiklósi Kincsről írt tanulmányomban olvasható.)

Módszerem: 1. A tütartó hiányos jeleinek helyreállítása. 2. A Nagyszentmiklósi Kincs megfejtésénél általam alkalmazott hangértékekkel a tütartó szövegének elolvasása. 3. A szavak egyeztetése a nyelvi szótárakkal.

Alátámasztja az általam megállapított hangértékeket, hogy következetesen lehetett őket használni, az egy hang – egy betű alapelvet szem előtt tartva. Nem trükköztem a hangértékekkel, hogy ugyanaz a jelforma itt A, ott meg B, amott meg C. Ugyanarra a hangértékre sem adtam meg több jelváltozatot.

Az, hogy a Nagyszentmiklósi Kincs hangértékei már megvoltak, nem okozott nagy könnyebbiséget, mert a tütartó kopott jeleit nehéz volt helyreállítani és véleményem nagy részben eltért az előző helyreállítási kísérletektől. Elkészítettem keménypapírból a tütartó háromdimenziós modelljét is, hogy a forgatás mikéntjét jobban el tudjam képzelni, mivel az egyik sor (szerintem az első) a többihez képest fejtetőn áll. Hogy melyik oldalon kezdődik a szöveg, azt csak a megfejtés után lehetett meghatározni. Az 1. ábra szerinti oldal sorrendet én is megváltoztattam. Az 1. ábra: **1 2 3 4**. Saját sorrendem: **4 2 3 1**.

A tütartó oldalainak sorrendje
Friedrich Klára szerint

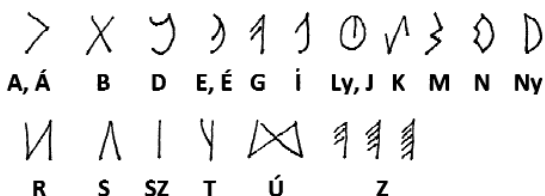

A „szóelválasztó vonalak”-at megkérdőjelezi, hogy hol az oldalak szélén, hol a közepén jelennek meg és a mikroszkópos felvételeken nem mutatkoznak, vagy nem ugyanazon a helyen mutatkoznak. A felirat rovója sem alkalmazta következetesen, mert pl. a hosszú 2. oldalon nincsen felső elválasztójel, a középső, alsó vonalak pedig betűtöredékek, repedések is lehetnek. Ha szigorúan szokásban lett volna az elválasztójel, egy olyan értelmes, írástudó asszony, mint a mi avar varrónőnk, következetesen alkalmazta volna.

Véleményem szerint a két keskenyebb sort a tűtartó tulajdonosa, az avar asszony, a két szélesebb sort más személy készítette, esetleg évekkel később. Ezt a keskenyebb és szélesebb oldalak betűinek kopási különbsége is alátámasztja. Mivel rovásírás oktatói-kutatói tevékenységem alatt több száz rovás feliratot ismertem meg és ennél is több házi feladatot, versenyfeladatot, levelet olvastam el, könnyebben felismerem a különböző kézírásokat. Pl. Nagyszentmiklósi Kincs karcolatait szerintem 14 különböző kéz készítette. Az *Életünk* folyóiratban Pálffy Miklós a tűtartó írásképét elemezve azt állapítja meg, hogy „az egymással ellentétes oldalpárokon két különböző karakterű írás van.” (1987/8.szám).

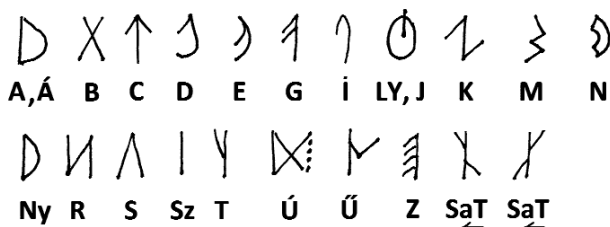
Számomra kezdettől fogva egyértelmű, hogy a betűket asszony rotta egy férfi által készített tűtartóba. László Gyula írja: *„E tűtartók néha rendkívül szépen megfaragott csontok. A kemény csont faragásához az asszonynép soha nem értett, vajjon hány szerelmes avar legény kezemunkája kerül ki a lányok sírjaiból?”* (1944/85). Forrai Sándor véleménye: *„A kemény csontba valószínűleg finom női kezek karcolták az apró jeleket tűheggyel”* (2004/262). Vékony Gábor megfigyeléséből is ez tűnik ki: *„Üngür ne egyen (meg engem)...”* vagyis a tulajdonost, aki vitathatatlanul nő volt. Harmatta János szerint viszont *Karvaly apó* készítette a tűket az Enéh nevű varrónőnek s ezt rá is rotta a tűtartóra, tehát a felirat is neki köszönhető. Czakó Gábor író *Nyelvédesanyánk* c. könyvében foglalkozik a tűtartóval, feltételezése szerint egy szerelmes pásztorlegény készítette a feliratot. (2016/128, 131).

A Nagyszentmiklósi Kincs Szarvasi Tűtartóhoz hasonló,
vagy azzal egyező betűinek hangértékei (F.K.)

11. ábra

A Szarvasi Tűtartó betűinek hangértékei (F.K.)

12. ábra

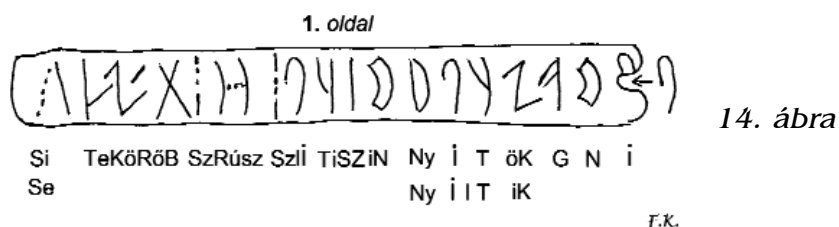
A 11. és 12. ábrán nyomon követhetők a változások a Nagyszentmiklósi betűkhöz képest: Az **A**, **Á**-nál megjelent az oldalvonal és gömbölydedebb lett, de még nincsen szára. Somogyi Antal gyűjteményében, Hugonis de Roy könyvében lévő **A** betűk közül több meglepően hasonlít, bár balra néz. (Látható: Mandics György: Somogyi Antal rovásírásos gyűjteménye, 1. kötet, 2012/152.) Megjelent egy általam **Ű**-nek feltételezett betű is a 2. oldalon.

A tütartó magyar rovásírással alakilag és hangértékben azonos betűi

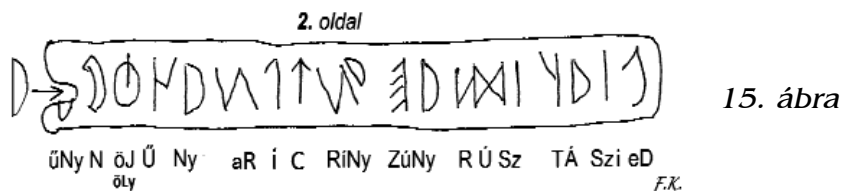
A tütartó 20 fajta jeléből 11 alakilag és hangértékben is egyezik a magyar rovásírással. Hasonló, de nem ugyanaz az **M** és az **A**. A kapcsolatot az összerovások is bizonyítják. A runákkal a Nagyszentmiklósi Kincs jeleit már összehasonlítottam, de csak alaki azonosságot találtam. Ebből következően a tütartóval sem találtam runa hangérték egyezéseket. A türk betűk zűrzavarával való összehasonlítás sem hozott eredményt: a türk **G** egyik változata némileg hasonlít a tütartó **G**-jére, azonban ez csak bizonyos magánhangzók mellett használható, a másik két **G** formának pedig **K** és **Z** a hangértéke. Püspöki Nagy Péter történész írja a Magyar nyelv 1977/3. számában: „A magyar és a türk írás közti szembeötlő eltérések egyike az, hogy a magyar írás ismeri a betűösszevonásokat, a ligaturákat, míg a türk írásban ez a jelenség szokatlan.” Jómagam is tanulmányban és sok példával igyekeztem bizonyítani, hogy az összerovás a fejlettebb szkíta-hun-avar-magyar rovásírás jellemzője, innen került a latin betűs feliratokba is. Tehát a tütartó betűi egyértelműen a magyar rovásírással mutatnak rokonságot.

Megfejtésem az oldalak általam feltételezett sorrendjében

1. oldal (keskeny, az 1. ábrán 4. sor és fejjel lefelé látható): ING KÖTÍNY (KİTLİNY) NİSZİTİLSZ szÚRSZ BÖRÖKeT İS (vagy eS).

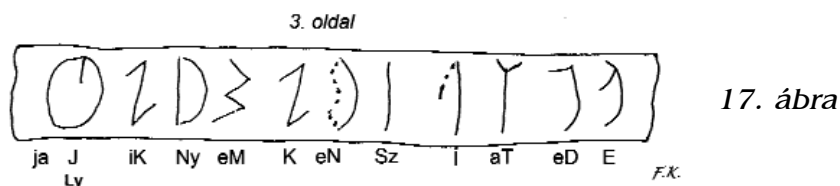
Az 1. ábrán a nikolsburgi GY-nek tűnő betű felső vonala végül is egy betoldott **K**-nek bizonyult, hasonlóak vannak a Botnaptáron. Az alsó vonala pedig a **K** része.

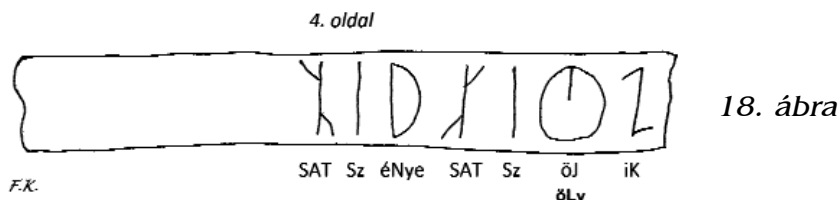
2. oldal (keskeny, 1. ábrán **2. sor**): De iSZ ÁT SZÚR NYÚZ NYÍR CIRa NYŰJÖN NYŰ

Az **U** betűt alátámasztja, hogy a Szarvasi Nagyszíjvégen is hasonló **U** látható. Ez szintén Juhász Irén ásatásán került elő 1990-ben. Közli: Mandics György, Róvott múltunk, II/358. old.

3. oldal (széles, 1. ábrán **3. sor**): EDeTa ISZNeK MeNY Ki Jaj

4. oldal (széles, az 1. ábrán **1. sor**): Ki JöSZ TaS eNYéSZ TaS

Összesítve az olvasatom, sorrend a 10. ábra szerint:

1. ING, KÖTÉNY (vagy KITLINY), NYISZITELSZ, SZÚRSZ BŐRÖKET IS (vagy székeleyesen ES)
2. DE ISZ ÁTSZÚR, NYÚZ, NYÍR. CIRA (betegség) NYÚJÖN NYÚ!
3. EDETA ISZNEK: MENJ KI JAJ!
4. KIJÖSSZ TAS, ENYÉSSZ TAS!

Az 1, 2. sort az avar varrónő készítette és mivel jó arányérzéssel rendelkezett, nem az egymás melletti oldalakra rótt a jeleket, hanem a két ellentétesre. Még pedig a két keskenyebbre, hogy a kisebb betűkkel jobban kifeérjen a hosszabb szöveg. Megfontolt, írástudó asszony lehetett.

Az **1. sorban** „bemutatkozik”, elmondja önmagáról mit csinál: ING, KÖTÉNY (vagy KITLINY), NYISZITELSZ, SZÚRSZ, BŐRT IS (vagy ES, mint a székeleyknél). Önmagunk tegező megszólítása számtalan irodalmi műben, különösen versekben, erős érzelmi töltésű alkotásokban gyakran előfordul. Itt most csak két példa a polcról hirtelen lekapott gyűjteményes kötetből: Szemlér Ferenc: Arany igékkel: *„Emlékezel-e még ... Körülötted a táj ... Mert ezt sugdosta füledbe a láz”* Kányádi Sándor: Fekete piros: *„A magnó surrog így s amit ha visszajátszol?”* És persze könyv nélkül is beugrik József Attila: *„Kárról jöttél nem virággal, feleseltél a másvilággal...”*

Az első sor szavairól:

ING: Napjainkban csak a férfiingekre gondolunk, de még gyermekkoromban is bővebb értelme volt. A Czuczor-Fogarasi szótár szerint *„vászonból vagy vászonféle szövetből készített alsó ruha...”* férfiak és nők számára egyaránt. *„Szélesb ért. ingszabásu öltözet, melyet a felruha fölé öltenek, pl. papi, templomi ing, fuvaros ing, utazó ing, pánczéling.”*

KÖTÉNY: kötény í-ző tájszólással

KITLINY: Női ing (Magyar Tájszótár: Vas megye, Zala megye).

KITLI: Vászon ujjas (Magyar Tájszótár: Torda-Aranyos megye, Vas megye, Gömör megye).

KITLI, KITLIN: Hetésben a durván szőtt, vastag vásznat, ill. az ebből készült inget, vagy a hosszú ingen hordott vászon alsószerkezetét, vagy ujjas kabátot jelentette. A Rétközben, az Abaúj megyei Pusztafaluban s a zempléni Felvidéken a férfi ujjas vászonkabát neve. (Magyar Néprajzi Lexikon)

NYISZITIL: A Czuczor-Fogarasi szótár a nyisz gyökből és a nyiszál szóból vezeti le, mely a székelyeknél jelenik meg *nyiszitel* formában, így Krizánál is megvan. Szinnyei J. Tájszótárában: *Nyiszitel, nyüszütöl, nyiszkitél, nyüszkütöl.*

A második sor szavairól:

A **2. sor** 2. szava az **ISZ**. Ezt a szót előttem már Vékony Gábor felvetette, beépítette megfejtésének 1, 2. sorába. (Az eredeti rajzon a 3, 4. sor.) Jómagam, a saját hangértékeimmal az eredeti rajz 2, 3. sorában találtam meg, mely nálam is 2, 3. sor. Köszönet Vékony Gábornak, aki nélkül nem jöttem volna rá, hogy a tütartó 2. oldalán lévő **SZ** betű és a 3. oldalán lévő **ISZ** betűkapcsolat ezt a bajkeverőt jelenti, akit én addig a néprajzból **IZ**-ként ismertem.

Tehát a 2. sor: DE ISZ ÁTSZÚR, NYÚZ, NYÍR. CIRA (betegség) NYÚJÖN NYÚ!

Az avar asszony itt leírja, milyen fájdalmakat okoz neki ez az ISZ. Egy másik betegség neve is előjön: CIRA. Ugyanebben a sorban igyekszik szavakkal elpusztítani ezeket a bajhozókat: *Nyűjön nyű!*

De ki is ez az **ISZ**? Mint láttuk Vékony Gábor forrásai szerint ártó szellem, fene, rákfene... (2004/168). A Czuczor-Fogarasi szótár szerint az **ISZ** „borzadási kedélyhang, az *iszony, iszonyodik, iszonyú, iszonyat, iszonyatos, iszonytató, iszonyúság származékokban. Legközelebbi rokona azon ir, melyből irtózik, irtóztató eredtek.*” Czákó Gábor Szinnyei József Magyar Tájszótár-ából idéz, itt **ISZ** helyett **ÍZ** változatban található sok példával: *Íz egyén meg! Rontson még az íz! Tépjén szét az íz!* (2016/128).

Régebben foglalkoztatott a gondolat, hogy az **IZ**-nek köze lehet a Halotti beszéd YSA-jához, némi anyagot is fölhalmoztam alátámasztásul, de nem volt időm visszatérni erre.

Megfejtésemben a rovás **LY**-t pontos J-ként is értelmezem, mivel véleményem szerint régi rovásírásunkban nem volt két fajta – J és LY betű, hanem csak az, amit napjainkban a LY latin betűvel írunk át. Vagyis egy kör, közepén ponttal vagy vonallal. Erre a **LY, J és I a magyar rovásírásban** c. tanulmányomban kerestem bizonyítékokat, honlapunkon olvasható (www.rovasirasforrai.hu).

CZIR: Czuczornál ebből a gyökből ered a „*kormos, szurmos, szurtos; jelentése mocskos feketeség.*” Ez utóbbi belefér az **ISZ** fogalomkörébe. Pl. fekete fene, feteke fene, feteke fenye: üszkösödés. Czuczor-Fogarasi: „*A köznép... gyakran fetekének mondja.*” A gyermeknyelvben is gyakran halljuk *feteke* alakban.

CZIRA: Ballagínál és Czuczornál úgy szerepel, mint mirigy a lovak fejében, azonban a néhány évtizeddel korábbi, a Magyar Tudós Társaság által 1838-ban kiadott Magyar Tájszótárban (mely nem azonos a Szinnyi féle Magyar Tájszótárral), betegség a lovak fejében: *„Ló betegség neme, mellyben a fejetetején lévő hegyes csontot szokták megvágni. Székely szó. Őlő mirigy a lovak fejében. Székely szó.”* Mivel a tütartón egy ember sorolja szenvedéseit, nem zárhatjuk ki, hogy 1300 évvel ezelőtt nem csak a lovakra használták, hanem a CIRA általános betegségfogalom volt. Nem szeretem az alaptalan, nyakatekert szómagyarázatokat, de a CIR gyökből azonnal előjön a *cirrózis*, a májbetegség latin neve. (A magyar nyelvet több tiszteletreméltó tudós alapján – többek között Berzsenyi Dániel, Táncsics Mihály, Bolyai János, Magyar Adorján – ősnyelvnek tartom, melyet talán ez az észrevételem is alátámaszt.)

Itt a **C**-nél említem, hogy a hivatalos nyelvészet szerint a 9-10. század előtt a magyarságnak nem volt **C** hangja. Rovásírásunk azonban, pl. most a tütartó is, cáfolja ezt a tévedést, melynek az az eredője, hogy nem ismerik a rovásemlékeket, ebből következően nem kezelik őket nyelvemlékként.

A **3. és 4. sort** a tütartó két szélesebb oldalán véleményem szerint más személy karcolta. A neve olvasatom szerint: *Edeta*. Megfejtéseim alkalmával már kétszer is előjött ez a név. Először Kálmán király varázsgyűrűjén (Kőbe vésték, fába rótták, 2005/84.) Később a Nagyszentmiklósi Kincs 6-os korszának egyik karcolatában. (Megfejtések könyve II./51.)

A **3. sor:** EDETA ISZ-NEK: MENJ KI JAJ! Edeta itt gyógyító lehet, miután a tütartó tulajdonosának nem sikerült a *Nyűjön nyű* felszólítással elküldeni ISZ-t, Edeta is felszólítja távozásra, menjen ki az elgyötört varrónőből. A Czuczor -Fogarasi szótárban a JAJ szóról: *„élünk vele fenyegetődzésül”* is, tehát JAJ lesz ISZ-nek, ha nem hagyja abba a gyötrést. Ugyane szótár szerint a JAJ nem csak hangutánzó indulatszó, hanem főnév is: *„Keserves kín, fájdalom, nyomor, melyek miatt jaj hangra szoktunk fakadni.”* Tehát a *Menj ki Jaj* így is érthető: Menj ki fájdalom, betegség...

A **4. sor** a legrövidebb, a szakemberek véleménye eltér abban, hogy volt-e folytatása. Bár csak a Nemzeti Múzeumban láttam a tütartót, közelebbről nem volt módom megvizsgálni, egyet értek Vékony Gáborral, hogy hosszabb volt a sor: *„A felirat nagyobb, második része lekopott. Ez a tütartó oldalán lévő további karcolásnyomokból, valamint a meglévő betűk fokozatos sekélyesedéséből egyértelműen megállapítható.”* (Életünk, 1985/12/1135)

Más véleményen van Róna Tas András: *„A mikroszkópos vizsgálat azt is kimutatta, hogy az üres részen korábban nem volt írás”*. (Nyelvtudományi Közlemények, 1985/225)

Juhász Irén írja erről az oldalról: *„a 4. oldal egyik szélén erősen kopott; feltehetően a pusztuló szervesanyag marta meg jobban, ez az oldala volt az eltemetett teste felől.”* (Magyar Tudomány 1985/2/94.)

Tehát a 4. sor: KIJÖSSZ TAS, ENYÉSSZ TAS! Az ismeretlen jelet először GY és TY hangértékkel próbáltam ki. Nagyon meggyőző volt azonban Forrai Sándor véleménye, hogy ez a TaS ligatura, összerovás, lásd: 7. ábra. Név is, de *kő* és *szikla* is lehet a jelentése. A Tászk-tető elnevezése is ebből származik, utalva a rovásos kősorokra. A törökös nyelvészek szerint türk eredetű szó, azonban ez nem egy olyan tény-szerű, bizonyítható megállapítás, mint egy régészeti tárgy kora. Így az a véleményem, hogy a Tas, Tász szavak ősmagyar eredetűek, melyek talán már a hunoknál is megvoltak, mivel a Tászk-tetőn igen régi vésetek is vannak. Tehát a törökök vették át tőlünk.

Jelen esetben a 4. sor értelme: Az Edeta nevű gyógyító, aki a 3. oldalon már próbálta ISZ-t kiűzni, itt tovább igyekszik megszabadítani varrónőnkét szenvedéseinek okozójától. Lehet, hogy a Tas itt ISZ neve, mint Vékony Gábornál az Üngür. Egy második lehetőség is van, hogy a Tas, mint *kő*, itt vesekövet jelent és azt kell kiűzni. Könyves Kálmán király is magánál hordta a köszvény elleni varázsgyűrűt, az avar varrónő pedig a tűtartóját a rátámadó nyavalyák ellen. Talán többet tudnánk, ha nem hiányozna a sor vége, melyet valamilyen okból esetleg ő maga távolított el.

A betűk párhuzamai:

Csallány Dezső régész 1968-ban megjelent tanulmánya, *A magyar és az avar rovásírás*, természetesen még nem foglalkozhatott az 1983-ban előkerült tűtartóval, de jól használható néhány avar kori rovás emlék megismeréséhez és egy áttekintő, összehasonlító táblázatot is tartalmaz.

A *Rovásírás a Kárpát-medencében* c. gyűjteményes kötetben Juhász Irén újabb szarvasi rovásírásos emlékről tudósít, mely 1987-ben került elő, nem tűtartón, hanem szíjvégen. Sajnos képet nem közöl, de a régésznő szerint a környeihez hasonló. A <http://adame-sarpad.e-mir.hu:8880/adam.php?id=2455> elérhetőségen még megtudjuk, hogy az ásatás kiemelkedő lelete a rovásírásos nagyszíjvég, melynek kora a 8. sz. vége, 9. sz. eleje. Mandics György közli a lelet rajzát és irodalmát is (2010/II./358).

Sándor Klára nyelvész mutat *A székely írás nyomában* c. könyvében a Kiskundorozsma közeli avar temetőből két rovásírásos csontlemezt, melyek íjról származnak. Az egyik lemezen lévő betűk – 8 darab – valóságos ikertestvérei a Nagyszentmiklósi Kincsen és a Szarvasi Tűtartón lévőeknek (2014/89). A csontlemezeket 2016-ban bemutatták a szegedi Móra Ferenc Múzeumban. Ekkor meg is fejtetem a 8 betűset, honlapunkon olvasható *Rovásírásos csontlemezek kerültek elő az M43-as autópálya építése során* címmel.

Összegzés

A tűtartó tehát nem csak egy munkaeszköz volt az avar asszony számára, hanem védő varázserőt is tulajdonított neki. Ketten rótták rá a jeleket, az avar asszony és egy gyógyító személy, táltos. Nem sámán, mert a magyaroknak és elődeiknek nem sámánvallása volt, ezt csupán a finnugor és a török eredetet, nyelvrokonságot ránk erőszakolók hirdetik. Mint már több helyen leírtam, **a felirat jelentősége, hogy a köznépi írásbeliséget és az avarok magyar nyelvűségét bizonyítja.**

A fejlettebb, elvonatkoztató gondolkodásra, a gondolatban előre tervezésre a tűtartó összerovásai utalnak. Összerovás a magyarok és elődeik (szkíták, hunok, avarok) rovásírásában fordul elő gyakran, a korabeli más népeknél igen ritkán. Ezeknél a ritka eseteknél is visszavezethető a magyarok elődnépeinek hatására, mint a római feliratoknál.

Egyéb tűtartó megfejtéseim:

Jánoshidai Tűtartó: Megfejtések könyve I., 2013/88. old. *Udvardi Tűtartó:* Felvidéki rovásírásos emlékeink, 2014/7. old. *Cebepusztai Tűtartó:* Ebben a könyvben a 43. oldal

A tűtartókhoz hasonlóan fontos, gyakran rovásfeliratot hordozó tárgyak az orsógombok is. Ezekről többször írtam, egyiket, amely még nem szerepelt a szakirodalomban, egy Móra Ferenc könyvborítón vettem észre.

Továbbgondolásra: A Vékony Gábor által megfejtett Üngür elnevezés és a XVI. századi Tarih-i Üngürüş (Magyarok története, Mahmud Terdzsüman műve) címe közötti hasonlóság.

A kolozsvári Szent Mihály templom mesterjegyeiről

A magyar rovásírás régiségéről a mesterjegyek is tanúskodnak. Az évek során sok példát gyűjtöttem erre, többször írtam a témáról. Pl. *Rovásírásunk tovább élése mesterjegyes címereken* (2007), *Lőcsei céh mesterjegy gyűjteménye* (2014), *A székely-magyar rovásírás fennmaradása címereken, mesterjegyeken, nemzetségjeleken, tulajdonjegyeken, billogokon* (2013).

2016-ban Karsay Péter, a Salzburgi Magyar Kör vezetője a kolozsvári Szent Mihály templom tornyának padlásán készített fényképeit megmutatta Szondi Miklósnak, aki volt szíves nekem továbbítani azokat.

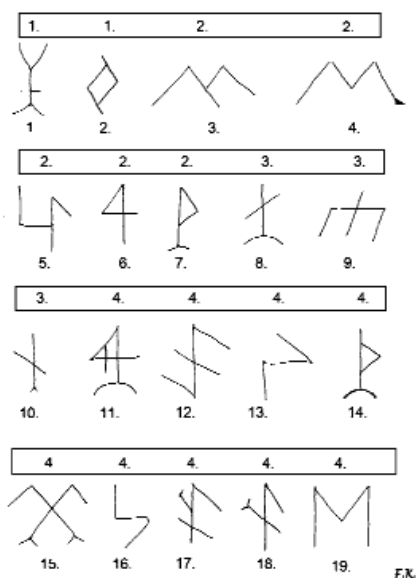
A képeken lévő ábrákat mesterjegyek öntőmintáinak feltételeztem, ezért különösen érdekelték, mert véleményem szerint a mesterjegyekben régi rovásírásunk elemei vagy egész betűi maradtak fenn. Mivel nem tudtam eljutni Kolozsvárra, a Szent Mihály templomba írtam a világhálón talált elérhetőségre. (szentmihalykolozsvar@yahoo.com) Erre azonban választ nem kaptam, így kolozsvári születésű kedves levelezőtársamat Ballán Máriát kértem meg, hogy segítsen valakit elérni a templomban. Így került az ügy Bräutigam Ilonához, aki sok követ megmozgatott, végül felment a toronyba Szőcs Katalinnal együtt és fényképeket is készítettek.

Bräutigam Ilona Guttmann Szabolcstól, a Romániai Építészeti Kamara Erdélyi Fiókjának vezetőjétől a következőket tudta meg: „Az 1960-as években renoválták a templomot és a faragott köveken lévő kőfaragó mesterjegyekről, lenyomatokat készítettek, azzal a szándékkal, hogy egy kis múzeumot hozzanak létre. Ezek a mesterjegyes kövek természetesen a templommal egyidősek.”

A templomot a 13. században már létezett régi Szent Mihály templom helyére kezdték építeni a 14. században, de csak a 15. század elejére készült el. Tornya a legmagasabb erdélyi templomtorny, 76 méter.

A Bräutigam Ilona által készített egyik fénykép a hátsó belső oldalon látható.

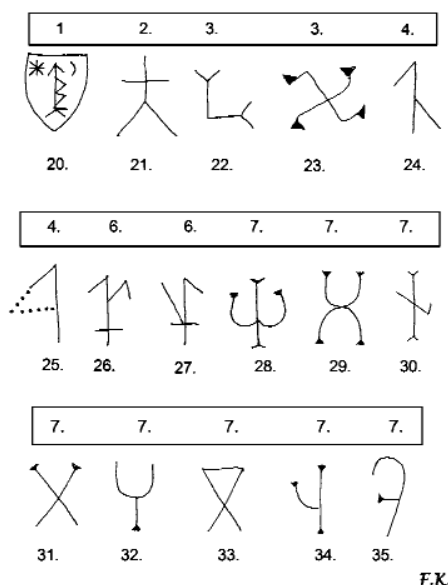
A fényképek alapján a következő rajzokat készítettem:

1. ábra
Karsay Péter
fényképeiről.
Felül a fényképek
száma, alul a jelek
sorszáma.

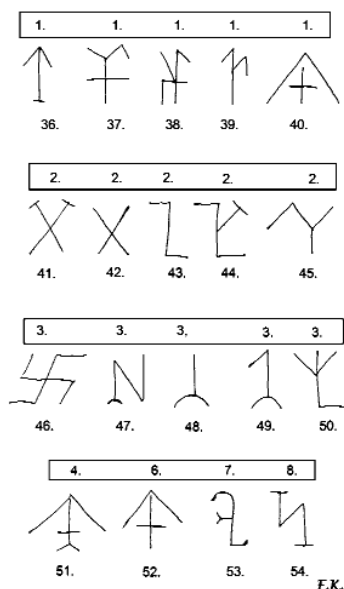
A rajzokon látható mesterjegyek a következő hangértékű rovásjelekből származnak:

Karsay Péter fényképeiről: 1: **TDS** 2: **CS** vagy **K**, 3: Két **S** vagy **V**, 4: **V**, 5: **JÜ**, 6: **DA**, 7: **A** vagy **Á**, 8: **IN** vagy **DN**, 9: **LSZL** vagy **PD**, megfordítva: **ZS**, 10: **I** vagy **D**, 11: **DADA** és talán **N** vagy csak a talpa, 12: **KD** ugyanilyen jel van Czirják Károly deszkáján, Maroshévízen. 13: **Ü** ?, 14: **ASZ** vagy **ÁSZ** és talán **N**, 15: **JB** vagy **IB** vagy nemzetségjel, 16: **Ü**, 17: **JTD**, 18: **JD** vagy **ID**, 19: **V**

2. ábra
Bräutigam Ilona
fényképeiről.
Felül a fényképek
száma, alul a jelek
sorszáma.

Bräutigam Ilona fényképeiről: 20: **CM**, és talán **S**, Nap és Hold a címerpajzson-székely jelkép, 21: **DS**, Koch könyvéből: Kőfaragó jel a „Miserere mester” sírkövérről (Halászbástya kömléktár), 22: **S** vagy **5**-ös számjegy, 23: Többezer éves jel, megtalálták Tordoson, lengyeli őskori telepen, trákok, hettiták, India, Kína, Egyiptom, Égei-tengeri szigetvilág őstörténeti leletei között is. Koch svasztika keresztnek nevezi, napjelképnek tartja, szerintem a forgás, mozgás, haladás, változás, pl. évszakok változása, újjászületés jelképe. Napjainkban használata, mint diktatúra jelkép betiltott, ugyanakkor a kommunista diktatúrák jelképe, az ötágú vörös csillag nincs betiltva, tömegesen találkozunk vele az üzletekben, különösen Karácsony előtt és sörmárkán is. 24: **SJ** vagy **SI**, 25: **A**, 26: **STJD**, 27: **JTD**, 28: **ZS**, 29: **TY** (pl. egy „névtelen” ábécéje az 1700-as évekből – Forrai, 1985/195), 30: **ID** vagy **SZD**, 31: **B**, 32: **T**, 33: Szintén kőkori jel – **BABA** összerovás, 34: **T**, 35: **G** vagy **NO** összerovás.

3. ábra
Szócs Katalin
fényképeiről.
Felül a fényképek
száma, alul a jelek
sorszama.

Szócs Katalin fényképeiről: 36: **C**, 37: **JTD** vagy **STD**, 38: **JTS**, 39: **STJ**, 40: **SD**, 41: **B**, 42: **B** (Koch Szent András keresztnek nevezi), 43: **K** (A Rohonci Kódex egyik jeléhez hasonló), 44: **IK**, 45: **TS**, 46: lásd 23-as jegy. 47: **K** vagy **R**, 48: **SZN**, 49: **JN**, 50: **ZS**, 51: **DS(S)**, 52: **CD** vagy **SD**, 53: **KD** vagy **KI**, 54: **Ü**.

A mesterjegyek, családjegyek alkotói, használói talán nem minden esetben voltak tisztában a jelek hangértékével, így ezek nevük kezdőbetűinek sem felelnek meg szükségszerűen, viszont bizonyára az ő korukban még sok rovásírási tárgyat, feljegyzést láttak maguk

körül, ez is befolyásolta a mesterjegy kialakítását, továbbá a családon belül is öröklődhetett a rovás tudomány.

Bräutigam Ilona meg is mérte a gipsztáblákat, a legnagyobb 32x29 cm-es volt. Volt 28x22 és 17x18 cm-es is. A mesterjegyek többségének nagysága 4x4 és 4x5 cm között váltakozik.

A mesterjegyek néhány párhuzama:

Kassai dóm mesterjegyei, 1390-1460 között, (Sebestyén, 1909/126).

Hasonló: 4, 6, 21, 43-as rajz.

Okolicsnói zárda-templom, 15. sz. (Felvidék, napjainkban Liptószentmiklós része, Sebestyén, 1909/128).

Azonos: 15-ös rajz.

Hasonló: 6, 11, 17, 18-as rajz.

Lőcsei céh mesterjegyei, 17. sz. (Sebestyén, 1909/129).

Hasonló: 4, 12, 15, 28, 46-os rajz.

Fel-csíki fajjegyek: (Sebestyén, 1909/140. Sebestyén Gyula gyűjtése)

Azonos: 4, 42, 36-os rajz.

Gyergyói fajjegyek: (Sebestyén, 1909/141. Sebestyén Gyula gyűjtése)

Azonos: 42-es rajz

Hasonló: 7, 21, 33-as rajz.

Kémenes Antal tanár tulajdonjegy gyűjtése a gyergyóalfalvi, gyergyószárhegyi, dítrói temetőkből (1914)

Azonos: 42-es rajz

Hasonló: 6, 8, 15, 20, 25, 43, 47, 49, 50, 54-es rajz.

A mesterjegyek egy családon belül öröklődhetnek, kiegészítésekkel.

Rudolf Koch szemléletes példája Németország területéről:

4. ábra

Az első jel az őse, a legidősebb fiúé, a legidősebb unokáé és ennek legidősebb fiáé. A második jel a második fiúé és a második unokáé és a második unoka legidősebb fiáé. A harmadik, negyedik jel a második unoka második és harmadik fiáé. A jelzések egyre bonyolódnak, de a tulajdonosok átlátják.

A kolozsvári Szent Mihály templom mesterjegyei újabb példákkal támasztják alá egyrészt Kémenes Antal 1914-es megállapítását:

„...Gyergyó egyik legműveltebb községében, Gyergyóalfaluban a temető fejfáinak legalább 80 %-a a mai írás figyelmen kívül hagyásával tulajdonjegyekkel van megjelölve.

Jóllehet az írni-olvasni tudás az egyes székely családoknál ma már elég széles körben el van terjedve, általában mégsem a mai írással jelölik a temetők fejfáit, hanem ennek mellőzésével a tulajdonjegyekkel, mely jelenségben a tulajdonjegyeknek, mint ősi székely írás jegyei írásos jellegének felcsillanását látjuk visszatükrözni.”

Másrészt alátámasztják saját véleményemet is: Címerek, mesterjegyek, nemzetségjelek, tulajdonjegyek, billogok bizonyítékok arra nézve, hogy a magyarok szkíta-hun-avar elődeinek rovásírása adta nem csak minden vonalas írásnak, hanem az ebből a rovásírásból származó sok európai és ázsiai jelképnek az alapjeleit is.

Köszönet (ábécé sorrendben) Ballán Máriának, Bräutigam Ilonának, Guttmann Szabolcsnak, Karsay Péternek, Szondi Miklósnak és Szőcs Katalinnak.

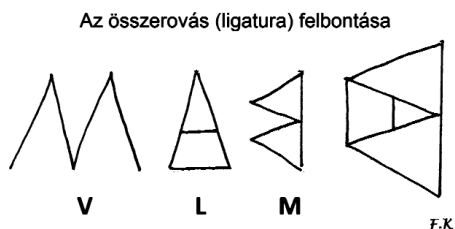
Telki hun lelet

„2016 februárjában máig a Kárpát-medencében egyedülálló, hun kori leletet szolgáltatott be a Magyar Nemzeti Múzeumnak Ehmann Gábor”, aki Budakeszi környékén kirándulva az avarban vett észre egy aranytárgyat és ezt becsületesen be is jelentette a múzeumnak. A múzeum közleményéből megtudjuk még, hogy régészei feltárást folytattak a területen, ennek eredményeképpen további arany, aranyozott ezüst, ezüst, vas tárgyak kerültek elő: nyereg és ennek díszei, továbbá zabla, sügy, far és fejhám veretei, szíjvégei, csatjai, almandin (vörös gránát) berakásos övkészlet, lábbeli, aranyveretes tör, nyílcsúcs... Összesen 125 darab. A restaurálás után a múzeum

bemutatja a leleteket. Egy év elteltével már a pontosabb lelőhelyet is tudjuk: Telki község határában, Budapesttől 21 km-re. Az eddig közzétett képek közül két darabon rovásjeleket tételezek fel az alaki hasonlóság alapján.

Az első belső borító **1.** fényképén látható dísz rovás **K** betűt formáz. Lehet névjel vagy az **ék** (ékesség) szó.

A belső borító **2.** fényképén lévő díszítményen több rovásjel is feltételezhető. 90 fokkal balra fordítva ezek jobban szembe tűnnek. Az összerovás felbontása az 1. ábrán.

1. ábra

Olvasatom:

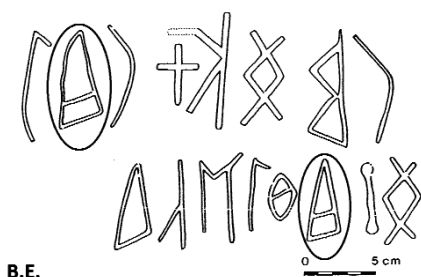
Amennyiben csak **M** és **L** betűből áll az összerovás, akkor **M L**, vagy **L M** névjel. A hun korban még nem voltak vezetéknevek, de lehet valamilyen tulajdonságjelző és név kezdőbetűje.

Amennyiben a **V** is hozzá tartozik az összerováshoz, akkor a betűk kiadhatják a LoVaM szót, vagy a VeLeM településnevet. A **Velem** kapcsolódhat a Velemér településnévhez, Valamir gót király (5. század), vagy Balambér hun király (4. század) nevéhez.

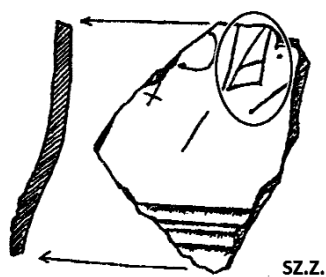
A 2. ábrán kiemelt **L** betű párhuzamait későbbi rovás emlékeken, a szabadbattyáni övcsaton, a torjai cseréptöredéken és a homoród-karácsonyfalvi templom kövén találjuk meg.

A szabadbattyányi övcsatot Kiszely István mutatja be *A magyarság őstörténete* c. könyvében. Az 1996-os kiadásban mint „kora népvándorlás kori”, a 2000-es kiadásban, mint „honfoglalás kori” szerepel, így a korával kapcsolatban bizonytalanok vagyunk.

A torjai cseréptöredék Székely Zoltán történész szerint 11. századi. Homoród-karácsonyfalván a templom 13. századi, de a kő egy régebbi kőkapu maradványa. Az **L** betűk bekarikázva!

2. ábra
Homoródkarácsonyfalva

3. ábra
Torja

A múzeum tájékoztatója: <http://mnem.hu/hu/cikk/hun-kori-aranyak>

Fényképek: Szigetváry Zsolt. Rajzok: Benkő Elek, Székely Zoltán, Friedrich Klára

D-ből GY rovásírásunkban

Sokszor leírtam, hogy mennyire megcsönkította nyelvünket és lejegyezhetőségét, amikor át kellett térnünk a 10-11. században a tökéletlen latin betűs írásra, mert 11 vagy 13 hangunkra nem volt benne jel. Ismét hangsúlyozom, hogy a nyelvünkhöz szorosan hozzá tartozó rovásírásunkban viszont volt! A hivatalos nyelvészet és művelődéstörténet ezt a fontos tényt elhallgatja, vagy aki nem ismeri a magyar rovásírást, nem is tud róla. Rováslemlékeink, mint nyelvlemlékek igazolják, hogy régen is megvoltak ezek a hangjaink, mert a hiteles rováslemlékekben megtalálhatók rovásbetűvel lejegyezve. A latin betűs írásban csak nagy ügyvel-bajjal és rosszul tudták pótolni hosszú évszázadokon keresztül két betűvel ezeket a hangjainkat: TY, GY, NY, SZ, ZS, CS, LY. Rovásírásunkban ezekre ésszerűen egy betűt használunk. Mégis hálásak lehetünk azoknak, akik igyekeztek enyhíteni a latin betűkre áttérítés pusztításait és nem hagyták végleg a fedés homályába merülni szép nyelvünknek ezeket a hangjait. De egyes esetekben ésszerűbben is csinálhatták volna. Például: A rovásírásban a **GY** betű a **D** továbbfejlesztése egy vízszintes vonal hozzáadásával. A latin betűs írásban viszont a GY-t a G betűhöz illesztett Y-al jelzik. Ez ésszerűtlen, mert a **GY** a nyelv természetes fejlődése okán nem következik a **G**-ből.

A rovásírásos emlékekben fennmaradt **GY** betűs szavak azt jelzik, hogy a rovásírást használó őseink gondolkodtak ésszerűbben, amikor a **D**-ből fejlesztették tovább a **GY** betűt. Ezt a természetes ésszerűséget a gyermeknyelv fejlődése is alátámasztja. Először a **D** hangot tudjuk kiejteni, ezért halljuk például kisgyermekeknél: *Ude üdes vadok nadi?*

A betűk eredeti, régi sorrendjének megállapítására tett próbálkozások során is felmerült bennem, hogy mivel a rovás **GY** a rovás **D**-ből fejlődött, sokkal ésszerűbb lett volna a latin betűs írásban **GY** helyett a **DY** betűpárt használni a **GY** hang lejegyzésére. Ez hangtanilag is helyesebb lett volna. A **D** hangot a felső fogsor belső falán vagy a fogínyen képezzük és zárhang. A **GY** hátrébb, a kemény szájpadon jön létre, szintén zárhang, régebben zár-rés hangnak tartották. Mindkettő zöngés.

A **GY** a Czuczor-Fogarasi szótár szerint *„tizenharmadik betű a magyar ábéczében, neve: gyé. A mássalhangzók sorában nyolczadik, az öszvetettek vagyis elegyültek között negyedik helyen áll. Kiválólág a betűk egyik vagy másik különös osztályához nem tartozik, hanem, mint minden elegyült hangú betű, a benne rejlő mindenik egyes hang természetét követi. Ezen gy betűben pedig legközelebből a d és j betűk hangjai elegyülvék, minthogy az ily ragozott szók kiejtésében, mint mondja, hordja, toldja, gondjaim, porondjaim stb. a dj valóságos gy hanggá alakul.”* Azonban nem jelenthetjük ki, hogy csak a **DJ**-ből vagy a **D**-ből alakult hangváltozat, mert önállóan is megállja a helyét a **GY**, erre néhány példa a sokból, ahol jelentésük más, és/vagy szófajlag nem egyeznek: **DÁM-GYÁM**, **VAD-VAGY**, **AD-AGY**, **HAD-HAGY**, stb.

A görögben, latinban, türkbén, kazárban nincs **GY**. A magyar rovásírás emlékeiben viszont van bőségesen. Így nem lehet ráfogni, hogy tőlük vettük át. A kazárnak mondott betűk hangértékeiről semmi biztosat nem tudunk, a tiszteletreméltó Vékony Gábor törekvései ellenére sem (Lásd: 2004/287-297, 314-315).

A Marsigli által másolt Árpád-kori botnaptáron is többször jelenik meg a **GY**: pl. **NAGYAMBRUZS**, **GYÖRGY** (2X), **EGYED**, **GYÁRFÁS**, **GYÁL**, **GYÜMÖLCSOLTÓ**... 1, 2. ábra

1. ábra
Egyed

2. ábra
György

Nézzük, mit ír Sebestyén Gyula több, mint száz évvel ezelőtt a D és GY rovásbetűkről. Megállapításain ma sem lépnek túl a hivatalos szakemberek, egy 2014 tavaszi, Eötvös Loránd Tudományegyetemen tartott előadás sorozat tanúsága szerint.

D: *„Tökéletes mása az ó-török D jegynek, melyet csak azért kellett függőleges helyzetbe hozni, mivel a könnyebben róható dőlt formát már lefoglalta a betűsor B jegye. A török eredeti létrejöttét az arámi betűsorban előforduló D a hozzá hasonló B analógiájára befolyásolta...”* (1909, 2002/280.)

Hang- érték	Török csoport	
	Székely	Ó-török
5. d.	†	X»

3. ábra

A 3. ábrán, Sebestyén Gyula saját táblázatának részletén mindjárt láthatjuk, hogy egyáltalán nem „tökéletes mása” a székely D az ótörök D-nek. (1909, 2002/278.)

A hasonlítás még hosszan folytatódik és Sebestyén Gyulának már csak ezért az egyetlen kacskaringózó körmondatáért is meg kellett volna kapnia a rendes tudományos akadémiai tagságot. Igaz, hogy csak levelező tag lett, viszont nála nem kifogásolják a hivatalos szakemberek a betűhasonlítását. Emiatt másnál nagyon diletánsóznak egyébként, különösen, ha valaki a Tordos-Vinca jeleket meri hasonlítani a székely-magyar rovásíráshoz.

GY: *„E jegy hangtani értéke az ó-török, indogermán és sémi népek rovott betűsorában nem szerepel. Ez tehát specziális magyar jegy, mely csakis a székelyek elmagyarosodása idején keletkezhetett. Szerkesztője a GY-t az Árpádkori nyelv hangtana szerint a D és I hangok összetételének találta.”* (1909, 2002/281.)

Sebestyén Gyula szerint a székelyek nem voltak magyarok, hanem a kazároktól elvált kabarok és lehetségesnek tartja, hogy a rovásírást tanító mestereik maguk a kazárok voltak. (1909, 2002/270-273.) A „székelyek elmagyarosodásának ideje” tehát szerinte a 9-10. század lehetett, vagyis ekkor keletkezhetett a GY betűnk.* Ennek elment mond a sok-sok GY betűs településnév, mely nem keletkezhetett hirtelen és egyszerre a sebestyéni „elmagyarosodás” idején, hanem sokkal korábban. Fényes Eleknél igen sok településnév kezdő

dik GY-vel. Gyál, Gyalla, Gyepes, Gyula, Gyügy és még sok más. Ezen kívül vannak még szavaink, ahol szón belül van a GY, vagy a végén. Gyügy település Vályi Andrásnál Gyögy változatban is olvasható. A helynevek pedig – Kálmán Béla alapján – évezredek át öröklődhetnek, egyik népről a másikra is.

Így megnyugodhatunk benne, hogy a magyar nyelvben és azt lejegyző rovásírásunkban a kezdetektől van GY hang és betű. Alakilag hasonló jelek a Tordos-Vinca műveltségben már vannak, például a Tatárlakai Korongon is. Többek között nem mi vettük át az *angyal* szót sem a latin *angelus*-ból, hanem a latinok tőlünk, mert nekik nincs GY hangjuk. Ósmagyar eredetet bizonyít az *angyal* *ányikám* változata is, amelyet *nagynéném* értelemben is használnak, de tulajdonképpen az *angyalkám* szóból származik. A frigy szóból, a Frigyes névből származik a németes jellegű Fridrik név. A németeknél visszaváltozott D-re, mert nekik sincs GY hangjuk.

Bizonyára ősidők óta megvannak ezek a szavaink: Gyalog, gyám, gyapjú, gyász, gyerek, gyertya, gyógy, gyöp, gyors, gyökér, gyöngy, gyümölcs, gyűrű, ágy, megy, fagy, stb. A kettős kereszt jelentése EGY az Isten, a 4. ábrán az Énlakai Felirat részlete. 4. ábra

4. ábra

Részlet az Énlakai Feliratról-1668

A rovás **D** betű írásánál ügyelnünk kell, hogy vízszintes vonalat jól észrevehetően lejjebb húzzuk meg, mint az **I**-nél. Miskolczi Csulyák Gáspár 1654-ből származó emléksorában helyesen alkalmazza a MIND szóban. 5. ábra

5. ábra

Thelegdi János tankönyvének hamburgi másolatából: 1599-ben még egi-ként jegyezte le a GY hangot. Betűsorában a D-nél toll hiba. 6. ábra

6. ábra

Thelegdi J. 1598 - részlet

A Miatyánk-ban a D és a GY: (Legyen te akaratod...) 7. ábra

7. ábra

Thelegdi - 1598 - részlet

Kájoni János G hangértékkel írta a GY-t 1673-ban. 8. ábra

8. ábra

Kájoni J. 1673

A D-GY ügye Verseggy Ferencet is foglalkoztatta, aki volt pálos szerzetes, filozófiai doktor, tanfelügyelő, a jottista-ipszilonista vita fő alakja, kitűnő költő és kufsteini rab is. Bár szerinte a D származik a GY-ből, pl. egyed=edd, igyad=idd, stb.

Nagy Géza a Magyar nemzetségek-ben írja: „Világos azonban, hogy a magyar-kun-besenyő Gyula és az óbolgár Dulo, Dula név egy eredetű, s tekintve, hogy nem csak személy, hanem földrajzi név is, azonfölül őseinknél a második fejedelemlennek volt a méltóság neve” (1974/119). Így van, mert a rokonainkként erőltetett ó-bolgároknak nem volt GY hangja, bár talán maguk az ó-bolgárok sem voltak. Nagy igyekezet van mostanában arra, hogy a törköket, bolgárokat, mongolokat visszaöregítsék a szkítákhoz, hunokhoz.

Nézzünk még néhány példát a régi magyar nyelvhasználatból, a magyarságot 13 hangjától megfosztó latin betűkre való áttérítés zavart okozó következményeiből:

Honismeret 1987/1. /36. oldal: dék=gyík

Honismeret, 1988/5/49. oldal: Edgyütt Rátzkevében menvén...
templomnak árnyékában edgyütt hevertének...

Bolyai János: edj= egy (Marosvásárhelyi kéziratok)

Gyák= diák Sebestyén Gyula: A magyar honfoglalás mondái
(1904, 2001/74): diák=gyák

Rovásíró őseink tehát jól ismerték nyelvünk természetes törvényeit. S mint a rovás D-Gy jeleinek példája is mutatja, ősi írásunk egy időben, együtt fejlődött, alakult nyelvünkkel.

*Sebestyén Gyula érdemei tévedései ellenére is hatalmasak a rovásírással és mondakincsükkel kapcsolatban. Bővebben a *Kőbe vésett bocsánatkérés* c. írásomban (*Tászok-tetőtől a boszniai piramisokig*, 2007/97.)

LY, J és I a magyar rovásírásban

Ebben az írásban azt a feltételezésemet szeretném példákkal alátámasztani, hogy rovásírásunkban eredetileg nem volt külön **Ø** (**LY**) és **1** (**J**), csupán a **Ø** betű. A pontos **J** a görög- latin betűsor hiányosságai miatt került a rovás betűsorba.

1994-ben írtam a Tatárlaka titka c. tanulmányomban: „Pontos **J**-nk nem volt, ez a Nagy Rovásbot tanúsága szerint az **I**-ből rontódott át **J**-vé. Hangtanilag is felesleges, hiszen mindkét betű ugyanazt a kemény szájpadon képzett zöngés réshangot jelöli.”

Így a **J** és **LY** együttes léte a rovás betűsorban teljesen indokolatlan a magyar nyelv lejegyzéséhez. A logopédiában sem alakítunk ki külön **J** és **LY** hangot. A nyelvjárási, tájnyelvi kiejtészváltozatokra rovásírásunkban nem alakultak ki külön betűk. (A zárt **e**-re is hiba volt lefoglalni a hajlított **H** rovásbetűt néhány évtizede.)

Már sokszor leírtam, hogy a latin betűsorban az áttérés idején 13 hangunkra nem volt jel: **TY, GY, NY, LY, SZ, ZS, CS, K, J, Á, É, Ő, Ű**. Ezekhez a magyar hangjainkhoz csak évszázadok múlva alakult, alakították – főként rosszul a Magyarországon használatos latin betűket. Egyes számítógépes anyagoknál még most, ezer év után is külön kell bepötyögni az **Ő, Ó, Ű, Ū** betűket, magyar nyelvű szövegeknél is.

Tehát a napjainkban **J** és **LY** betűkkel lejegyzett hangunkra sem volt jel a görög-latinban. A görögben és a latinban az **I**-re és a **J**-re egyaránt a függőleges vonalat használják. Görögben **iota** a neve, amit jotá-nak ejtünk. Innen ered a „Nem enged egy jottányit sem” szólás, vagyis egy kicsit sem enged, egy vékony vonalkányit sem. (Sőt talán az idiota szó is...) A latinban sincs **J**, szintén az **I** betűt alkalmazzák helyette pl. iaculator=parittyás, ioculator=tréfacsináló, iubilaeum=évforduló, maius=május, stb.

Η	eta	Θ	H
θ	theta		
Ι	iota	Ι	I (J)
Κ	kappa	λ	K

1. ábra
A. Robinson könyvéből.

Ennek a görög-latin **I** (**J**) betűnek a hatására került be a magyar rovásírásba és a magyar latin betűs írásba a **J**, a „pontos jé”. Nagy zavarokat okozott és okoz napjainkban is a helyesírásban. S mintha ez nem lett volna elég, még itt van a nyakunkon az **Y** is, szintén a görögből. Mi **I**-nek vagy **J**-nek ejtjük (pl. Ybl vagy yoghurt), de eredetileg **U** vagy **Ű** hangértékű. Felhasználták a **J** (**LY**) hang helyettesítésére is: pl. Benczédi Székely István, aki Göncön Károli Gáspár lelkész-társa volt, 1558-ban ilyen címmel adta ki művét: *Chronica ez Vilagnac Yeles dolgairól*.

Nézzünk néhány példát ebből az idegen betűk okozta nyelvezavarból: Székelydália *Dáll*a formában jelenik meg 1309-es oklevélen, mert a latin betűkkel nem tudták leírni a Dália szót.

15. 16. századi nyelvemlékekből: gŷogŷtanŷ = gyógyítani. *kylenc napyg* = kilenc napig. *jmad* = imádkozik. *yonkab* = inkább. *ydeyg* = ideig. *challya* = csalja. (Magyar nyelvemlékek, 1980)

Bessenyei György író-költő, 18. század: *Királj*á lett = királlyá lett. *Iljen* vagy *oljan* = ilyen vagy olyan. *Kólts* jukán = kulcs lyukán.

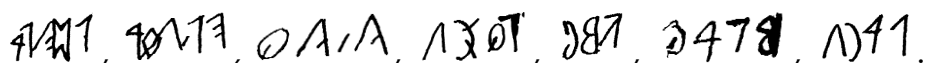
Néhány további példa: Bezerédi (Bezerédy, Bezerédj) Imre kuruc ezredes, Zakariás (Zakarjás, Zachariás) János jezsuita rovásíró nevének különféle írása.

Kismarja Hajdú-Bihar megyei település neve eredetileg Mária volt, egy 13. századi oklevél alapján. Ebből alakult a Marja, majd a Kismarja. Az innen származó Bocskai István fejedelem is viselte a *Kismarjai* előnevet.

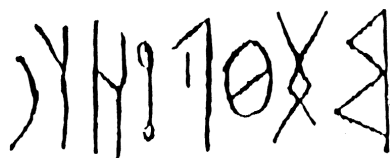
I. J, LY néhány rovásemlékünkben

A **LY** megtalálható a Nagyszentmiklósi Kincs, a Szarvasi Tűtartó jelei között és a hun jelek között is.

A **13. századi botnaptár** másolatában az **I** és **J** lejegyzésére egyaránt ezt a jelet látjuk: . Két esetben jelenik meg ez a jel: , a 681. lapon és az ábécében. (Az ábécé nincs a rovásboton, csak Marsigli másolatában!) Az **LY** lejegyzésére a formát használta a rovíó, többek között a *Gergely*, *Mihály*, *Ilyés* (így!), *Orsolya* névben. Nem tudjuk, az eredeti rovást készítő tett-e a boton különbséget az **I** és **J** betűk között, mely felett Marsigli esetleg elsiklott. Néhány további szó: JÚLIA, PIROSKA, GERGELY, ILYES (így), SIMON, MI(H)ÁLY, JÁNOS

A 12. századi **Vargyasi keresztelődence** feliratának részlete szépen mutatja a forma régi **I** hangértékét, a MIHÁLYI szóban. (Vagy Mihályi-nak hívták a készítő mestert, vagy Csíkszentmihályról származott.)

2. ábra

Kónya Ádám rajza a vargyasi
rovásemlékről (részlet)

Az 1480-as évek táján készített **Nikolsburgi ábécében** érdekes zavar van a betűsorrendben, erről már írtam a Megfejtések könyve I.-ben... Itt most csak arra hívom fel a figyelmet, hogy a is megtöri a latin ábécé sorrendjét, nem az **I** után van, hanem az **E** betű előtt, a fölé írt hangérték pedig se nem **J**, se nem **I**, hanem **ei**. Az **i** hangértékkel jelölt betű a 2. sorban található a kapocs **K**-előtt.

Thelegdi János 1598-ban kiadott tankönyvében a betűsorrend megfelelő, kérdéses betűink így néznek ki: . A melléjük írt hangérték: **eli**, **ei**, **i**.

A székelyföldi Siménfalván **Bonyhai Moga Mihály** 1628-ban így írta az ÍRJA szót:

Feltételezésemet a **Felsőszemerédi Rovásemlék** két megfejtésével is alátámasztom. Fábián János plébános rajza 1864-ből a kérdéses részletről (*A rajz*). Püspöki Nagy Péter felvidéki történész ennél a részletnél a *János* szót fejté meg (*B rajz*). Azonban a **J**-vel jelzett be-

tű az **LY**-nak felel meg, mint ahogyan Püspöki is mutatja tanulmányában: 3. ábra

F. Szemeréd	Nikolsb.	Marsigli	Csik Sz. M.	Konst. Náp.	Értéke
					J = Ly

3. ábra

Néhány évvel később Pataky László mérnök, rovásírás kutató már **LY**-el írja a Felsőszemerédi Rovásemlék megfejtésekor a *Jánost*-t, azaz *Lyánost*-t. (C rajz) Nincs adatom arról, ismerte-e Püspöki Nagy Péter olvasatát. Nem tudjuk, hogy a régebbi, 13. századi templomhoz tartozott-e a rovásos kőgerenda vagy egy, még ennél is régebbi épület részeként őrizte meg ezt az írásmódot.

Sebestyén Gyula néprajztudós írta 1909-ben megjelent könyvében a rovás **J** betűről: *„A görbe ó-török jegy merev rokona. Forrásuk az előző i jegy nyomán az arameus betűsorban található meg. ...a közvetítő az ó-törökség volt.”*

Megjegyzésem: Hivatalosan napjainkban sem léptek tovább ennél a 107 éves téves megállapításnál.

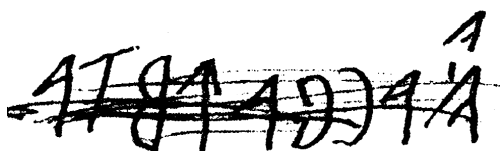
Sebestyén Gyula a **LY** betűről: *„Mivel formailag a török J jegyek közé tartozik, mi melléje soroztuk azt a félkör alakú ó-török jegyet, melyből a székel betű megkettőződés útján származott.”*

Megjegyzésem: Hát igen, ha a félkört megkettőzzük és középre tesszünk egy pontocskát, tehát legalább két mozzanattal megváltoztatjuk az eredeti betűt, máris onnan származtathatjuk, ahonnan akarjuk. Lényege ennek a gondolkodásnak, hogy mindig mi magyarok vegyük át szolgálai másoktól valamit.

Németh Gyula turkológus, 1934: *„Az i és j jelölésére a magyar rovásírás eredetileg – úgy látszik – egy jelet használt, az i jelét, legalábbis erre mutat a rovásnaptár, a csíkszentmihályi felirat, (a táblá-*

zatunk Marsigli rovatában lévő első jel a szövegben nem fordul elő, csupán az ábécében, a konstantinápolyi felirat egyszer előforduló második *i* jele alighanem tévedés, első *i* jele pedig azonos a rovásnaptár első *j* jelével.)”

Megjegyzésem: Ez is egy módszer, ha a jel nem igazolja a kutató feltevését, akkor a rovó tévedett, nem is úgy gondolta stb. Itt most azonban Németh Gyula téved, az első jel is előfordul a botnaptár másolatának 681. lapján. Íme: balról a 2. betű, szépen, hangsúlyosan. És nem a rovó húzgálta át a boton, hanem a másoló a lapon:

4. ábra

Vásáry István turkológus, 1974: „A Marsigli féle emlék világosan mutatja, hogy az *i* betű eredeti formája \uparrow volt, ami a megfelelő türk betű átvétele... A \uparrow jel eredetileg az *i* és *j* hang jelölésére egyaránt szolgálhatott s a megkülönböztetés igénye hozta létre a \uparrow (Marsigli emlék) és \uparrow formákat.”

Mint az emlékeken végigkísérhetjük, az *i* és *j* hangértékek keveredése a későbbiekben elég nagy volt, egyik jel sem állandósult ebben vagy abban a hangértékben.

Vásáry István első mondatának első fele tökéletesen igaz, viszont nem a türk betű átvétele, mert a magyar rovásírás sokkal régebbi a türknél. Látjuk, a három szakember egyöntetű véleménye, hogy ezek a betűk türk eredetűek. A betűk tanúsága szerint azonban az átadók mi voltunk, hiszen a türk írás legkorábban a Kr. utáni 6-7. században jelent meg, a magyar rovásírás előzményei pedig már a kőkortól jelen vannak a Kárpát-medencében.

A **Czuczor – Fogarasi** féle Magyar nyelvi szótárban olvashatjuk, hogy „a *J* legrokonabb az *I* önhangzóval... Az *I* fölcseréltetik *J* betűvel is, a szükséghez képest kivált mély hangú szókban, még egy hangzó járulván hozzá, pl. *ig-jog*, *irgat-jorgat* (irgalmaz), inkább-jonkább, *ih-juh*, *ihait-juhait*, *ihász-juhász*, *iedés-jedés*, *iesztés-jesztés*, *telies-teljes*, *haramia-haramja*, *paizs-pajzs*”(1862).

Balassa József nyelvész: A magyar nyelvjárások keletkezése (1898). „A *LY* betűvel jelölt hangot ma háromféleképp ejtik, eredetileg azonban mindenütt *LY* volt, ennek helyébe lépett majd *L*, majd *J*.”

Balassa József közel jut a „valószínű valósághoz”, bár nem rovásírás történeti, hanem nyelvjárási, kiejtési szempontból. Több helyütt olvastam, hogy a palóc nyelvjárásban őrzik az eredeti LY kiejtést, ezt meg lehet különböztetni a J-től.

A magyar rovásírás emlékei egyúttal nyelvemlékek is, ahogyan **Dr. Zakar András** vélte már 1970 táján, tehát nyelvünk régi állapotára is következtethetünk belőle. Sajnos ezt a hivatalos tudomány nem veszi figyelembe.

A jottista-ypsilonista helyesírási háborúra itt nem térek ki.

Összegzés

Mind az 5 jelforma (a négy **I** változat és a **LY**) jelen van ősidők óta a Kárpát-medencében. Az ősi **I** valószínűleg ez volt: \overline{I} vagy ez: \overline{I} . **I** hangértékű jelváltozatként viszont mind a négy alak létezett: \overline{I} , \overline{I} , \overline{I} , \overline{I} . Attól függően jelentek meg, hogy a rovó, vagy a másoló mennyire pontosan dolgozott, fontos volt-e az alapos munka, vagy csak gyors emlékeztetőket készített.

A \overline{I} változat önálló szerepet akkor kapott, amikor a görög -latin iota-jota helyettesítője lett. Amikor a görög-latin szövegeket kellett lejegyezni, magyarul, de rovásírással, melynek használata a X, XI. századig általános volt. Hogy miért nem a \overline{O} -vel jegyezték le? Pontosan azért, amit sokszor leírtam, a görög-latinban nem volt sem **J**, sem **LY** betű.

„Az viszont bizonyos, hogy ez egy tökéletes, anyanyelvünk minden hangjának megfelelő, könnyen tanulható betűkészlet, amelyet bármilyen anyagra, bármilyen körülmények között fel lehet vinni. Ez a betűkészlet a következő 30, vagy 32 betűből áll. Az ősi betűsorrend biztosan nem ez volt!” (Írtam 2004-ben.) 5. ábra

A 32 betűs feltételezett ősi ábécé (F. K. 2004)

Λ \emptyset \emptyset \dagger \times $\#$ Λ \emptyset \jmath \jmath \dagger $\#$ \uparrow \times \dagger \dagger 5. ábra
 Υ $\#$ M γ \mathcal{M} \times Υ I Λ H \dagger K \jmath D \jmath

Ma már úgy gondolom, hogy 32 betűből állt, ahány fogunk van, mert a Nagy Tervező az aranymetszés szabályai szerint dolgozott és minden „arányosan aránylik” egymáshoz. 2016-ban néhány betűalak módosításával és a fejlődési betűsorrenddel a következőképpen alakítottam az általam feltételezett ősi ábécét:

A ma székely-magyarnak nevezett írás a legelső betűírás bolygónkon. Minden hangot külön betűvel jelöltek – a magánhangzókat is – de bölcsen nem jelölték ugyanazt a hangot többféle betűvel. Egy tökéletes, nyelvünkhöz igazodó betűsor volt, nem olyan magánhangzó hiányos, mint a föníciai és nem olyan áttekinthetetlenül zavaros, mint a türk. Bár ez a kettő is a Kárpát-medencei ősi betűkből származik, de annak egyszerűségét és tökéletességét az átvevő felhasználók nem tudták megőrizni úgy, mint az eredeti betűk jogfolytonos örökösei, a magyarok.

A **LY** ősiségét bizonyítja a sumer kút szó képjele is, melyet **A. Robinson** mutat könyvében: ☉. Mivel a kút egy lyuk a földben, rovásírásunk **LY** ☉ betűje, melynek a *lyuk* szó az ősképe, alkalmas volt a *kút* szó jelölésére is. A négyszög **K** is azért ősi, mint a kapocs **K**, mert a kő pattintás hangjának jele, a kő alakja. Az ősforrás helyszíne tehát a sumer képjelnél is a Kárpát-medence, mivel a Tatárlakai lelet hivatalos régészeti kormeghatározása arra utal, hogy innen erednek a sumer képírás jelei.

Mindennek sajnos már csak írástörténeti jelentősége van. Mint tanár, nem javasolhatom a pontos **J** elhagyását a rovásírásban, nem kerülhetek szembe a jelenleg érvényes helyesírással, mert nehézséget okozna a gyerekeknek az állandó alkalmazkodás. Azonban ismét egy adat, amely alátámasztja, hogy a magyar rovásírásra is igaz, amit Berzsenyi Dániel és Táncsics Mihály a magyar nyelvről mondott, hogy ez a legősibb nyelv. Ezt az ősi nyelvet hiánytalanul lejegyző rovásírásunk pedig a legősibb betűírás.

A latin betűs összerovások forrása a magyar rovásírás

Most már sok példa összegyűjtésével és Vékony Gábor gondolatával alátámasztva, megengedhetem magamnak a címben foglalt ki-jelentő módot.

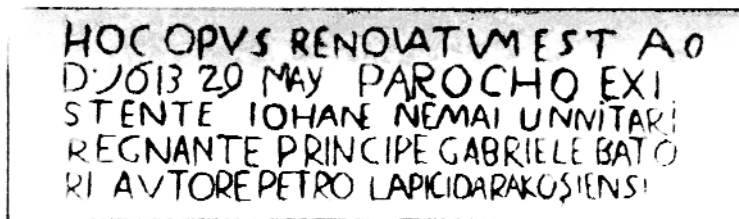
„Csak a kellő ismeretek hiányának tudhatók be az olyan vélemé-nyek, miszerint a ligatúra a latin írás hatására jelent volna meg a szé-kely írásban...” (Vékony Gábor, A székely írás, 2004/29)

Utólag is köszönöm Vékony Gábornak ezt a megerősítő véle-ményt. Igaza van, a dolog éppen fordítva történt. Könyveimben fo-lyamatosan gyűjtöm a bizonyítékokat azzal kapcsolatban, hogy a la-tin írásban és a latin betűs írásban rovásíró elődeink hatására jelen-tek meg a betűkötések, tehát tőlünk vették át ezt is! *Kárpát-meden-cei birtoklevelünk a rovásírás* (2003/22. old.). *Kőbe vésték, fába rót-ták* (2005/102. old.). *Megfejtések könyve I.* (2013/118. old.).

Itt most csak kettőt teszek hozzá az eddigiekhez, melyekbe írás-történeti kutakodásaim során botlottam.

Az erdélyi Várfalva templomának leírása a **Honismeret** folyóirat, 1988/5. számában olvasható, Demeter Vadnár János tollából. A templom 1300 körül épült. A 16. sz.-ban a hívek unitáriussá lettek és az eddigi ismeretek szerint a templomon lévő felirat a legrégebbi azok között, amelyek az unitárius vallást említik.

A kőtáblás felirat az 1613-as felújításról tudósít. Ali pasa azonban 1661-ben elpusztítja a templomot. (Ajánlom ezt is figyelmébe a ma-gyarság török eredete és nyelvrokonsága rajongótáborának.) A fel-iratban három ötletes betűkötést látunk a RENOVATUM és a IOHANE szavakban.

1. ábra

REN OVAT M IOHANE

2. ábra

F.K. V M NE

A székelyföldi, XIII. században épült gelencei katolikus templom 103 festett kazettából álló mennyezete 1628-ban készült. Szintén három betűkötést vettem észre, a MIHANC, MATHEI és a HABITATOR szavakban.

MIHANC MATHEI HABITATOR

3. ábra

HN MA AB

F.K.

Megfejtés és olvasat

Megfejtés és olvasat különbsége

Olvastam olyan javaslatot, amely szerint a rovásírók ne a **megfejtés**, hanem helyette az **olvasat** szót használják. A javaslatot tevő azonban nincs tisztában a **megfejtés** szó fogalmával. Ez a szó ugyanis a folyamatot is jelenti, a munkát a megfejtendő anyaggal, amelynek során az **olvasat** kialakul. Ugyanakkor jelenti a végeredményt is. A **megfejtés** szóban tehát a folyamat és a végeredmény is benne van, az olvasat szóban csak a végeredmény.

Tehát, ha írok egy cikket, pl. *Csallány Dezső megfejtése a Székelyderzsi Rovás emlékről* címmel, akkor ebben azt is leírom, hogyan jutott el tiszteletre méltó régészünk a „Miklós kántor papatyá” megfejtésig, olvasatig.

Megfejtések, olvasatok „közelítése”

A rovás emlékek megfejtésével kapcsolatban néha elhangzik, hogy a különböző olvasatokat „közelíteni” kell egymáshoz a közmegegyezés érdekében. Az egyezsége jutás nagyon fontos az élet más területein, de szövegek megfejtésénél nem engedhető meg, mert hamisságot eredményez. Igazán érdekes katyvasz lenne, ha a Nagyszentmiklós Kincs nagyjából ötven féle, ráadásul néhány külön-

böző nyelvű olvasatát beledobnánk egy fazékba, összekevernénk, aztán egy kiskanálnyit kiemelnénk belőle és azt mondanánk: ez a megfejtés! Ezen felfogás szerint nem arra kell törekedni, hogy megtaláljuk a rovásbetűk legvalószínűbb hangértékeit, hanem egyezünk meg gyorsan valamiben, aztán dobjuk sutba az egészet.

Vegyük például, hogy Kati így fejt meg egy összerovást: PÉTER BECSÍPETT. András pedig így: PETRA MEGCSÍPETT.

Közelítsük egymáshoz a két megfejtést a mai polkorrekt követelményeknek megfelelően, amikor nem lehet jelezni, hogy valaki férfi vagy nő. Végeredmény: AZ ALKOHOLISTA LÉNY BECSÍP, A NEM ALKOHOLISTA LÉNY MEGCSÍP. Ami ugye nem igaz, hanem hamis olvasat. Ráadásul lennének olyanok, akik szerint ezzel megbélyegezzük az alkoholistákat és azokat, akik megcsípi az embereket. Emiatt újból és újból át kellene alakítani a megfejtést, megelőzendő az utcai tömeges tiltakozásokat, kukák felborogatását, stb.

Jegyzeteimből

Rovás 5-ös és rovás T

A megfejtési kísérleteknél érdemes figyelembe venni, hogy a rovás 5-ösnek tűnő jel rovás T is lehet. Lásd pl. a Patakfalvi Biblia és a Túróci Fakönyv T betűjét. Egy 1680-as ábécében a ZS is előfordul szár nélkül.

1. ábra

2. ábra

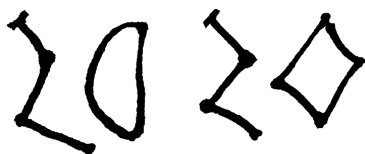
Bővebben a Patakfalvi Bibliáról: Megfejtések könyve II./154.

A könyvrajongó Farkaslaki Mátyás bejegyzése

A rovásemléket Dankanits Ádám fedezte fel egy 17. századi könyvben. Megfejtése: EZ TÜKE FARKASLAKI MÁTYÁSÉ, EZ AZ KÖNYÖK (vagy KÖNYÖT) AKI ELLOPJA FELAKASZTJÁK. (Ferenczi Géza:1997/8-9).

Ferenczi Géza a TÜKE szót TŐKE-ként olvasta el, mint közgazdasági vagy szellemi érték jelentésű szót, azonban Dankanits TÜKE olvasata a helyes, bár a szót „ismeretlen”-nek tartja. A TÜKE azt jelenti, hogy helybéli, őslakos, ott született, tősgyökeres. Mátyásunk Farkaslakáról származik, tehát tüke farkaslaki.

Ferenczi bizonytalan, hogy a harmadik sor első szava KÖNYÖ, KÖNYÜ, vagy KÜNYÜ. 3. ábra Találtam egy adatot, mely a KÖNYÖ változatot támasztja alá. A Müncheneri Kódexben 1466-ból (mely az Evangéliumok magyar fordítását tartalmazza), pl. ez áll: „**E könyő** megvégeztetett Németi Györgynek Hensel Emre fiának keze miatt Moldovában Tatros városában Úr születetének ezer négyszáz hatvan hatod esztendeiben.” (Európa Könyvkiadó, 1985/343. oldal.)

3. ábra – részlet

Szilágysomlyói Kincs

A Magyar Nemzeti Múzeumban az 1797-ben előkerült Szilágysomlyói Kincs díszláncának rajzán észrevehető, hogy két rováspálca is díszíti függőként. A díszlánc Bécsbe került. Csak az 1889-ben előkerült 2. kincslelet maradt Magyarországon.

Habsburgoknak gyanús a rovásírás...

Szabó Károly: A régi hún-székely írásról (1866)

„Midőn 1738-ban a török porta II. Rákóczi Ferencz fiát, Józsefet, mint leendő fejedelmet Erdély felé indította, a bécsi kormány titkos összeesküvés alaptalan gyanújából Erdélyben több előkelő férfiút elfogatott s házaiknál szigorú motozást tartatott. Ekkor történt, mint egy azon kori kéziratban följegyezve találjuk, hogy az elfogottak egyikenél, báró Lázár Jánosnál több írásokat kaptak, azok között olyanokat, melyek valami scytha alphabetum jegyeivel készültek s nagyatyjáról vagy atyjáról maradtak rá, azonban foglalatjokra nézve merőben ártatlanok voltak.”

(Kaptak = találtak. Napjainkban is használják a talál helyett Székelyföldön. F.K.)

1. Kiegészítés a két K betű használatához

A Szarvasi Tűtartón megfejtésem szerint a következő **K** betűs szavak vannak: BÖRÖKET, KÖTINY vagy KITLINY, ISZNEK, KI.

Ezek magas hangrendűek, a rovó azonban mégis a tévesen mély hangrendűnek nevezett K-t használja mindegyikben. A félreértések elkerülése végett, nem a tűtartó rovója tévedett, hanem azok, akik a XX. században téves szabályokat általánosítottak. Tehát a tűtartó sem támasztja alá a hangrendi „törvényt”.

2. Kiegészítés a *Kőkori játéktárgyak c. írásomhoz* (Ősök és írások, 2008/69.)

A kőkori leletek között találkozhatunk olyanokkal is, amelyeket gyermekek számára vagy maguk a gyermekek készítettek. A szaktudományok egyes képviselői ezeket *kultikus, rituális, vallási képzetekhez köthető, vagy ismeretlen rendeltetésű* leleteknek nevezik.

Így tesz az Élet és Tudomány két régész szerzője is, Kalicz Nándor és Raczky Pál az 1979-es 15. számban, a *7000 éves állatszobrok az Alföldön* c. rövid írásban. A két kis agyagszoborról ezt írják: *„Mindkét állatalak egy kis áldozati csészének az alapja – tehát tulajdonképpen oltár – volt. Valószínűleg termékenységű varázslások céljára szolgáltak, velük mágikus szertartásokat végeztek.”* Miután évtizedekig voltam fejlesztő pedagógus, számomra és néhány megkérdezett szaktársam számára is egyértelmű, hogy az Élet és Tudományban bemutatott állatkákat gyermekkezek készítették, játéktárgyak. A két régész munkássága bizonyára maradandó – főként ismerve Kalicz Nándor Agyagistenek c. művét – itt azonban elhamarkodottan alkalmazták a „kultikus, rituális” stb. közhelyeket.

3. Kiegészítés *Az énlakai unitárius templom felirata c. írásomhoz* (Megfejtések könyve I. 57. old.)

Végre! Javítják az énlakai unitárius templom kazettás mennyezetét, egyúttal legszebb rovásemlékünket.

A *Magyar Idők* napilap hírért Énlakáról is megerősítették, javítják a műemlék templom kazettás mennyezetét. A Rómer Flóris terv keretében a magyar kormány is támogatja 2.7 millió forinttal a felújítást. <http://magyaridok.hu/gloriett/romer-floris-terv-egy-karpat-medencei-epuletmento-program-757963/>

Legszebb rovásemlékünk igen rossz állapotára több írásomban felhívtam a figyelmet, például a Székely Újságban, 2012. okt. 19-én. A Magyar Pen Klubot is kértem bőséges forrásaik átcsoportosítására, érdemesebb helyekre. Ez a levél lejjebb olvasható.

Egy székelyföldi útunk során Varga Sándor unitárius tiszteletest is elvittük Énlakára, segítségét kérve a javítás ügyében. Úgy tűnik a 24. órában az imák végül eljutottak az Égig és onnan leszóltak az illetékeseknek.

Az énlakai rovásemlékről, megfejtési változatairól honlapunkon is olvashatnak a *Rovásírás* rovatban.

A Magyar Pen Club vezetői részére 2012-ben feladott levél:

Szakácsné Friedrich Klára nyugdíjas tanár, rovásírás oktató, kutató vagyok. A Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap napilapokból értesültem a Ferlinghettinek ítelt díjról. Mint mellékelt írásomból is kiderül, rendkívül felháborítónak tartom, hogy amikor pénz hiányára hivatkozva sorra mennek tönkre a magyar művelődéstörténet fontos emlékei, akkor 50.000 eurót dobálnak olyanoknak, akik Magyarországért semmit nem tettek.

Zárójelben jegyzem meg, hogy 40 évig dolgoztam folyamatosan, ez az összeg több, mint 11 évi nyugdíjam!

Javaslatom, hogy az 50.000 eurót a Magyar Pen Club ajánlja fel az énlakai unitárius templom kazettás mennyezetének javítására. A bögyözi református templom rovásfelirata már elpusztult, ne várjuk meg, hogy az énlakai is erre a sorsra jusson!

Felhívom még figyelmüket, hogy Mandics György matematikus és író három kötetben, több mint 1500 oldalon, hatalmas helyszíni és könyvtári gyűjtőmunkával, szintén kisnyugdíjasan adta közre rovásírásunk emlékeit.

Válaszukat várva:

Szakácsné Friedrich Klára

2012/10/23

A levelet 2012/10/24-én adtam fel a Magyar Pen Club címére. Küldeményazonosító: RL 12520017791074. Válasz nem érkezett.

4. Kiegészítés a *Bor nemzetség és Borszék c. írásomhoz* (Megfejtések könyve II, 2015/236.)

Nem közismert, hogy Nimródnak Hunoron és Magoron kívül volt egy harmadik fia is, Bor. Feltehető, hogy a székelyföldi Borszék tőle nyerte a nevét-fejtettem ki a *Bor nemzetség és Borszék c. írásomban*.

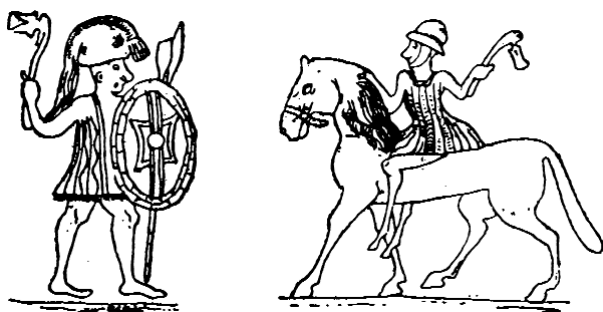
Arany János a *Buda halála* második énekében említi Bor-t. Bánk bán is a Bor nemzetségből származott.

„Nem szegte hatalmát Hunor ősöd ketté
Utána fia Bor, ilyen osztályt tett-é?”

5. Kiegészítés a *Rovásírás és balkezesség* c. írásomhoz (Ősök és írások, 2008/59.)

Pierre Michel Bertrand: *Balkezesnek lenni – Bűn vagy erény?* (Athenaeum, 2005) c. könyve szépítés nélkül ír a balkezességről. Bár jobbkezes vagyok, de logopédusként, fejlesztő pedagógusként igazolhatom a szerző által „Az átszoktatott balkezes gyötrelmei” c. fejezetben leírtakat. Azt viszont a szerzőnél olvastam először, hogy az átszoktatás a közismert bajokon kívül – pl. dadogás – kancsalságot is okozhat. Fontos leszögezнем, bár logopédiai osztályomban több balkezes volt, mint az egyéb osztályokban, az értelmességben nem maradtak el a jobbkezesektől. Sőt ötletgazdagabbak, bár egyúttal szétszórtabbak is voltak.

Hillebrand Jenő és Bella Lajos könyvében, Bella tanulmányában látható két harcos rajza egy kb. Kr. e. V. századi övről (1921/270). A gyalogos a jobb, a lovas a bal kezében tartja a szekercét. (1. ábra). Hogy azért-e, mert a lovas balkezes, vagy lovon ülve bal kézben szokták tartani, ezt sajnos nem tudom.

1. ábra

6. Kiegészítés Torma Zsófia régésznővel kapcsolatos írásaimhoz

Torma Zsófia nővérének férje, Makray László az 1848/49-es szabadságharcban honvéd alezredes volt Bem József seregében, akit halálra, majd 16 év börtönre ítélték. Borsos József róla készítette *Nemzetőr* c. festményét.

Dr. Madarassy Enikő Svédországban élő fizikus és Torma Zsófia kutató azzal a jó hírrel lepett meg, hogy egy svéd régész professzor készít könyvet Torma Zsófiáról.

7. Kiegészítés Roga hun király nevéhez

Szekér J. Aloysius: *A magyarok eredete a régi, és mostani magyaroknak nevezetesebb tselekedeteivel együtt* 1. könyv, 54. old. 1808. (<https://www.scribd.com/document/226964155/Szeker-j-Aloysius-A-Magyarok-Eredete>)

„Némellyek úgy vélekednek, hogy ezen Herczegnek neve nem Rua volt, hanem Ruhás, és talán jól is vélekednek: mivel ez magában is jó értelmű Magyarszó; a’ régi Eleinknél pedig olly nevezetek voltak szokásban, a’ menyeknek azon személyhez illendő értelmek volt, a’ kiknek azon nevek adattak.”

Ethnographia, 1890. 1. szám (1. évfolyam)

183. -187. old

A hunnok és a hunn személynevek.

Irtá: Földes János.

...Ellenben Attila egyik nagybátyjának Ruas-nak a nevét nem tartom török eredetűnek, mert r élőhangú szó nem taláztatik a török nyelvben, sőt nincs ilyen a mongol, mandsu és szamojéd nyelvekben sem. E név már az ugarságból származik, mert a mordvin nyelvben rav, ravo „Volga” és „tenger” jelentéssel bír; s így ez a név, mely jelentésére nézve a török Attilával egyezik, a mellett bizonyít, hogy a hunok közt ugorok is voltak.

8. Kiegészítés Attila hun király nevéhez

Ethnographia 1890. 1. szám (1. évfolyam)

Vegyes közlemények- Az Attila név 258-260.

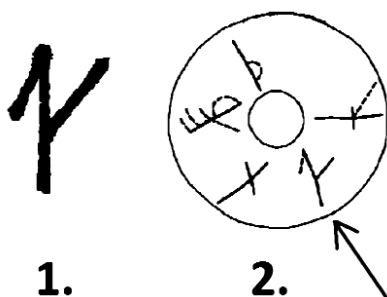
„Vámbéry Ármin „A magyarok eredetéről írt művében Attila nevét a tatár „etil”, „idel” az az folyam. Volga szóval veszi egynek s eredetét úgy magyarázza, hogy a hunnok világhírű királyának nem ez volt a tulajdonképeni egyéni neve, hanem csak mellékneve... Hogyha más nem is, legalább Priskus ne hallott volna Attila valóságos nevééről, midőn udvarában j á r t , vele ebédelt s alkalma volt a hunn királyról és viszonyairól sok mindenféle apróságot megtudni; már pedig ő is mindig csak „Attélas”-nak nevezi s i l y néven ismerték őt a konstantinápolyi, valamint a ravennai udvarban is. Mind a mellett a dolog lényegére nézve nagyon valószínű, hogy igaza van Vámbérynek s Attila neve csakugyan annyit jelent: folyam, nagy folyó...”

A szó régi alakja azonban, mely visszanyúlik a hunn korszakig, egyenesen Attila volt; így nevezi a VI. századbeli Zemarchos a Volgát s még a X. században is Atilnak (Átél) találjuk Konstantin császárnál.”

Oklevelekre hivatkozva írja, hogy 1286-ban Etele, 1331-ben s 1332 Etel, 1333-ban Ethele személynévként használatban volt. Német nyelvterületen az Ezilo, Etzel, fővárosának Etzilburg, Echulburg, Eteleve neve maradt fenn. Az író neve **(ng.)**-ként jelent meg, valószínűleg Nagy Géza régész.

9. Kiegészítés a Nagyszentmiklósi Kincs-hez (Megfejtések könyve II. 42. old.)

A 2-es számú korsón lévő TJ- összerovás karcolathoz hasonló található az általam először leírt orsógombon, mely Móra Ferenc Igazlátók c. könyvének borítóján látható. (Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig, 2007/74.)

2. ábra
1: Nagyszentmiklósi Kincs
2: Móra orsógomb

10. Kiegészítések a Felvidéki rovásírásos emlékek c. könyvhöz (2014)

– **Körmöcbányai Felirat-hoz:** Archaeologiai Értesítő 1874-es évfolyamában:

Lehoczky Tivadar: *Régészeti Böngészet hazánk északi vidékein* c. írásából tömörítve: *A körmöczi hegyeken, e város és Besztercebánya között több olyan kőszirt találtatik, melyeken run* betűkből álló felirat van bevésve. Krizsko Pál tanár értekezése szerint az áll a „szláv” run feliratban, hogy az északról jött szilinga nép a környéket rommá tette a Kr. u. 280. évben.*

*run betűk: a régi és a külföldi szakirodalomban rúnaszerű írásnak-runic script, caractere runique-nevezik a rovásírást. (F.K.)

– **Alsókemence, Apor Gáspár leveléhez.** (2014/40. old.) Kimaradt mondat:

A Révai lexikonban szereplő későbbi Aporok között Gáspárt nem találunk, ez azonban nem zárja ki, hogy létezett.

– **Weit Goliel-ről** (Vitus Gailel?) írtam, hogy személye nem tisztázott, ismertettem a feltevéseket. (2014/48.)

Az Ethnographia 1917-es évfolyamában a 141. oldalon találunk adatot S.Gy. tollából, aki Sebestyén Gyula. Egy 1825-ben megjelent bécsi kiadványban közlik Weit Goliel egy művének tartalmát. Nevét itt Goibel-ként írják. A kéziratban lévő mű Ferdinánd király 1551 és 1553 közötti erdélyi háborúiról szól. A bécsi Udvari Könyvtárban két másolata van, egyikén a Veit Gailel „von Pressburg” (Pozsony), másikon a Vitus Gailel név áll. Az alapos Sebestyén Gyula egy munkatársát kérte meg, hogy írja ki a kéziratból a rovásírásra vonatkozó szövegrészt, mely régies németiséggel a következő a székelyekről: *„Ir sprach vnnd Claider fueren sy gannz wie die Hungern, mit Irer Schrifften prauchen sy etlich khurcz Caracteres, vnndter welchen etlich ein gannz wort oder Sentenz bedeitten, vnd zaichnens merer thail nur auf holcz oder Rabisch.”*

Magyarul: *Nyelvük és ruhájuk egészen olyan, mint a magyaroké, saját írással dicsekedhetnek, melynek néhány rövid karaktere egész szót, vagy mondatot jelent és többnyire fára vagy rovásbotra jegyzik fel.* (ford: F.K.)

A „Rabisch” jelent adórovásbotot is, de naptár szerűen, emlékeztetőnek, események, kiadások, bevételek feljegyzésére is használják.

– A rovásírással is foglalkozó felvidéki személyiségekhez

Herman Ottó: (1835-1914) a Tolnai lexikon szerint Besztercebányán, Szinnye József szerint Diósgyőrben (Borsod megyében), a Wikipédia szerint Breznóbányán született. Néprajzkutató, természettudós, régész, országgyűlési képviselő, rovásírás kutató. Részlet a Tolnai lexikonból (1927): *„Legkiválóbb magyar természetbúvárunk s bár a magyar nyelvet csak hét éves korában sajátította el, az övéél tősgyökeresebb magyarsággal kevesen írtak. ...Nyelve olyan, mint a népies hímzés, ragyogóan tarka, mégis összhangzatos, tele ismeretlen szépségekkel, melyet Herman Ottó mentett halódásnak induló szókincsünkéből”* (Szülei németül beszéltek.)

A gimnázium után a bécsi Műegyetemre iratkozott be, azonban a magyarság üldöztetése miatt tanulmányait befejezni nem tudta. Hatalmas természetrajzi munkássága mellett (pl. ő állapította meg elő-

szőr a miskolci szakócák alapján, hogy Magyarországon is élt ősember), a rovásírással is foglalkozott. A számrovás területén átfogó, alapos helyszíni kutatást, gyűjtést utoljára Herman Ottó és Sebestyén Gyula végzett, hozzávetőlegesen 1900 és 1910 között. Jelentős tanulmánya: *Az ősszám és az ősbetű viszonya irodalmunkban* (Archaeologiai Értesítő, 1903)

– Örtel (Oertel, Oertelius) János Gottfried:

Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái* (1891-1914) c. művéből megtudjuk, hogy Oertelius János Godofréd (Örtel János Gottfried, 1690-1757) evangélikus lelkész, teológus, nyelvész volt. Édesapja Körmöcbányán városi tanácsosi tisztséget viselt. Wittenbergben járt egyetemre, majd 1720-tól a Gömör megyei Osgyánban lelkészkedik. Később Besztercebányán és Sopronban német nyelven folytatja papi munkáját. A magyar nyelvet a keleti és nyugati indogermán nyelvekkel vetette össze, többek között az 1746-ban Regensburgban latin nyelven megjelent munkájában. Sopronban hunyt el.

A, a.	~	O, o.	~
B, b.	~	Ö, ö.	~
Cz, cz.	~	P, p.	~
Cs, cs.	~	R, r.	~
D, d.	~	S, s.	~
E, e.	~	Sz, sz.	~
E', e'.	~	T, t.	~
F, f.	~	Ty, ty.	~
G, g.	~	U, u.	~
Gy, gy.	~	Ü, ü.	~
H, h.	~	Z, z.	~
I, i.	~	Cz, s.	~
J, j.	~		
K, kmed.	~		
K, jnak.	~	Ba, ba.	~
L, l.	~	Be, be.	~
Ly, ly.	~	Bi, bi.	~
M, m.	~	Bo, bo.	~
N, n.	~		
Ny, ny.	~		

3. ábra

3. ábra: Örtel 1719-es ábécéje Sebestyén Gyula Rovás és rovásírás c. könyvéből

Örtel betűsora Thelegdi, Kájoni, Harsányi és Kaposié után következik Fischer táblázatában. Ezen kívül bemutatja az Örtel által közölt Attila ábécét, bár Fischer úgy véli, hogy az a hun-magyar írással nem hozható kapcsolatba.

Fischer Károly Antal 1889-ben megjelent könyvében Örtel János Gottfried műveit elemelve írja, hogy a hun-magyar írás tekintetében teljesen Bél Mátyás nyomdokain halad, viszont nyelvészeti elemzéseit „gyarlóságokkal teljes erőltetésekkel és szójátékokkal hasonlítgatja és egyezteti.”(2005/46.)

– **Tóth Kuruc Mária:** a felvidéki, Duna parti Izsán született 1922-ben. Író, költő, néprajzos, műfordító. Nagybátyja dr. Kurucz János, történész, aki az Izsá hátságán lévő leányvári ásatásokat vezette. Mária Cleveland-ben él. Műveiben a magyarság ősi múltjának művelődéstörténeti értékeit és azok néprajzi kapcsolatait mutatja be, alaposan alátámasztva szakirodalommal. A magyarságot – mint én is – Kárpát-medencei ősnépnek tartja. A rovásírást ismeri, műveiben szót ejt róla, a tordosi jeleket a magyar rovásírás elődjének tartja. Művei, többek között: *Aranyfonál, az erdélyi arany útja* (Cleveland, 1990), *Sorsfordító régmúlt* (USA, 1995), *Erdélyi festett edények* (Cleveland, 1996), *Feltámadó régmúlt* (Cleveland, 1997)

<http://www.televizio.sk/2013/09/az-izsai-leanyvar-emlekei-a-kelemantiaban/>

– **Ernyey Józsefről írottakhoz** (Megfejtések könyve II. /260)

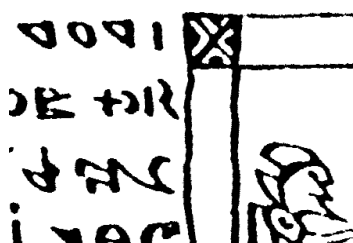
Ernyey Józsefet Bella Lajos pozsonyi születésű régész is megbecsülte. Ezt írja Az őskor embere és kultúrája c. Hillebrand Jenővel közösen írt könyvében: *„Megvan a fibula ősalakja! ... Ernyei József múzeumi őr meglátó szemének köszönhetjük, hogy végre valahára közölni tudjuk a fibula képét. Balkáni útjáról magával hozta a Sztarinár (Régész) valamennyi évfolyamát.”* (A múzeumi őr itt nem azt jelenti, hogy teremőr, hanem muzeológus.)

11. Kiegészítések a Rohonci Kódex-hez

Megfejtések könyve I./154. oldaltól és a Megfejtések könyve II./166. oldaltól tettem eddig néhány észrevételt, főként jel párhuzamokat mutattam be a felsőszemerédi és a csikmadarasi templomokból. A legfőbb kérdés, miért kellett ennyire titkosítani, hogy eddig nem sikerült elolvasni. Feltételezésem, hogy olyan szöveget tartalmaz Jézus életéről, melyért a készítés idejében súlyos büntetés járt volna.

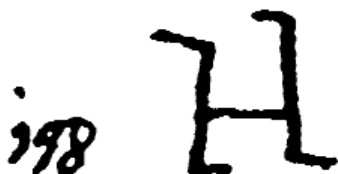
2014-ben egy napot töltöttem az Akadémiai Könyvtárban a Rohonci Kódex mikrofilmjét tanulmányozva, jegyzetelve, ez nagy segítség volt, hogy áttekintsem egyben az egész anyagot. Maga a könyv nem volt a kezemben, ezzel majd akkor próbálkozom, ha esetleg sikerül megfejtenem.

Az eddigieket most a köv. észrevételekkel egészítem ki: A 4. ábrán a felső sorban lévő jelcsoportnak a „SZéKeLYeK” feltételezett munkanevet adtam a magyar rovásírás alapján, jobbról-balra olvasva. Ez a jelcsoport sokszor jelenik meg a képek mellett, felül a bal oldalon, de a képekben is előfordul felül, tehát a képekkel kapcsolatos állandó jelentése van. Azt azonban sajnos nem mondhatom, hogy akkor most megvan a csoportban szereplő jelek állandó hangértéke, az **SZ**, **K** és **LY**, mert nem minden helyzetben érvényesek.

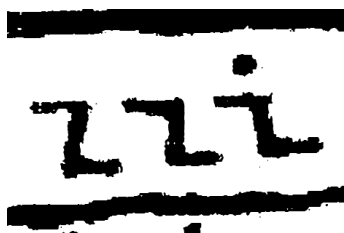
4. ábra

Az 5. ábrán lévő jelcsoport a székely-magyar rovásírás alapján KeReK vagy KeRéK jelentésű. Azonban a **K** hangérték sem minden esetben érvényes.

5. ábra

A 6. ábrán három rovás **K** látható, melynek jelentése mégsem KeReKeK, mint ahogyan elvárható lenne, hanem talán HÍVEK vagy HÍVŐK. Ugyanis rovás **K**-k hasonlítanak a templomokban térdelő emberekhez, akik az előttük lévő pad támlára támaszkodnak, pl. 7. ábra. Mint 2015-ben írtam, a Felsőszemerédi Rovásemlék egyes betűi is erősen hasonlítanak erre a jelcsoportra.

6. ábra

7. ábra

Mindez talán azt jelenti, hogy a kódex készítője a titkosítás érdekében egyaránt alkalmazta a képirást, szóírást, szótagírást (mint mindjárt látni fogjuk) és a betűírást.

Szótagírást sejtett **Török Sándor** megfejtő. Nemrég találtam meg egy 1971-es megsárgult újságkivágásomat a Népszava 1971 novemberi számából. Sajnos az nem látszik a rossz nyomdafesték miatt, hogy melyik napon, de nem decemberben, mint ahogyan egyes he-

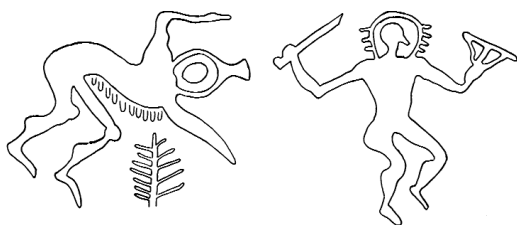
lyeken megjelent. Török Sándor megtekintette a mikrofilmet is, tehát nem egy darab világhálón látott lap alapján adott megfejtést az egész kódex szövegéről.

Megállapítja, hogy a kódex jeleinek nagy tömege azonos az ótörök rovásírás jeleivel, mely *„közeli rokonságban áll az ún. középtenger melléki – ógörög, óítál, etruszk stb. valamint a székely – rovásírásokkal.”* (Az idézetből is látszik, hogy Sebestyén Gyula táblázatát használta, bár nem hivatkozik rá. Azt is meg kell jegyezni, hogy felsoroltak mind legalább ezer évvel idősebbek az ótörök rovásírásnál.)

Török Sándor örömünkre magyar nyelven fejtette meg, nem egyes hangokat, hanem hangpárokat vett észre a szövegben, tehát szótagírásként kezelte. A sok jelet azzal magyarázta, hogy egyesek számokat is jelölhetnek, továbbá az alapjelet aszerint változtatták, milyen magánhangzó követi vagy előzi meg. Sajnos a továbbiakban nem tudunk semmit a teljes megfejtésről, sem könyvet, sem újságkivágást nem találtam.

12. Kiegészítés az Ég fiaí c. íráshoz (Ősök és írások, 2008/84.)

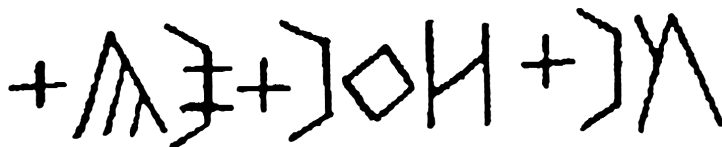
Mind a mitológiában, mind a művészettörténeti forrásokban nagy mennyiségű szöveg és képanyag valószínűsíti, hogy Földünket meglátogatták más bolygók élőlényei, vagy a földlakók között voltak olyanok, akik rendelkeztek a repülés képességével és ennek segítségével utazásokat tettek távoli földrészekre vagy más égitestekre. Az észak-olaszországi Valle Camonica híres sziklába vésett állat és ember alakjairól Szakács Gábor már készített beszélgetést az ott járt Gondos Bélával (Kőbe vésték, fába rótták, 234. old.). Ezek között „repülő” emberek is vannak, mint ezen a rajzon. Az őskori művész ötletesen fejezte ki a repülést a késői korok hitetlenkedőinek és félremagyarázóinak, egy fenyőfával jelezte a magasságot. 8. ábra

8. ábra
Emanuele Süss
könyvéből

Fejtsd meg, olvasd el!

Tisztelt Olvasó, fejtsd meg az itt látható rovás szövegeket! Ha nem megy, ne keseredjen el, hanem nézze meg a 188. oldalon.

1. ábra

2. ábra

3. ábra

4. ábra

5. Olvassa el a könyv borítóján lévő fába rótt szöveget!

Cserebőrűek

Herczeg Ferenc novellája ma is érvényes, állapítottam meg elke-
seredetten a „rendszerváltozás” után, melytől a magyarok többsége
hiába várta, hogy felülbírálja Hunfalvy és Vámbéry tanait, azaz a
finnugor és török származás, nyelvrokonság képtelenségeit, szavak
tömegének átvételét.

A magyar történelem, különösen az őstörténet iránti érdeklődést
a családból hoztam magammal. Talán az volt ennek az oka, hogy tel-

jesen mást hallottam otthon, mint az iskolában. Az idő szüleimet igazolta. Bizonyára ez indított arra is, hogy állandóan bizonyítékokat és forrásokat keressek. Ifjúkorom olvasmányai közé tartoztak Herczeg Ferenc (1863-1954) művei. Nagyszerű ember és író volt, ezt az is alátámasztja, hogy a szó szerint véresen magyarellenos Tanácsköztársaság alatt börtönbe került. *Cserebőrűek* című írásának főhőse, a „jupiteri” tudós pontosan olyan „tudományos” értékű megállapításokat tesz bolygónk lakóiról, mint napjaink történészeinek, nyelvészeinek, régészeinek egy része őstörténetünkről.

A történet röviden: A Jupiter bolygó egyik nagy-nagy tudósa csillagászati távcsövön tanulmányozni kezdi a földlakókat. Miután ezt nyári időszakban teszi és egy tópartot vizsgál, tudományosan megállapítja, hogy a földlakók vízi állatok, akik időnként lebuknak a víz alá, elégségre vadászva (Azaz úsznak). A bőrük gyakran lehámlik róluk és új bőrt növesztenek (Átöltöznek). A régi bőrüket sem dobják el, sőt gyakran újra felveszik, ezért cserebőrűek. Egyesek testükből füstöt eregetnek (Dohányoznak). Ha találkoznak, gyakran leveszik a fejüket borító fedelet és meghajolnak, hogy a koponyájukon lévő jeleket megmutassák egymásnak (Kalapemelés). Istentiszteletük: Többen ütőlapáttal a kezükben szemben állnak és golyókat röpítenek a Nap felé. Az izgatott nézők a röpülő golyók által leírt ívből vonnak le következtetést a jövő eseményeire (Tenisz). Egyikük három lábú nagy gépnél ül és fehér karnyúlványaival mozgásba hozza annak billentyűit (Zongorázik). A jupiteri tudós szerint ez egy mágneses vagy villamos erőgyűjtő gép, melyben felhalmozzák a háztartáshoz szükséges energiát. A lámpák szerinte növények, melyekkel a cserebőrű földlakók teleültetik telepeik utcáit és éjszaka a kelyhük foszforeszkál.

És így tovább, érdekesen, szellemesen. Amikor végül az egyik földlakó szerelmi bánatában a tóba öli magát, a jupiteri tudós nagy ön-elégültséggel állapítja meg: ez is bizonyítja, hogy elmélete helyes volt, a földlakók hüllők: *„Abból a körülményből, hogy alkonyatig egyszer sem bukkant fel a víz színén, arra következtettem, hogy jól érzi magát a tó fenekén, ami lehetetlen volna, ha szárazföldi állat volna.”*

Igen, a finnugor, török eredet és rokonság elméletek gyártói hasonlóak ezekhez az ön-elégült jupiteri tudósokhoz, ugyanígy értik félre, magyarázzák félre felületességből vagy tudatosan, magyarellenességből a régészet és a krónikások adatait. A belépő ebbe a társaságba egy jó kis dilettánszás és bármiféle Jupiteri elmélet, minél messzebb vinni a magyarságot a Kárpát-medencei őshazától, minél szégyenletesebb, alávetettebb múltat kitalálni számára, a vezérelv pedig: a Kárpát-medencében 896 előtt magyarok nem lehettek! Még László Gyula kettős honfoglalása sem szalonképes ebben a társaságban.

Nem csak a Herczeg Ferenc történetének szereplői, az önelégült tudósok is cserélgetik a bőrüket. Ha egy elmélet már teljesen lejárta magát (lásd finnugor), akkor „újratervezik” őstörténetünket. Kik? Ugyanazok, akik a levitézlett elméleteket alkották, vagy szellemi örököseik. A titulusok maradnak, az egyetemi tanárság, akadémiai tagság marad, az uráli őshaza marad. A változás csak annyi, hogy az újabb, hatalmas kutatási eredmények szerint egy kicsit gyorsabban üldöztek be minket a besenyők a Kárpát-medencébe, ám ez alatt a rövidebb idő alatt is sikerült finnugor nyelvünket törökre cserélni és még írni is megtanultunk a türköktől és a kazároktól...

Dilettánsként tudományos könyvekről (2010)

2010-ben azért készítettem el ezt az írást, mert a *Kurultáj* nevű rendezvényről könyveket tiltottak ki a szervezők „tudománytalanság” vádjával. Többek között Torma Zsófia, Bobula Ida, Szentkatolnai Bálint Gábor és Amadé Thierry Attiláról szóló könyvét. Ez utóbbi különösen megdöbbentő, mert az 1852-ben Franciaországban, 1865-ben Magyarországon megjelent mű mindmáig a hunokról szóló legtudományosabb művek közé tartozik, ráadásul nem önt rájuk annyi mocskot, mint egyéb külföldiek. Szentkatolnait talán azért tiltották ki, amit Arany János írt róla 1878-ban, hogy nem követi Hunfalvy irányelveit, ez még napjainkban is nagy bűn:

„Igazi vasfejű székely a Bálint:

Nem arra megy, amerre Hunfa'vy Pál int”.

Az én könyveimet is kitiltották, többek között a Roga hun királyt, melyben elsőként gyűjtöttem össze és adtam közre anyagot az Attilát megelőző nagy hun királyról és koráról, hiteles források alapján, tehát hiánypótló kiadvány. Szakács Gáborral közösen írt könyveink is a tiltólistára kerültek, pedig Gábornak a Magyar Demokrata polgári konzervatív hetilapban megjelent ismeretterjesztő cikkeit tartalmazzák. A kitiltás fő oka természetesen az volt, hogy tanulmányaimban a magyarság Kárpát-medencei őshonosságát bizonyítom, nem pedig a finnugor-türk- kazár- mongol népeket. Az itt elsőként elemzett könyv kifejezetten a 2010-es Kurultájra készült, tehát a szervezők által tudományosnak ítélt kiadvány.

Amatőrök, dilettánsok, laikusok, habókosok, veszedelmes délibábkergetők, deviánsok, árvalányhajások, ocsú, ingovány... röpködnek a jelzők némely „tudományos” munkákban azok felé, akik nem rendelkeznek oklevéllel arról, hogy véleményt nyilváníthatnak a kérdéses tudományterületen és főként nincsenek azonos politikai véleményen jelzőosztogatókkal.

A dilettánsok, stb-k ellen felhozott leggyakoribb vád, hogy nem tudományosak. Nézzünk akkor két művet, amelyek a hivatalos tudományosság jegyében születtek. Az első a Masszi Kiadónál jelent meg 2010-ben, szerzők: Erdélyi István – Ráduly János, címe: *A Kárpát-medence rovásfeliratos emlékei a Kr. u. 17. századig*. Az ígéretes cím ellenére ezen emlékeknek csak töredékét találjuk a 138 oldalas könyvben.

Az *Előszót* Hosszú Gábor írta, aki kandidátus, egyetemi docens ugyan, de címeit elektromérnökként szerezte, tehát az írástörténet területén ő is dilettáns, laikus, stb. Bár a Magyar Narancs liberális heti vagy havilap a 2004 november 18-i számában a *Politikai okkultizmus Magyarországon, Ocsú kontra búza* című cikkben írásszakértőnek nevezte ki. Ugyanebben a számban a székely rovásírás eredetéről Erdélyi István régész-történész, az *Eleink* folyóirat szerkesztője nyilatkozott. Tehát Erdélyi Istvánnak és Hosszú Gábornak nem az itt tárgyalt könyv az első együttműködése. (Magyar Narancs, 2004/10/28 és 2004/11/18, valamint *Kőbe vésték, fába rótták* című könyvünk, Szakács Gáborral közös válaszukkal együtt, 2005/157. oldal)

Térjünk vissza Erdélyi – Ráduly tudományos könyvéhez, Hosszú Gábor Előszavához, mely szerint *a könyv hiánypótló, mert a kárpát-medencei, valamint a kazár és székely magyar rovásírás teljességre törekvő katalógusa*.

Ne tessenek átsiklani a kazár szó felett! A teljességről meg annyit, hogy ennél sokkal teljesebb és hiánypótlóbb kötetek is megjelentek már a rovásírásról, például a Ferenczi testvéreké, Csallány Dezsőé, Fehérné Walter Annáé, Forrai Sándoré. Ezeket kéne újra kiadni! A Könyvhétre jelent meg egyébként a jelenlegi legteljesebb munka, Mandics Györgytől. (Róvott múltunk, I.)

További idézetek tömörítve Hosszú Gábor előszavából, megjegyzéseimmel:

„Nemzetközileg elismert szerzők”: Nem értem a többes számot. Erdélyi István valóban nemzetközileg elismert. Ráduly János ta-

nár azonban, aki az erdélyi Kibéden él, csak annak nemzetközi, aki elismeri a trianoni határokat.

„Sok rovásemlékkal csak most, ebből ismerkedhet meg a rovásszakértők tábora.” Mitől lehetett ez a tábor rovásszakértő eddig, ha még azt a keveset sem ismerte, ami ebben a könyvben megjelenik?

„A tudományos gondolkodás módszertanát megismerhetjük belőle.” Itt Hosszú Gábor elektromérnök kioktat a rovásírás tudományos módszertanáról, a helyes olvasat megtalálásának lehetőségeiről. Lerontja ezen íróasztal mellett született kioktatás hitelességét, hogy Hosszú Gábortól egyetlen olvasatot sem ismerünk. Sőt a könyvben megjelent rovásemlékeket sem ismeri, különben észrevette volna, hogy a szarvasi és a kilyéni felirat fordítva került a könyvbe. Fel sem merül benne, hogy a rovásírás tudományos kutatásának első lépései közé tartozik, hogy ha még látható a rovásemlék, akkor odamegyünk, odautazunk és megvizsgáljuk, lemérjük... de hát én kis laikus tanítsak ilyen nagy tudósokat?

„A könyv tudományos pontossága referenciaként használható mindenki számára.” Akkor fussunk végig a könyvön és nézzük meg milyen a tudományos pontossága ennek a műnek!

13. és 62. oldal: *Isztanbuli rovásemlék.* Helyesen Isztambuli. Lehetne elírás is, ha nem ismétlődne meg. Így a *„rovásszakértők tábora”*, mely ebből a könyvből ismeri meg az emlékeket, azt hiheti, hogy Isztanbuli az emlék neve.

25. oldal: A képen nem E és I rovásjel van, hanem balról jobbra A vagy Á és CS-Z vagy Z-Cs összerovás látható. A jobb oldali jel megfejtése az enyém, tessenek majd hivatkozni!

29. oldal: A Szarvasi Tűtartó mindkét rajza megfordítva szerepel. Az alsó rajzot nem Róna Tas András, hanem Juhász Irén készítette.

33. oldal: A Kiskőrös-Cebepusztai Tűtartó felirata nem Vásáry 1972. Vásáry István turkológus egyetemi tanár még nem élt az avar korban, így őt nem örökíthették meg tűtartójukon avar elődeink.

35. oldal: Nagyszentmiklós 1799-ben még nem tartozott Romániához.

Nem 13, hanem 14 edényen van rovásfelirat.

A Nagyszentmiklósi kincs nem a Schatzkammerban, azaz a bécsi Kincstárban van, hanem a Kunsthistorisches Múzeumban. Szinte hi-

hetetlen, hogy ezek a nagy tudósok, docens, kandidátus, doktorok, ezek nem is látták a Nagyszentmiklósi Kincset? Nem is tudják, hogy hol van? Félrevezetik az olvasókat? Mi, akik Szakács Gáborral tudománytalannak, laikusnak, amatőrnek, dilettánsnak vagyunk nyilvánítva, többször csak azért mentünk fel Bécsbe, hogy az egész napot a Kunsthistorisches Múzeumban töltsük, a magyar értékeket megnézzük, ott álldogáljunk a csodás Nagyszentmiklósi Kincs előtt, kezünkben a rovásjelek rajzával. Lehetséges lenne, hogy amikor 2002-ben a kincs itthon volt időszakosan látható, még a Nemzeti Múzeumig sem fáradtak el, hogy megtekintsék?

37. oldal: Nem tudjuk meg, ki a szerzője az itt kezdődő tanulmánynak.

46. oldal: A könyvben leírtakkal ellentétben Vékony Gábor nem tekintette meg Erdélyben személyesen az alsószentmihályi feliratot. Ezt ő maga sem állítja sehol, például az Életünk 1987/4. számában sem. Benkő Elek, a későbbi régész első hibás rajza alapján fejtette meg Vékony Gábor, kazár feliratként. A kazár kapcsolat tehát elvetethető, mert hibás rajzon alapul, ezt maga Benkő Elek is hangsúlyozza. E könyv szerzői, ha oly nagy tudósok, bizonyára tudják hol ír erről Benkő. Ha ez a megfejtés volt a kazár elmélet mestergerendája, akkor az építmény ezennel össze is omlott.

48. oldal: Igazán tréfás, hogy oly nagy tudós, mint Erdélyi István a televízióból rajzolja le 2008-ban Harangozó Imre leletét, míg az amatőr Szakács Gábor már 2007 első heteiben fényképésszel járt lent Újkígyóson Harangozónál, majd a Magyar Demokrata 2007/8. számában kisebb tanulmányt írt róla, rajzon is szépen kiemelve a Nikolsburgi ábécé EMP jelével való rokonságot. Olvasható a Tászkotetőtől a bosnyák piramisokig című, 2007-ben megjelent könyvünk 250. oldalán is.

54. oldal: A helység neve *Bogoz* helyett *Bögöz*. Ez a tudományos pontosság, felelősség? És ha a „rovásszakértők tábora” ennek alapján *Bogozon* keres rováslemléket?

62. oldal: A felsorolásból hiányzik a rugonfalvi felirat, amelyet Benkő Elek fedezett fel 1981-ben. Ferenczi Géza is ír róla, valamint Ráduly is. Szakács Gábor 2009-ben egy új, kibontott falszakaszon a szakirodalomban eddig le nem írt rovásjeleket vett észre, közel az 1981-ben felfedezetthez.

81. oldal: A szerzők még 2010-ben is *Ismeretlennek* nevezik a Csíkszentmártoni Felirat 1751-es másolóját, holott Ferenczi Géza

már 1997-ben megírta, hogy Bod Péter a másolat készítője. Nem árurolom el, hogy hol írta meg. Aki tudós, ismerje a szakirodalmat!

87. oldal: A könyv egyik nagy hibája, hogy a kilyéni felirat is fordítva jelent meg. Ez megtévesztő! Ha a „rovásszakértők tábora” így ismeri meg, akkor téves következtetéseket fognak levonni, amely tovább gyűrűzik majd. Mi kis dilettánsok Szakács Gáborral éppen néhány hete láttuk a kilyéni feliratot s bizony a rovás **B** betű a jobb oldalon helyezkedik el. A rajz sem teljesen pontos.

89 oldal: A homoródkarácsonyfalvi felirat fényképe is fordítva van a tudós könyvben. Onnan tudom, hogy mi kis amatőrök ezt is megnéztük, Forrai Márton, Szakács Gábor felmászta a nem éppen veszélytelen toronyba. A régi mesterek fejjel lefelé illesztették vissza a követ, illene ezt tudni a tudományos tudósoknak.

90. oldal: A „Tatár” felirat is a homoródkarácsonyfalvi templomból fejjel lefelé került eme Hosszú Gábor szerint tudományos pontossággal és referenciaként is használható könyvbe.

93. oldal: Dr. Kovács István nem 10, hanem 11 követ talált a Tászkok-tetőn.

A 11 kő rajza látható Friedrich-Szakács: Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig című könyv, 2007/15-18. oldalán.

95. oldal: A könyv tudósai szerint az énlakai festett rovásfeliratos mennyezetkazetta a homoródkarácsonyfalvi unitárius templom tornyának egyik szemöldökkövéen található. Hát ez sem igaz. Tíz napja láttuk rendes helyén az énlakai templomban, az orgona fölött, még azt is meg tudom mondani, hogy tavaly óta hány szúrágással lett több rajta.

96. oldal: Ráduly János *Titkok a rovásírásban* című kötetében ez a rajz bizony nem így látható. Most akkor melyik a referenciaként használható tudományosan pontos?

98. oldal: Nem *Kabátfalva*, hanem Kobátfalva. Kabátfalvát hiába keresi a „rovásszakértők tábora” a térképen

111. oldal: A szokolyai köveket Szakács Gábornak és nekem 2007 aug. 1-én mutatta meg Lucza Gáborné. Aznap a Magyar Szigeten tartottunk előadást és onnan vitt el autóval a köveket megmutatni. Ekkor hívtam fel a figyelmét ezek és a tászok-tetői kövek hasonlóságára. Akkoriban jelent meg könyvünk, amely a 40 oldalas tászok-tetői tanulmányomat is tartalmazta, Luczánénak ajándékoztam

egy példányt a hasonlóság alátámasztására. Bízattam később Luczánét, hogy írjon az Arany Tarsoly számára a kövekről, képekkel együtt. Csodálkozom, hogy sem ebben a könyvben, sem az Életünk folyóiratban, (2010/3) ahol Erdélyi István a szokolyai kövekről ír, nem történik arról említés, hogy a tászok-tetői párhuzamot én vettem észre először. Igaz, hogy csak egy dilettáns vagyok, de akkor miért használja fel egy nagy tudós a dilettáns adatait, ha közben lenézi? Etikus ez?

111. oldal: A pécsi címerpajzs rovásfeliratának megfejtését Forrai Sándor alapos tanulmányban bontotta ki. (Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig, 1994, 285-289. old.) Erdélyi és Ráduly könyvének ezen az oldalán mégis azt olvashatjuk, hogy szakember még nem fejtette meg. Forrait ezek szerint nem fogadják el szakembernek. Szerepelnek viszont a könyvben Ráduly János, Szekeres István, Győrbíró István megfejtései, akik szintén nem szakemberek. Nincs semmi kifogásom ellenük, csak érdekel, hogy miért e kettős mérce? Miért nem szakember a tanár Forrai Sándor, aki rovásírást is tanított évtizedeken keresztül, az írástörténeti művek a kisujjában voltak, egy nagyszerű rovásírás vándorkiállítást is létrehozott és hatvan évig tartó rovásírásos munkássága mellett bizony eltörpülnek ezen könyv szerzőinek érdemei.

115. oldal: Erdélyi István hibámul rója fel, hogy a komáromi lándzsavég feliratát a magyar rovásírás betűivel fejtettem meg, szerinte ugyanis azok runajelek. Erdélyi felületesen olvasta el tanulmányomat s még a képeket is összekeverte. A komáromi lándzsavégről ugyanis az én tanulmányom előtt nem jelent meg fénykép, rajz, ezeket Erdélyi csak az én tanulmányomból ismerheti. Ez megjelent honlapunkon, továbbá a komáromi Duna Mente Múzeum egy kiadványában 2007-ben és az Ősök és írások című könyvünkben (109. oldal). Tanulmányomban a komáromi lándzsavég párhuzamaként a koweli runafeliratos lándzsavéget is bemutattam. (Hosszú Gábornak címezem, hogy kifejejtette, hogy a tudományos módszertanhoz a párhuzamok bemutatása is hozzátartozik.) Kétszer utaztam fel Komáromba, kézbe véve alaposan tanulmányoztam a lándzsavéget, muzeológusokkal egyeztettem a munkámat. A koweli lándzsavéget viszont csak Sebestyén Gyula könyvéből ismerhetjük, tehát azt nem tarthatam a kezemben. Erdélyi bizonyára rájött tévedésére, hiszen a könyvben olvasható ígéret ellenére nem közölte egyik lándzsa képét sem. Etikusabb lett volna, ha tévedését elismeri és nem próbál meg lejáratni. Ha runákról esik szó, Erdélyi megemlíthette volna, hogy a 24. oldalon látható orsógomb 5 jeléből 4 runaként is azonosítható, főként a jellegzetes TH.

117. oldal: Igen meglepő a szerzők azon összegzése, hogy a honfoglalók a kazár kaganátusban „tanulták el” a rovásírást. Tudományos bizonyítékot, kazár ábécét, amelyet összehasonlíthatna az olvasó a magyar rovásírással, nem mutatnak a tudományos alaposágú szerzők, hiszen akkor egykettőre kiderülne, hogy a hangértékek köszönő viszonyban sincsenek egymással.

E tudományos műben nincs képjegyzék! Felhívom a tudós szerzők figyelmét, hogy a képek forrásmegjelölésének mikéntjét tanulmányozhatják Forrai Sándor műveiben, valamint a laikus, dilettáns írástörténeti áttekintő magyar szempontból című könyvemben is, a 85- 87. oldalig.

Erdélyi-Ráduly *tudományos pontossággal* készült művének szakirodalmában nincsenek kiírva a keresztnevek. Ez nagyon megzavarja a tudományos pontosságot, például Kónya Ádám tiszteletreméltó sepsiszentgyörgyi tanár, sok rovásemlék felfedezője csak mint Kónya A. szerepel. Igen, A-val, még csak nem is Á-val.

Erdélyi István egyenesen deviáns irodalomnak nevezi *Őstörténeti, régészeti fogalomtár* című munkájában (Bp. 2001, 11. old) a nem szakember szerzők írásait és a deviánsok közé sorolja Várkonyi Nándort és Götz Lászlót is!

Hogy a szakemberek kevésbé értenek a rovásíráshoz, mint a dilettánsok, annak további bizonyítéka, hogy a rovásemlékek túlnyomó többségét nem a szakemberek fedezték fel.

Nézzünk egy másik „tudományos” könyvet is az írástörténet témaköréből, mely a világhálón át érkezett hozzám. **Lacza Tihamér: Az ókor emlékezete a sziklarajzoktól az ábécéig (Dunaszerdahely, 2004)** című művének kezdetben igen megörültem, mert e műtől felvidéki rovásemlék gyűjteményem kiegészítését reméltem. Csalódnom kellett.

Lacza Tihamér nem történész, régész, nyelvész, de úgy osztja a „tudományos” módszertant, mintha az lenne. Foglalkozása vegyész, kémikus, lapszerkesztő. Egy szakembertől az ember jobban elviseli a kifogásokat vagy az igazságtalanságot, de számomra felháborító, hogy a kémcsövekhez bizonyára jobban értő Lacza bírálni merészezi Forrai Sándort, a tanárt és általánosságban is „déliabósozik”.

Lacza a könyv 13. fejezetében tárgyalja a magyar rovásírást, az előző részekben a kerületi közkönyvtárakban is könnyen hozzáférhe-

tő írástörténeti munkákból építkeznek. Két csoportra osztályoz: íráskutatók és laikusok. Magát valamilyen kideríthetetlen okból az íráskutatók közé sorolja. Az első bekezdésben azonnal hibátlanul felmondja hivatalos leckét: „a magyar rovásírás nem saját fejlesztésű, mivel 16 jelet a türk rovásírásból vett át, továbbiakat a görög ábécéből kölcsönzött és két jel a glagolita írásból származik”. Abban is a szakembereket utánozza, hogy nem bizonyítja ezeket az állításait. Bizonyára bajban lenne, ha meg kéne mutatnia például a két glagolita jelet.

A magyar rovásírásról szóló részt a továbbiakban többnyire az Erdélyi István által deviánsnak nevezett Várkonyi Nándor munkájából csipegeti össze. Pl: *Várkonyi Nándor írja, Várkonyi szerint, Mint Várkonyi helyesen megjegyzi, Lapozzuk fel ismét Várkonyi Nándor könyvét, Várkonyi úgy véli...* és így tovább.

Már maga is szégyelli ezt a sok Várkonyizást, ezért rosszmájúan megjegyzi: „A zavarbaejtően tájékozott és mindenre odafigyelő Várkonyi...” Még a tudását is bűnéül rója fel Várkonyinak, zavarbaejtő számára egy nem szakember nagy tudása, bosszantja, hogy a szakembereknél nem talál ekkora ismeretanyagra.

Hosszú Gáborhoz hasonlóan ő is kioktatja az olvasót tudományos módszertanból (megfigyelhető, hogy a valódi tudással rendelkezők soha nem módszertanoznak) és ismét két csoportba osztályoz, vannak ugye a *tárgyilagосak, tudományosak, meg az önjelölt délibábос nyelvészkedők... sumer-magyarосok*, utóbbiakhoz sorolja Forrai Sándor két munkáját, az *Ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig* címűt és a *Magyar rovásírás elsajátítását*.

A 142. oldalon az etruszk kapcsolatot merő képzelgésnek bélyegzi. Bár könyvében megjelenik az etruszk betűsor, Lacza nem vette a fáradságot egy egyszerű összehasonlításra sem. Forrai Sándor könyvében is tanulmányozhatta volna az erre vonatkozó táblázatokat. Laczát később bizonyára mélyen lesújtotta, hogy a nyelvészeti tudományos fokozatokkal bőven rendelkező Mario Alinei kapcsolatot talált a magyar és etruszk nyelv között.

Ugyancsak a 142. oldalon tagadja ki a magyarság elődeinek művelődéstörténeti emlékei közül a Tatárlakai Korongot. Az ilyen kitágadásoknak köszönhetjük, hogy a románok rátették a kezüket erre a fontos erdélyi leletre. A román törekvéseiről Szakács Gábor írt a Magyar Demokrata 2010/35. számában.

Lacza bírálja Forrai Sándornak azt a táblázatokkal és számokkal alátámasztott megállapítását, mely szerint a magyarok a türköktől

függetlenül jutottak a rovásírás birtokába. Azonban semmiféle ellenbizonyítékot nem tud bemutatni.

A **143.** oldalon ő is téved a Nagyszentmiklósi Kinccsel kapcsolatban, mint Erdélyi és Ráduly, nála már csak 12 edényen van rovásfelirat.

Ugyanezen az oldalon Forrai Sándor tudása iránt érzett ellenszenvé annyira befolyásolja, hogy Kukai Sándor építésznek tulajdonítja Forrai szépen felépített és bizonyított megfejtését a pécsi kőbe vésett címerpajzsról. Ellenőrizhető: Forrai Sándor: *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig*, 1994, 285-289. oldalán. Forrai tisztességesen közli Kukai megfejtését is a 287. oldalon. Erdélyi – Ráduly kihagyta, Lacza másnak tulajdonítja, tudományos művekhez méltánytalan elbírálások ezek.

A **144.** oldalon azt írja, hogy a székelyderzsi téglán szerepel az 1431-es évszám is. Nincs ott! Ferencziék is leírták és láttuk is Szakács Gáborral, hogy nincs rajta. Ajánlom Ferencziék könyveit, ők tanult régészek, történészek voltak, tehát Laczának sem lehet ellenük kifogása.

147. oldal: A homoródkarácsonyfalvi rovásemléket nem Szőke István fedezte fel 1944-ben, hanem Debreczeni László építész 1937-ben. Lacza úr az osztályozás és módszertanozás helyett inkább a szakirodalmat tanulmányozná, hogy tudományosabb ismereteket adhasson tovább. Ugyanezen az oldalon Lacza téved, amikor az 1501-ből származó csíkszentmártoni feliratot (nevezik csíkszentmiklósinak és csíkszentmihályinak is) csíkszentkirályinak nevezi. Mint látjuk, sokféleképpen nevezik, de csíkszentkirályinak nem. Ha Forrai Sándor könyvét nem bírálta, hanem figyelmesen elolvasta volna, nem követte volna el ezt a hibát, amelyet sajnálatosan átvesznek majd a Laczához hasonlóan tájékozatlanok.

Lacza Tihamér a **150.** oldalon összegez:

„A régi magyar rovásábécé 34 jelből áll.”

Téved: 32-ből áll. 34 az után lett, hogy Magyar Adorján beillesztette az Á és É betűt ábécéjébe. Lacza forrása itt Nyers Csaba kis zsebnaptára lehet, azonban ennél régebbi betűsorokat sem árt ismerni annak, aki a délibábosokat és Forrait ostorozza.

„16 rovásjelünk azonos a türkkal.”

Téved. A türkkal alakilag és hangértékben egyetlen betű azonos, az N. Tessék egy türk és magyar rovás betűsort egymás mellé tenni és ös-

sze hasonlítani. Ezt talán nem okoz gondot annak, aki olyan szellemi magasságokban tanyázik a délibábosok és laikusok fölött, mint Lacza.

„2 rovásjelünk az ósláv glagolita betűsorból származik.”

Miért nem tetszik végre bemutatni? Nem kell ezt buddhista imamalomhoz hasonlóan folyton forgatni, tessék a két jelet bemutatni és kész. De megsúgom, hogy amikor Cirill (Konstantin) megalkotta a glagolita írást a 9. sz.-ban, akkor már nekünk legalább kettőszáz éve volt írásunk, gondolok itt az avar kori csont tűtartókra, közülük is a leghosszabb feliratúra, a szarvasira. Szakács Gáborral jelen voltunk, amikor a Tudományos Akadémián 1985-ben bemutatták a mikroszkopikus felvételeket filmen a karcolatokról. Tehát nem kellett glagolita betűket átvennünk.

151. oldal: *„A székelység török eredetű.”*

Tessék egyszer erről Székelyföldön a székelyeknek előadást tartani! Előtte nem árt néhány hosszútávfutó edzésen részt venni.

A 195. oldalon Lacza felteszi művére a koronát: *A magyar az uráli finnugor nyelvek közé tartozik.* Nincs megjegyzésem, mert Anyukám arra nevelt, hogy ne beszéljek csúnyán.

Hiányolom Lacza tudományos könyvéből és szakirodalmából Ernyey József felvidéki rovásemlék gyűjtő nevét, az Országos Széchényi Könyvtárban bukkantam rá, amikor a Túróci Fakönyvhöz kerestem adatokat. Tudományos szerzők, ne tessék kifogásolni, hogy Széchényinek írtam a könyvtárat, vagyis két É-vel, mert nem Istvánról, hanem édesapjáról, Ferencről nevezték el, aki két É-vel írta.

Lacza könyve a kerületi közkönyvtárakban hozzáférhető írástörténeti művekhez képest csupán három dologban nyújt újat.

1. Ostorozza Forrai művét. Azok meg sem említik.

2. Olvashatunk benne Tipary László munkásságáról a felsőszerédi rovás emlékekkel kapcsolatban.

3. Nincs benne képjegyzék. A közkönyvtárakban viszont van, megtudjuk belőlük, hogy ki készítette a rajzokat, táblázatokat fáradságos munkával.

Ez valami új, nagyon tudományos dolog lehet, hogy a „tudósok” csak átveszik a képeket, de nem írják meg a képforrásokat, mert Erdélyi – Ráduly könyvében sincsen.

Végül a tudományok fellegvárából, a Tudományos Akadémiáról egy szerző, Honti László, finnugrista nyelvész, aki a *Nyelvrokonságról. Az török, sumer és egyéb áfium ellen való orvosság* című köny-

vet szerkesztette. 2010-ben jelent meg a Tinta Kiadónál. Forrásom a Magyar Nemzet 2010/8/21-i száma, Balázs Géza írása, 35. oldal. Nézzük, hogy egy akadémikus milyen finom tudományos stílusban adja elő véleményét: Tömörítve: *„tömény butaságok kiagyalása, frusztráció, nagyfokú németellenesség, aminek erős antiszemitizmus a kísérője, józan gondolkodásra képtelen emberek, legtöbbszörre félművelt emberek, az ezen csoportba tartozó nyelvészek némelyike évente egynél több könyvet maga alá ereszt, szellemi lumpenproletáriátus, bohózatba illő teóriák...”*

Van azért egy nagy igazság is Honti úr mondatai között: *„Némelyek pedig ugyanezen személyek közül mintha megfeledkeztek volna arról, hogy a Kádár érában párttitkárként vagy éppen rendőrségi titkos ügynökként védelmezték és építették a szocialista demokráciát”.*

Mint a *Kitiltva, betiltva* című írásomban jeleztem, mind a finnugor, mind a török nyelvrokonság tudósai rendelkeznek szakdiplomákkal, doktori címekkel. Mivel ezek az urak és hölgyek azt tartják, hogy ezektől a diplomáktól tudományos valaki, akkor bizony felmerül a gondolat, hogy valamelyik csoport jogtalanul bitorolja a papírjait, tanszékeit, fizetését. Van itt kavarodás, nemzetnek megosztása.

Szakács Gábor és jómagam szeretünk tanulni, kerestük és keressük azokat a valóban tudományos műveket, amelyek segítségével közelebb juthatunk az igazsághoz. Sajnáljuk, hogy ebből a két könyvből nem tanulhattunk semmit. Hibák a mi könyveinkben is vannak, de beképzeltség nélkül, tárgyilagosan jelenthetem ki, hogy ennyi nincs, mint az elemzett két „tudományos” műben. És még felelősen is futottam át őket, mert időm kevés ilyesmire.

Előítéletek, címkézés, felszíniesség, pontatlanság, hibák, összemérés, egy kalap alá vevés, a szakirodalom és a rovás emlékek hiányos ismerete, íróasztal melletti módszertangyártás jellemző nem csak az itt elemzett két műre, hanem mindazokra, amelyeknek szerzői tények, ismeretek közlése helyett a laikusok, dilettánsok, stb. osztorozásával próbálják leplezni a valódi tudományosság hiányát. Ezek a szerzők elvesztik jogukat arra, hogy másokat amatőrnek, dilettánsnak, laikusnak, délibábkergetőnek, árvalányhajásnak, ocsúnak, deviánsnak, tudománytalannak nevezzenek. (2010/9/21)

A könyvek kitiltásával kapcsolatos kapcsolatos további írások:
Szilaj csikó folyóirat, 2010. július 15, 5. oldal.

<http://obudaregesz.blogspot.hu/2015/08/osok-napjan-ferdeszemmel.html>

A 896-os „honfoglalás” elmélet újabb következményei

A Kárpát-medence a magyarok őshazája, ez szüleimtől örökölt feltételezésem, mely a kb. 25 éves könyvtári és helyszíni kutatásaim alapján meggyőződésemmé vált. Mindeközben megismertem azokat a rendkívüli hátrányokat, melyeket a magyarok azért szenvednek el, mert a hivatalos, akadémiai történettudomány ragaszkodik ahhoz az álláspontjához, hogy a magyarok csak 896 óta élnek a Kárpát-medencében. Hogy mennyire ingtag ez az álláspont, bizonyítja, hogy állandóan igazítani kell azokon a régészeti, nyelvészeti „tényeken”, melyek nagyjából 1875 óta Habsburg, 1945 óta kommunista utasításra a hivatalos kiadványokban megjelentek. A legrettenetesebb hátrány az, hogy mindazt, amit itt eleink már a kőkortól létrehoztak, pl. az írást, arra a hazánkból nagy darabokat leszakító trianoni döntés után a haszonélvező országok rátették a kezüket. A ő Tudományos Akadémiáik bizony nem határolódnak el a Táltárlakai, a Lepenski Vir-i leletektől, hanem „nemzeti kincs”-ként becsülik meg.

Erről már több helyen írtam, a 896-os *honfoglalás* dogmának itt két újabb, az Európát előzőnlő bevándorló tömegekkel kapcsolatos következményét teszem hozzá, mely előre borítékolható volt, hiszen a megnyilatkozók csak lecsapták a feladott labdát. Az egyikük Tamás Gáspár Miklós, jó módban eltartott liberális filozófus és akadémikus, aki nem áttallotta feltenni a kérdést az őt eltartóknak: *Vajon a honfoglaló magyarok vagy az 1956-os menekültek nem bevándorlók voltak?* (A kérdő mondat forrása: Pozsonyi Ádám, Magyar Demokrata, 2015/4. szám.)

Másikuk Bakó Krisztina PM-es (ez valami párt lehet) politikus már durvábban sérteget: *„ha az ezer évvel ezelőtt történetekre gondolunk, akkor Európában egy egészen messziről, keletről, Belső-Ázsiából érkező idegen kultúrájú, erőszakos nép végigdúlta Európát, lopott, csalt, hazudott, mindent bevetett, majd ráadásul még földet is, azaz hont foglalt magának.”* (Magyar Nemzet/2016/2/29, Pílhál György). Bár a közvéleményben jogosan nagy felháborodást váltott ki, a politikus asszony végül is csak az őshazásokat gúnyolók, dilettánszóók véleményét mondta fel. A magyarokat egyébként mindenféle hivatalos következmény nélkül lehet sértegetni. Emlékezzünk pl. Kertész Ákos szavaira.

Arany János időszerűsége

A 2017-es év Arany János éve, és idei legszebb irodalmi élményem verseinek újra olvasása volt. A budapesti, XVII. kerületi rovásírás versenyre is műveiből állítottam össze a feladatokat.

Különösen az a tisztánlátását még jobban kiemelő irónia ragadott meg, amellyel a hivatalos tudomány néhány nyelvész-történész szakemberét megverselte. A szakemberek szemlélete 140 év alatt nem sokat változott, csak a finnugristákkal szemben előbbre verekedték magukat azok, akik török, bolgár, kazár, mongol stb. rokonsággal sértegetik a magyarságot. Minél több magyart kiírtott a „kedves rokon”, pl. török, mongol, annál népszerűbb egyes tudományos berkekben.

*„Kisütik, hogy a magyar nyelv
Nincs, nem is lesz, nem is volt;
A mi új van benne, mind rossz,
A mi régi, az meg tót.” (1878 körül)*

><><><><

*„Motto: Üsd, nem anyád! Közmondás.
Bonczold csak nyelvész! hát baj, hogy az áldozat elvész?
Tartozik ez tereád?... Egy bizonyos: nem anyád!” (1879)*

Ez is pontosan így van. Bizonyára nem anyanyelve a magyar nyelv a finnugor, szláv, török, mongol rokonságot erőltető nyelvészeknek, történészeknek.

><><><><

*„A nagy munka
Szót, ragot és képzőt idegentől mennyit oroztál
Attól fogva, hogy e négy folyam árja itat,
Miklosich és Dankovszky nyomán s irigylve babérjok’
Egy sereg ifju tudós rád bizonyítja mohón.
S minthogy utánok a szláv böngészni valót nem igen hágy,
Most jön a német, oláh, új-görög és talián,
Perzsa, tatár, török és a mit száz évig az átkos
Újító szellem vak dühe fúrt-faragott.
E nagy munka ha kész, (sietős!), a többivel aztán
Visszamehetsz Magyarom, Scythia téreire” (1881 vagy 1882)*

Pontos a láttelek, bizony még a Karácsony szavunkat is elvonnék tőlünk. Például az Ethnographia, 1914/80-89 oldalán így ír dr. Beszkid Miklós:

„Az bizonyos, hogy a karácson név a magyar nyelv szókészletéből nem fejthető meg. Ezt már a Magyar Nyelv Szótárának a készítői is észrevették. Éppen ezért kutatnunk kell: vajjon másutt nincs-e meg e szó? Nem is kell messzire fáradnunk, megvan a románoknál (craci-un alakban) és kívülök feltaláljuk egyes szláv töredékeknél is: a keleti tótoknál és a ruthéneknél: kracjun, kracun, keretün, krecun alakban... Kétségkívül mindez pogány emlék s az ébredő mindent megtermékenyítő szláv Krak-isten kultuszából örököltük. Világos ebből, hogy a karácson szó nem csupán szláv közvetítés, hanem etimológiailag is szláv.”

Beszkid Miklós XXI. századi követői az „elszlávosodott bolgárok” Kracsun istenének nevéből eredeztetik Karácsony szavunkat, ünnepünket. Holott Fehér Mátyás Jenő nagy tudású, magyar és hazaszereztő történész nyomán az az igazság, hogy a Karácsony ősi magyar szó és a sólyom ünneppel hozható kapcsolatba. A Karácsony és a kerecsen ugyanannak a szónak a mély és magas hangrendű változata. Ráadásul a CS és NY rovasbetűk már az 5. sz. ban a Nagyszentmiklósi Kincsen is megvoltak, a szlávoknak pedig csak a 9. században alkototta meg a glagolita írást Konstantin, a későbbi Cirill.

><><><><

Az örök szkíta-hun sors napjainkig ívelő fájdalmas érvényessége az Utolsó magyar c. elbeszélő költeményében (1858, részlet):

*„....E nép ajkának ott körül
Siket vala mindannyi fül;
E nép fülének – bárha szólt
A szomszéd ajka néma volt;
Hegyen, völgyön, lapályokon
Lakott ember – de nem rokon.
S mind szűkebb lőn a szűk határ,
Nyomá összébb mongol-tatár,
Vérszomjú, hűtlen, ronda nép,
Rézsútszemű, ebarczu kép,
Harczon veszett, békében ál;
Így is halál, úgy is halál...”*

25 év a rovásírás bűvöletében és szolgálatában

A rovásírást gyermekkoromban tanultam Édesapámtól, de a történetéről és emlékeiről annyit tudott, hogy a szkíták-hunok-avarok, tehát a magyarok elődeinek az írása volt. Így később a tanári munkám (logopédia, fejlesztő pedagógia) mellett jártam utána, nagyobb könyvtárakban, előadásokon, rovásemlékek helyszínein. Kezdetben az alapok tisztázásában sokat segítettek Sebestyén Gyula néprajztudós, Fehérné Walter Anna kiadó, szerkesztő, Forrai Sándor gyors és gépirás tanár összefoglaló könyvei.

Tartalom:

1. Kutatási módszerem **2.** Oktatás-tankönyv **3.** Magyar nyelv **4.** Őshonosság-eredet **5.** Elhallgatott, mellőzött személyek munkásságának népszerűsítése **6.** Elsőként leírt emlékek és megfejtéseik. **7.** Egyéb megfejtések **8.** Rovásemlékek felfedezése **9.** Hosszabb tanulmányaim. **10.** Sorozatok, cikkek **11.** Diszlexia, balkezesség, grafológia és a rovásírás **12.** Táblázatok **13.** Cáfolatok **14.** Mentések **15.** Észrevételeim **16.** Feltételezéseim **17.** Néhány ötlet **18.** Kitekintő **19.** Rovásírási helységnév táblák **20.** Szabványosítás: **21.** Hibák **22.** Kellemetlenségek **23.** A rovásírással szembeeső veszélyek **24.** Elismerések **25.** Köszönet az Őrzőknek

1. Kutatási módszerem

Röviden: Személyes megtekintés, múzeumok, könyvek, saját fénykép / rajz.

Nagyon fontos a még látható rovásemlékek megtekintése. Férjemmel, Szakács Gáborral (író, újságíró, zeneszerző), ezek többségét, kis fizetésből, munka mellett is felkerestük. Kiemelem, hogy kétszer láttuk Kolozsváron kiállításon az eredeti Tatárlakai táblácskákat, és többször, amikor arra jártunk, a Torma Zsófia gyűjteményt. Voltunk kétszer Tatárlakán, Tordoson, Vincán (Nándorfehérvár mellett), és a Lepenski Vir-i területen is. Így saját fényképeket, saját rajzokat tudok közölni.

Amit már nem lehet megnézni, azt a nagyobb könyvtárakban kell felkutatni, elolvasni. pl. a Rohonci Kódex megtekintése mikrofilmen az Akadémiai Könyvtárban. Nem veszem komolyan a világhálós, egyéni szempontok szerint válogatott, nem tárgyilagos adatokat, a számítógéppel átalakított rovásemlékeket, a hangzatos nevű, de félrevezető számítógépes paleográfiát.

A múzeumba járás nagyon fontos, így láttuk Gáborral többször Bécsben is, a Nemzeti Múzeumban is a Nagyszentmiklósi Kincset. A múzeumokban több, eddig le nem írt rovás emléket fedeztünk fel. Tanítványaimat múzeumokba vittem és küldtem.

A megfejtések alapvető követelménye a régi rovók tisztelete. Ha ritkán hibát is találunk a feliratban, arra gondoljunk, hogy készítője a magyarság szempontjából fontos művelődéstörténeti emléket hagyott ránk. Aki megfejtésre vállalkozik, annak ismernie kell a rovás emlékek történetét, az előző megfejtők olvasatait, a jelek párhuzamait és a régi magyar szókincset is. Ezen túl a megfejtések csak akkor helytállóak, ha jó fényképek, pontos rajzok és nem számítógépes hamisítványok alapján készültek. Az írás emlékek korát illetően kizárólag a tanult régészek, történészek által meghatározott időpontokat használom. Ahol vita van közöttük, ott annak az eredményeit fogadom el, akinek tanulmányaiban a magyarság, a rovásírás iránti tisztelet nyilvánul meg. Kétes esetekben a néphagyomány és a néprajz is jó iránymutató.

A megfejtéseknél gyakori hiba az önkényes hangzósítás, egy jelre több hangérték használata vagy pl. egymástól időben és térben távol eső írásrendszerek hangértékeinek bezsúfolása egyetlen szó megfejtésébe alaki hasonlóság alapján. Két betű csak akkor azonos, ha hangértékük is azonos.

2. Oktatás-tankönyv

Amikor Szakács Gáborral a fontosabb ismeretek megszerzése után elkezdtek a rovásírás terjesztését, oktatását, hiányoztak az általános iskolás korosztály életkori sajátosságainak megfelelő kiadványok. Forrai Sándor tankönyve a középiskolás és felnőtt korosztálynak szól, két másik szerző főként Forraiból kivonatolt kisméretű füzet, szintén. Ezért készítettem a **Rovásírás gyakorlatok nem csak gyerekeknek** c. két füzetet (2000), majd ezekből nőtt ki a **Rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár** c. munkám (2003), alkalmazkodva az oktatási módszertanhoz, felhasználva oktatói, szakkör-vezetői tapasztalataimat. Azóta Zomoráné Cseh Mártának és Szondi Miklósnak jelent meg tankönyve.

Kezdetben jómagam is a latin betűs írás sorrendjében tanítottam a rovásírást, azonban a szakköri kísérletezések, tapasztalatok alapján kidolgoztam a rovásbetűk betűk általam feltételezett fejlődési sorrendjét, ez jobban bevált. Három nagy csoportra osztottam a betűket: *Egy száras*, *Két száras* és *Hajlítgatott* betűkre.

Tanítási tapasztalataim alapján elsőként határoztam meg a rovásírás tanulás legalkalmasabb időpontját, a 3. osztály elvégzése utáni időszakban, mivel az első 3 év szükséges a latin betűs olvasás-írás-helyesírás-szövegértés biztos alapokra helyezéséhez. Cikkeimben, előadásaimban és tankönyvemben elsőként hívtam fel a figyelmet a következőre: *„A rovásírás fejleszti az intelligenciát, tehát az értelmességet, a képzelőerőt, gyermek és felnőtt ismereteit, személyiségét egyaránt gazdagítja.”* Rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár (2003/4.), Új rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár (2006-2015/4.)

Elsőként tértem el a természetellenes latin (eredetileg föníciai) betűsorrendtől. Már maga az is taszított, hogy ez az ábécé az *ökör* szóval kezdődik (aleph). Elsőként készítettem szakköri ötlettárat is, bízva gyerekeket-felnőtteket annak továbbfejlesztésére. Különösen népszerű a betűk elkészítése színes gyurmából, ezekből szavak kirakása. Tankönyvemben több oldalon gyűjtöttem össze a rovásírás jeles képviselőit, utánajárva a nagy könyvtárakban adataiknak, mert a lexikonokban legtöbbjük nem található.

A rovásírás oktatásban elsőként alkalmaztam és ajánlottam rovás- emlékek korai ismertetését. Már az 1. foglalkozáson bemutattam néhány képet, a 4. foglalkozástól kezdve pedig rovás- emléken kerestük ki tanult betűket, később megfigyelési próbálkozásokat adtam házi feladatul. Nagy élmény volt a 10-11 éves gyerekek számára pl. a több, mint 500 éves Gelencei Rovás- emlék, a PÁL PAP felirat megfigyelése.

Elhanyagolt terület volt a szám- rovás. Az általános felfogás az volt, hogy nem lehet a rovás- számokkal műveleteket végezni. Bíz- tatásomra Barta József mérnök- grafikus bizonyította, hogy lehet. Tanköny- vemben és honlapunkon olvasható a tanulmánya.

Nem volt rovás- írásos olvasmány sem, ezért írtam meg a közép- iskolás és felnőtt korosztálynak az **Attila ifjúsága** c. történelmi olvasó- könyvet (2003) és a **Roga királyfi** c. mesekönyvet (2004). Mandics György (matematikus, író, rovás- írás kutató) a Roga királyfi- ról: *„valószínűleg az első rovás- írással írt prózai műnek is tekinthet- jük, az első igazán eredeti prózai alkotásnak, mely nem átírással szü- letett.”* (Róvott múltunk, III./578.)

Rovás- írás játék is hiányzott, ezért készítettem fejlesztő tanári ta- pasztalataim alapján a **Rovás- írás játék nem csak gyerekeknek** c. munkámat, mely 7 fajta feladatot tartalmazott, az első alkalmas volt a hang- értékek megtanulása nélkül az óvodás korosztállyal is megis- mertetni a jel alakokat. Sajnos anyagi okokból nem engedhetjük meg az új- rakadását.

A Fejlesztő feladatok rovásírással 5-9 éves gyermekeknek c.

kiadványom feladatait úgy igyekeztem összeállítani, hogy egyszerre szolgálja az ismerkedést ősi írásunk jelformáival, továbbá az ebben az életkorban igen fontos figyelem, emlékezet, feladatmegértés, feladattudat, feladattartás fejlesztését, szem és kéz összehangolt működését, azonosságok, különbségek felismerését. (2012)

Első előadásomat 1999. október 28-án tartottam a Magyarok Házában, a Magyar Műveltség Szolgálat felkérésére, *A rovásírás fontossága napjainkban* címmel. Ezt követően Szakács Gáborral kb. hat-száz népszerűsítő, terjesztő előadást tartottunk eddig, ehhez szóróanyagot kellett tervezni, ábécéket és kis olvasó gyakorlatokat, külön felnőtteknek, gyerekeknek. Szórólapon öt, a tankönyvben hét kö-zérhető pontban foglaltam össze az alapvető szabályokat, sokan már az előadás után sikeresen leírták nevüket ennek alapján s nem-sokára rovásírással leveleket is kaptam tőlük.

Saját munkahelyemen kívüli első iskolai előadásra a gödöllői Ha-jós Alfréd Általános Iskola hívott meg, ahol az *Anyanyelv Hetén* tar-tottam rovásírás ismertetést, 2001 április 6-án, hangsúlyozva, hogy rovásemlékeink egyúttal magyar nyelvemlékek is.

Gáborral több előadást tartottunk Erdélyben, Délvidéken, Felvidé-ken. Például éveken át Ipolyságon, a Palóc Társaság elnökének, Z. Urbán Aladárnak meghívására az Örökség Népfőiskolai Táborban. Előadás sorozatot tartottunk többek között a Körösi Csoma Sándor Magyar Egyetemen, a Miskolci Bölcsész Egyesület budapesti helyszí-nén, a Magyarok Világszövetségének Szent László Akadémiáján.

Nem vettem át gondolkodás nélkül a rovásírás XX. századi szabá-lyait, megvizsgáltam, érvényesek-e minden rovásemlékre. A könyv elején közölt **5** pontot ennek alapján állítottam össze. Megállapítot-tam, hogy a két **K** használatára alkotott szabályok nem érvényesek a legtöbb rovásemlékre. Igyekeztem a további, burjánzó, értelmet-len szabályokat is rovásemlékek alapján kigyomlálni, mert feleslege-sen bonyolítják az egyszerűségében is tökéletes rovásírást. Nincs a tévesen „magas és mély”-nek nevezett **S**-t, **TY**-t, valamint a „hosszú és rövid” **R**-t és a zárt **E**-t külön jelölő rovásbetű. A **H** rovásbetű nem hagyható el a szavak elején, **Q**, **X**, **Y**, **W** pedig nincsen a jelenleg is-mert rovásemlékeinkben. Bővebben a következő könyveimben ol-vashatók többek között: *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás* (59. old.), *Kőbe vésték, fába rótták* (130. old.), *Tápszok-tetőtől a bos-nyák piramisokig* (112. old.), *Ősök és írások* (140. old.), *Megfejtések könyve I.* (186. old.), *Megfejtések könyve II.* (200, 203, 206, 209.)

Feltételezem, hogy régi rovásírásunkban nem volt két fajta – **Ly**, **j** – betű, erről szóló tanulmányom ebben a könyvben olvasható. 100. old.

Az idegen betűk (Q, X, Y, W) írására nem volt megfelelő szabály, többen a kiejtés szerinti írásmódot ajánlották. A kiejtés azonban változó, az ebből adódó helytelen írás pedig műveletlenség, ezzel nem ajánlatos megterhelni az amúgy is „*tiltott-tűrt*” rovásírást, legalábbis amikor Szakács Gáborral elkezdtuk a terjesztést, ebbe a csoportba tartozott. Tankönyvemben van javaslat az idegen betűk helyettesítésére. Lehet, hogy vitatható, de annál mindenképpen jobb, mint új rovásjeleket alkotni és hitelteleníteni a magyarok régi írásának eredetiségét. Ezért nem rovásírásunk a hibás, amelyben magyar nyelvünk minden hangjára van jel, hanem az idegen nyelveket és érdekeket készségesen kiszolgálók.

Elsőként fogalmaztam meg az összerovások itt következő jelentőségét: Ősi írásunk fejlettebb voltát, és azt, hogy mi voltunk az átadók, bizonyítja rövidítési rendszere, főként az összerovások, betűkötések, idegen szóval ligaturák. Ezeket írás közben kell a szövegből adódóan gondolatban megalkotni, majd leírni, mindezt gyorsan, hogy az írás ütemét ne lassítsa. Tehát kettős elvonatkoztatás, magasabb szintű gondolkodási művelet kell hozzá, mint a gépies betűhasználatnál. A szöveg írás közben állandóan újabb és újabb összerovási lehetőségeket és változatokat kínál, ezért azt is el kell döntünk, hogy mennyire akarjuk nehezíteni, titkosítani a szöveget, tehát az összerovásoknak ugyanazon szó esetében is különböző fokozatai lehetnek. Más népek átvették ugyan rovásírásunk jeleit, de az összerovásokat egyesek egyáltalán nem alkalmazták, mások pedig említésre sem méltóan ritkán. Vannak, akik fontoskodva az összerovásokra is bonyolult szabályokat alkotnak, akadályt gördítve a szellemes ötletek megvalósítása elé. *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás* (29. old.), *Kőbe vésték, fába rótták* (107. old.), *Írástörténeti áttekintő magyar szempontból* (34, 46. old).

Általános iskolai és rovásírás oktatói munkám során mindig nagyon fontosnak tartottam a nemzeti nevelést. Sajnos 1989 előtt nem sok lehetősége volt erre, főként, ha kommunista párttitkár volt az iskolaigazgató. Tankönyvemben úgy hívtam fel a figyelmet az 1920-ban, a trianoni döntéssel igazságtalanul elcsatolt magyar területekre, hogy az összegyűjtött településneveket kell ábécé sorrendbe tenni, lemásolni, így tudatosodik a tanulóknak, hogy azok is hazájuk részei.

A szakkörök beindítása kezdetben nehezen ment, mert az iskolaigazgatók többsége nem ismerte a rovásírást, tehát érthetően óvatos

volt. A Szakács Gábor által szervezett tizenkét, az egész Kárpát-medencére kiterjedő verseny sokat lendített a szakkörök szaporodásán, a felkészítő tanárok maguk is szakkör szervezésbe kezdtek.

A gyerekeknek folyamatosan ajánlottam a múzeumok látogatását, papírkönyvek olvasását, rovás emlékek keresését, tudásuk továbbadását.

Három szakdolgozat is készült a rovásírásról ismeretterjesztő munkánk eredményeképpen. Nem dicsekvésből írom ezt, hanem, mert készítőik mondták így és minket kerestek meg véleményezésre.

Nemzeti alaptanterv: 2013 igen jelentős év a rovásírás történetében, mert nem nevesítve ugyan, de a *Hon és népismeret* tantárgy keretében választható tanórai anyagként bekerült a Nemzeti alaptantervbe, annak eredményeként, hogy Szakács Gábor éveken át fáradhatatlanul sorolta érveit oktatási szakembereknek. A NAT-ban a *Hon és népismeret* tantárgy (5-8. évfolyam) 3. fejezetében található, melynek címe: *Örökségünk és hagyományaink*. Ezen belül az 1. pont *Az ősi magyar kultúra hagyatéka*. (Megtekinthető: Magyar Közlöny, 2012/66. számában, a 10722. oldalon.) Ezen fejezetcím alatt oktatható. Sajnos ez az áttételes bekerülés, mivel nem nevesítették, nem hozta meg 3-4 év alatt sem a várt eredményt. Miután egy párt saját politikájának népszerűsítésére használta fel a rovásírást – a párt rovásírás „szakértői” pedig olyan különös módon terjesztették, hogy számtalan ellenséget szereztek vele régi írásunknak – érthető, hogy az oktatásügy nem merte nevesítve, csak bújtatva beépíteni a tantervbe. A megoldás az lenne, amit kezdettől szorgalmaztunk Szakács Gáborral, hogy a Magyar irodalom tantárgy keretén belül, nevesítve, a 4. vagy 5. osztályban 10 órában tanítsák. Szakképzett tanárként évekként ezelőtt elkészítettem a módszertant, tematikát is, sikeres szakkörök működtek ennek alapján.

Tanácsadás: Hetente legalább 5-6 levél jut el hozzánk, melynek írói tanácsot kérnek a rovásírással kapcsolatban, véleményt a küldött, gyakran 50-60 oldalas, apró betűs írásaikról. Tiszteletre méltó, hazaszerető magyar emberek, akiknek gondolatait meg kell becsülni és ha késve is, de nem szabad válasz nélkül hagyni kérdéseiket.

Versenyek

Hogy a gyerekek összemérhessék megszerzett tudásukat és más, rovásírás iránt érdeklődő társakkal is találkozzanak, Szakács Gábor versenyeket szervezett. Az első versenyt lakóhelyünkön, Budapest XVI. kerületében hirdette meg, az általános és középiskolás tanulók

számára, 1997-ben. Közel száz kerületi tanuló vett részt az 1998 márciusi megmérettetésen. Ez a létszám első szervezésnél és egyetlen kerületről lévén szó, nagy siker volt.

Gábor 2000 és 2011 között már az egész Kárpát-medencére kiterjedő 12 versenyt szervezett. Felvidékről, Kárpátaljáról, Erdélyből is jöttek versenyzők. 2001-ben Délvidék, Horvátország és Szlovénia is bekapcsolódott. A XVI. kerületi Móra Ferenc Általános iskola kb. 100 versenyzőt tudott fogadni. 2006-ra olyan szépen fejlődtek a versenyek, hogy elődöntőkre is szükség volt, mind a magyarországi, mind a trianoni határokon túlról. Gábor iratanyaga versenyenként 120-130 oldal volt. Nagyszerű eredmények születtek, nagyszerű felkészítő tanárokkal és tanulókkal találkoztunk Őrvidéket kivéve Nagy- Magyarország minden szögletéből. A versenyek központi támogatást nem kaptak, egyetlen alkalmat kivéve, amikor egy KDNP-s képviselő saját keretéből támogatta. A helyi Önkormányzat és az egyéni adakozók lehetőségei nem fedezték a kb. 100 versenyző, kb. 40 kísérő és felkészítő tanár ellátásának, utazásának költségeit, még akkor sem, ha ez utóbbit többen magukra vállalták. Bizonyára, ha mongol-kazak-manysi-hanti-lapp-karacsáj-balkár-csuvas-azeri-baskir-karakalpak-kumik-nogaj-gagauz stb. népeknek szerveztünk volna versenyt, akkor dobálták volna hozzánk a milliókat.

Versenyeink jelenleg (2016-2017) Délvidéken, Felvidéken és Budapest XVII. kerületében folytatódnak. Délvidéken Sárosi Gabriella igazgató, Fodorné Éva és Krizsák Katalin, Felvidéken Z. Urbán Aladár, Salgó Gabriella, Mészáros Magdolna, Patassy Sándor, Budapesten a XVII. kerületben Bothné Kósa Erika, Szanyi Dezső tanárok szervezik a versenyeket és oktatnak is. A szervezők felsorolása nem teljes.

Az erdélyi cserkészek *Csodaszarvas nyomában* elnevezésű versenye tőlünk függetlenül 1999-ben indult és minden évben a legjobbjait hozták a felkészítők, többek között Zomoráné Cseh Márta, Kasza Tamás, Solti Imre, Zomora Jenő, Tasnádi Márton. Tapasztalatcsere céljából 2003. áprilisában jártunk náluk Szamosújváron, az erdélyi cserkészek 4. országos versenyén.

A versenyekről készült füzetek

Gábor ötlete volt a verseny emlékeztető füzeteinek kiadása évenként. Az 50-60 oldalas, sok ismeretet tartalmazó kiadványt versenyzők, felkészítő tanárok, támogatók kapták ajándékba. Jó kiindulópont és ötlettár mindenkinek, aki rovásírás verseny szervezésre adja a fejét. Bővebben: Szakács Gábor: *Tájékoztató füzetek a Kárpát-medencei rovásírás versenyekről (2000-2011.)*

3. Magyar nyelv

Mivel a magyar rovásírás kifejezetten a magyar nyelv lejegyzésére jött létre, együtt fejlődött nyelvünkkel, ezért Szakács Gáborral minden lehető alkalommal felhívtuk a figyelmet a magyar nyelv szépségére és az idegen szavak kerülésére. Mi magunk is fejlesztésre szorultunk ezen a területen, első könyveinkben még sok idegen szó volt. Dr. Molnos Angéla nyelvész kiadványaival, különösen a *Magyarító könyvecskéivel* támogatta a versenyünket, ebben az idegen szavakra sok magyar lehetőséget találtak a részt vevők. A versenyeken bevezettük a *Hogyan mondjuk magyarul* c. feladatot és a csúnya *zsűri* szó helyett az „értékelő bizottság” kifejezést alkalmaztuk. *Ősök és írások* (173. old.) Szakács Gábor: *Tájékoztató füzetek a Kárpát-medencei Rovásírás versenyekről* (2000-2011).

Igyekeztem a rovásírás rangját azzal is emelni, hogy néhány hivatalosság, továbbá az előadásokon a hallgatóság figyelmét felhívtam, hogy a magyar rovásírás emlékei magyar nyelvemlékek. Sebestyén Gyula már 1915-ben rovásírásos magyar nyelvemléknek nevezte a Marsigli féle botnaptárt, de a nyelvészek ezt figyelmen kívül hagyták. Dr. Zakar András 1970-ben tanulmányban, de szóban még előbb felvetette a rovás emlékek magyar nyelvemlékként való vizsgálatát. Például míg a Halotti beszédben a „gyümölcs” szót „gimilc”-ként írják, az Árpád-kori rovás botnaptáron bőségesen van GY, Ü, Ö, CS betű, sőt a gyümölcs szó is megjelenik. 1598-ban, a jelenlegi tudásunk szerinti első tankönyv írójánál, Thelegdi Jánosnál olvashatjuk, hogy még ebben az időben a CS, GY, LY, NY, TY hangjainkra latin betűk nem voltak. Bizony ne diletánsozza a rovásírókat az a nyelvész, aki nem ismervén, vagy lenézvén a rovásírást, a hiányos latin betűkészlettel írt nyelvemlékekből arra következtet, hogy a magyarságnak régen nem is voltak ezek a hangjai. Bár a hivatalosságoktól felvetéseimre válasz nem érkezett, kb. 10 évvel később, Zakar András intéсэнél pedig 44 évvel később, 2014-ben, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen előadássorozatot hallgathattunk, melynek címe „Rovásírásos emlékeink mint nyelvemlékek” volt. A 13 előadás ugyan nem erről szólt, hanem a türk eredet bizonygatásáról, de legalább a címben végre megjelent, amit már évtizedekkel azelőtt dr. Zakar Andrástól tanultam. (Dr. Zakar András: *Az írás bölcsőjénél, Magyar Őskutatás* 1970. november)

Gyökrendszere alapján és tiszteletre méltó elődök nyomán – többek között Táncsics Mihály, Bolyai János, Berzsenyi Dániel, dr. Molnos Angéla – a magyar nyelvet én is ősnyelvnek tartom. Ebből következően lejegyzett formája is ősi írás. *Írástört. áttekintő* (76. old.), *Megfejtések könyve I.* (2. old.)

Rovásírással a magyar anyanyelv megtartásáért Csángóföldön

Szakács Gábor több cikket írt a magyar nyelvvel kapcsolatban, a legutóbbi: *Nyelvében él a nemzet* (Magyar Demokrata, 2016/10/5.)

A csángó gyerekek közül sokan már nem beszélnek magyarul. Gábor jogosan tulajdonít nagy jelentőséget a rovásírásnak a magyar nyelv megőrzésében, így elhatározta, hogy Csángóföldre is elviszi a rovásírást. Két támogató jóvoltából 2011-ben és 2012-ben Lészped, Lujzikalagor, Pusztina, Külsőrekecsin, Somoska, Klézse, Újrekecsin, Trunk, Diószén településeken Víg Sándor filmes (mozgóképkészítő) társaságában ismertette, oktatta a rovásírást. Sikeres út volt, a gyerekek lelkesen és nagy vidámsággal hamar felírták a szavakat táblára, papírra. Hazajöve nemsokára több rovásírásos levelet kapott a gyerekektől. Sajnos ennyi alkalom kevés, államilag támogatott, rendszeres rovásírás oktatásra lenne szükség. (Szakács Gábor: *Csángók, magyarok* – Magyar Demokrata, 2011/7/20.)

4. Őshonosság-eredet

Elsőként gyűjtöttem és tettem közzé rovásírásos érveket a magyarság Kárpát-medencei őshonosságának bizonyítására, a Tordos-Vinca (Bánáti) műveltség írásjegyeire alapozva. Sokan vallották, vallják őshonosságunkat, de más, egyéb érvekre támaszkodva, pl. Magyar Adorján. Felhívtam a figyelmet, a 896-os „honfoglalás” elmélet veszélyeire: elveszítjük a magyarok szkíta-hun-avar elődei által a „honfoglalás” előtt itt létrehozott művelődéstörténeti értékeket. Azok a történészek-régészek-nyelvészek, akik a trianoni határok utáni területekben gondolkodnak, eldobják a történelmi Magyarország értékeit. *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás* (26, 28, 36, 85, 87. old.), *Kőbe vésték, fába rótták* (35. old.) *Írástörténeti áttekintő magyar szempontból* (6. old.). *A székely-magyar rovásírás kőkori előzményei, mint a Kárpát-medencei őshaza bizonyítékai*. Tanulmány-előadás: Magyarok Világszövetsége IX. Világkongresszusa, 2016. Megjelent a Kongresszus kiadványában, *A számítógépes szabványosításon túl* c. kötetben, 2016.

A hivatalos tudomány képviselői szerint viszont a magyarok őshazája az Urál hegységnél volt, nyelvük uráli finnugor. 2016-ban is ez a hivatalos álláspont (Többek között: Magyar Krónika, 2016. január). Még László Gyula kettős honfoglalás elmélete sem elfogadott, a hunokról pedig Ammianus Marcellinus gyűlölködő hazugságait tanulják gyermekeink, Attila hun királyról gúnyrajzot közölnek. (Többek között: Történelem Munkafüzet, 9-10. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, 2014/38.)

Az Írástörténeti áttekintő magyar szempontból c. könyvemben az egyéb írástörténeti művekben mostohán kezelt magyar rovásírást a valóságnak megfelelően helyeztem el az egyetemes írástörténetben. Az írásfajták közül legfejlettebb, legésszerűbb a betűírás, amelyben minden egyes hangot külön betű jelöl. Feltételezésem szerint ennek első képviselője a szkíta-hun, napjainkban székely-magyarnak nevezett rovásírás. *Írástörténeti áttekintő magyar szempontból* (13. old.)

Ez az írás kárpát-medencei eredetű és az egész Kárpát-medencében elterjedt volt. Ezért mondhatjuk, hogy a rovásírás birtoklevelünk a Kárpát-medencéhez. Ennek a megállapításnak semmilyen tudományos igényű cáfolatát nem sikerült még összehozni, az egyetlen érv a dilettánsozás. A Kárpát-medence nem csak természeti, földrajzi, hanem művelődéstörténeti egység is. Ezt legjobban az egész Kárpát-medencében használt szkíta-hun-avar-magyar rovásírás bizonyítja. Akik ezt tagadják, nem a történelmi Magyarországon, hanem a trianoni határok utáni Magyarországon gondolkodnak, emiatt megállapításaik, következtetéseik csonkák, részlegesek, helytelenek, az idők próbáját nem állják ki. *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás* (7, 28, 37), *Kőbe vésték, fába rótták* (35. old), *Felvidéki rovásírásos emlékek* (2. old.), *A székely-magyar rovásírás kőkori előzményei, mint a Kárpát-medencei őshaza bizonyítékai* c. dolgozat (2016).

Felvidéki rovásírásos emlékek, könyv: Ebben elsőként gyűjtöttem össze a felvidéki emlékeket. Egyrészt azoknak tiszteletére írtam, akiktől a rovásírást „örökölttem”, felvidéki Édesapám, Nagypapám, Dédnagypapám.

Másrészt annak a „tudományos” téveszmének a cáfolatára, hogy a rovásírást csak Székelyföldön használták. 2012-ben a Magyar Tudományos Akadémia által létrehozott *Magyar őstörténeti témacsoport* ülésén a székely írásról határozottan hangzott el ez a kijelentés: „csak Székelyföldről vannak ilyen írásos emlékeink”. Elég szomorú láttelep, hogy a laikusozó, dilettánsozó, a rovásírásról lépten-nyomon nyilatkozó „tudományosság” még 2012-ben is csak a székelyföldi rovásemlékeket ismeri. *Felvidéki rovásírásos emlékek* c. könyvem megjelenése után már a következő tanulmányt olvashattuk: *A székely írás Székelyföldön kívüli használatának kezdetei*. Persze hivatkozás nélkül. De azért örülök, hogy segíthettem.

5. Elhallgatott, mellőzött személyek munkásságának népszerűsítése

Torma Zsófia

A legjelentősebb újkőkori lelőhely, Tordos feltárása Torma Zsófia, XIX. sz.-ban élt régész nő érdeme. Ezt az Akadémia és a lexikonok

elhallgatással jutalmazták, sőt 2010-ben „tudománytalanság” miatt kitiltották könyvét a Kurultáj nevű rendezvényről is. Akadtak, akadnak de csak kevesen, hozzáértő tudósok, akik elismerik, pl. Rómer Flóris, Makkay János, Tulok Magdolna. Életének kutatásával, tanulmány írással, előadásokkal igyekszem ismertté tenni. *Torma Zsófia igazsága* (Magyar Demokrata, 2001/51-52. szám), *Ősök és írások* (8. old.), *Megfejtések könyve I.* (203. old.)

Tar Mihály

Az 1851-ben született Tar Mihály nem csak mellőzést, hanem kifejezetten hatósági üldözést szenvedett el, mert juhász felmenőitől tanult rovásírást használni merte és ezzel cáfolta az Akadémiának azt a megállapítását, hogy a rovásírás a nép között már nem él. Forrai Sándor írta, hogy inkább kitüntetést érdemelt volna. Mandics György meg is köszönte, hogy *A rovásírás szó védelmében* c. írással (2007) – melyben a hamisítónak kikiáltott Tar Mihályt is méltatom – indítottam el nagy Tar Mihály kutatását. *Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig* (93. old.) Tar Mihály kapta 2010-ben az általunk alapított Szkíta-Hun-Pártus-Avar-Magyar Díjat.

Forrai Sándor

Forrai Sándor az 1997-es verseny rádiós visszhangja után kereste meg az iskolát és bennünket. Szakács Gábort egy szervezet létrehozására is megkérte. Rendkívül sok időrabló hivatali akadály után jött létre 2000-ben a Magyar Rovók és Rovásírók Országos szövetsége (MAROSZ). *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás* (139. old.) Egy ilyen hivatalosan bejegyzett szervezetet nagy mennyiségű papírmunka sújt és még a bank is kezelési költséget követelt a jó esetben kb. 1000 (egyezer) forintnyi „vagyon” után, ehhez pedig könyvelőt is kell alkalmazni. Gábor a munkájával és a rovásírással szinte nem is tudott foglalkozni a hivatalos ügyek miatt. Ezért néhány év után a MAROSZ-t megszüntettük és 2004-ben egy rovásíró kört alakítottunk, melyet Forrai Sándorról neveztünk el tiszteletből. Emiatt egy illető, akinek nincsenek példaképei és nem tisztel senkit, azt írta, hogy *felhasználjuk* Forrai Sándor nevét. E beteges észjárás szerint az összes iskola és intézmény, mely felvette pl. Arany János nevét, rosszindulatból és kihasználási szándékból tette. Viszont amikor megkértük ezt a személyt, hogy támogassa Forrai Sándor Magyar Örökség Díját, nem írta alá.

Mivel Forrai Sándor érdekében többször hiába nyújtottunk be kérelmet és sok támogató aláírást a Magyar Örökség Díjra, Gáborral megalapítottuk a *Szkíta-Hun-Pártus-Avar-Magyar Díjat* 2007-ben. Ezt eddig **Forrai Sándor**, **Torma Zsófia**, **Tar Mihály**, **Fischer Károly Antal**, és **Fehérné Walter Anna** kapta meg. *Ősök és írások* (163. old. továbbá honlapunkon: www.rovasirasforrai.hu)

Végül Gábor és a hozzá csatlakozott támogatók 2013-ban elérték, hogy Forrai Sándor munkássága megkapja a Magyar Örökség Díjat. Születésének 100. évfordulója alkalmából, 2013 januárjában indította el Gábor a *Forrai Emlékév*-et. Ennek első eseménye január 22-én a Budapest, XVI. kerületi, mátyásföldi, Erzsébet-ligeti Színházban a rovásírás történeti vándorkiállítás bemutatója volt. Megnyitotta Kovács Péter, a XVI. kerület polgármestere, országgyűlési képviselője. (Szakács Gábor: *A magyar írás apostola – 100 éve született Forrai Sándor*, Magyar Demokrata, 2013/2/20.)

A három, itt említett személyiségen kívül még sok nagyszerű magyar embert népszerűsítettünk, méltattunk könyveinkben, pl. Magyar Adorján, Fischer Károly Antal, Tomory Zsuzsa...

6. Elsőként leírt emlékek és megfejtéseik a teljesség igénye nélkül

Alapelveim a megfejtéseknél: A jelek hangértékeit nem változtatgatom, csak azért, hogy kihozzam elképzeléseimet. Két betű csak akkor azonos, ha hangértékük is azonos. Fontos a történelmi kor ismerete, a tájszótárak használata.

Kőbe vésték, fába rótták c. könyvben: Kálmán király varázsgyűrűje. Kassai István mesterjegye.

Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig c. könyvben: Móra Ferenc könyvének borítóján lévő orsógomb. Újpesti rovás emlékek. Runafelírtos pecsételő.

Ősök és írások c. könyvben: Mátyás király – rovásírás Csontos János fametszetén. Bajóti pálcavég. Torma Károly cserepei. Komáromi lándzsavég.

Magyarságtudományi Füzetek 7. Székelydália, református templom belső fal kövén. Homoródkarácsonyfalva- új felirat-leesett vakolat alatt, karcolt. Csíkcsobotfalva, rovás négyszög K.

Megfejtések könyve I. c. könyvben: A székelyudvarhelyi Jézus kápolna rovásjelei. Bözödújfalva rovás emléke. Csíkrákosi feliratok. Dálnoki felszentelési kereszt. Erdőfülei láda. Görgénynádasi fatemplom. Berekböszörményi gyűrű. Siménfalvi madárrovás. Petrovay János fényképe. Kézdivásárhelyi református temető sírfelirata.

Megfejtések könyve II. c. könyvben: Bolyai János Marosvásárhelyi kéziratának két lapja. Az edelényi edény. Feketegyarmati templom. Kassák Lajos két festménye. Káma folyó völgyi edény.

Khorezmi edény. Rovásírásos tárgyak a Nemzeti Múzeumból és a Budapesti Történeti Múzeumból. Rovásos kő a Mecsekben. Maroshévíz környéki rovasírásos deszka. Szendrey Gábor rovasírásos úrasztali edénye. A túrócbélai templom rovasírásos gerendája. Viasztábla rovasírással a székelyföldi Futásfalváról.

Felvidéki rovasírásos emlékek c. könyvben: Udvardi rovasjeles tütartó. A felsőszemerédi templom rovasfeliratai – rész megfejtés.

7. Egyéb megfejtések

Kőbe vésték, fába rótták c. könyvben: Tatárlakai táblácskák

Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig c. könyvben: Kijevi felirat

Ősök és írások c. könyvben: Phaisztoszi korong. Csepregi Ferenc járma. Székelyderzsi téglá.

Megfejtések könyve I. c. könyvben: Az itt következőkkel együtt 69 rovasemlék adatai, olvasatai. Marsigli féle Botnaptárról az eddig megfejtetlen szavak megfejtése. Csíkszentmihály, Csíkszentmárton, Csíkszentmihály feliratai. Királyfalvi Róth Tamás két rovasírásos sora. Kisunyomi kerámiatöredék. Radocsányi kőbalta rovasfelirata. Siménfalvi madárróvas. Százhalombattai mészkőhasáb felirata. Szolokmai fakupa. Tátrai kincskeresők rovasjelei. Tokaj környéki pala medál. Torjai cseréptöredék. Ukrajnai váza felirata. Gelencei szentségtartó fülke.

Megfejtések könyve II. c. könyvben: Az itt következőkkel együtt 30 rovasemlék adatai, olvasatai.

Nagyszentmiklósi Kincs. Bodrog-alsőbúti kohófúvóka. Glozel-leírás megfejtésekkel. Kodárosi kő. Kunágotai korsó. Dolni vestonice-i csont eszköz.

Somogyi Antal rövid rovas beírású könyvlapjainak megfejtése, kb. 40 oldal. A szép feladatért köszönet Mandics Györgynek.

A Magyar Nemzeti Múzeum és a Budapesti Történeti Múzeum rovasjeles tárgyai *Megfejtések könyve II.* (116. old.)

Jelen kötetben: Szarvasi Tütartó. Gelencei stallum. Az M43-as autópálya építése során előkerült rovasírásos íjcsontlemezek, Madéfalvi felirat. Lepenski-Vir-i kötőjás jelei. Dolni vestonice-i csont-eszköz.

8. Rovásemlékek felfedezése:

Általam felfedezett rovásemlékek: Móra Ferenc féle orsógomb jelei. Néhány Tászk-tetői kő. Jézus kápolna (Székelyudvarhely)-néhány falkarc. Csíkrákos-falkarc és átírt rovásfelirat. Új homoród-karácsonyfalvi felirat. Kő a Küküllőből. Székelydálya-falba épített patakkövön. Székelyudvarhely- Csonkavár kő kerítésébe vésve. Zólyomi vár-kapu. A gelencei régi templom stalluma-átírt rovásfelirat.

Szakács Gábor által felfedezett rovásemlékek: Kilyén (Székelyföld)-karcolt betűk. Csíkszentmárton (Székelyföld)-sírkőre véselt jel. Csíkrákos (Székelyföld) -falkarc. Nagycsalomja (Felvidék) : vésetek a régi templom kövein. Magyar Nemzeti Múzeum: Rovásjel szkíta edényen. *Megfejtések könyve I.* (32, 33, 35, 97. old.) *Felvidéki rovásírásos emlékek* (8. old.) *Megfejtések könyve II.* (117. old.)

Barátaink felfedezései, akik velünk jöttek rovásemlék kereső útjainkon:

Onody Gyula: Székelyudvarhely-Jézus kápolna (Külső falkarc). Magyarságtudományi Füzetek, 7. kötet/25. old.

Csuka Katalin: Énlaka-sírkövön lecsákányozott jelek. Magyarságtudományi Füzetek, 7. kötet/20. old.

Habedank Marianna, Hegyi Károly: Tászk tető.

Jerabek Ágnes: Bözödújfalú, rovásos tégladarab. *Megfejtések könyve I.* (23. old.)

Zs. Kátai Éva: Csíkrákos-kerítés kövén *Megfejtések könyve I./33.* old. Kézdivásárhely-református temető sírkövein. *Magyarságtudományi Füzetek, 7. kötet/20.* old.

Pej Kálmán: Énlaka, bejárathoz közeli kövön. www.rovasirasforrai.hu Rovásírás rovat-Megfejtések.

Kiss Béla: Zólyomi vár-kapun. *Megfejtések könyve II./259.* old.

9. Hosszabb tanulmányaim témái

Roga koronája (Őstörténeti áttekintő magyar szempontból). Tatár-laka. Torma Zsófia régésznőről. Csíkszentmihály-Csíkszentmiklós-Csíkszentmárton rovásemlékei. Nagyszentmiklósi Kincs. Szarvasi Tűtartó.

10. Sorozatok, cikkek:

Sok részes rovásírás oktató és rovásírás történeti sorozatokat készítettem egy XVI. kerületi újság, felvidéki, erdélyi újságok számára. 50 részes sorozatot készítettem a Magyarok Világszövetségének kiadványa, a Honlevél számára.

Szakács Gábornak kb. száz történelmi témájú írása jelent meg a Magyar Demokratában, Arany Tarsolyban és egyéb nemzeti kiadványokban. Már 1999-ben, a **Magyar Demokrata** nemzeti hetilap 18. számában jelent meg beszélgetése Marác László nyelvészszel, a 2002-es 32. számban Béres Judit genetikusszal, a 2007-es március 22-i számban Angela Marcantonio nyelvészszel, mindhárman a finn-ugor elmélet tudományos szintű lebontói. Többek között a következőkkel is jelentek meg beszélgetései: Molnár V. Józseffszel 2000. május 11. Daczó Árpád- Lukács Atya dési szerzetesszel 2001. jún. 21. Forrai Sándorral a 2003-as 7. számban. Mario Alinei nyelvészszel 2005. 37. szám. *A pozsonyi csata hiányos emlékei* 2012. 12. szám. Természetesen sok cikke jelent meg a rovásírással kapcsolatban: *Román rovás?* Magyar Demokrata 2010. augusztus 31. *Román írás- emlék-e a Tatárlakai Korong?* Magyarságtudományi Füzetek, 7. kötet, 2010. Legutóbbi: *Múltunk a bódorgó köveken* Magyar Demokrata 2017. június 7. Gábornak ezek és egyéb írásai a 2003. és 2008. között kiadott könyveinkben is megtalálhatók.

11. Diszlexia, balkezesség, grafológia és a rovásírás

Eredeti foglalkozásomból adódóan érdekelt a diszlexia, a balkezesség és a grafológia viszonya a rovásíráshoz.

– Diszlexiával kapcsolatos tapasztalataimat úgy összegezném, ha megtarthattuk volna őseink nyelvünk hangjaihoz alkalmazkodó írásjegyeit, akkor nem keserítenék meg gyermekeink életét azok az olvasás- és írászavarok, amelyek a magyar nyelv sajátosságaihoz nem illő olvasástanítási módszerekből adódnak. Tehát az áldiszlexiások 20-30 százalékos csoportja megszűnne és ezek a gyerekek is vidáman írnának, olvasnának. Hangsúlyozom, hogy a rovásírás nem „gyógyítja” meg a valódi diszlexiát, azonban a valódi diszlexiás gyerekek olvasás és írás kedve megnövekszik, több sikerélményük van. *Kőbe vésték, fába rótták* (113. old.)

– A balkezesek arról számoltak be, hogy könnyebb nekik a jobb-ról-balra haladó rovásírást írni, mint a balról-jobbra haladó latin betűt. Ez természetes, mert bal kezük nem takarja a jobbról sorjázó betűket. Annak eredtem nyomába, milyen régi a balkezesség és kapcsolatban van-e azzal, hogy a rovásírást jobbról-balra írjuk. *Ősök és írások* (59. old.)

– 10 kérdést tettem fel W. Barna Erika grafológus szakértőnek és 10 írás mintát is küldtem neki a megbeszélte szempontok alapján. Megállapította, hogy a rovásírás teljességgel vizsgálható grafológiai módszerekkel. *Megfejtések könyve II.* (224.old.)

12. Táblázatok

Az áttekinthetőség kedvéért összehasonlító táblázatokba gyűjtöttem a magyarok elődeinek és a hasonló jeleket használó népek betűit. Ősök és írások (50, 51, 52, 54, 55, 125. old.), *Írástörténeti áttekintő* (48, 49, 50, 79, 80. old.), *Megfejtések könyve II.* (223. old.)

13. Cáfolatok

Könyvtári, helyszíni kutatásaim hiteles rovás emlékek alapján cáfolják a hivatalos állásfoglalást, mely több forrásból tömörítve a következő:

„A székely-magyar rovásírás a türk írás családjába tartozik. A türkök írásukat a szogdoktól vették át, akiknek nyelve a perzsával rokon iráni. A szogdok a végső fokon sémi-araméus betűírás átvételével alakították ki írásukat. A magyarokat urál vidéki őshazájukban érte az a türk hatás, amelynek a rovásírás átvételét köszönhetjük. Egyes jelei közvetlenül a görög ábécéből származnak, két jel pedig a glagolita betűsor megfelelő jeleire emlékeztet. Csak Székelyföldön volt használatos, csak onnan vannak ilyen emlékeink.” (Többek között Györffy György: 1977/265. Benkő Elek: *História*, 1996/3. Sándor Klára: 2014.). *„Minden rovásírás sémi eredetű”* szögezte le Róna Tas András beszélgetőtársával együtt a 45.45 és 45.50 perc között itt: <https://www.youtube.com/watch?v=0VA6w0s1ZVU>. Ugyanő a Nagyszentmiklósi kincsről: *„A sémi írások családjába tartozó... írás a nagyszentmiklósi”* (A Nagyszentmiklósi kincs, MNM/2002/47., rövidebb kiadás)

Sámánvallás. A hivatalos tudomány képviselői szerint a magyarok elődeinek sámánvallása volt. Ezt cáfolandó, több pontban foglaltam össze a lényeges különbségeket. A magyaroknak táltos hite volt, amely magasabb szintű a sámán hitnél. *Ház a hídon* (9. old.), *Kőbe vésték, fába rótták* (30. old.)

Nem hamisítványok...

A Túróci Fakönyvet azért tartják többen hamisítványnak, mert véleményük szerint rovásírás csak Székelyföldön létezett. Ha már nem tudják kijelenteni az emlékek megléte miatt, hogy nem is volt a magyaroknak írása, akkor a használati területét igyekeznek csökkenteni, vagy a rovás emlékeket hamisítványnak bélyegezni. Nem tartom hamisítványnak a Túróci Fakönyvet, ebben a nézetemben ké-

sőbb megerősített az Archaeologiai Értesítő 1913- as évfolyamának 468-469. oldala. Ernyey József, a felvidéki rovásemlékek gyűjtője leletekkel bizonyította, hogy a rovásírás a Felvidéken is elterjedt volt. Így az Archaeologiai Értesítő szerkesztője felvetette az újabb „kritikai megvizsgálás” szükségességét. *Kőbe vésték, fába rótták* (88. old.), *Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig* (116. old.)

Hasonlóképpen az 1. Margit szigeti rovásemlék sem hamisítvány és gyerekcsíny, erre több adatot találtam. Ezen kívül ismertetem a 2. Margit szigeti kő történetét is. *Megfejtések könyve I.* (124. old.)

14. Mentések

A rovásemlékek állapotával a hivatalos megmondóemberek és dilettánszók nem törődnek. Például a felelőtlen látogatók letapogatták a falról a Bögözi Feliratot. Hivatalos részről egy muhk nem volt. Hivatalos papír nélkül nehéz eredményt elérni annak, bármennyit is fáradozik, aki „csak” meg szeretné menteni a feledésre és pusztulásra ítélt magyar művelődéstörténeti kincseket.

Igen sok időmbe tellett a Margit-sziget felújításakor a markológéppel ide-oda dobált (s eközben jeleinek nagy részét elvesztő) 2. Margit-szigeti követ az Aquincumi Múzeumba juttatni, bár ott csak egy törött raklap jutott neki, de legalább nem dobták a Dunába. *Megfejtések könyve I.* (124. old.)

Szerencsére előkerült a 16 db. Kiskunhalasi rovásírásos pálca is. *Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig* (2007/84. old.) *Megfejtések könyve II.* (126. old.), Szondi Miklós: *A halasi rováspálcák* (2011)

Több levelet írtam a rettenetesen szúrágta Énlakai Felirat ügyében, talán 2016-ban elkezdődött valami. Jelen könyv, 111. oldal.

Sajnos rosszabbodott a Tászkok-tetői kövek sorsa. Gyergyószentmiklóson, a Tarisznyás Márton Múzeum munkatársai a két megmaradt Tászkok-tetői követ a védett helyről kidobták az udvarra, hadd pusztuljanak el teljesen a vésett jelek (Forrás: Farkas Aladár). Összefügghet a kövek felelőtlen kezelése és Benkő Elek régész, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja megbélyegző véleménye között. *A székel írás középkori és kora újkori emlékei Erdélyben* c. régészeti és történeti jegyzeteiben írja: „...bizonyos erdélyi őskori „előzmények” (Tatárlaka) bevonása a kutatásba, netán az őskori edényornamentika „olvasása” éppoly komolytalan, mint ismeretlen korú és jellegű, még írás voltukban is megkérdőjelezhető karcolatok, pl. Ditró-Tászkok-tető idekapcsolása.” (MTA, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2014)

Nincs a világon még két megalit, amelyen annyi jel lenne, mint a két, Tarisznyás Márton volt múzeum igazgató által még megbecsült kövön. De hát a Kárpát-medencei magyar ősiség még napjainkban is a legüldözöttebb nézetek közé tartozik, nagy öröme azoknak az országoknak, akik között 1920-ban és 1947-ben szétesztogatták hazánk nagyobbik részét. (Szakács Gábor: *Román rovás? Magyar Demokrata* 2010. augusztus 31. Szakács Gábor: *Román írásemlék-e a Tatárlakai Korong? (Magyarságtudományi Füzetek, 7. kötet, 2010).* Szakács Gábor: *Bódorgó kövek (Magyar Demokrata, 2017/június 7).* Ebben a könyvben a 185. oldalon.

Forrai kiállítás felújítása

Ez is a mentések közé tartozik, hiszen hivatalos törődés híján elpusztult volna. Forrai Sándor legnagyobb újító érdeme ennek a rovásírás vándorkiállításnak létrehozása, mely 1975-ben került először bemutatásra. A régi anyag utolsó kiállításának megnyitóját 2000 augusztus 23-án tartottuk a Magyarok Házában, Forrai Sándor is jelen volt. Ez az anyag addigra már nagyon tönkrement és Szakács Gáborral felújítót kerestünk számára. Sokáig hiába. Végül **Hódos László** rovásírás oktató és felesége, **Hódosné Szántó Andrea** készítette el szép, gondos munkával, könnyebben hordozható anyagból, számítógépes, kinyomtatható változatban is. 2007-ben kezdték a munkát és 2009-re fejezték be, anyagi támogatás nélkül.

15. Észrevételeim

– Egy nép írásműveltségének kezdetét nem a megtalált leletek kora alapján kell meghatározni. A megtalált leletek már egy hosszabb-rövidebb fejlődési időszak eredményei. *Írástörténeti áttekintő magyar szempontból* (9. old.) Így pl. a magyar írás kezdetét nem Szarvasi Tüértört. korától kell számítani, mert az már egy kifejlett írás.

– A Németh Gyula óta (1934) vitatott **„capita dictionum”** értelmetlen kifejezésről megállapítottam, hogy a **„capita dicarum”** (rovásfej-a rovásbotok névjelet, tulajdonjegyet hordozó része) elírása, téves másolása. (*Turán tört. folyóirat, 2002/nov.-dec., Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás (73. old.)*)

– A **„bogárjelek”**-ről kimutattam, hogy ezek rovásbotokról, az előbb említett rovásfejekről másolt névjelek és új adatokat is hoztam. *Turán tört. folyóirat, (2002/nov.-dec.), Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás (73. old.), Ősök és írások (144.old.)*

– **Attila hun király** neve Othila változatban megjelenik az egyik germán runa elnevezésében. *Kőbe vésték, fába rótták (144.old.), Megfejtések könyve II. (61. old.)*

– Felfedeztem, hogy a **Nikolsburgi Ábécé** lejegyzője szavakat rejtett el a betűsorban. Bővebben: *Megfejtések könyve I.* (137. old.)

– Az írásemlékeken többször előforduló és az 1. ábrán látható jel egy összerovás, a **Z és R összerovása**, jelentése: EZER. Itt az Alsószentmihályi Rovásemléken lévő változatát mutatom be.

1. ábra

– **Boszniai piramisok:** A nagy dilettánsozást kiváltó felfedezésnél Szakács Gábor vette észre elsőként az alaki hasonlóságot a helyi jelek és a magyar rovásírás betűi között, amikor személyesen ott járt újságíróként. Jómagam kétszer jártam a piramisok területén 2007-ben és 2008-ban. Az *Ősök és írások* c. könyvben írtam, 2008-ban: *A boszniai piramisok kapcsolatban állnak a bolygónkon mindenütt megtalálható megalitikus kultúrákkal (Stonhenge, Avebury, Hattusas, Málta, Mükéné, Carnac (Bretagne), Tászkok-tető (Erdély), Holdvilágárok és még sorolhatnám. A Nap piramis alagútjában és környékén lévő köveken található jelek hasonlóságot mutatnak az újkőkori kultúrák jeleivel, erről több táblázatot készítettem. A viszokoi jelek többsége véleményem szerint az építők névjele. Megfigyelésem szerint nem bevéséssel, hanem benyomkodással kerültek a kövekre. Ez azt jelenti szerintem, hogy a kövek valamikor egy lágy halmazállapotú építőanyaghoz tartoztak, azaz nem a természet hozta őket létre, hanem építőanyag maradványok, mint a gipsz vagy a cement fel nem használt maradványai. Ősök és írások (47, 53, 56. old.), Összegzés ebben a könyvben a 39. oldalon.*

– A **Rohonczi kódex**, a Felsőszemerédi és a Csíkmadarasi rovásjelek rokonságának megállapítása: *Megfejtések könyve II.* (166. old.)

– Néhány kőkori leletről kimutattam, hogy nem „kultikus” tárgy, hanem **gyermekjáték**: *Ősök és írások* (69, 95, 101. old.)

– A **tászkok-tetői kövekről** elsőként írtam le, hogy a bolygónkon mindenütt megjelenő megalit műveltség részei, a Tászkok fennsík talán éppen a kiindulópontja, mivel itt és a környékén volt a legtöbb jel. Egyúttal csillagászati, őstiszteleti hely is. *Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig* (8. old), *Ősök és írások* (159. old.)

– **Magyar Karácsony:** A Fehér Mátyás Jenő történész által felvett Kerecseny-Karácsony ünnep létét újabb adatokkal támasztottam alá. *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás* (107. old.), *Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig* (119. old)

– Sok esetben rovásírásunk betűire vezethetők vissza a **mester-jegyek, billogok, névjelek, nemzetségjelek**. *Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig* (102. old.), *Megfejtések könyve I.* (134. old.), *Felvidéki rovásírási emlékek* (26. old.).

– A **latin betűs összerovások** a rövidítéses magyar rovásírás ligaturái alapján készültek, ezekből származnak. *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás* (22. old.), *Kőbe vésték, fába rótták* (102. old.), *Megfejtések könyve I.* (118. old.)

– A **Patakfalvi Biblia** betűinek elemzése. Elküldve az akkor még működő Rovás Bizottságnak (2009). Megállapítottam a betűk rokon-ságát a Nikolsburgi Ábécével.

– A rovásírási őskronikára utal a KEVE-KEME név változtatása krónikáinkban, mivel a rovás **V** alakilag egyezik a latin nagybetűs **M**-el. *Megfejtések könyve II.* (113. old.)

– Észrevételeim a Nagyszentmiklósi Kincs felirataihoz.

A Nagyszentmiklósi Kincsnek nagyjából 50 megfejtője van. Több új észrevétellel sikerült az eddigieket kiegészítenem. Megfejtésem egységes, összefüggő, a készítés idejéhez illő, hun királyok családjához kapcsolódó, a hangértékeket nem változtatgattam.

A karcolatokat szerintem 14 különböző személy készítette.

Kimutattam a későbbi magyar párhuzamokat, pl. a szabadbattyányi övcsatot. Alaki és hangértékbeli összehasonlítást végeztem a magyar rovásírással, 24 alaki és 18 alaki és hangértékbeli azonosságot mutattam ki.

A 9-es, 10-es tálkán észrevettem az Ómega jelet és a szöveg utalását az ariánus vallásra.

17-es kürt: Hampel József említette 1884-ben: „végső gömbjén bekarcolt jel”, azonban nem rajzolta le, így senki nem járt utána és nem is fejtették meg előttem, tudomásom szerint.

Attila hun király nevének újabb runa változatai. *Megfejtések könyve II.* 2 ábra.

2. ábra

4. Othila
S. 66

16. Feltételezéseim

– Feltételezem, hogy nincs külön **kazár rovásírás**, csupán az állandó hangértékkel sem rendelkező sztyeppei írások jeleiből válogatnak és igyekeznek kazár rovásírásnak kinevezni egyes szak és nem szakemberek. Ennek célja, hogy a magyar rovásírást ebből lehessen származtatni, mint ahogyan meg is történt. A gyerek megvan, csak az apát még keresik hozzá.

– Az Ibériai írás a magyar rovásírás elődjéből származik. *Írástörténeti áttekintő magyar szempontból* (62. old.), *Megfejtések könyve I.* (86. old.)

– Kőkori iskola: Torma Zsófia nagyszámú írásos agyag korongja alapján feltételezem, hogy a Tordos-Vinca műveltségben már intézményesen tanulták a gyerekek az írás-olvasást. Vagyis akkoriban a tanulók nem papír betűképeket, hanem égetett agyag betűképeket használtak és ezekből rakták ki a szavakat. *Kőbe vésték, fába rótták* (35. old.)

– Mircea Eliade vallástörténész írja, hogy az iráni királyi dicsfény neve khvarenah. Véleményem szerint az iráni szó a magyar korona szóból származik. *Grál kehely, király kehely* (16. old.)

– Feltételezem, hogy a gravettinek nevezett népesség a Kárpát-medencéből indult ki és a szkíták-hunok-avarok-magyarok az ő utódaik. (Roga koronája – *Őstörténeti áttekintő*, 1997.)

– Feltételezem, hogy nem Jadrincev orosz kutató 1889-ben, hanem Szentkatolnai Bálint Gábor 10-15 évvel azelőtt fedezte fel Kül Tegin és Bilge kagán írásos síremlékét. *Írástörténeti áttekintő magyar szempontból* (66. old.).

– Shakespeare bizonyára ismerte a Nibelung mondák szereplőjét Hagent és Jágó jellemét az Othelloban róla mintázta. Még a nevük is hasonló. Hamlet történetét is a germán mitológiából veszi. Érdekes párhuzam az is, hogy a Nibelung törpék láthatatlanná tévő ködsipkát

viseltek, ez emlékeztet a „Köd előttem, köd utánam” magyar szólásra. *Kőbe vésték, fába rótták* (39.old.)

– Longinus százados neve, (aki a kereszten függő Jézus oldalába döfte a fegyverét), a magyar *lándzsa* vagy *lándzsás* szóból ered. Nem a neve volt, az nem maradt fenn, hanem mint jelző: *lándzsás*

17. Néhány ötlet

Szakács Gáborral kiadványaink címét rovásírással is feltüntettük, ezt sokan követik – jól rosszul. Rovásírásos olvasógyakorlatok minden könyvünkben található.

Elsőként emeltem ki írásaimban a rovás emlékek és egyéb rovásírásos szövegek latin betűs átírását nagy nyomtatott betűvel, mert nagyon zavart, hogy a szakirodalomban ezek kisbetűvel jelennek meg, annak ellenére, hogy a rovásírás nagybetűs írás. Az is zavart, hogy a helyesírásunkkal ellentétben a rovás emlékek neveit kisbetűvel írják a szakemberek, pedig ezek egyedi tulajdonnevek, pl. Nikolsburgi Ábécé.

Korondon évekkel ezelőtt ábécét osztogattam a fazekasoknak, hogy készítsenek rovásírásos dísz tárgyakat. Napjainkra már elég sok változat kapható.

Honlapunk (www.rovasirasforrai.hu) **Fényképtára** egyedülálló gyűjtemény, több száz rovásírásos beküldött fényképet tartalmaz. Jelenleg 460. Szerkesztését Barta József grafikus készíti sok ötlettel, művészi színvonalon.

Papok és tanítók... Szakács Gábor ötlete volt, hogy az általa avatott hagyományörző faragott rovásírásos helységnévtáblákat papok szenteljék fel, akiket a helyi szervezők hívtak meg. Mivel többen közülük nem ismerték a rovásírást, bizonytalanok voltak abban, hogy elfogadják-e a felkérést. Főként ennek a kételynek az eloszlatására írtam meg a *Papok és tanítók a rovásírás fennmaradásáért* c. tanulmányomat. *Ősök és írások* (25. old.)

Rovásírók Napja, Forrai Rovásíró Kör Napja: Ezeket az eseményeket a rovásírás terjedése érdekében Gábor szervezte jeles előadókkal, helyszíne a Magyarok Háza volt. (Többek között: *Magyar Demokrata* 2004/3/20, *Helyi Téma*, 2005/4/6, stb.)

Az írásképeség betegség utáni helyreállítása rovásírás segítségével: Gábor szélütésből eredő bénulása miatt latin betűkkel a nevét sem tudta leírni. Rovásírásos gyakorlatokat állítottam össze

számára, melyekkel nagy sikert értünk el, természetesen a szakszerű orvosi kezelés mellett. (Szakács Gábor: Ha lecsap a stroke-2016.)

18. Kitekintő

Roga hun király c. könyvemben az eddigi legnagyobb anyagot gyűjtöttem össze erről az Attila uralkodását megelőző jelentős személységről. Az eltűnedező ozorai néphagyományt mentettem át. Céлом volt a hunokról való ismeretek gyarapítása, hiszen az emberek többsége Attilán kívül nem ismer más hun királyt. (2009)

Grál kehely király kehely c. könyvemben összegyűjtöttem a magyar vonatkozásokat. Bizonyítékokat sorakoztattam fel a *grál* szó és a magyar *király* szó kapcsolatára valamint arra, hogy a sztyeppei csészetartó szobrok ivóedényei Grál kehelyként értelmezhetők. (2012)

Versek

Verseket gyerekkorom óta írok, talán mert szüleim sok verset olvastak fel nekem, amikor még nem jártam iskolába. Hatvanadik születésnapomra adtam ki verseim egy részét rovásírással is, **Hajnalkövek** címmel. Számomra kedvesek, maguktól jöttek, hangulatokból, érzelmekből, hát leírtam őket. Mandics György írta: *„...Versei szinte mindig politikai versek, amelyek nagy része férje, Szakács Gábor zeneműveinek szöveggönyve, ezért ott kerítünk sort rövid ismertetésükre. Itt csak egyetlen versét, az 1995-ben írt Hajléktalanok-at idézzük, mely nem csak rovásírásos versként, hanem igaz magyar versként is megállná a helyét minden költészeti antológiában.”* (Róvott múltunk, III. /577, 2011.)

Szövegek Szakács Gábor zenéjéhez

Szakács Gábor négy történelmi témájú lemezt készített, ezekhez írtam szövegeket. Nehéz feladat volt a kész zenéhez történelmileg hiteles, egyúttal megfelelő szótagszámú verset írni. Roga hun király, Attila, Koppány, Tonuzóba és felesége, Ajtony, Vazul, Vata, Kán László, Csák Mátyus, Mátyás király, akik megérdemelnék a helyet a magyar vértanúk és szentek sorában. Szívesen írnánk még Árpádról, Szent Imréről és Szent Margitról.

Környezetvédelem

Gáborral mindketten természet tisztelők vagyunk, különösen a fákat szeretjük. Ezért környezetvédelmi tevékenységet is folytatunk, de nem a „belvárosi” jellegű politikai feltűnési viselkedésből. Ez a furcsa társaság kizárólag a nemzeti kormányok idején aggodik, pontosabban cirkuszol a környezetért, de nem hallottam

még olyan mozgalmukról, hogy *„Mindenki ültessen egy fát a kopár utcákra”* vagy *„Mindenki vigyen egy vödör vizet a hőségben a fák tövére.”*

A XVI. kerület lakói egy részének életét súlyosan megkeserítik, fapusztulást, egészségkárosodást okoznak, a házakat is tönkreteszik a nagy számban és alacsonyan átmenő, zajos repülőgépek. Az évek folyamán 18 hivatalt kerestünk meg panasszal, a sikeres aláírásgyűjtés ellenére teljesen hiába. Bár már a polgármester és a képviselő is bekapcsolódott a küzdelembe, a „gazdasági érdek” miatt a helyzet rosszabbodik. Sikertelenségük oka valószínűleg az, hogy csak zajártalomról beszélnek, amit senki nem vesz sajnós komolyan. A szakemberek arra hivatkoznak, hogy a gépek csak széllel szemben tudnak felszállni (a 21. sz. ban, amikor már űrhajózunk!) és az uralkodó szélirány miatt robog át Sashalomnak e csíkja felett az egész felszálló légiforgalom. Érdekes, hogy 1989-ig, amíg itt voltak Mátyásföldön a szovjet megszállók, még egy pinyóke sem repülhetett errefelé, az uralkodó szélirány ellenére.

A repülőek miatt született ez a versikém:

*Mikor fölöttem megy el az Airbus,
azt mondom, na Élet, szerbusz...*

Rendkívül zavaróak a szinte egész nap visító autóriasztók, holott zárt kertekben állnak és senki nincs a közelükben. Van amikor egyszerre mennek 700 méteren az óriásgépek, szól az egyik szomszéd riasztója, a másik pedig köszörül, vagy fűrészel.

Véleményem, hogy a rettenetes felmelegedéseket a repülőek és a háborúk légkörbe kerülő vegyi anyagai okozzák. A Földet csak a repülőek számának korlátozásával, a háborúk megszüntetésével és faültetésekkel lehetne megmenteni. *Kőbe vésték, fába rótták* (150. old.) *Tászk-tetőtől a bosnyák piramisokig* (120. old.)

19. Rovásírásos helységnév táblák

Székelyföldön tett útjainkon láttunk rovasírásos helységnév táblákat, ekkor határozta el Szakács Gábor, hogy a mozgalmat elterjeszti Magyarországon is. Borsos Gézával, a Székely Nemzeti Tanács alelnökével egyeztette terveit, ezután kezdte a szervezést. A székelyföldi táblákat ünnepség nélkül helyezték ki, Gábor viszont szerette volna megadni az avatás rangját a helyiek által tervezett és készített táblával, a település vezetőinek, az érdeklődő lakosságnak meghívásával, egyházi áldással, színvonalas műsorral. Ez egyúttal a rovasírás terjedését és a helyi közösség erősödését is szolgálta. Az első ünnepélyesen felavatott tábla a Kunszentmiklósi Megmaradás Egyesületé volt,

2007. szeptember 9-én. Nagyon szép és változatos, ötletes táblákat készítettek az évek során a helyi hagyományőrző közösségek, igényes műsorokkal, Felvidéken, Székelyföldön és egy Délvidéken is. Mindmáig 58 tábla készült, székely zászlóval avatva, honlapunkon láthatók. Sajnos a pénzsóvárság és a politikai törtetés tönkretette ezt a hagyományőrző mozgalmat, lásd a *Kellemetlenségek* c. részben.

Szakács Gábor írásai, többek között a témáról:

– *A hagyományőrző rovásírásos helységnévtábla állítás menete* (2009) www.rovasirasforrai.hu

– *Hagyománytisztelet Rákosmentén Önkormányzati helységnévtábla avatás a XVII. kerületben* (Magyar Demokrata 2012/10.)

– *Rovásírónap és táblaavatás Kecskeméten* (Magyar Demokrata 2012/13.)

– *A hagyományőrző rovásírásos településtáblák elterjesztése a Kárpát-medencében*. Tanulmány a Magyarok Világszövetségének IX. Kongresszusára. (Megjelent a Szabványosításon túl c. kötetben, 2016.)

20. Szabványosítás

A szkíta-hun-avar-magyar rovásírás történetének óriási jelentőségű eseménye, hogy 2014-ben bekerült a világ Egyetemes Karakterkészletébe. Ezer évvel ezelőtt elvesztette a csatát az idegen latin betűkkel szemben. A mostani is hatalmas küzdelem volt, de győzelemmel végződött. Nagyon tömören a történet: A szabványosítás azért fontos, hogy számítógépen, külön programok nélkül lehessen használni a rovásírást. Michael Everson amerikai – ír kódolási szakértő szerette volna a rovásírást a Unicode-ba (Egyetemes Karakterkészlet) bevinni. Hosszú Gábor (Rovásinfo/Rovás Alapítvány), azt mondta, hogy majd ő csinál magyar szabványt. Elhittük, a magyar rovásírók nagy részével együtt. Elfogadtuk Hosszú beadványát. Teltek az évek, nem történt semmi. Aztán kiderült, hogy Hosszú G. a magyar rovásírók tudta nélkül megmásította beadványát és beletette a kazár írást is, aminek semmi köze a székely-magyar rovásíráshoz, egyébként annyira szedett-vedett, hogy betűinek nincs is állandó hangértéke. Feltételezem, hogy nincs is külön kazár írás a sztyeppe-i írások között, Hosszú G. beadványa hívatott volna a létét szentesíteni. Beletette a Q, X, Y W idegen betűket is, melyek még az akadémiai Magyar Helyesírás Szabályaiban sincsenek a magyar ábécében.

Szondi Miklós tanár, rovásírás oktató-kutató összehívta a solti értekezletet, ahol felkérték a korábban Hosszú G. miatt elhagyott Michael Eversont, vigye tovább az ügyet. Beadványa révén a magyar rovásírás bekerült a Unicode-ba, már „csak” egymillió felhasználónak kéne lenni, hogy használhassuk. Lényeg, hogy rovásírásunk ezer

év után is adott annyi erőt tisztelőinek, hogy az idegen betűk nem nyerhettek tért. A Rovásinfo/Rovás Alapítvány azóta Eversont, Everson beadványát, Szondi Miklóst és Szakács Gábort válogatott valótlanságokkal sározza a kazártalanítás miatt.

<http://www.magyarrovas.hu/?func=cikk&id=magyar-nemzeti-szabvany-lett-osi-irasunk>

<http://www.magyarrovas.hu/?func=cikk&id=az-osi-magyar-jelkeszlet-vilagszintu-elfogadasa>

<http://www.magyarrovas.hu/?func=cikk&id=szakacs-gabor-irasa>

Friedrich Klára: Ősi rovásjeleink nemzetközi szabványtervezetben (Megfejtések könyve II. 221.)

Szakács Gábor: Kőbe vésett szabvány (Magyar Demokrata, 2008/7/30.)

Szakács Gábor: A magyar rovásírás győzött (Magyar Demokrata 2014. október 15., 42. szám)

Szondi Miklós: Az egységes rovás (Solt, 2012)

Szondi Miklós: *Az Old Hungarian betűkészlet megszületése és használata* (2016/8/18. Előadás a Magyarok Világszövetségének IX. kongresszusán, ugyanez papír könyvben is megjelent.)

21. Hibák

Könyveinkben sajnos betűhibák előfordulnak, ezeket a gondos átolvasások ellenére általában abban a pillanatban vesszük észre, amikor a nyomdából frissen kikerült könyvbe belelapozunk. Ilyen volt többek között a Túróci fakönyvről szóló írásom, ahol az ábra mellé nem Jerney János, hanem Szabó Károly neve került. *Kőbe vésték, fába rótták* (90. old.) Más hibáknál néha olyan érzésem van, hogy valami gonosz varázslat folytán utólag kerültek a könyvbe, ilyen pl. a *Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás* c. könyv 51 oldalán a vastag betűvel kiemelt Wass Albert név, ezen a módon: Vass, mely kb. 10 év múlva tűnt csak fel.

Hibásan vettem át több adatot, pl. a Campagnai Baltatok-ról. Ezzel a Széchényi Könyvtárban szembesültem, amikor a megadott könyvben hiába kerestem a képet és a leírást. Torma Zsófiának nem volt 11 ezer írásos agyagkorongja, ez a szám gyűjteményének nagy részét foglalja magában. Lakatos István plébánosnak sem volt 9 ábécéje, csak egy. Ezeket a hibákat újabb könyveim végén pontosítva jelzem, pl. *Megfejtések könyve I.* (217.old.), *Megfejtések könyve II.* (240.old.)

22. Kellemetlenségek

Kiábrándulás – én csak tanulni szerettem volna!

Felnőtt koromban is szeretek tanulni, tehát igyekeztem tanulni a történelem, régészet, nyelvészet rovásírással is foglalkozó szakképzett kutatóitól. Tiszteletben tartottam a szakembereket, még ha nem is értettem velük mindenben egyet. Azonban néhány éve elvesztettem ezt a tiszteletet – elég későn, 60 éves korom táján – főként a következők miatt, de számtalan más apróság is közrejátszott:

2010-ben komoly csalódást és kiábrándulást okozott Erdélyi István – Ráduly János könyve, címe: *A Kárpát-medence rovásfeliratos emlékei a Kr. u. 17. századig*. (Masszi Kiadó, 2010.) Itt e könyvben a 123. oldalon elemzem ezt a művet, mely miatt elvesztettem hiteimet a szakemberekben, nem csak abban, aki írta, hanem azokban is, akik nem kifogásolták ezeket a hibákat, sőt mint tudományos forrásra hivatkoznak rá.

2012-től több kiábrándító megnyilvánulás, nyilatkozat történt hivatalos részről. Többek között Benkő Elek régész a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának egy kiadványában, *A székely írás középkori és újkori emlékei Erdélyben* c. írásában (2012) rögtön az elején elhatárolódik a Tatárlakai leletektől, az „őskori edényornamentika olvasásától” és a Tászkotetői karcolatoktól. Az ebben a nagy baj, hogy a románok már rá tették kezüket a Tatárlakai leletekre, emlékművet állítottak, ezután pedig az erdélyi származású Benkő Elek régész tekintélyével is alá fogják támasztani, hogy az újkőkorból már ők karcolgatták arrafelé az „ornamentikát”. Hasonló hozzáállás miatt, a „jugoszlávok” is nagyon büszkék az ő Nándorfehérvár melletti Vinca műveltségükre, sőt Vasicsnak szobrot állítva, le is stoppták maguknak a helyet.

Sándor Klára nyelvész, egyetemi tanár még 2012-ben is kijelentette: csak Székelyföldről vannak rovás emlékeink. (*Koholmány vagy ősi örökség? A székely írás Kézaitól napjainkig*: <http://www.tti.hu/esemenyek/271-magyar-ostortenet-temacsoport-ulese-a-szekely-irasrol.html>. Ajánlom, szerénységből nem a saját, hanem Mandics György könyveit a nem csak székelyföldi rovás emlékek sokaságáról.

A 2014-es év is kiábrándultságot hozott. Rovásírásról szóló sorozatot hallgattam az *ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszékén*, azonban az előadók többsége mintha Sebestyén Gyula 1909-es és 1915-ös, több mint száz évvel ezelőtti könyveit mondta volna fel. A Hunfalvy – Vámbéry vitán sem léptek túl, de mivel finnugor rovás emlék nincs, maradtunk törökök, bár

hogy nyugati vagy keleti, ő vagy nem ő, ebben volt kicsi eltérés. A nagy rakás jegyzetpapiromnak annyi haszna volt, hogy az előttem ülő kért belőle. Egy újdonság volt mégis, hogy a laikus Hosszú Gábor mérnök (hogy Sándor Klára kedvenc „laikus” jelzőjével éljek*), a szakképzett előadók között tartott előadást. Nem az előadás tartalma volt újdonság, hanem az a meglepetés, hogy csupán ennyiből áll a klubbelépő a szakképzett szakemberek közé: cikázó nyilacskákkal teletűzdelt táblázatok, mint az útvesztő játékoknál, hogyan jutunk el az arámitól a székely-magyarig. S aki eljut, az bejut a szakképzett szakemberek klubjába.

*Sándor Klára előszeretettel alkalmazza a „laikus” és „habókos” jelzőket. Pedig a világháló szerint kutatási területéhez tartozott a „*nyelvi megbélyegzés és diszkrimináció*”, így tudnia kellene, mit mond.

Itt hívom fel a figyelmet, hogy a rovás emlékek kb. 90 %-át nem a dilettánszó „tudósok” fedezték fel, írták le, mentették és fejtették meg, hanem mindenféle egyéb foglalkozású emberek.

Jelenleg Magyarországon nincs olyan hivatalos írástörténész szakember, aki illetékes lenne a magyar rovásírással kapcsolatban bárkit ledilettánsózni. Azok az egyetemi tanárok, akademikusok, akik török vagy sémi eredetűnek nevezik, történettudományból, régészetből vagy török nyelvből kaptak szakképzést. A régészek a leletek körét meg tudják állapítani, azt is, hogy milyen népcsoport készítette azokat, de arra nem kaptak szakképzést, hogy a készítőkre vonatkozóan nyelvi megállapításokat tegyenek. Így a nyelvészekre kénytelenek támaszkodni, akik a magyarsággal kapcsolatban két nyelv eredetét ismernek el: finnugor és török. Ezzel bezárul a kör. A rovásírásról való igazságok megállapításához szükség lenne a politikai elvárásoktól független régészekre, történészekre, a magyar nyelv (nem török és finnugor) történetével foglalkozó nyelvészekre, helyszínekre, könyvtárakba járó kutatókra, írást-olvasást tanítókra, rovásírás oktatókra, rovásírás megfejtőkre. És természetesen elengedhetetlen a hazaszeretet. Ez utóbbi bizony hiányzik abból a közegből, amelyben nyelvünket és minden művelődéstörténeti kincsünket finnugor, török, vagy szláv eredetűnek neveznek és a trianoni döntés után hazánk nagy darabjait birtokló országoknak dobják oda. Sokszor leírtam, hogy sajnos a hivatalos magyarságtudomány még ma sem lépett túl az 1867-es kiegyezés utáni lehetőségen, mely a Hunfalvy-Vámbéry vitában mutatkozott meg: a magyar ember csak finnugor vagy török származású és nyelvű lehet. Ami az igazság, amit krónikásaink írnak, sőt más népek krónikásai is, a magyarság szkíta-hun eredete, az nem lehet. Pál Judit erdélyi társadalomtörténész írta: „A

hunelméletet leginkább az új nemzeti romantika zömmel laikus képviselői kedvelik, s **minthogy tudományos háttére továbbra sincs...** elsősorban szociálpszichológiai értelemben érdekes e nézet új kultusza.” (Egyetértőleg idézi Sándor Klára: Székely írás nyomában, 2014/ 151. old.) Bizony szomorú, hogy éppen egy erdélyi történész írta ezt le. Több erdélyi embert ismerek, akik ha egyetemre járhattak volna, jobban megbecsülnék elődeiket.

Türk Attila régész is ezt nyilatkozta a Magyar Krónika folyóiratnak: „A honfoglalás kori leletek keleti kapcsolatrendszerre ugyanúgy az Urál felé mutat, miként a magyar nyelv is uráli eredetű, vagyis a két tudományág eredményei jelenleg összhangban vannak.” (2016 január). Ez a kiegyezés a régészet és a nyelvészet között nem csak viszszalépés, hanem ismét alátámasztja, hogy a magyarok történelmét még mindig Hunfalvy és Vámbéry tanai, pontosabban az ezeket megrendelő Habsburgok és kommunisták határozzák meg: csak finnugor vagy török lehetsz, de szkíta és hun semmiképpen.

Sajnos ezek a szakemberek vagy nem ismerik, vagy elhallgatják az olyan szakképzett külföldi tudósokat, mint Marija Gimbutas, Shan M.M. Winn, Colin Renfrew vagy Richard Rudgley, akik nagy jelentőséget tulajdonítanak a Kárpát-medence őskorának és a Tordos-Vinca műveltségnek, melynek jeleit nem „edényornamentikának” hanem írásjegyeknek nevezik. Még nagyobb baj, hogy a magyar szakemberek a mi „saját” kincsünket, Torma Zsófia munkásságát is elhallgatják. Kivétel: Makkay János régész professzor, lásd: *Holt lóra patkó* c. könyve.

Bella Lajos (1850-1937) régészhez hasonlóan is írhatnának a nemzetünket leértékelő finnugrista, szlavista, törökös szakemberek. Anyag lenne hozzá bőségesen. Három idézet tőle:

Hegyalja újkőkoráról: „A neolithicum agyagművessége itt érte el tetőfokát, úgy az alakok, mint a díszítő minták tekintetében...” 1921/127.oldal.

„Közép-Európa semelyik halstatti időbeli tartománya nyomába sem ér e tekintetben hazánk földjének, nem ennek lakói voltak a nyugatra utalva, hanem ellenkezőleg, azok szorultak ősi lakóinkra. Azért vitattam én mindig azt a tételt: ne a külföldtől várjuk régiségeink magyarázatát, hanem álljunk a magunk sarkára és önmagunktól értelmezzük ezeket. Magától értetődik, hogy a külföldi kutatások eredményeit és az ezekből leszűrt tanulságokat ne hanyagoljuk, csak dobjuk el már valahára a mankókat, melyeken idáig bicegtünk.” 1921/256.oldal.

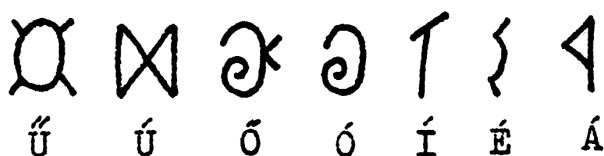
„Rengeteg anyag, szűk keret. Kötetek helyett kurta fejezetek! Így láttunk hozzá e munka megírásához. De belekaptunk. Hadd legyen egyszer már magyar nyelven és magyar meglátással írott munka az íratlan idők emberéről és kultúrájáról.” 1921/309. oldal

Hogy miért a hivatalos szakemberek elhatárolódása attól, hogy a Kárpát-medence a magyarság őshazája, továbbá attól, hogy a Tordos-Vinca jelek alapján a magyarság elődei alkották meg a betűírást, talán magyarázat lehet a Magyar Nemzetben 2017. aug. 21-én a vértesszőlősi előemberrel, a 350 ezer éves Samuval kapcsolatban megjelent, *„Ha lenne pénz, folytatódna az ásatás”* c. cikk egy mondata Molnár Csaba tollából: *„Akkoriban, a hatvanas évek közepén az volt a nemzetközi tudományos közmegegyezés, hogy kizárt, hogy a Kárpát-medencéből ilyen régi emberleletek kerüljenek elő.”* Pirossal kiemelve ismét: *„Nemzetközi közmegegyezés volt, hogy a Kárpát-medencéből ilyen régi előemberleletek nem kerülhetnek elő.”* Nagyon fontos lenne tájékoztatni a közvéleményt, hogy kiknek volt ez a közmegegyezése, és mely magyar tudósok egyeztek meg a nemzetköziekkel. De itt most nem ezt akarom bolygatni, csupán feltételezem ennek alapján, olyan nemzetközi közmegegyezés is van, hogy a magyarok nem lehetnek a Kárpát-medence őslakói és a magyar rovásírás sem lehet a Tordos-Vinca írás folytatása. Ez pedig rendkívül előnytelen Magyarország művelődéstörténetének hazai és nemzetközi megítélése szempontjából!

Kettős mércé

Csak néhány példa, mert egy kötetet meg lehetne tölteni ezzel.

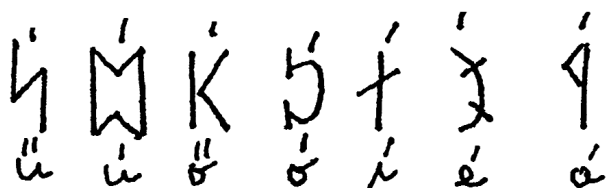
– Ha egy tanár az írás egyik bölcsőjének a Kárpát-medencét tartja és a hosszú magánhangzókhoz hiteles rovás emlékekből válogat, az hivatalosan dilettáns, laikus. 3. ábra

3. ábra
Forrai S.
1996

Forrai S.

Ha egy másik tanár a rovásírást „Kazár kaganátusból hozott”-nak, arámi eredetűnek tartja és úgy oldja meg a hosszú magánhangzókat, hogy ékezetet (!!!) tesz a rovásbetűkre, az hivatalosan nagy tudású szakértő. Ráadásul nem hivatkozik a hamisítónak kikiáltott Tar Mihályra, aki feltalálta ezt a módszert. 4. ábra

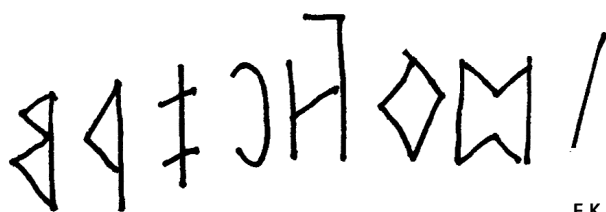
4. ábra
Ráduly J.
2004

Ráduly J.

– Ha egy tanár a rovásírást bizonyítható adatokkal, rováslemlékekkel alátámasztva Kárpát-medencei ősi írásnak tartja, azt dilettánsnak, laikusnak nevezik.

Ha egy másik tanár a rovásírást a „Kazár kaganátusból hozott”-nak és arámi eredetűnek tartja, bár ezt semmivel nem támasztja alá, csak kijelenti, az nagy tudású szakértő.

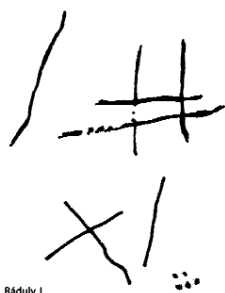
– Ha **nem** szakemberek, akik **nem** arámi-kazár-türk eredetűnek tartják a rovásírást, de rováslemlékeket fedeznek fel, lefényképezik leírják, közzéteszik azokat, akkor azokról a rováslemlékekről a szakemberek nem vesznek tudomást. Többek között ilyen az általam először leírt, megfejtett két **Újpesti rováslemlék**. (Forrás: Magyar Demokrata, 2005/8. Újpesti Helytörténeti Értesítő 2006. Június. Friedrich K: Megfejtések könyve I. 2013.) 5. ábra

5. ábra
Friedrich K.
2005.

F.K.

Ha egy szintén nem szakember, de a rovásírást „Kazár kaganátusból hozott”-nak és arámi eredetűnek tartja, akkor annak a felfedezései, bármilyen kevés vonalból állnak, hiteles rováslemlékeknek minősülnek. 6. ábra

Ráduly J.

6. ábra Erdélyi
I.-Ráduly J.
2010.

Tehát a szakemberek nem a magyar nemzet művelődéstörténeti értékeinek gyarapodását tartják szem előtt, hanem politikai elvárásoknak (finnugor vagy török eredet) felelnek meg, vagy mert ők maguk finnugor vagy török származásúak és „*hazabeszélnék*”.

– Ha egy tanár tiltakozik az ellen, hogy a rovásírás eredetiségét le-
rontsák a W, Q, X, Y,-al, az dilettáns, laikus.

Ha néhány türk-kazár-arámi eredetet hirdető személy ezeket a ro-
vásemlékeken soha elő nem forduló idegen betűket be akarja vezet-
ni, azt Sándor Klára turkológus, nyelvész nagy csalódásomra, nem
dilettantizmusnak, hanem írásreformnak nevezi és nem aggódik,
hogy elvész a rovásírás eredetisége. (Rovott jelen, Magyar Nemzet,
2017. február 18.)

– 2007-ben Újkígyós határában Harangozó Imre egy agyag koron-
got talált, rajta egy jellel, melyet Szakács Gábor azonosított a
Nikolsburgi ábécé **EMP** jelével. A helyszínre utazván készített tudó-
sítást, mely a Magyar Demokrata 2007/8. számában néhány nap
múlva már meg is jelent. Erdélyi-Ráduly fent említett, hibákkal és hi-
ányosságokkal teli könyvében is szó esik a korongról. *Az első írásos
említése* rovatban azonban nem szerepel a Magyar Demokrata, sőt
kiderül, hogy Erdélyi István csak 2008-ban a Duna televízióban látta
(pontosabb dátum sincs) és onnan rajzolta le!

Tehát ha a magyarság és a rovásírás szkíta-hun eredetét valló új-
ságíró, rovásírás kutató ír le valamit először, akkor a dilettánsozók
inkább vállalják, hogy nem tudnak róla, mint hogy leírják az újság-
író, vagy az újság nevét.

– Mandics György matematikus, tanár, író hatalmas gyűjtőmunká-
val, pl. erdélyi könyvtárakban is – megírta a 2011-ig létező rovásem-
lékek összességét (korpuszt) három kötetben. Ingyen! Az utolsó kö-
tet **2011**-ben jelent meg.

2012-ben az Akadémia Östörténeti Munkacsoportja Nyilatkozatot
adott ki a rovásírásról, ennek egyik pontja: *„A Munkacsoport javasol-
ja, hogy készüljön el a székely írásos hiteles nyelvemlékek korpu-
sza, amely a legújabb felfedezéseket is magában foglalja. Sebestyén
Gyula 1915-ben megjelent műve óta nem áll ilyen, a korszerű tudo-
mányos igényeket kielégítő munka a kutatás rendelkezésére.”*
Amennyiben az Akadémiai Munkacsoport Mandics György három kö-
tetéből meg fogja írni a korpuszt, nem ingyen és anélkül, hogy az író-
asztalától felemelkedne, az a korszerű tudományos igényeket bizto-
san ki fogja elégíteni.

Nincs az a pénz...

Szakács Gáborral folytatott rovásiíró tevékenységünkől anyagi hasznunk nem származott, nem is ezért végezzük és tehetőségünk sincs a pénzcsináláshoz. Célunk az ismeretek szerzése és terjesztése, tanulni és tanítani, a magyarság művelődéstörténeti kincseinek megismertetése, a rovásiíró hagyományának őrzése, továbbadása.

A könyvek írásához szükséges kiadások, pl. elutazás a helyszínre, könyvtári tagdíjak, szakirodalom beszerzése, a szerkesztés, a nyomdai költségek természetes velejárói a könyvkiadásnak. Azonban az már nem természetes, hogy a terjesztés az eladási ár 55 százalékába kerül és az ez után megmaradó kis összegből még adózunk is. Tehát egy 2000 forintos könyvből 55 % terjesztési díjnál a terjesztőé 1100 forint. A szerzőé 900 forint. Ebből semmiképpen nem térül meg a kutatás, szerkesztés, a nyomda és az adó költsége. Ezen kívül ajándékba is sok könyvet adunk.

Ráadásul néhány terjesztő, akiket jó magyarnak hittünk, egyik napról a másikra eltűnt a kiadványainkkal. Fehérlófia Németh Lászlóról gondoltuk volna legkevésbé. 2010 Karácsonya előtt vitt Gábor 49.800 ft. értékben könyvet, de még ez előtti kiadványok is voltak nála. Ezekkel együtt nyomtalanul eltűnt, évek óta a telefonját sem veszi fel. Komoly mennyiségű könyvvel károsított meg Masszi Péter kiadó és terjesztő is, talán éppen ebből a pénzből is adta ki a 2010-es Erdélyi-Ráduly könyvet. Természetesen, ha elmondják, hogy bajba kerültek, megértőek vagyunk, de 6-7 éve sem a kiadványainkat, sem a pénzt nem adták vissza és elérhetetlenné váltak. Mindedig hallgattunk erről. Egy kecskeméti terjesztő adósságát végül egy kecskeméti vállalkozó fizette ki. Legtöbb lenyúlt kiadvány a *Rovásiíró játék* volt, ez nekünk rengetegbe került a jó minőségű kártyakarton miatt, azóta sem volt módunk újból kiadni. Mivel az eltelt évek alatt több részletet felhasználtak belőle, már nem is lenne érdemes.

Kiadványaink egyik célja volt, hogy a magyarság ügyének előrevivőit is népszerűsítsük. Kezdetben mindenkit megbíztunk, sok beszélgetés készült kiadványaink, vagy a Magyar Demokrata keresztény-konzervatív hetilap számára, melynek Gábor munkatársa. Sajnos néhányukról kiderült, hogy valójában távol esnek azoktól a lelki értékektől, amelyeket a felszínen mutattak és elhittettek velünk is. Mivel könyveinket nem tudjuk minden ilyen csalódásnál újranyomtatni, előállt az a nagyon igazságtalan helyzet, hogy saját kevés pénzünkön ezekben a könyveinkben azokat is népszerűsítjük, akik minket gyaláznak.

Más tollával ékeskednek...

Sokan pompáznak, sürgölődnek nemzeti színekben, ám a tetteik elárulják hovatartozásukat. Írásainkat, adatainkat, megállapításainkat, ötleteinket felhasználják hivatkozás nélkül, lépten-nyomon találkozom a világhálón mondataimmal, szövegrészeleimmel. Csúnyább változata, ha közben gyaláznak is. Érdekesebb változata, ami még kitüntetésnek is felfogható, amikor a hivatalos tudomány képviselői „kölcsonöznek” tőlem. Bár én nem jutottam be az Eötvös Loránd Tudományegyetemre az 1960-as években, de nagy „kitüntetés” ért, amikor az egyetem egyik nyugalmazott docente hivatkozás nélkül átvette azt a megállapításomat, hogy a Patakfalvi Biblia betűi a Nikolsburgi ábécével rokoníthatók. A nyelvész hölgy ismerte az írást, amelyben ezt közreadtam. Egy másik hölgy, Dr. PhD ... régész, az Írástörténeti áttekintő magyar szempontból c. könyvemből, Torma Zsófia tanulmányomból és a *Kisunyomi kerámiatöredék írásjeleiről* c. dolgozatomból mazsolázott, hivatkozás nélkül. Nagyon aranyos, hogy Torma Zsófiával kapcsolatban még egy betűhibámat is átvette.

23. A rovásírásra leselkedő veszélyek

Korszerűsítés: Ez azt jelenti, úgy átalakítják a magyarok régi írását, hogy a végén tényleg türk-arámi-kazár-szogd-glagolitának fog kinézni. A hivatalos tudomány turkológus képviselője nem kifogásolja, írásreformként értékeli. Lásd: Rovott jelen (Magyar Nemzet, 2017. február 18.)

Az erőszakos terjesztés: Gyakorlói a Rovás Info/Rovás Alapítvány csapata. Szégyenpadra ültetnek papot, főhivatalnokot, önkormányzatot, ha nem vesz a drága, furcsa betűs fém helységnév tábláikból. Akinek van egy kis önérzete, az nem ül le a szégyenpadra, hanem örök életre megutálja a rovásírást és azt hiszi, hogy minden rovásírás terjesztő ilyen.

Politikai kisajátítás. Bár a MIÉP, KDNP, Fidesz, és a Jobbik célkitűzéseikhez, politikájához álltunk közel, versenyeinkre bárki benevezhetett, senkit nem zártunk ki szüleinek politikai véleménye miatt. A rovásírás az egész magyar nemzet tulajdona, nem politikai pártoké. 2011-ben, pécsi versenyünkön mégis kellemetlen meglepetés ért, egy szülő kifogásolta, hogy a Fidesz képviselői is jelen vannak. (Miközben a Fidesz-KDNP támogatta a versenyt.) A Rovás Info-nál, a Jobbik rovásírással foglalkozó honlapjánál be is panaszolta emiatt Szakács Gábort, a verseny szervezőjét.

Politikai kisajátítás rovásírásos helységnévtáblákkal. Ezt a célt Szegedi Csanád, a Jobbik nevű párt alelnöke hirdette meg

2012-ben a Barikád nevű újságban. A végrehajtással a Rovás Info/Rovás Alapítvány csapatát bízta meg. Ő maga Miskolcon avatott, a párt más vezetői is beszálltak egy-két helyszínen. A jobbikos avatások a beszentelő paptól kezdve a műsoron át a Szakács Gábor által 2007-ben kidolgozott módon történtek, kivéve, hogy ő székely zászlóval avatott, Szegedi pártja pedig pártzászlóval, pártszólamokkal. Nem csak, hogy nem hivatkoztak Szakács Gáborra, hanem ezekkel egy időben elkezdtek durván lejáratni a Rovásinfón. A fő ok politikai, mert Gábor a Magyar Demokrata keresztény-konzervatív hetilap munkatársa, több mint két évtizede.

Rovásemlékek számítógépes modellezése: Az írásfejlődés, rovássemlékek számítógépes modellezése pótcselekvés a helyszíni, múzeumi, könyvtári kutatások, fényképek, rajzok helyett. Számítógéppel az eredeti emlékek átalakítása, meghamisítása, az érdeklődők becsapása. Cél a zavarkeltés, elbizonytalanítás.

A dilettánsozás trükkje: Nagyon egyszerű, nem is kell hozzá sokat tudni a rovásírásról. A dilettánsozók kényelmes, jól fizető munkahelyeken üldögélve várják, amíg valaki ír valamit, amiben az ismeretanyagon kívül lélek és hazaszeretet is van (ezt a kettőt nem bírják elviselni), majd gyorsan ledilettánsozzák. A közbutaság (a közvélemény egy része), ezek után a dilettánsozót nagy szakértőnek értékeli. Az érdeklődő polgár pedig nem mer foglalkozni a rovásírással, nehogy őt is ledilettánsozzák.

Az idegen szavak trükkje: A dilettánsozó fokozni tudja a közbutaság iránta érzett csodálatát, ha nem lusta és kimásol néhány oldalt Sebestyén Gyula könyveiből, vagy leszed valamit a világhálóról, összeszekapkod sok összefüggéstelen idegen szót, majd „kontextusba” helyezi ezeket. A közbutaság ilyenkor elájul a tisztelettől, magához térve pedig háromszor körbeküldi hatalmas levelezőlistáján.

Lejáratások: Nagy kárt okoznak ősi írásunk megítélésében azok a rovásírók, akik maguk sem hivatalos papírral rendelkező szakemberek, de téma és tehetség híján, magánszorgalomból vagy politikai megbízatásból megdöbbenő hazugságokkal járatják le a többi rovásírót, sőt tanult módon ugrasztják össze őket. A világhálót teleszemetelik lejárató írásaikkal és változatos nevek alatt szólnak hozzá saját valótlanágaikhoz. Hála Istennek egy kezemen megszámolhatók, ahányan vannak. Ártatlanabb változat a műbíráló, aki a bírálatból következően nagyon okosnak tűnik a közbutaság szemében, bár a bírált anyagot legtöbbször nem olvasta, vagy szövegértelmezési zavarban szenved. Könyveink cikkei, szakirodalma mutatják, hogy amikor Gáborral elkezdtük a kutatást, ter-

jesztést, mennyi emberben hittünk, népszerűsítettük őket, sajnos köztük későbbi lejáratóinkat is.

24. Elismerések:

Az elmúlt évek során a következő megtisztelő elismerésekben részesültünk:

Gábor Áron Díj Székelyföld, 2009. **Történelmi Vitézi Rend, tiszteletbeli tagság** 2009. **Budapest Főváros XVI. Kerületéért**, 2013. **Kerecsen fészek Díj**: 2013. **Kárpát-medencei Vitézi Rend**, 2014. **Független Újságírók Szövetsége kitüntetés** Szakács Gábornak, 2014. **Pécs városa Elismerő Oklevél** Szakács Gábornak, 2015. **Dr. Urmánczy Nándor Díj** Székelyföld, 2017.

Köszönet ezért és a sok kedves levélért, melyeket szintén a kitüntetéseink közé számítunk. Mindezek erőt adtak a kutatáshoz, ismeretterjesztéshez, könyv íráshoz, a szkíta-hun hagyományok őrzéséhez, továbbadásához.

25. Köszönet az Őrzőknek

Tanulni kell, kutatni, de nem a világhálón, hanem a nagy könyvtárakban és főként az 1920-ban és 1947-ben hazánkról leszakított területeken, mert ott vannak legnagyobb veszélyben rovás emlékeink. A rovásíró ifjúságnak fontos feladata lenne az ottani nagy könyvtárakban még meglévő anyag kutatása. Bármit, ami rovásírás gyanús, fényképezzük, rajzoljuk, írjuk le, tegyük közzé, őrizzük meg.

Első előadásainkon még csak két-három hallgató jelentkezett, ha megkérdeztük, hogy ki tudná leírni a nevét rovásírással. Napjainkban már sokan ismerik a szkíta-hun elődeinktől örökölt írásműveltséget a Kárpát-medencében. Köszönhető ez a független kutatóknak, oktatóknak, versenyre felkészítő tanároknak, az írásos kövek szerelmeseinek, verseny szervezőknek, terjesztőknek és régi betűinket megtanuló, továbbadó, hagyományőrző ifjúságnak, a magyar írásműveltség átmentőinek, éljenek bárhol az 1920-ban, majd 1947-ben ismét szétépett hazában.

Köszönöm nekik és mindazoknak, akiknek könyveiből, előadásaiból, tanácsaiból, leveleiből tanulni tudtam, akik támogatták versenyeinket, könyveink kiadását, akik meghívtak előadások tartására. A személyeken kívül köszönöm a nagy könyvtáraknak, ahol a régi köteteket jegyzeteltem és a Kárpát-medence rovásírást őrző templomainak, várainak, köveinek, földjének...

Emlékezés Fülöp Júlia szászvárosi helytörténészre

Ő már Torma Zsófiával beszélget...

Torma Zsófia erdélyi régésznő emlékének fenntartását, életének, munkásságának kutatását hatalmas csapás érte, mivel 2014 október 24-én elhunyt Fülöp Júlia, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) szászvárosi elnöke, helytörténész, Torma Zsófia kutató, foglalkozását tekintve gyógyszerész. A Hunyad-megyei magyar közösség is pótolhatatlan szervezőt veszített. Nagy anyagot gyűjtött Torma Zsófiáról, különösen korabeli anyagai értékesek. Évtizedek óta folytatta kitartó küzdelmét, hogy Torma Zsófia szászvárosi házára visszakerüljön a régésznő emléktáblája, sajnos hiába, pedig egy kis anyaországi hátszéllel biztosan sikerült volna.

Mindent tudott Hunyad megye és Szászváros történetéről, nagy személyiségeiről, többek között gróf Kun Kocsádról, aki hét évig volt az osztrákok foglya s egész vagyonát szászvárosi iskolák építésére fordította.

Fülöp Júlia mindezt felelősségteljes gyógyszerészi munka, háztartás, Szászváros művelődési eseményeinek szervezése és az utolsó években egyre súlyosbodó betegség mellett végezte. Így nem volt ideje összerakni, megírni mindazt, amit tudott, aminek megírását csak tervezte.

Hogy nem volt ideje összerakni, megírni gyűjtött anyagát, ez az egész Kárpát-medence művelődéstörténetének nagy vesztesége. Ezért felelősek a hivatalosságok az anyaországban is, akik nem értékelték, támogatták munkáját, ellenben valamiféle finnugor rendezvényre 150 milliót, valamiféle türk rendezvényre pedig 70 milliót adott néhány éve a kormányzat. Bár ez a kormányzat 1945 óta a legjobb, a magyar őstörténet mégis háttérbe szorul a finnugor és türk őstörténethez képest. Mindaz a magyar szellemi érték, amelyet Júlia összegyűjtött, s amelyet át tudott volna adni némi kis magyarországi felkarolással, mindörökre elveszett. Ezt az anyagot csak ő tudta volna megírni, mert ő gyűjtötte, az ő szívének, hazaszeretetének kö-tőanyaga kellett volna hozzá, hogy egésszé váljon.

A szakmai gögjükbe burkolózó tudományosságok nem láttak el a szászvárosi gyógyszerésznőt, mint ahogyan 150 éve sem láttak el Torma Zsófia Szászvárosban összegyűjtött tordosi régészeti anyagáig, inkább a szibériai, lappföldi, meg a mongol fenyéren bolondgombától ugrabugráló sámánokért rajongva szolgálták idegen uraikat.

Lehet majd a szakdolgozatot íróknak, történészeknek Fülöp Júlia papírai között kotorászni (ha egyáltalán...), de amit tudott, annak 90 %-át idő, pénz, hivatalos érdeklődés és támogatás hiányában magával vitte. S talán jól is van ez így, ezek a dilettánszó hívtalosságok és ez a király minden új – hol finnugor, hol török-mongol-kazár-kazak divatú – ruhájáért lelkesedő nép nem is érdemli meg a Torma Zsófiákat, Fülöp Júliákat.

Egyetlen díjáról tudok – remélem tévedek, és több van – 2012-ben az országos EMKE gyűlésen Kun Kocsárd díjban részesült.

Szakács Gábor a Magyar Demokrata 2002/19. számában említette munkásságát, *Az első magyar régész* c. írásban. Honlapunkon (www.rovasirasforrai.hu) a *KITEKINTŐ* rovatban is olvasható ez a cikk és az *Emlékezés Torma Zsófia régészre a Hunyad-megyei napokon* c. írásom, melyben több fénykép látható Fülöp Júliáról. Ugyancsak honlapunkon a *FORDÍTÁSOK* rovatban lévő angol nyelvű, Torma Zsófiáról szóló írásom végén, így némileg külföldön is értesülhetek tevékenységéről.

Emlékezés Tomory Zsuzsa magyarságkutatóra

*Tomory Zsuzsa neve helyesen írva.
Magyar Adorján betűinek, rajzainak
felhasználásával készítette:
Friedrich Klára*

2016-ban hunyt el Tomory Zsuzsa, emigrációba kényszerült magyarság kutató, kedves barátunk és példaképünk. Ha az előző oldalakon Fülöp Júliáról azt írtam, hogy *ő már Torma Zsófiával beszélget*, Tomory Zsuzsáról azt írhatom, hogy *ő pedig Magyar Adorjánnal*. Fő kutatási területe ugyanis Magyar Adorján munkássága volt, akivel levelezésben is állt.

Életéről többet megtudhatnak azokból a beszélgetésekből, melyeket Szakács Gábor készített vele, egyiket 2008 szeptemberében az *Ősök és írások* c. könyvünk, másikat az Arany Tarsoly folyóirat számára, ez megjelent a 2009 júniusi számban. Jómagam a Dombóvári Újságban (Dombóváron töltötte gyermekkorát) írtam életművéről

Sajnálatos, hogy Tomory Zsuzsa 2017-ben Csíksomlyón állított kopjafáján nem Magyar Adorján betűivel jelent meg neve, ráadásul hibásan faragták, TOMORJI vagy TOMORIJ-ként. Annál is értehetetlenebb ez, mert Zsuzsa végig izgulta velünk a Unicode szabványosítást, kiállva a székely-magyar írás eredeti, ősi betűi mellett, elítélve azokat, akik idegen betűkkel akarják elkorcsosítani. Így végakarata semmibevevésének is tekinthető a kopjafa hibás felirata.

„Egyezer éves folyamatos nyelvemlék pusztítás sem tudta népünk tudatából kitörölni ősi írásának emlékét s ez a legváratlanabb helyeken tűnik elő. Egyik ilyen váratlan rováselet az 1940-es években Balatonfenyvesen volt a Vajda villa rovásírásos székelykapuja, a Kőröstarcsán írott – id. Fülöp Károly jelentette – rovásírásos naptár az 1960-as évekből. Erdélyben és Pincehelyen még ugyancsak az 1940-es években látott „faragott” botok s a Magyar Vetés 1993-94 évi számának 19. oldalán hozott fába rótt Szózat Zombori Lajos feldolgozásában. Az alatt közölt szöveg két, kb. 60 éve készült ivócsanak szegélyét képezte. A két tárgyat a szerző (Tomory Zsuzsa) 1993-ban vásárolta Budapesten a Múzeum körúti Központi Antikváriumban.”

Tar Mihály keresztfia...

Tar Mihály nem volt hétköznapi ember. Érzelmek, érvek, ellenérvek, tisztelet, szeretet, féltékenység, irigység csap össze még az emléke körül is, halála után több mint 70 évvel is. Nagyjából mindegyik véleményt ismerem. Először Sebestyén Gyulánál olvastam róla, majd Forrai Sándornál (1994/361.) És Forrai véleményére úgy megdobbant a szívem, éreztem, tudtam: Tar Mihály csodálatos ember volt. Juhász, földműves, polgár: ez az életútja. Amit magával hozott a magyar földből és a családjából, azt a könyvek teljesítették ki, a könyvek által lett polgárrá. Érezhettem a keze nyomát a Budapesti Néprajzi Múzeumban, amikor megérinthettem botra rótt betűit.

2006-ban *A rovásírás szó védelmében* címmel írtam tanulmányt, ebben méltattam munkásságát. Megjelent 2007-es, Szakács Gáborral közösen írt könyvünkben is. Mandics György nagy, átfogó Tar Mihály kutatást végzett, a családtagokat is felkeresve. (Róvott múltunk, I./2010/21-49. old.)

2010-ben úgy döntöttünk Szakács Gáborral, hogy az általunk alapított Szkíta-Hun-Pártus-Avar-Magyar Díjat posztumusz Tar Mihálynak ítéljük. A Díjat szokásosan Dittler Ferenc készítette, Szabó Klára pedig megfestette Tar Mihály arcképét rajz alapján. Mandics Györgynek köszönhetően megtudtuk Kvaszta Csilla, Tar leszármazott elérhetőségét, így meghívtuk férjével együtt a 11. rovásírás versenyre, ahol átvehették ünnepélyesen a díjat. Tar Mihály közöttünk volt ezen a napon, Kvaszta Csilla mosolyában, Mandics György kicsorduló könyvében, Szabó Klára festményében.

Egy éve találkoztam Varga Márta nyugdíjas idegen nyelvi titkárnővel, az ő nagyapjának Tar Mihály volt a keresztapja. Sőt, dédnagyapjának is a Tar családból került keresztszülő. Mit is jelent ez? Mivel keresztszülőnek lenni nagy tisztetség, azt jelenti, hogy a Tar család megbecsülésben, tiszteletben állt a faluban. És Tar Mihály is tiszteletre méltóbb volt, mint az akadémiai bizottság, amely ráküldte a hatóságot, hogy a rovásírás használata, terjesztése miatt rájesszenek, megszégyenítsék a falubelijeit előtt, eltántorítsák a hagyomány őrzésétől. Nem sikerült. 115 év elteltével a három magyar: Tar Mihály, Király Pál és Fadrusz János elleni gyalázatos támadást még jobban megvilágítja az igazság lámpája.

Varga Mártának köszönhetem, hogy Tar Mihály kezenyomát még egyszer megérinthettem. Elhozta ugyanis Petrovay János eredeti le-

velező lapját, melyet 1903 április 20-án adott fel Pozsonyban Tar Mihálynak, aki ezt meg is kapta és családja megőrizte. Petrovay János fényképének hátoldaláról fontos adatokat köszönök Mártának. Ez olvasható a hátoldalon: *„Bedeői, dolhai és petrovai öreg Petrovay János, született Heves vármegyében, Puszta – Fegyverneken, 1826 május 6-án. Ezen fénykép készítettett 1903 február 26-án.”*

Figyeljünk fel a hagyományőrző láncolatra ebben a családban. Vegyünk példát a tiszteletről, amellyel egyre halványuló tintájú, megsárgult leveleket, fényképeket, iratokat őriznek. És jó lenne, ha példát vennének azok is a hagyományok, a rovásírás őrzéséről, akiknek ez hivatali feladatuk lenne, akik tudományos tekintélyükkel meg tudnák védeni a pusztuló rovás emlékeket, de nem teszik, és emiatt szúrágja szét az énlakai rovásírásos mennyezetkazettát, letapogatták a falról a bögözi feliratot, kidobták a múzeum épületéből a két utolsó tászok-tetői követ és sorolhatnám...

De inkább átadom a szót egy hagyomány őrzőnek: Varga Mártának.

Varga Márta: EGY SZEMÉLYES TÖRTÉNET A NEMZEDÉKEKEN ÁT MEGŐRZÖTT ÓSI ÖRÖKSÉGRŐL

Életemben először rovásírással gyerekkoromban találkoztam: szüleim jeggyűrűjében a nevek székely rovásírással voltak „beróva”, anyám gyűrűjében a „ LEHEL, apáméban a „ MÁRTA. Nagyon tetszett ez a „titkos írás”, mert az én nevem is Márta. Nem tudom, hogy 1937-ben polgári „divat” volt-e az ilyen jeggyűrű, vagy kettőjük egészen egyedi döntése.

A magyar rovásírással foglalkozó irodalomban olvastam valahol, hogy igen kevés XX. századi rovásírásos emléket ismerünk.

Nekem birtokomban van két nevezetes ilyen emlék. Az egyik öreg Petrovay János fényképe, a másik Petrovay János Tar Mihálynak írt levelezőlapja 1903-ból.

Nevezetesek ezek az emlékek, mert két kiváló rovásírás kutató, Forrai Sándor és Friedrich Klára is ismerteti őket egy-egy könyvében (1).

Csak a birtokomban vannak, azoknak jogos tulajdonosa azonban nem én vagyok. Szüleim hagyatékában találtam mindkettőt és a megmaradt családi emlékekből, kéziratos feljegyzéseikből felderítettem e két tárgy történetét, annak legalábbis azt a részét, hogy miért és hogyan került ez a szüleim birtokába.

A történet ott kezdődik, hogy apai nagyapám Varga József nyugalmazott postafőellenőr Omoron született 1886 február 2-án, keresztszülei pedig – a rovásírással kapcsolatban oly sokszor emlegetett – Tar Mihály földműves, és Balogh Erzsébet voltak (2). Mi több, nagyapám apjának, Varga Jánosnak szintén a Tar család adott keresztszülőket: Tar István és Bakos Anna személyében (3).

Varga János dédapám is földműves volt, később Hekler Károly 800 holdas mintagazdaságát vezette 50 évig (vagyis több volt, mint számadó csikós). Végkielégítésül egy házat és telket kapott, amit eladott s az árából 10 hold földet vett a Bánátban. 1925-ben halt meg. A Varga családból egyedül a fiatalon megözvegyült József nagyapám került át Magyarországra Budapestre 1914-ben, az akkor 6 éves Lehel fiával. Így lettünk mi már – Lehel 3 gyereke – tősgyökeres budapestiek. A két világháború között még volt levél-kapcsolat a Bánátban maradt családdal, de 1945 után már egyedül Édesapám egyik unokatestvérével, a Dettán élő Dörnerné Jolánkával voltunk kapcsolatban. Ennek még jelentősége lesz később ebben a történetben.

A két család tehát anno Omoron szoros kapcsolatban volt. Édesapám így első kézből magától Tar családtól szerezhette azt a meggyőződését, hogy Tar Mihály nem volt hamisító, hanem a családban megőrzött hagyományként kapta a rovásírás ismeretét. Gyerek- és ifjúkori emlékem, hogy Édesapám, Varga Lehel – aki okleveles vegyészmérnök és közgazdász volt – ezt mindig hangsúlyozottan emlegette, ha a rovásírásról vagy gyerekkori emlékeiről volt szó.

Tar Mihályról szóló megingathatatlan véleménye aztán jóval később ismét megerősítést nyert. Az történt ugyanis, hogy Máriaremetén, ahol szüleim nyugdíjas éveiket élték – felfedeztek egy Temesvárról áttelepült családot, Vincze Károlynét és fiát ifj. Vincze Károlyt, s hamar kiderült, hogy „szegről-végről” rokonok, mert ez a Vincze Károlyné, Kati nem más, mint Tar Mihály egyik dédunokája (4). Ez a dédunoka is megerősítette, hogy a Tar családban senki sem tartja Tar Mihályt hamisítónak.

Nyugdíjas korában Édesapám sok más téma mellett lelkesen gyűjtötte ismereteit a rovásírásról is. Mivel ezeket a feljegyzéseit, gyűjteményét kidobni nem akartam, 2016 elején tanácsot kértem Friedrich Klára kutatótól, hogy nézze át, mi minősül belőle megőrzésre méltónak. Köztük volt a Petrovay fénykép és levelezőlap, aminek Klára igen megörült. El is vittem hozzá megmutatni. Viszont sehol semmi nyomát nem találtam annak, hogy honnan jutottak Édesapámhoz és mikor. De kétségtelenül a könyvekben szereplő eredeti darabok voltak.

És akkor eszembe jutottak a „szegről-végről rokonok”. Szerencsére megtaláltam a Vincze családot a régi címen, régi telefonszámon Máriaremetén. Még Húsvét előtt hosszan elbeszélgettem telefonon a 88 éves Vincze Károlyné, Katival és fény derült a rejtélyre, a következőket mesélte:

– Vincze Károlyné Kati ő maga az a Tar Mihály dédunoka, aki annak idején Édesanyámmal (5) és nagynénjével Ferenczy Mihályné Tar Katóval együtt felvette Forrai Sándorral a kapcsolatot és bemutatta – sok egyéb közt – a Petrovay fényképet és levelezőlapot. Ezeket Tar Kató hozta magával a Bánátból és mondván, hogy ott már senki sincs a családból, itthagyta Édesanyámnál azzal, hogy a Nemzeti Múzeumnak szánja. Ez 1983-ban lehetett. Tar Kató csak egyszer járt Magyarországon.

Megbeszéltük, hogy hamarosan személyesen is felkeresem Vinczééket, hogy elbeszélgezzünk közös családi emlékeinkről. Elkaptam egy csúnya légcsőhurutot és a látogatásom csúszott. Ekkor közbejött egy telefonhívás, hogy Vinczéné Kati 2016 április 22-én pénteken váratlanul elhunyt. Két hete még a kertben kapált, előző hét péntekén rosszul volt, dagadt a bokája, orvost hívtak, aki kórházba utalta. Ott áttéteket találtak májban, tüdőben. Folyt a kivizsgálás és egyik reggel csendben elaludt. Hosszú munkás élet után a földműves családok bölcs öregeihez méltó nyugalommal távozott.

Telefonbeszélgetésem vele ezek szerint az első és egyben utolsó volt. Pedig mennyi kérdést terveztem, készültem egy közeli találkozásra. Így már csak szüleim papírjait kérdezgethettem tovább – a papírokat, amiket megszállottan őrzök mint letűnt életük emlékfoszlányait. Édesanyámnak szokása volt a családtagokkal és széles baráti körével való kapcsolattartásáról egy ABC-regiszteres formában címtárral egybeszótt naptár-napló feljegyzéseket vezetni. Ezekből kiderült, hogy az első kapcsolatfelvétel Forrai Sándorral, a fénykép és levelezőlap bemutatása pontosan 1983 szeptember 6-án délután történt és hogy Édesanyám azután még évekig tartotta a kapcsolatot Forrai Sándorral is, és Tar Katóval is. Ez utóbbival – mivel Dettán élt – oly módon, hogy összeismertette a magányosan élő rokon Dörner Jolánkával és azontúl Tar Kató címére küldte a Jolánkának szóló leveleit is.(6) Egészen 1989-ig, amikor Jolánka 91 éves korában meghalt. Az 1989-es bejegyzés szerint Tar Kató is 1989 végén hunyt el, de erről már nem jegyzett fel pontos adatot.

Másképp is hasznosnak bizonyult, hogy szüleim kézírásait képtelen vagyok kidobni, még ha bármily jelentéktelen kis cédulácskák is.

Így maradt fenn **Édesapám írásos tanúvallomása Tar Mihállyal kapcsolatban – egy tökéletes, tömör összefoglalása mindannak, amihez a jelen történetem csak a szükséges hitelesítő kontextust adja meg. Befejezésül ezt kívánom itt szó szerint közreadni:**

„MAGYAR ROVÁSÍRÁS úgy, ahogy nemzedékeken megőrizve ősi örökségként leírta rokonunk TAR MIHÁLY – született: 1848 körül Csorváson (Békés m.) Élt: Omoron (Temes m.) Meghalt: 1945 körül.

Őseink a honfoglalás kori avar maradványként (mint a székelység) a nyugati határ szállásokon éltek. Pásztorok és katonák voltak távol a központi hatalomtól. Így maradt meg náluk az első királyunk által betiltott írás a pásztoroknál. A török időkben felszorultak a Szigetköz és Csallóköz területére. A népszaporulat kelet felé húzódott. Ők adták a végvári katonák, Bocskai hajdúinak, Thököly „bujdosó”-inak javát. Az 1700-as években az Alföldre, majd onnan a Bánságba telepítették a rebellis hajdúsági magyarságot. Ezek jobbára reformátusok voltak. Községeik Békéscsaba, Makó körzetében(7), továbbá Temes megye közepén vannak. Itt maradt meg egyes családokban a rovásírás öröksége. // Békéscsabán S. Varga István, Pataki László főmérnök, ortográfus, Széchenyi utca 5., Tar Mihály le-származottja: Temesvár//

Mindezt lejegyezte Varga Márta nyugdíjas idegen nyelvi titkárnő Budapesten, 76 éves korában 2017 nyarán.

(1) Forrai Sándor: Az írás bölcsője és a magyar rovásírás. Petőfi Sándor Művelődési Központ (Gödöllő, 1988), 57. és 11. oldalak
Friedrich Klára: Megfejtések Könyve I. Kiadó: Szakács Gábor (Budapest, 2013), 147-148. oldalak

(2) és (3)képek felirata: id. Varga József (1886 Omor – 1965 Budapest) keresztlevele / Varga János (1850 Reformátuskovácsháza – 1925 Nagykőcse ?) keresztlevele

(4) A máriaremetei Vincze család rokonsági kapcsolata Vincze Károly elmondása alapján: „ ifj. Vincze Károly anyja Vincze Károlyné, született Martinez Katalin. Martinez Katalin édesanyja: Tar Julianna, aki Tar Mihály egyik unokája a sok közül.(Tar Julianna 1902-ben született, 1971-ben halt meg, Omoron van eltemetve. Férje vezetékneve Martinez, ő 1898-ban született és 1972-ben halt meg.) Tar Julian-

na egyik testvére, huga Tar Kató, Ferenczy Mihályné (Ecaterina Ferenczy), aki Temesváron és Dettán élt. 13-an voltak testvérek, akik közülük 2 nem érte meg a felnőtt kort, de 11 igen. Továbbá Tar Kató lányát feleségül vette Kókai József, lányuk Kókai Csilla tehát Tar Kató unokája, azaz Tar Mihály ükunokája éppúgy mint ifj. Vincze Károly (akivel tehát másodunokatestvérek). Kókai Csilla feltehetően azonos Kvaszta Csillával – ha annak asszonyneve Kvaszta.

(5) Azért lép a történetbe Édesanyám, mert Apám ekkor már nem él, 1982. szeptemberében hunyt el.

(6) Ferenczy Mihályné Kató („Kató néni”) címe a feljegyzések szerint: Ecaterina Ferenczy, Str. Zorilor No. 7., 1927 Detta.

(7) a mi Varga-őseink például lóhoz értő, szabad hajdúk voltak és történetesen Reformátuskovácsházáról kerültek át Temesvár környékére.

1939: IV. é. l. e. néprajzhoz tartozó iratok ellenőrzése.
(770/1939. sz. M. b. rendelet 68 §.)

424
1940. é. h. g.

KIVONAT

a reformátuskovácsházai református egyház szülöttek és megkeresztelték anyakönyvéből, az 1850. évről.

Efesus IV. r. 5. v. „Egy az Úr, egy a hit, egy a kereszttség.”

Sorszám	Év, hónap és nap	A megkeresztelt				A szülők		A keresztülők neve, vallása, polgári állása és lakóhelye	Keresztelő lelkész neve	Nedves áldás, az helye és ideje	Jegyzet
		neve	neme	születési helye	lakóhelye, utca, házszám						
1	1850. április 4. 6.	János	fi	református	Varga Kereszt Vadlövő Anna	Tar István Boros Anna					

Kiírta a hivatali pecséttel megerősítve kúria REFORMÁTUSKOVÁCSHÁZA 1940. év. április. hónap. 4. napján.

1940. év. április. hónap. 4. napján.

Küldetel: Debrecen st. k. város és a Tiszántúl református egyházkerületének ügyosztályára.

1940-1949. G.

1. ábra Varga János (1850 – 1925) keresztlevele

2. ábra id. Varqa József (1886 -1965) keresztlevele

3. ábra Petrovay János levele Tar Mihálynak (Pozsony, 1903)

Csaknem 20 éve készült ez a beszélgetés, de a számítógépes eszközök és az idegen szavak térhódítása miatt időszerűbb, mint akkor.

Nem tévedés, a közhellyé módosult Hajózni muszáj! helyébe ezúttal az Olvasni... szót tettük. És nem véletlenül. Az olvasási képességben mutatkozó hiányosságok (dyslexia=diszlexia) ugyanis a gyermekek legalább 10 százalékát érintik, ezek okairól a szakma nagyasszonyának nevezett Meixner Ildikó adott szakszerű magyarázatot.

– Gyakran hallani azt a véleményt, mely szerint a képolvasásos tanítási módszer elterjedése felelős az iskolások olvasási hiányosságaiért.

– A képolvasás, a globális módszer használata nem olyan gyakori nálunk, mint azt sokan gondolják. Ahol alkalmazzák, ott is csak az olvasás-tanítás első néhány hetében, hónapjában teszik. Az igazi okok másutt keresendők.

– Éspedig?

– A dyslexiásnak tűnő gyermekek jelentős részének olvasáskészségét megfelelő oktatással sikerült helyrehoznom, de nem gyógyítanom, mert ne feledjük, ez nem betegség. A dyslexiás gyermekek – a népesség 7-10 százaléka – ezzel az adottsággal születik, bár emlegetik, hogy a kamaszok jóval nagyobb aránya nem, vagy alig tud olvasni. Igaz, ez azonban nem dyslexia, hanem a beszédképesség, a szókincs gyengébb fejlődésén alapul, de ez már a környezeti hatások hiánya. Ha így marad, alacsonyabb végzettséget szerez, mint ami intelligenciájának megfelel, ezért elégedetlen felnőtt lesz belőle, neurotikussá válhat, elégedetlensége miatt olyasmit csinálhat, amiért börtönbe kerülhet, stb.

– Milyen előjelekből és főleg milyen korban lehet észrevenni a dyslexiát?

Az előjeleket már óvodás korban meglátja az ember, mert a gyermeknek kisebb a szókincese, nehezen tanul verset, nem szeret mesét hallgatni, kevésbé van jó barátságban az anyanyelvével, mint a társai. Erre az alapra nem lehet ráépíteni az olvasást, ezért minél hamarabb észre kell venni ezeket a figyelmeztető előjeleket. Vannak logopédiai osztályok, amelyekben kis tanulólétszám mellett, normál tananyagot tanítanak aprólékosan kidolgozott, sajátos módszerrel. Ennek fontosságát kell elfogadtatni a szülőkkel – megértetni velük,

hogy ez nem értelmi fogyatékoság -, és az önkormányzatokkal. Na meg azt, hogy minden kerületben legyen szűrés és legalább 2-3 párhuzamos osztály, ami esetleg felmehet a negyedikig.

- Talán naiv a kérdés, de hogyan lehet a kisgyermek szókincsét növelni?

A beszéd és az olvasás egymásra épül, a gyerek tehát csak azokat a szavakat érti meg, amelyek benne vannak a szókincsében, ezért a beszéd -, azaz a kommunikációfejlesztést már a bölcsőben el kell kezdeni. De nemcsak az a fontos, hogy rendszeresen mesét olvasunk neki, hanem, hogy meg is hallgassuk azt, amit ő akar nekünk mondani. Az már késő, ha az iskola első osztályában a tanárnőnek kell 25 gyereket erre megtanítani, ami szinte lehetetlen feladat. 15-20 évvel ezelőtt a 10 esztendőös tanítványaim szókincsé messze magasabb volt a mostaniakénál.

- Ebben minden bizonnyal a televízió is ludas...

Egyértelműen, hiszen ma már nemcsak a gyerekek, de szüleik is sokkal kevesebbet beszélnek egymással. Mindenki állandóan filmet néz, és sajnos még a rajzfilmeket is – gyakori agresszivitásuk mellett – egyre kevesebb szöveggel készítik. Van ott minden: a puffanástól a csobbanásig, kattogásig, csak éppen a beszéd hiányzik belőlük.

- Kedves Ildikó, elmesélné, hogy mivel érdemelte ki a szakma nagyasszonya megtisztelő címet?

Öt évig dolgoztam értelmi fogyatékosokkal, majd egy gyermekideggyógyász mellett iskolapszichológusként. Mivel akkoriban a logopédusok munkaköri leírásában még nem szerepelt a dyslexia kezelése, én jegyeztem fel magamnak minden ezzel kapcsolatos észrevételemet. Egyszer aztán egy dán küldöttség szerette volna megtudni, hogy miként foglalkozunk a dyslexiásokkal, de legnagyobb meglepetésükre azt a választ kapták, hogy nálunk nincs ilyen. Szerencséjükre a Gyógypedagógiai Főiskola tanárnője, V. Kovács Emőke már tudta, hogy magánszorgalomból mit csinálók, és hozzám irányította őket. Ettől kezdve legalizálták az addigi jegyezgetéseimet, a képkivágdosásokat. A rengeteg egyéni tapasztalatból álltak össze az Én is tudok olvasni, majd a Játékház című könyveim, amelyek azóta is a dyslexia kezelésének alapját képezik.

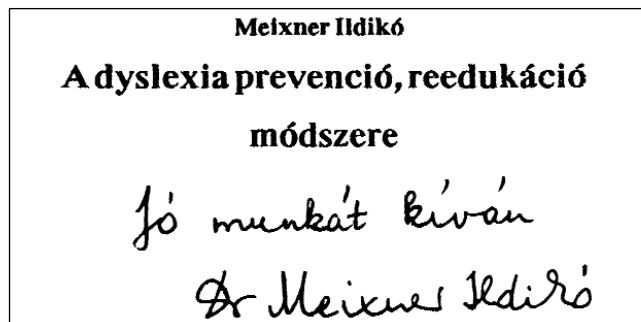
- Ha már az előbb a dánokat említette, lehet-e összehasonlítást tenni a hazai és a külföldi oktatás színvonala között?

Szervezésben, anyagi téren biztosan előttünk járnak, ott nem képvagdosással tölti idejét a pedagógus, hanem megveszi a kész munkafüzeteket. Tudás tekintetében viszont egészen más a helyzet,

mert beképzeltség nélkül állíthatom, hogy a magyar gyógypedagógia nemzetközi viszonylatban is kimagasló szintű.

Magyar Fórum 1998. december 10.

Fénykép a hátsó belső borítón: Gilicze Bálint

Szakács Gábor : Múltunk a bódorgó köveken

Székelyföldön mindig érik az embert kellemes meglepetések. Ezek közé tartozik, hogy gyakran bukkanhatunk a magyarság ősi, rovásírásnak nevezett emlékeire. Maroshévíz határában, a helyiek szerint egykor Attila várának helyszínt adó dombon székely-magyar betűkkel vésett köveket találtak.

Mintha Isten kardjának legendája elevenedett volna meg. Abban egy pásztorfiú figyelt fel arra, hogy a gondjaira bízott legelő állatok közül az egyik üsző sántít. Megvizsgálta és megállapította, hogy éles tárgy okozta sérülését, aminek keresésére indult. S rövidesen rábukkant a földből kiálló kard végére, kihúzta, és csodálatosan megmunkált fegyvert talált, amelyet a legendák az Isten által Attilának ajándékozott kardnak tartanak.

2017-ben Csíki András juhász bukkant Maroshévíz közelében birtokhatárt jelző kövekre, melyeken a székely-magyar rovásírás betűit fedezte fel. Székelyföldön ezeket „bódorgó kőnek” nevezik, mivel arrébb lehet őket mozdítani a birtokhatár alakulásának függvényében. A közelben olyan írásjeles kövekre is talált, amelyek egy ház alapjából kerültek elő. A leletekről először Czirják Károly helytörténész-rovásírót, a Dr. Urmánczy Nándor Egyesület elnökét értesítette,

aki Friedrich Klára rovásírás-kutatót és a Magyar Demokratát kérte fel közös bejárásra.

A helyszínen a parcellahatárokat a földből kiálló, kizárólag egyező irányban haladó, kisebb-nagyobb méretű kövekből álló sorok jelzik. A csupán fűvel borított, a környezetből kiemelkedő dombtetőről azonnal észrevehető bármely közelítő személy. A helyszín meglepetésszerű megközelítése lehetetlen, ellenséges szándék esetén pedig a dombtetőről segítségkérés vagy csupán tájékoztatás céljából távolabbra is fényjelek adhatók. Ezt a célt szolgálhatták a néhány vaskosabb kövön látható mesterséges mélyedések, amelyekbe a tűzgújtásra alkalmas olajat önthették. Tehát hadászati szempontból a dombtető kitűnő őrhely.

A csaknem minden kövön megtalálható vésett jeleket Csiki András mutatta meg csoportunknak. Szakember számára a jelek jól elkülöníthetők a természetes repedésektől, noha a napjainkban ismert rovásjelekkel nem minden esetben azonosíthatók. Ezek a vésetek azonban nem is hosszabb szövegek rögzítésére szolgáltak, hanem a földtulajdonosok névjelei.

– Találtunk olyan különleges jelet is, amely Kiszely István egyik könyvében a hunok birtokhatárjelzéseai között szerepel, de megtalálható a Nagyszentmiklósi Kincsen is. Ez alátámasztja azokat a legendákat, hogy Attilát ideiglenesen a Tászok-tető térségében temették el, mielőtt továbbvitték volna végleges nyughelyére – magyarázza Friedrich Klára.

Amit az évezredek megőriztek az ősi írásból, hagyatékként kell tovább adni napjaink és a jövő embere számára. Sajnos ellenpéldák is akadnak szép számmal. A budapesti Margit-sziget közepén, a rózsakert határán évtizedekig háborítatlanul fekvő rovásjeles kő – melyről Harmatta János nyelvész, akadémikus tanulmányt is készített – története néhány évvel ezelőtt fordult viszontagságosra. 2013-ban, a terület átalakításakor csak az utolsó pillanatban sikerült biztonságba helyeztetni, bár ekkor már a markológép fogai erős rombolást végeztek a jeleken. Hiába került azonban az Aquincumi Múzeum kőtárába, szabadtéri tárolása egy rozszant raklapon nem használ neki, miközben a jellegtelen római emlékek, szobrok védetten veszélyeztetik át az évszázadok változását.

Nem kedvezőbb a helyzet Székelyföldön sem. A közeli Tászok-tető egyik igen méretes, földből kiálló rovásjeles követ nemrég nyomtalanul eltűntették. S hasonló esetet mesélt el Farkas Aladár borszéki tanár, helytörténész. A gyergyószentmiklósi Tarisznys Már-

ton Múzeumból a fedett és védett helyen lévő két nagyfontosságú Tászkok-követ kitették az udvarra, a szabad ég alá, ami könnyen a rovásjelek pusztulását okozhatja. Márpedig a kövek jelentőségéről Friedrich Klára elmondta:

*Tarisznyás Márton (1927-1980) történészhallgató korától odaadón gyűjtötte Gyergyó néprajzi emlékeit, majd később a múzeum igazgatója lett. A két követ az 1960-as években vitette be a múzeumba. A 3-as és 5-ös kő a kapun belüli boltozat alatt, fedett helyen volt. Felettük a falakon ismertető, magyarázó ábrák, táblák voltak, amelyeket Lükő Gábor néprajzkutató állított össze dr. Kovács István, az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem és Régiségtárának munkatársa 1913-ban készített rajzai és fényképei alapján. Nincs a világon még két olyan megalit, amelyen annyi jel lenne, mint ezeken, s nincs még egy olyan hely, ahol olyan felelőtlenül bánnának a hivatalosságok régi műveltségünk kincseivel, mint a Kárpát-medencében! **

De maradjunk a Maroshévíz közeli kősoroknál! Felfedezésükről, további sorsukról Czirják Károly az alábbiakat mondta:

– Miután Csiki András tájékoztatása nyomán a helyszínre érkezünk, rovásírásos köveket találtunk, valamint egy emberalakosat. A kövekről a környékeliek mind a mai napig nem igazán tudnak. Heyleslem, hogy nincs pontos helymeghatározásuk, hisz Romániában egyesek szeretnének eltüntetni, összetörni minden emléket, ami ősiségünkre utal. Ennek ellenére az lenne a jó megoldás, ha múzeum vállalná a rovásjeles kövek összegyűjtését, azoknak megfelelő helyet biztosítana, ahol az érdeklődők bármikor megtekinthetnék.

Amennyiben a kövekről szóló felfedezés híre a környék több településére is eljutna, a helytörténész szerint, többeknek eszükbe juthatnának olyan történetek, amit egykor szüleiktől, nagyszüleiktől hallottak. Szerinte nem lehet véletlen, hogy a környéken ilyen sok az Attila elnevezés. Nagy királyunkat, akire minden székely büszke lehet, állítólag a Tászkok-tetőn temették el. Névjele Maroshévíz közelében kövön is látható, és akik jártasak a hely történetében, tudják, hogy a tető egyik szikláján régen többször is szerepelt.

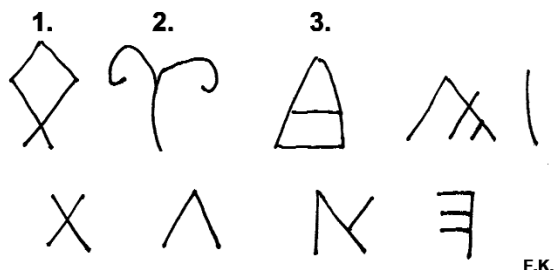
– Az Attila-várról 2004-ben két környékbeli ismerősömtől hallottam először, a helyét is megmutatták. Ők már gyerekkorukban, vagyis az 1930-40-es években úgy tudták, hogy ott volt Attila vára. Ha ugyanis a dombról lenézünk, Váralja falu alig pár száz méterre, van tőle – magyaráz a helyszínről Czirják Károly.

A hunok rovásbetűi a napjainkban is létező népek közül egyedül a magyarokéval mutatnak rokonságot. Mivel a helyszínen még megévő rovásvésetes kősorok ennek bizonyítékai, e rokonságot szívü-

kön viselőik feladata, hogy meg is maradjanak, és ne kerüljenek elzárt raktárakba, vagy pusztuljanak el végleg.

Fénykép: Veres Nándor

Magyar Demokrata 2017. június 7.

1. ábra
Néhány gyűjtött jel
rajza.

Kiegészítés: Legérdekesebb számunkra az 1, 2, 3-as jel, mert különleges jelek, betűk. Az 1-es és 2-es ugyanazon a kövön van. A többi jel mind más-más kövön van. A betűk 6 és 10 cm. közöttiek.

Az **1**-es megtalálható a Nagyszentmiklósi Kincsen és a hunok birtokhatár jelző betűi között. Hogy Attila hun királlyal kapcsolatos, azt az **O** hangértékű germán runa támasztja alá, ennek neve Othila vagy Ethel. Bővebben: Megfejtések könyve II. 61-62. old.

A **2**-eshez hasonló az ENT hangértékű bogárjel, amely megtalálható többek között a botnaptáron, a Nikolsburgi Ábécében, Thelegdinél. Legjobban azonban arra az ENT jelre hasonlít, melyet Barabás György fedezett fel a vizsolyi templomban. Bővebben: Megfejtések könyve II.75. old.

A **3**. betű **L** hangértékű, előfordul a Homoródakrácsonyfalvi és a Torjai rovásemléken is.

* Később a köveket fedett, átlátszó tárlókba helyezték, de az udvaron maradtak.

Fejtsd meg, olvasd el – Megfejtések

1. ISTEN ÖRÖKÖN ÉL. Halis István Karbunkulus c. könyvéből (Nagykanizsa, 1913.)

2. SZÓL A VILÁG SZÉPEN SZÓLÓ ARANYMADARA. Magyar Adorján: A Szent Fa (A lelkiismeret aranytükre, Duna Kiadó, 1975)

3. A VILÁG SZÉPEN SZÓLÓ ARANYMADARA Magyar Adorján: A Szent Fa (A lelkiismeret aranytükre, Duna Kiadó, 1975)

4. MÁSODIK ROVÁSÍRÁS KIÁLLÍTÁS. Nem az Ön képességeiben van a hiba, ha nem tudta elolvasni, hanem az összerovásban. Többek között az első mássalhangzó, az **M** és az utolsó szó **T**-je hiányzik. Ha nincs a füzetben latin betűvel, én sem tudtam volna elolvasni. Forrás: A II. rovásírás kiállítás füzetének borítója, Gödöllő, 1985

5. ELSŐ-KÜLSŐ BORÍTÓN: Bartha Mihály, a szamosújvári Czetz János cserkész csapat tagja 2004-ben hozta ajándékba a Kárpát-medencei rovásírás verseny szervezőinek a könyv borítóján látható szép faragást, mely fenyő hasábon fut körbe. Szőke István Atilla Rovás Himnusz c. versét róttá fába. Szakács Gábor zenésítette meg az Attila ifjúsága c. történelmi zenemű számára. Itt nem szakaszonként közöljük, hanem nagyjából ahogyan a rovás van a borítón.

*„ÉGI IGE, RÉGI REGE, ERŐS FÉNYBEN ISTEN EGE.
SZÁLL E SZÓZAT ÖRÖMÉBE, IFJÚ FÁNAK GYÖKERÉBE.
GYÖKERÉBŐL SZÉP TÖRZSÉBE, KÉRGES TÖRZSE
KÖZEPÉBE. ONNAN FELJEBB, ÁGBA, GALLYBA,
LOMB ÖLELTE FÉSZEKALJBA. A FA VÉN LESZ,
MEGVASTAGUL, FENT TEREBÉLY, BÜTYÖK ALUL. TUDJA
SORSÁT, MAJD KIVÁGJÁK, JOBB IS, MINTHA FÉRGEK
RÁGNÁK. LESZ BELŐLE BOT A SZÓNAK, TUDÓS PÁLCA
SOK ROVÓNAK. SOK ROVÓNAK KARCOLÁSA,
MÚLTUNK IGAZ FOLYTATÁSA. ÉGI IGE, RÉGI REGE,
ERŐS FÉNYBEN ISTEN EGE. E JELEKKEL ÓVJUNK SZÉPET:
TISZTA SZAVÚ ŐSI NÉPET.”*

Rovásírásos olvasógyakorlatok

Arany János több művében említi a rovásírást. A Buda halála c. költemény 3. énekében Attila (Aranynál Etele) fába rótt levelet küld feleségének:

Veszi hegyes törét, az aranyos metszőt,
Puha rózsafába levelet ír, tetszőt,
Szeretetből írja, szeretetből küldi,
Szerető kívánság gondolata szűli.

,YXIVXB AODAHY H9 ,YHXY AX#XX tIXM
 ,YXIVXY ,H1 YXMXMMA 9X90YVCH 9XM1
 ,t+M40 MXXYXYHXI ,9IH1 MXXYXYHXI
 .tMXI 9Y9MX+VCA M9A)9M10 XYHXI

Arany János: Csaba királyfi

Hun rege töredékei – Előhang (Részlet)

Néztem a sötétbe, sötét éjszakába,
 Régi elhúnyt idők homályos titkába
 S amint belenéztem, hosszasan, merevül
 A ködök országa ím megelevenül
 És előtttem járnak a hajdani képek
 Mint egykor, oly élők, mint egykor, oly épek
 Szög húnfiak, amint sугár lovaikon
 Íjat pödörintve futtatnak a síkon

...

ott láttam a hősök ifjabb ivadékát
 s feltűnni borongó Etele árnyékát

...

Merjem-e futtatni gyöngé fáradt tollam?
 Lesz-e erőm írni, ahogy elgondoltam?

...

Mi emel? mi tart fönn? mi sugall? mi bíztat?
 Kebelem egy hangja. Követem is aztat.
 Egy hang, mely csilingel az égi madárban
 Hogy lerombolt fészket rakja késő nyárban
 Mely a pók fonalát százszor megfonatja
 noha füstbe százszor menjen áldozatja
 s mely hatalmasb szóval a költőben riad:
 Ha későn, ha csonkán, ha senkinek: írjad!

,9X909112 YVYKA ,XVYVYKA 9 BXYH9)
 9X90YtY AOD9BQX OXt+ YDMXMX tANH
 MYMHXB ,9A9110X ,BXYH99MX X YtB9 A
 MYMXMXMXB B1 9A9110 OKtKO 9
 OX990 t)9t19X 9 09VH91 BXYVXMX A)
 OX99 00 ,HCO#X YtB ,OXMX 00 ,HCO#X YtB

յօժտման հաճախ Կոթի, զգոյալի ահա
յօժտի և զգոյալի ճիւղի հետքի զգոյ

...

Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի

...

Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի

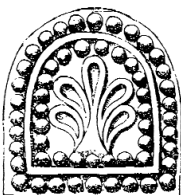
...

Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի

Friedrich Klára

Válogatás a régi versekből (1962 és 2008 között)

Könyvek közt ültem a hideg verandán
csodát kutató magányos gyerek
és válaszoltak gyengéd biztatással
a molyrágta, porló régi kötetek...

Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի
Կոթի հետքի զգոյալի զգոյալի և զգոյալի

Szkíta tavasz

Fény kürtöt fújnak Nap katonák
fák nevelgetnek lombkoronát

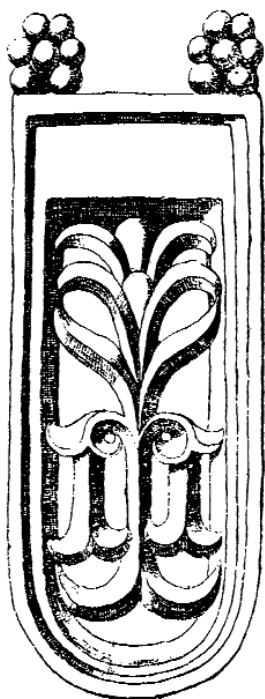
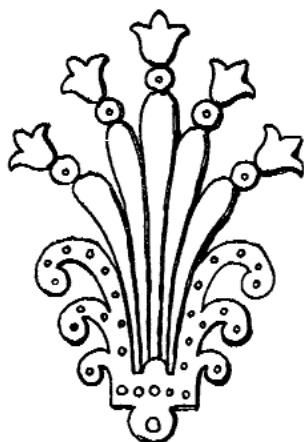
Madár dalolgat zöld lugason
lepkék hintáznak fűszálakon

A régi mező is a hegyek között
tarka virágba felöltözött

Zsenge vetésem termést ígér
sólymaim szárnya felhőig ér

Lovam sörénye szélben lobog
táncos patája vígan dobog

Juhaim gyapja, mint a selyem
mosolyog rám az én Istenem

0400440 14) 0401M0 YKYH40 D30
Y400H00X80A 030Y3A3M3) 040

0A4A0A tAKH Y4A0A4t H4t48
0004A4100 040H4Y0t8 0003A

YKHK0 03838 4 At 8H38 tA0H 4
YKHKYAKA30 4X44HtM 40H4Y

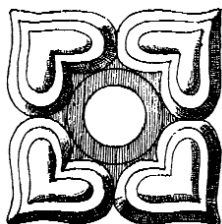
H0At Y408H3Y 83A0Y3M 3A03Y
H0 At008A30 4DH41 8t4800A

A0X0A 03X00 3D0HKA 84M0A
A0X0t 04AtM 414Y41 A0004Y

8303A 4 Y0t8 ,41448 8t48M1
8303YAt 00 H4 84H A000A08

Hunok

Ti jöttök minden viharfelhővel
és villám villanással
ködös hajnalokon
patkódobogással
Hold váró alkonyon
sólyom suhanással

АМЖАЖӨННӨТМ ДЖТӨТӨ ОКҮҮК1 ТҮ
АААААААААААААААААААААААААА
ДОООАААААААААААААААААААААА
АААААААААААААААААААААААААА
ДОООАААААААААААААААААААААА
АААААААААААААААААААААААААА

Magyarország

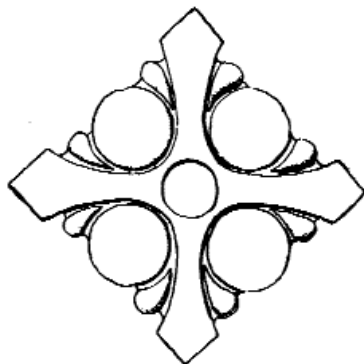
Egyedül vagy, mint a szarvas
a puskacső előtt
piros véredben kotorásznak
rongylelkű hitszegők...

ААМНННННННННННННННННННННННН
ННННННННННННННННННННННННННН
ОААААААААААААААААААААААААА
...ОААААААААААААААААААААААААА

Magyarország ezer éve

Ezer évéd kınban élted
ezer éve fogy a néped
ezer éve patkány, féreg
rágja lelked, issza véred

Korcsok csaholnak, körbeállnak
habzó szájjal ordibálnak
éles fogakkal harapdálnak
sarazzák hófehér ruhádat

ԳԱԳԾ Գ ՕԺԾԾԾ ,ԳԻՅԴ Գ ԱԿՃԿԻ
 ԱՉՃԳՈ ԱՉԱԳ ՕՅԻՅԻՅԱ ԱՅԾԾՅԱ
 ԿՆԱԽՅ ԻԱԿՕՆԿԻԾ ,ԿՆՈՅԻ Գ ԳԻՈՅ
 ԱՉԱԳՄՉԱ ՉՉԾԳՕԿԳԻ ԱԳՃԱՉ ,ՋՈՋԿԿԻՅԾ

ԿՉԻՉԳԿ Գ ՕԳԻՈԳԻ ՕՉԱԻՏԱԾԽ ,ՕՉԻՉՕՆԳԽ
 ԻԳՈԳԽ ԱԿՈՃԽ ՉՅՅԿԵՅԾ Գ ԱՉԽՅՕԿ
 ԱՉԻԱԿԻ ՅՄԱՅՅՅԻ ՅՉԱԳՔՉԳ ԻՉՃՅԾ ԱԻՕ
 ԻԳՄ ԳԻԳԻՉԻ ,ԱԳՕԻԾԽ ԿԿՈՆԿՕ ՕԳԾ

ԻԱՅՅՅԻ ՅՄԱՅԾ ԻՉՕՔՅՅ ԻԱԳՆԻԳՃ
 ԻԿՅԻՅԻԱՅՅ ԻՕԳԱԳՄ ՉԳԱԿԿ
 ԿՉՕԱՅԱ ԾՅՕՆԻԻՃ ՅԻ
 ԿՉՕԻՅԱ ԱՅՆԻ ,ՅՆԻ Գ
 ԻԿՅՄՅՆԻՕ ԱԻ ՉՅԿԱԻ ԽԳ ԱՅՅ

ՉՅԿԿԻՅԾ ԻԱՉԽԻԱՉՃ Գ ԻՅԻԽՉԱՅԾ ՅՉՕՉԱ ՔՅ
 ԻԳԻՅԱ ՅԻԻԱԿՕ Գ ՉՉԻԻՃ ԾԳՄԻԳՄԻ
 ԿԻՅՅ ԿՅՕԻՅԾ ԱՃՃ ԱՉԽԱԳԻԻՄԳՕԱԻԳՃ
 ԱԳԱԿԿ ԿՉՕՆԽ ԿԿ ՅՉԱԳՔՉԳ ԻՉՃՅԾ ԱԻՕ

Évszakok

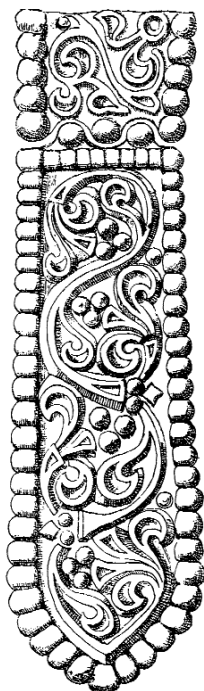
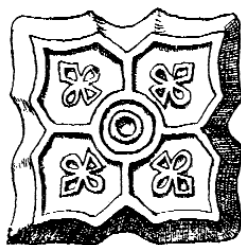
Tavaszaim, ti kedvesek
 Hol van a régi kedvetek
 Hol van a fényűző virágzás
 Hol a vidám madárkiáltás

A nyár is elmúlt, az égető
 Napraforgókat érlelő
 Gólyafészek számolgotó
 Tücsökzenéket hallgató

Most itt az ősz és átölel
Okosan, szelíden nevel
Vezeti fáradt lépteim
A megbánás ösvényein

S ha jön a tél, már készen állok
Várnak a régi-új világok
Tisztogatom a lelkeket
Míg a hófehér hó betemet

ዐጵለጸጠተኛ ተሃ ፡፳ተሳሳጠላሃ
ዐጵሃጸጠተኛ ተለጋዝ ላ ጋላጠ ለጋሻ
ለላባለላዝተጠ ጽብጽጋጋጋጋ ላ ጋላጠ ለጋሻ
ለላሃለላተዐዘላተላፃ ፃላተተጠ ላ ለጋሻ

ጽሃጸለጋ ዘላ ፡ሃለጠፃለጸ ለተ ዘላፍ ላ
ጽለጸለዝ ሃላዐጋለዘጋፀላዝላላ)
ጋሃላለጋፃላ፣ ዐጸጋፀላዐጋለ
ጋሃላለጋለላጽ ሃጸጋጋጸጋጋጋጋጋጋሃ

ለጸለላሃ ለጋ ፣ጽ ዘላ ሃሃተ ሃለጋፃ
ለጸጠጸጋ ጋጸተለጸጋ፣ ጋላጋጋጋጋ
ፃተጸሃጸለ ሃተላዘላፀ ተሃጸጸጸጠ
ጋተጸጋጠለላ ለላጋላጸለጸፃ ላ

ዐጋለጋ ጋጸጋጋ ዘላፃ ፡ለጋሃ ላ ጋጋ፣ ላጽ ለ
ዐጋለላለተጠ ጠ፡ተለጋዝ ላ ዐላጋዘላጠ
ሃጸፃጋለጸጸ ላ ፃጋሃላጋሃተሃ
ሃጸፃሃጸጸ ጋጽ ዘጋጸጋጋጋጋ ላ ለተፃ

Válogatás az új versekből (2008-2016)

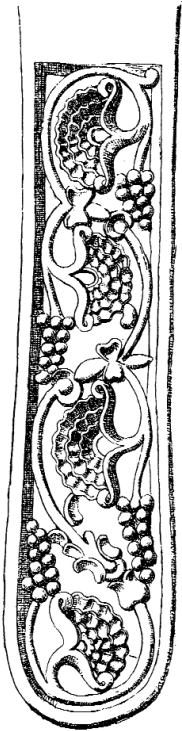
Megbarnult fényképek

Szobák, amelyekben éltek,
képek, függönyök, íróasztalok,
vázák, virágok, hervadók

Kopott tapéta minták
és véglegessé vált pillanat
keretezik az arcukat

Elmúlnak, fakulnak, fogynak,
egyre halványabbnak tűnnek,
ha esténként körém ülnek

Vállam felett szelíden nézik,
ahogyan dolgozom a számítógépen,
vagy elmerengek egy régi képen

,03YΛJ JJX030384 ,04XCJ
,0JΛ4YI42H1 ,0KDKΛΛ40 ,03130
0249MH3X ,0JΛ4H1M ,04H4M

04YJ18 4Y344Y YJ01J0
Y404ΛΛ11 YΛ4M JΛΛ3Λ3ΛΛJM ΛJ
Y40J1H4 H4 01H3Y3H30

,0401J00 ,040ΛJ040 ,040ΛM3Λ3
,03J0JY 040XX4D4MΛ4X 3H13
030Λ4 83HK0 YJ0J0YΛ3 4X

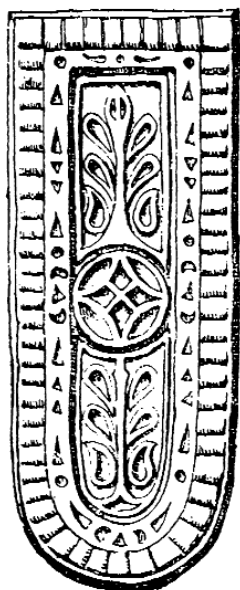
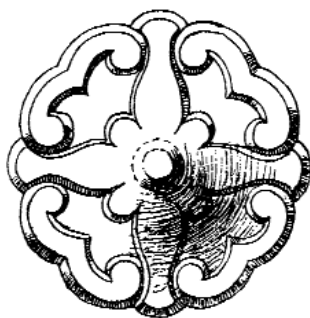
,01HJ0 JJ1TΛ3I Y3Λ30 84ΛΛ4M
,J31JΛJY184I 4 8J0JΛΛJ01 J4J0X4
J3130 1Λ3H 13 03ΛJ3H38Λ3 14M

A megtalált Ős

Lehettem volna templomok szentje
Kinek csak nyűg a földi teste
Eszébe sem jut egy régi hun hadúr
Hanem Szent Pál lebeg felette

A hunokra találtam ősokeket keresve
És ha viharral jön a nyári este
Roga lovának patkója mennydörög
Cikázó villám az ő keresztje

Borát az Igazság kelyhéből issza
Semmilyen fal előtt nem fordul vissza
Térdelhet előtte álnok szőszegő
Csak annak kegyelmez, akinek lelke tiszta

ᚷᚢᚢᚰᚢ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱ ᚷᚷᚷᚷᚷᚷᚷᚷ
ᚷᚷᚷᚷ ᚢᚢᚱᚱᚱ ᚱ ᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱ ᚱᚷᚢᚢᚱᚱ
ᚱᚱᚢᚢᚱᚱ ᚱᚱᚱ ᚢᚱᚱᚱ ᚱᚱ ᚱᚱᚱ ᚷᚷᚱ ᚷᚷᚱᚱᚱ
ᚷᚷᚷᚷᚷᚷᚷ ᚱᚷᚷᚷᚷ ᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱ ᚷᚷᚱᚱᚱ

ᚷᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱ
ᚷᚷᚱᚱ ᚢᚱᚱᚱ ᚱ ᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱ ᚱᚱᚱ
ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱ
ᚷᚢᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱ ᚱᚱ ᚷᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ

ᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱ
ᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ
ᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚷᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ
ᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚱᚱᚱᚱᚱ

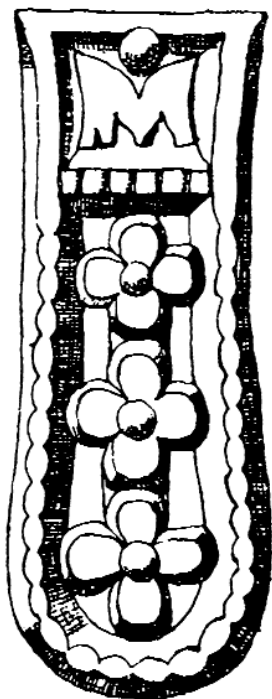
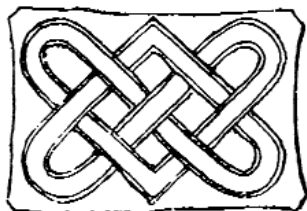
Attilának és Rékának

Te csak táncolj, hun királyfi
Ne fájjon az, ha megsebez bárki
Te csak táncolj, csizmád kopogjon
Gonoszakra az ég lerogyjon!

Te csak táncolj, hun kiráylány
 Ragyog fölötted színes szivárvány
 Te csak táncolj, szoknyád suhogjon
 Gonoszakra az ég lerogyjon

Patkányok népe csizmátok rágja
 Fehér ruhára hullik a trágya
 A ganyéból jöttek ganyét dobálnak
 tetszik a lárma a patkánykirálynak

Te csak táncold a régi hun táncot
 Patkányok közé dobjad a láncod
 Te csak táncolj, csizmád kopogjon
 Gonoszakra az ég lerogyjon!

†009H†0 ƵƵƵ ,1AƵTƵ9Y 09H 3Y
 †0H9X H3X3A333 93 ,H9 ƵƵ1190 3)
 ƵƵ1AƵ1Ƶ0 †93H†H ,1AƵTƵ9Y 09H 3Y
 !ƵƵ1Ƶ0H3A AƵ H9 9H091ƵƵA

D9A09H†0 ƵƵƵ ,1AƵTƵ9Y 09H 3Y
 D9MH9M†1 A3Ƶ†1 †3YKAK0 AƵƵ9H
 ƵƵ1AƵ3A †9D0Ƶ1 ,1AƵTƵ9Y 09H 3Y
 ƵƵ1Ƶ0H3A AƵ H9 9H091ƵƵA

91A9H 0ƵY93H†H 33Ƶ) 0ƵD90Y9†
 9Ƶ9H9 9 0†AAƵ3 9H93H H3330
 09)A9XƵ† YƵD9A 03YK1 AƵXƵD9A 9
 09)09H†0D90Y9† 9 93H9A 9 0†Y3Y

YƵTƵ9Y ƵƵƵ †A3H 9 †AƵTƵ9Y 09H 3Y
 †ƵTƵ9A 9 †91XƵ† 3HKO 0ƵD90Y9†
 ƵƵ1AƵ1Ƶ0 †93H†H ,1AƵTƵ9Y 09H 3Y
 !ƵƵ1Ƶ0H3A AƵ H9 9H091ƵƵA

Mezopotámia

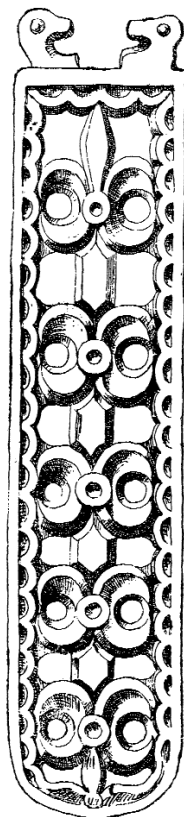
Rend volt és béke lent a déli végen
hatalmas földeket öntöztek a folyók
a Mennyországnak mása is felépült
és dohogtak mélyen a régi bőrdobok

Ott lenn kezdődött még a déli végen
hol zikkurat állt és vörös a homok
Nimród karján ült a gyermek oroszlán
és dohogtak mélyen a régi bőrdobok

Ott lent kezdődött még a déli végen
hol szálltak felettünk hatalmas angyalok
a zikkurat lépcsőin lejtött hozzánk az Isten
és dohogtak mélyen a régi bőrdobok

De lejöttek ők is, a rendetlenség népe,
s mint alabástrom váza, megrepedt a rend
a gaz a kertek virágait kiölte
az erdők sűrűjébe menekült a csend

A fákat kivágták, a fészek lehullott,
a folyók kiszáradtak, a forrás kiapadt
végül egy hajnalon elment innen az Isten
de a rendetlenség népe átokként itt maradt

ՆՆԱՅՄ ԻԱՅԻ Գ ԿՆՆ ԶՈՅՄ ԱՅ ԿԱՅՄ ԻՆՆ
ՕՉՕՉՕ Գ ՕՃԿՆԿԿԿ ԿՆՕՃԻԱԿՕ ԱԳՅԱԳԿԿ
ԿԱԿՆԱՆՕ ԱԻ ԳԱԳՅ ՕԳԱԳԻՈՉԾԾԾԾ Գ
ՕՉՄՉԻՆՄՄ ԻԱՅԻ Գ ՆՆՈՅՅ ՕԳԿԱՉՉՉԻ ԱՅ

ՆՆԱՅՄ ԻԱՅԻ Գ ԱՅՅ ԿԿԻՉԻՆՆՕ ՆՆՆ ԿԿ
ՕՉՅՉՉ Գ ԱԿԿԿԿ ԱՅ ԿԱԱԳ ԿԿԿՕՕՕԻՆ ԱՉՉ
ՆԳԱՈՇՈ ՕՃՅԿՆՔ Գ ԿԱԿ ՆԳԿԿԿ իՉԿԻԻ
ՕՉՄՉԻՆՄՄ ԻԱՅԻ Գ ՆՆՈՅՅ ՕԳԿԱՉՉՉԻ ԱՅ

ԵՆՈՒՄ ԻՆՉԻ Գ ԱՅՑ ԿԿԻԺԻՆՅՈ ԿՆՆԱ ԿԿՉ
 ՕՇԱԳՔՉԳ ԱԳՑԱԳԿՁ ՕՉԿԿԿՆԱՅՑ ՕԳԿԱԱԳԻ ԱՉՁ
 ԵՅԿԱԻ ԽԳ ՕՉԳՆԽՉՁ ԿԿԿԿՆԱ ԵԺԻՆԿՆԱ ԿԿԽՈՕՕԻՆ Գ
 ՕՉԽՉԻԽՁ ԻՆՉԻ Գ ԵՅՑԿ ՕԳԿԱՉՁՉԻ ԱՉ

,ՅԿՆՈ ԱՆԱՉՆԱԿԵԻՉԻՆ Գ ,ԼԻ ՕՁ ՕՅԿԿԿԿՆԱ ՅԻ
 ԻՉԻՆ Գ ԿԵԿԿԿԿԱՅՑ ,ԳՆԳՄ ՑՉԿԿԿԿԿԿԿԿ ԿԵԻՑ Ա
 ՅԿԱԿԻՕ ԿԵԿԿԿԿԿԿԿ ՕՅԿԿՆՈ Գ ԽԳԿԱ Գ
 ԻՉԻՆ Գ ԿԱԿՕՅՆՑՑ ՅԽՅԿԿԿԿԿ ՕՁԻՆՅ ԽԳ

,ԿԿՇԱԱՇՁՆԱ ՕՅԿՆՈ Գ ,ՕԳԿԱԳՄԻՕ ԿԳՕԳՑ Գ
 ԿԵԿԿԿԿԿԿԿ ԱԿԿԿՇՈ Գ ,ՕԳԿԵԿԿԿԿԿԿԿ ՕՇՈՇՈ Գ
 ԵՅԿԱԻ ԽԳ ԵՅՉԻ ԿՆՑԱՅՆ ԵՇԱԳՉԿՁ ԶՅ ԱԿԱՇՄ
 ԿԵԿԿԿԿ ԿԿ ԿՆՈՕՇԿԿ ՅԿՆՈ ԱՆԱՉՆԱԿԵԻՉԻՆ Գ ՅԻ

Zrínyi Ilonához, Matl Péter szobrának hatására

Új Jézusnak adtál küzdésre életet
 arkangyalok kardját szorította kezed
 új Megváltót szültél a romlott világra
 a magyar vetésnek így lett új kalásza

Megnyíltak az egek amerre te jártál
 virágoskert nőtt ki, ahol te megálltál
 hajkoronádat hollószárnyból fonták
 bástyáidnak követ tündérlányok hordták

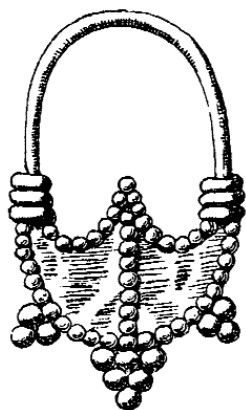
Gyógyító kezedenk táltos híre szállott
 de a Gonosz kése jó szívedbe vágott
 a Földnek szégyene, a világnak alja
 árulók, kufárok támadtak váradra

Pénzimádó férgek, ostoba cselédek
 árulták hazádat a bécsi szemétnek
 Te voltál századod legnagyobb csodája
 Boldogasszonyunknak Ilona leánya

ԿՅԿՆԱՆ ԶԻԱՅԻՈՒՄԸ ԱՊԿԻՆ ԵՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԻՄ
 ԻՆՆՅՈ ՎԿԵՆԻՄԻՍԻ ԿՎԻԻԿԸ ԵՇԱՎՔԻՎՈՒՎ
 ՎԻԱՎԱԲԻՄ ԿԵՇԱՅՈՒ Վ ԱՆԿԱԿԻ ԿՅԱՎԱՄԱՆՔ ԻՄ
 ՎԻԱՎՈ ԻՄ ԿԿՆԱ ՔԻ ԵՆՆԱՆԿՄ ԻՎՔՎՔ Վ

ԱՎԿԻՎԻ ԶԻ ԶԻՆՆՔՎ ԵՆԱՆ ՈՐ ՎԿԻԴԱՆՔ
 ԱՎԿԱՎԱՆՔ ԶԻ ԱՇՔՎ ԴՈ ԿԿՆՈ ԿԻՆՈՒՇԱՎԻԲԻՄ
 ԵՂԿԵՇՈ ԱՇՔԻՎԻՇԱՆՆՈՐ ԿԿԵՇՈՒՇՈՎԿ
 ԵՂԿԻՄՈՐ ԵՇՈՎԱՆԻՅԿԻ ԿՄԻՈ ԵՂԻԴՔԱՎՔ

ԿԵՇԱՎԻ ԶԻԻՐ ԱՇԿԱՎԻ ԵՆԻՆՆՅՈ ՅԿԻՔՅՔ
 ԿԵՇԱՎԻ ԶԻՔԻՄԻ ԵՐ ԶԱՆՈ ԵՇՈՒՇԱ Վ ԶԻ
 ՎԻԱՎ ԵՂՈՒՇԱԲԻՄ Վ ԶԵՆՔԻՆ ԵՆԻԱՈՒ Ԏ
 ՎԻԴՎԻՎԻ ԵՂԻԴՔՎԻ ԵՇՈՒՇՈՒՇՈ ԵՇԱՆԻՎ

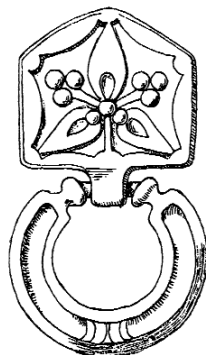
ԵՆԻԱՆՆԻ ՎՔՅԱՇՈ ԵՆԱՆՈ ՅԻՎԻՄԻՅՆԻ
 ԵՆԿԵՆՆԻ ԻՆՆՔ Վ ԿԿԵՆՎՔ ԵՂԱՆԻՎ
 ՎԿԵՇՈ ՔՔՅՔՎԱՆՆԱ ԻՇԻՎԻՎԻ ԱՎԱՇՄ ԶԻ
 ՎԵՆՆԱ ՎՇԱԲ ԵՂՈՒՇՈՒՇՈՒՇԱՇԻՇՈՒՇ

Trianon 1920 június 4.

Ne múljon el nap, hogy ne jusson eszedbe
 ne boruljon úgy rád, bárhol ér az este,
 hogy ne mondanád el azokra az átkot,
 akik széjjeltépték Nagy-Magyarországot

S mikor imáidban szólítod az Istent
 kérjed Őt naponta, adjon vissza mindent,
 mert ha haragos ég mennydörög felettünk
 nem találom a bűnt, amit elkövettünk

Talán egyet mégis, talán az az este
 mikor négy várkapun függött Koppány teste,
 hogy akkor hallgattunk, hogy akkor kushadtunk
 talán ezért tört szét az Anyaföld alattunk

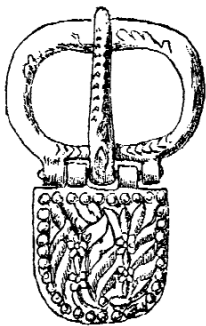
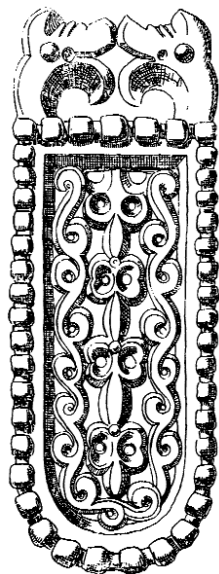
De van itt még más is, mikor Vazul vére ráfröccsent a gonosz Sebösnek kezére találgatjuk ki volt Sebös felbújtója ki adott parancsot és ki volt a szolgáló

Az abádi révnek vize is háborog
Tonuzóba szíve lenn a mélyben dobog
azt dobogja este, azt dobogja reggel
ha hívnánk, visszajönne felmentő sereggel

Csanád tarsolyában Ajtony kitépett nyelve
viszi a királynak büszkeséggel telve
kinyújtja a markát Ajtony birtokáért
gazdag jutalmat kap a csúf árulásért

Ki kér bocsánatot az erdélyi Gyulától
Ki kér bocsánatot Vatatól és Záchtól
Ki kér bocsánatot a felvidéki Csáktól,
Ki kér bocsánatot Kötöny kun királytól?

Majd ha a magyarságot a szkítákkal mérjük
ha a hunok kincsét Bécstől visszakerjük
ha kimondhatjuk nevét Szent Imre gyilkosának
akkor lesz ideje a Feltámadásnak...

[illegible]

ነጋሥተ ስላ ተርሃፎጋል ጋላተታታ ስጋተታ ለ
 ነጋሥተታ ለዘተጠ ጋላተታ ለጋላተታ ለጋላተታ
 ጋላተታ ለጋላተታ ለጋላተታ ለጋላተታ ለጋላተታ
 ጋላተታ ለጋላተታ ለጋላተታ ለጋላተታ ለጋላተታ

ለጋርጋጥሮ ለተ ጀመረ ዕጋጠን ተጥጥሮ ስላ
 ለጋርጋጥሮ ጋርጋጥሮ ላ ጋርጋጥሮ ጋርጋጥሮ
 ለጋርጋጥሮ ጋርጋጥሮ ጋርጋጥሮ ጋርጋጥሮ ጋርጋጥሮ
 ለጋርጋጥሮ ጋርጋጥሮ ጋርጋጥሮ ጋርጋጥሮ ጋርጋጥሮ

[illegible]

204

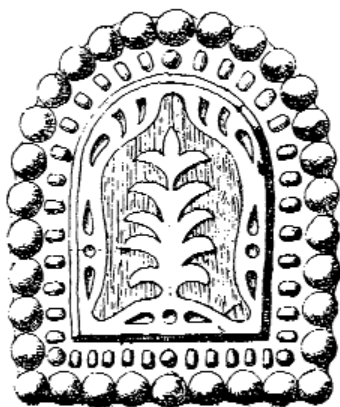
Nyers Csabának

Ha száll a füst és forr az üst
és Nyers Csaba kever-kavar
együtt eszik, együtt iszik
szkíta-hun-avar-magyar

ሃለሃ ስላ ከዘመን ለኛ ሃለሃፀ ላ ለሌላ ላጀ
ዘላለሙ-ዘገመዱ ላጸላፀ ለዘገደ ለኛ
ዐተተ ሃሃቱጃ ,ዐተተ ሃሃቱጃ
ዘላቱላፀ-ዘላለሙ-ጋገጽ-ላሃተዐ

Erdélyi templomok

Minden templom alatt
egy régi templom köve
és az alatt megint
az ősök szent hite
szerint épített szentély
és alatta ott dobog
a rég elfeledett
igaz Isten szíve...

ሃሃለሉ ፀጋለፀፀሃ ጋገተፀ
ጸሐፀ ፀጋለፀፀሃ ተለጋዝ ቱጃ
ሃተለጃ ሃሃለሉ ስላ ለኛ
ጃተጃ ሃጋገ ሀጸለጋ ስላ
ፀጋሃጋገ ሃሃሃተገገ ሃተዘገገ
ለጋጸጋተ ሃሃጋ ላሃሃለሉ ለኛ
ሃሃገተገለገፀለገ ለጋዝ ላ
...ጸሐፀ ጋገላተ ስላለተ

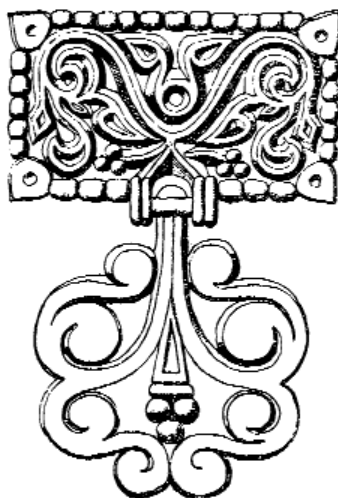
Városunkban élt egy sárkány...

Városunkban élt egy sárkány
nem kellett néki buta királylány
inkább betűket vésett kőbe
így ő lett a könyvtárunk őre
csak azt kérte az olvasóktól
vigyék vissza a könyvet időre

Mindenki olvasott szépen
nem fészbukolt számítógépen
terjedt is a tudás nagyon
– *De hát ezt már nem hagyhatom –*
mérgeződött az ármányos bankár
– *még a végén engem ér kár*
ahol okosak a népek
ott én nagyon rosszul élek –

Felbérelte György lovagot
ki otthagyt a csapot, papot
megindult a sárkány ellen
nem volt benne semmi kellem
ledöfte a könyvtár őreit
a bankár elé dobta bőrét
vérdíjával elkocogott
a bankár meg vígan kacagott
a kő könyvtárat összetörte
bankkártyával megtöltötte
a könyvtárnak összes polcát
lájkkoltatta a fészbukját

Mi ebből a tanulság?
megírta a Kis Újság
ha okos akarsz maradni
a sárkányt kell szeretni!

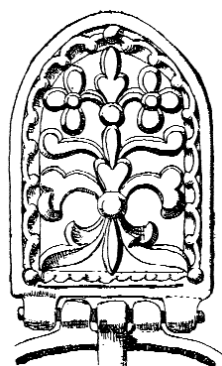

D90H9A #3 YM3 39X03M30H9M
D9M09H10 9YMX 1033 Y93M30 333
3X30 Y93M3M Y30X93X XX9031
3H3 03M39YMDKO 9 Y93M 3 #1
M3Y03A9M30 39 3YH30 Y39 09H
3H311 Y3MDKO 9 9111M 0331M

Valaki bölcsen beszél itt, lassan, megfontoltan
hangja felidézi a régi szavakat
mintha ajtó nyílna, amelyről lehullott
a múltadat elzáró súlyos vaslakat

Valaki járt itt egyszer és minden lábnyomából
forrás fakadt vagy kápolna kerekült
tündérek fogócskáztak, a Nap lejárt Somlyóra
a Hold a Tászkok-tetőn álmra szenderült

Fölém borul az öreg énlakai hárs
a szép festett betű már szúrágta fájdalom
de Firtos lova még úrnőjére vár
hűségesen a szemközti kőfalon

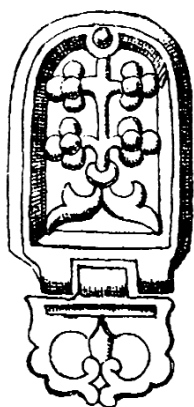
A falvak összefújnak, megrebben a szárnyuk
a fehér galamb templom Gelencén felrepül
Valaki még itt van, de már útra készülődik
s a Nyikó patak partján egy búcsúdalt hegedül...

ጋሃጠጋነጋፀለኛ፣ ጋላለላ፣ ሂተ ለገደጽ ንቁለጸጽ ተዓላላጢ
 ሃዓላጢ ተለጋስ ላ ተበተተለፀ ዓለጋሻ
 ሃጋለጠጀኛ ለጋዘፅ፣ ላጠፀ ጋሃጥ ሻሃተፍ
 ሃዓላለላጢ ለፀጠለ ጋሃጠጀ ሃተሃለጤ ላ

ዕንድር ያዘተጠቀሰ ላ ላጠጠጠ ላ ቱጥ ሃጠጠጠ ጠጠጠ ጠጠጠጠ
ጠጠጠ ጠጠጠጠ ላ ሃጠጠ ለጠጠ ጠጠጠጠ ጠጠጠጠ ለጠ
ዕንጠጠጠጠ ለጠ ጠጠጠ ላ ጠጠጠ ሃጠጠ ጠጠጠ ጠጠ ሃጠጠ
ጠጠጠጠጠ ሃጠጠጠ ሃጠ ጠጠ ሃጠጠጠ ሃጠጠ ጠጠጠ ጠጠ

ᐱᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐱᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ
 ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐱᐅᐅᐅᐅᐅ
 ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅ ᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ
 ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ-ᐅᐅᐅᐅ ᐅ ᐅᐅᐅ ᐅ

ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅ
 ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅ
 ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ
 ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅ

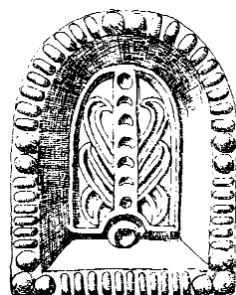
ᐱᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅ ᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ
 ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅ ᐅ
 ᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅ ᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅ
 ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ

ᐅᐅᐅᐅ ᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅ
 ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅ
 ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅ ᐅᐅ ᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ
 ...ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅᐅ ᐅᐅᐅ ᐅ ᐅ

Árnyas régi házak

Élnek néhányan árnyas régi házban
 magányos, szelíd öreg emberek
 sírnak kicsit az álmos délutánban
 ha szemük előtt a múltjuk elpereg

mindig dolgoztak, mindig készülődtek
 hogy olvasgatnak majd a zöld lombok alatt
 de erősebb volt a hétköznapi parancsa
 és minden napos délelőtt elszaladt

kiváltképpen receptek gyűlnek a kredencen
a postás tartja számon, hogy kijönnék-e még
hogy léteznek, a fájdalom nyugtázza
recsegő térd és nyilalló derék

a repedt cserépen is hiába koppan
a göcsörtös fáról lehulló dió
már nem szedik fel és nem lakik jól
ízese beléből cinege, rigó

moccanásukat csak kutyájuk vigyázza
a gyermek nem jön, az unoka elmarad
régie fényképként egyre csak fakulnak
és szétporladnak a közömbös ég alatt

ᐃᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ
ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ
ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ
ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱ

ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ
ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱ ᐱ ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱ
ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱ ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱ
ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱ

ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ
ᐱᐱᐱ ᐱ-ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱ
ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱ
ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱ ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ

ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱ
ᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱ
ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱ ᐱᐱ ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱ ᐱᐱᐱ
ᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱᐱᐱ ᐱᐱᐱ

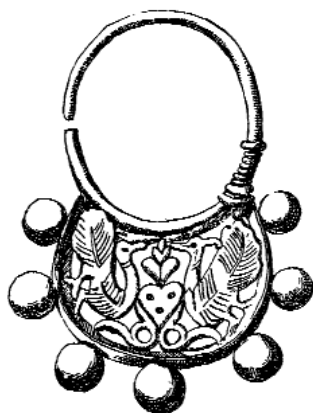
400941M 0M19XMO 09H Y40MΛ941T7B
 14H4BΛ3 4000M H4 ,JK1 B3) 03BHX# 4
 09)MM090 09H 3H#3 Y300300D30 1Λ3H
 Y44M4 Λ3 ΛKXBKHKO 4 09)14MH03Y31 Λ3

Az utolsó hegy

Úgy lógok már csak a földi világon,
 mint korhadt ajtón rozsdásodó lakat
 helyemet a zajban nem találom
 és nem szólok már újabb szavakat

Egy reggel elmegyek a régi rigók után
 fenyőtű úton ropognak lépteim
 kicsike madártoll hajamban megpihen
 és elámulok az erdők fényeiben

Eldőlök lassan, még horzsol egy fatörzs
 lehámlik rólam elrontott életem
 száraz levéllé válok, rám lép az őzgida
 és átgörget a szél az utolsó nagy hegyen

30Λ9M1M 11MK0 4 09H H4B 00Λ0M #M
 Y409M 010Λ41Y0H 30Y14 Y14XHX0 Y1B
 B0M4M4Y B3) 34X14H 4 Y3B3033
 Y404M41 XX41M H4B 00Λ01 B3) Λ3

34YM 00Λ1H 1Λ3H 4 03#3BΛ3 M3ΛM3H #3
 B13Y33M 09)Λ010H 30YM 0Y0D30
 33313Λ3B 34XB4143 MΛ0YH414B 301H10
 313D30 031H3 H4 00ΛM34M3 Λ3

YHKY40 #3 MΛYH03 Λ3B ,34ΛΛ4M OKM01M3
 B3Y3M3 Y40Y00HΛ3 B4M0H 01M3433M
 411ΛH0 H4 33M B4H ,00M4M 3MΛM3M M4H41
 33#33 #4) 0ΛMΛYM H4 M31 4 Y3ΛHKΛY4 Λ3

Töredékek

1.

Akik maguknak múltat találnak
ábrándo-zói a széttépett hazának
gólyafészek, fecskefészek nyárnak
katonái egy régi köd királynak

2.

Levakart pergamen lapokon
sercegve fut a lúdtoll
német, olasz papocskák
hazudnak múltról

3.

Kis legyecskék legyeskednek
kis verebek begyeskednek
kis patkányok harapdálnak
kígyók, békák kiabálnak...

4.

Fanyar dalomban irigység nincsen
nem marakszom hírnéven, kincsen,
csak azt akartam, hogy a régi népet
felmutassam, mint legszentebb képet

.I
09)A9A9Y Y9YAA9B 09)0MA9B 0t09
09)9H9X YY31ZY9I 9 t0H0t)9HX9
09)H9D 0310030H30 ,03100900A
09)09Ht0 tKO tA3H #3 t9)0Y90

.II
000319A 03B9AH31 YH909M3A
AA0YtMA 9 Y00 3MA3TH3A
090H03191 19A0 ,Y3B0
AA0YAA9B 09)t0H9X

.III

030+30A3#3A 030H3#3A A+0
030+30A3#3X 03X3H3M A+0
09)A9+39H9X 03D90Y99 A+0
...09)A9X9+0 0903X ,03#10

.IIII

33H)1) A3A#1H1 39X30A9+ H9D90
,33H)10 ,33M3)H1X 30109H93 33)
Y333) 1A3H 9 #30X ,39YH909 Y39 09H
Y3330 XX3Y331A3A Y1+3 ,39A99Y333A30

Vers rovásíró gyerekeknek

A Pilisben egy tavaszi madárka
Oly vidáman, szépen énekel
Hogy kinyílik a kék égen egy ablak
És dalára Égi Hang felel.

Figyelj most te kedves kis madárka
Arra, amit üzenek veled
Vidd tovább a szavam ágról-ágra
Hadd hallják a magyar gyerekek.

Vigyázzatok a Kárpát-hazára
A hegyekre, a folyókra, a fákra
Várromokon hunok lábnyomára
Országházban a Szent Koronára.

Kőbe vésett szép betűk mesélnek
Fába róva megszólal a jel
Őseinket, védőit e földnek
Soha, soha ne feledjük el.

Szkíták, hunok, pártusok népe
Avarok és régi magyarok
Segítsetek minket megmaradni
Oltalmazzon erős karotok.

Vigyázzatok a Kárpát-hazára
A hegyekre, a folyókra, a fákra
Várromokon hunok lábnyomára
Országházban a Szent Koronára.

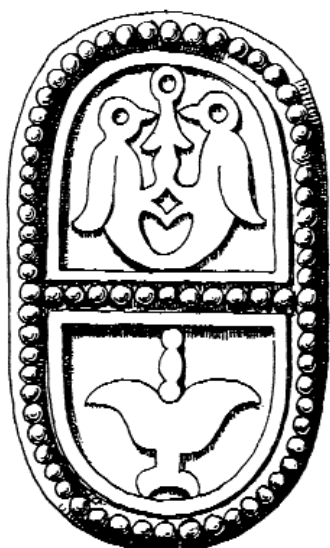
2008/március/1

A verset megzenésítette: Szakács Gábor

0300303H3# 3H1A9M3H AH3M

40H4+48 t14M4Y #3 33XAtAt1 4
M30333 3333 3484+1M 03
04MX4 #3 33A3 030 4 0tAtDf0 #33
.M3M30 A343 tA3 4H4A4t A3

40H4+48 At0 A3Mt30 3Y YAc3 1M3t0
t3M3M 0303H4 Yt34 4H44
4H44-A3H44 84M41 4 XX4M3Y t+tM
.0303H3# H4#48 4 041AA48 t+43

4H4H48-Y4H40 4 03Y4H44+1M
4H040 4 4H03030 4 3H03#33 4
4H483DX4A 03333 330333H4M
.4H433H30 Y33 4 34X48A4H3

030A33 03Y3X 33 Y33A3M 3X30
M31 4 A4A3A33 4M3H 4X40
030tAK0 3 Yt3+3M 3303t3A3
.M3 041t3M30 33 433A 433A

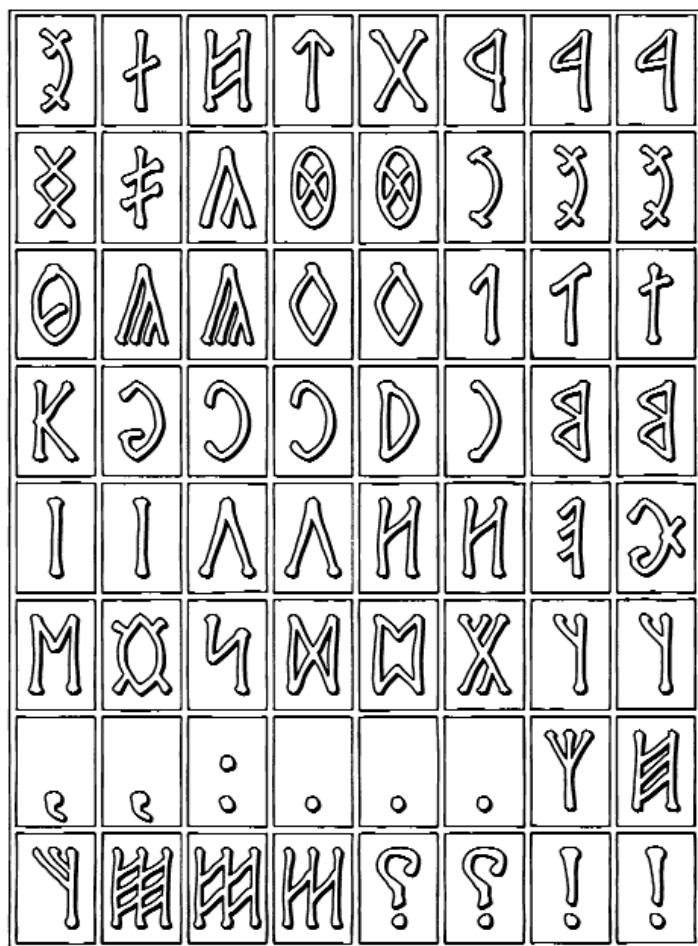
333 00000000 0000 000000
 0000000 1000 10 000000
 1000000000 100000 0000000000
 .0000000 1000 1000000000

000000-000000 1 0000000000
 00000 1 0000000 1 0000000 1
 0000000000 00000 1000000000
 .0000000 1000 1 1000000000

Rovásírás játék – szókirakó

A hét részből álló rovásírásos játékot 2005-ben készítettem, fejlesztő tanári tapasztalataim alapján. Óvodáskortól felnőttkorig, kezdőtől haladóig mindenki megtalálhatta a neki megfelelőt. A jó minőségű tartós kártyakartonból készült betű, kép, szótag, szó, számrovás egyeztető lapok mellett, akár egy egész szakkörnek is izgalmas elfoglaltságot nyújtott az 540 rovásbetű, amelyből szavakat, mondatokat lehetett kirakni. A szakkörökből nagyon jó visszajelzéseket kaptunk. A rovásemlék összerakó lapok pedig ősműveltségünk tárgyi hagyatékának fontos emlékeivel ismertettek meg. A készlethez tartozó füzet szinte helyettesített egy tankönyvet, továbbá a kezdők ellenőrizhették magukat a segítségével. A játék részint elfogyott, részint a rovásírás versenyekre ajándékoztam el, de a kiadványainkkal és pénzünkkel eltűnő „nemzeti” könyvesboltosok is „kedvelték”. Új kiadásra nincs lehetőségünk, ezért a tankönyvemben tettem közzé, házilag is elkészíthető.

A tankönyvben nincs a játéknak ez a lapja, ezért itt mutatom be. Kartonlapokra **A/4-es** méretben fénymásolva, felvágva betűkirakóként lehet játszani vele. Pl. a lefordított betűkockák halmazából minden játékos kap 25 betűt, indulhat a verseny, hogy ki tud több értelmes szót kirakni belőle.

Friedrich Klára: Rovásírás játék nem csak gyerekeknek, 2005.
Részlet.

Kiadványaink

- Friedrich Klára: Múltunk szétszóródott gyöngyszemei (Tanulmány, 1994)
 Friedrich Klára: Roga koronája – őstörténeti áttekintő (Tanulmány, 1997)
 Friedrich Klára: Tanuljuk és tanítsuk a rovásírást (Oktató kiadvány, 1998)
 Friedrich Klára: Ház a hídon (Kisebb tanulmányok, 2000)
 Friedrich Klára: Rovásírás gyakorlatok nem csak gyerekeknek I.– II. (2000)
 Friedrich Klára: Attila ifjúsága (Rovásírásos olvasókönyv, 2002)
 Szakács Gábor – Friedrich Klára: Attila ifjúsága (Történelmi zenemű, 2002)
 Friedrich Klára: Rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár (2003)

Friedrich Klára – Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás (2003)
 Friedrich Klára: Roga királyfi (Rovásírásos mesekönyv, 2004)
 Friedrich Klára – Szakács Gábor: Kőbe vésték, fába rótták (2005)
 Friedrich Klára – Szakács Gábor: Rovásírás játék nem csak gyerekeknek (2005)
 Szakács Gábor – Friedrich Klára: Pogány imák (Történelmi zenemű, 2005)
 Friedrich Klára: Új Rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár (2006)
 Friedrich Klára – Szakács Gábor: Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig (2007)
 Friedrich Klára – Szakács Gábor: Ősök és írások: (2008)
 Friedrich Klára: Hajnalkövek (Versek rovásírással, 2008)
 Szakács Gábor – Friedrich Klára: Rákóczi él (Történelmi zenemű, 2008)
 Friedrich Klára: Roga hun király (2009)
 Szakács Gábor – Friedrich Klára: Tatárlakától a boszniai piramisokig (DVD)
 Friedrich Klára: Írástörténeti áttekintő magyar szempontból (2010)
 Friedrich Klára: Grál kehely-király kehely (2012)
 Friedrich Klára: Fejlesztő feladatok rovásírással 5-9 éves gyermekeknek (2012)
 Friedrich Klára: Megfejtések könyve, I. (2013)
 Szakács Gábor – Friedrich Klára: Hunyadi Mátyás igazsága (Történelmi zenemű, CD, DVD, 2014)
 Friedrich Klára: Felvidéki rovásírásos emlékek (2014)
 Szakács Gábor: A Kárpát-medencei Rovásírás Versenyek füzetek (kb. 60 oldalas ismeretterjesztő kiadványok, 2000-2011)
 Friedrich Klára: Megfejtések könyve II. (2015)
 Szakács Gábor: Ha lecsap a stroke (2016)

Emellett Friedrich Klára több újságba írt (ír) ismeretterjesztő sorozatot a rovásírásról, pl. 50 részt a Magyarok világszövetségének lapjába, a Honlevélbe. Felvidéki és erdélyi újságba, eddig 30-35 részes rovás emlék ismertetőt.

Szakács Gábor 21 éve a Magyar Demokrata polgári hetilap újságírójaként több száz ismeretterjesztő cikket írt (ír), jelentős részüket történelmi témákról.

Hibák, tévedések

Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás (2003/4.) Körös műveltség-helytelenül írtam Körös-ként. Forrásom a Magyar Történelmi Kronológia volt, Tankönyvkiadó, 1981/6. oldal. Bizonyára László Gyula tudta helyesen: mindkét Ő rövid.

Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás (2003/51.) Wass Albert neve hibásan, nem kettős W-vel. Erre nincs ugyan mentség, de leírom, hogy akkor még nem volt számítógépem, nem én gépeltem és a rovásírásban sincs kettős W.

Ősök és írárok (2008/149.) Hibásan jelent meg Herman Ottó neve Hermann-ként. Talán menti az elírást, hogy Herrmann-ként született. Ezen kívül Herrmann Antal néprajzkutató is foglalkozott rovásírással, akit szintén többször említettem.

Roga hun király (2009/44.) Tévesen írtam, hogy Gazdag István a szerzője a Magyar Demokrata, 2004/49. számában megjelent Rómaiak és katolikusok c. írásnak. A szerző Dominique Venner francia történész. Gazdag István a bevezetőt írta és fordította.

Írástörténeti áttekintő magyar szempontból (2010/36.) Tévesen írtam, hogy hogy Karl Faulmann nem említi a magyar rovásírást. Bár a könyvet a Széchényi és az Egyetemi Könyvtárban többször is átnéztem, de nem vettem észre, annak ellenére, hogy már 2010-ben fénymásoltam a könyvből. Főként az az oka, hogy a tartalomjegyzékben még utalás sincs erre. Pl. 499: Armenisch (örmény). 501: Georgisch (grúz). 503: Europa. Az 504. oldalon találjuk a hunok írását, egy Bél Mátyáséhoz hasonló ábécével, négy összerovással és a köv. szöveggel: *Ja selbst die wilden Hunnen scheinen eine eigene Schrift besessen zu haben, wenigstens hat Gessner im vorigen Jahrhundert ein hunnisch-skythisches Alphabet veröffentlicht, welches wohl nicht mindere Authenticität haben dürfte, als die anderen von ihm veröffentlichten und durch sichere Quellen als richtig erwiesenen Alphabete. Wir geben hier dieses Alphabet, welches 34 Zeichen hat und alle Laute der magyarischen Sprache enthält.* (1880.)

Fordítás: *Igen, úgy látszik, hogy még a vad hunok is rendelkeztek saját írással, legalább is az előző évszázadban Gessner egy hun-szókta ábécét tett közzé, amelyik nem kevesebb hitelességgel bír, mint a többi általa nyilvánosságra hozott és biztos források által helyesnek mondott ábécék. Itt megadjuk ezt az ábécét, amelyik 34 jeltől áll és a magyar nyelv minden hangját tartalmazza.* (Ford: Szakács Gábor)

Megfejtések könyve I. (2013/31, 32.) A Gallehus kürtök nem a Kr. e. 4. században, hanem a Kr. utáni 4. században készültek.

Megfejtések könyve II. (2015/24.) Roga (Rua, Ruga) hun király nem 432-ben, hanem 434-ben hunyt el.

Megfejtések könyve II. (2015/44.) Nagyszentmiklósi Kincs. Tévesen jelent meg, hogy az ábrán poncolt jelek vannak. Az ábrán karcolt jelek vannak, másutt helyesen jelent meg.

Megfejtések könyve II. (2015/266.) Szerkesztési és nyomdai hiba okozta együttesen, hogy az Attila hun királyról szóló versemben a címből, Attila nevéből az A betű, saját nevemből pedig az F betű lemaradt.

Szakirodalom, képforrások

- A rovásírás él-e a magyar nép között? (M.T.A. Budapest, 1903)
- Alföldi András: Leletek a hun korszakból és ethnikai szétválasztásuk (Archaeologica Hungarica, 1932)
- A Magyar Nemzeti Múzeum régészeti kiállításának vezetője Kr. e. 400.000-Kr. u. 804-ig (Bp. 2002)
- A Magyar őstörténeti témacsoport ülése a székely írásról 2012. június 22.
<http://www.tti.hu/esemenyek/271-magyar-ostortenet-temacsoport-ulese-a-szekely-irasrol.html>
- Andrássy Kurta János: A Nagyszentmiklósi Kincs (11 oldal, A4-es fénymásolat, megjelenési adatok nélkül)
- Anonymus: Gesta Hungarorum (Magyar Helikon, 1977)
- Aradi Éva: Hunok Indiában (Hun-idea, 2005)
- Arany János összes költői művei (Franklin Társulat kiadása, 1937)
- Az avarok aranya – A nagyszentmiklósi kincs (M.N.M. Helikon, 2002)
- Ágoston Balázs: Őstörténet: Újratervezés (Magyar Demokrata, 2013, okt. 24.)
- Babcock, Michael A: Attila utolsó éjszakája (Európa Könyvkiadó, 2008)
- Bakay Kornél: Őstörténetünk régészeti forrásai, I-III. (Miskolci Bölcsész Egyesület, 1997-2005)
- Bakay Kornél: Hogyan lettünk finnugorok? (In: Az Árpádok országa, Respenna Bt. 2002)
- Balassa József: A magyar nyelvjárások keletkezése (In: Magyarok őstörténete, 1898)
- Balás Gábor: A székelyek nyomában (Panoráma Kiadó, 1984)
- Ballagi Mór: A magyar nyelv teljes szótára (Pest, 1867, újranyomás: Nap Kiadó, 1998)
- Barabás György: A Földanya tojása (Hímestojás mintáink... Polár Stúdió Kft, 2017)
- Baráth Tibor: A magyar népek őstörténete (Montreal: 1968, Kaposvár: 1997)
- Baráth Tibor: Magyar nyelven készült ókori rovásfeliratok a franciaországi Glozel tanya területén (Krónika, 1987. május-június)
- Barta József: Műveletek rovásszámokkal (In: Friedrich Klára: Új rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár, 2006)
- Bartucz Lajos: A praehistorikus trepanáció és orvostörténeti vonatkozású sírleletek (Budapest, 1966)
- Batszajhan, Zagd: A hunok régészete, néprajza és története, IV. rész (Turán, 2006, április-június)

- Bálint Csanád: A nagyszentmiklósi kincs (Balassi Kiadó, 2004)
- Bálint Sándor: Sacra Hungária-Népünk ünnepei (1937, Ős-kép kiadó, 2009)
- Bárczy Zoltán: Magyar rovásírás (A Nap fiai – melléklet, 1971)
- Bárczy Zoltán: Őstörténetünkről korszerűen, avagy töprengések a hazáról (1995)
- Bárdi László: Az ősi selyemút világa (Masszi Kiadó, 2003)
- Benczédi Székely István: Krónika ez világnak jeles dolgairól (1558– Krakkó, 1960-Akadémiai Kiadó)
- Bencsik András: Fordul a szél (Artamondo Kft. 2003), továbbá politikai elemzései a Magyar Demokrata hetilapban.
- Bencsik András: A Korona románca (Magyar Demokrata, 2010/24.)
- Benkő Elek: Régészeti megjegyzések székelyföldi rovásfeliratokhoz (Magyar Nyelv, 1994/157-168)
- Benkő Elek: A székely rovásírás (História, 1996/3. szám)
- Benkő Elek: A székely rovásírás korai emlékei (Magyar Nyelv, 1996/75-82)
- Benkő Elek: A székely írás középkori és kora újkori emlékei Erdélyben. Régészeti és történeti jegyzetek (Különlenyomat, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2014)
- Berkesi Gyula: A somogyi mágusvilág utolsó üzenetei (Kézirat, 1999)
- Bertrand, Pierre-Michel: Balkezesnek lenni-bűn vagy erény (Athenaeum Kiadó, 2005.)
- Bél Mátyás: Hungáriából Magyarország felé (Részletek műveiből, Szépirodalmi Kiadó, 1984)
- Bihari János: A párthusokra vonatkozó ethnográfiai adatok antik források után (Debrecen, 1936, In: A pártusok, Anahita-Ninti Bt., 2001)
- Bíró János: Székely rovásírás (Szeged, 1992)
- Blaskovich János: Attila városa (Budapest, 1923)
- Bobula Ida: Sumer-magyar rokonság (Buenos Aires, 1982)
- Bonfini, Antonio: A magyar történelem tizedei (Balassi Kiadó, 1995)
- Bóna István: Az avarok kincsei (Magyar Nemzeti Múzeum, kiállítás katalógus, 1986)
- Borsos Géza: Rovásírásos falutáblák Székelyföldön (In: A számítógépes szabványosításon túl – A magyarok 9. Világkongresszusának kiadványa, 2016.)
- Bosnyák Sándor: Gyűjtöm a lángot a máglya alatt (Jegyzetek a magyar Napkultuszról, Turán, 2003/november, december)
- Bothné Kósa Erika: A rovásírás oktatás 10 éve a Budapest XVII. ker. Zrínyi Miklós Ált. Iskolában. (In: A számítógépes szabványosításon túl-A magyarok 9. Világkongresszusának kiadványa, 2016.)
- Botos László: www.magtudin.org
- Botos László szerk: Magyarságtudományi tanulmányok (Hun-Idea Kiadó, 2008)
- Botos Margaret: Horse-archers and Head hunters: The Fearsome Warriors of the East and the West... (Magyarságtudományi Füzetek, 28. kötet)
- Bozóky Edina: Attila hun király és legendái (Kossuth Kiadó, 2015)
- Brasinszkij, J. B.: Szkíta kincsek nyomában (Helikon, 1985)
- Czakó Gábor: Legrégibb nyelvemlékünk rejtélyei (In: Nyelvédésanyánk, 2016/123)
- Czirják Károly: Dr. Urmánczy Nándor élete és munkássága (Csíkszereda, 2008)
- Czuczor Gergely-Fogarasi János : A magyar nyelv szótára (Pest, 1862)
- Csallány Dezső: A székely-magyar rovásírás emlékei (A Nyíregyházi Jósa András Múzeum évkönyve, III. 1960, 1963)
- Csallány Dezső: A Nagyszentmiklósi aranykincs rovásfeliratainak megfejtése és történeti háttere (A Nyíregyházi Jósa András Múzeum évkönyve, 1967, X.)

- Csallány Dezső: A magyar és az avar rovásírás (A Nyíregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve, 1968/281.)
- Csallány Dezső: Rovásírási emlékek a Kárpát-medencében (A Nyíregyházi Jósa András Múzeum évkönyve, XII-XIV.1972)
- Csíki székely krónika (Magyar Ház, 2000)
- Csomor Lajos: Őfelsége a Magyar Szent Korona (Székesfehérvár, 1996)
- Csutak Vilmos: Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum ötvenéves jubileumára (Sepsiszentgyörgy, 1929)
- Daczó Árpád (Lukács atya): Csíksomlyó titka (Csíkszereda, 2000)
- David-Neel, Alexandra: Mágusok közt Tibetben (Geopen Könyvkiadó, 1999)
- Debreczeni Miklós: Az ősmagyar írás néhány hazai és oroszországi emléke (Pátria Részv. Társ., 1914)
- Dernschwam, Hans: Erdély, Besztercebánya, törökországi útinapló (közreadja Tardy Lajos, Európa Kiadó, 1984)
- Diculescu, Constantin: Die Gepiden (I. Band, Leipzig, 1923)
- Dittler Ferenc: Az ősi magyar rovásírás és mai alkalmazása (Hun-idea Kiadó, 2006)
- Doblhofer, Ernst: Jelek és csodák (Gondolat, 1961)
- Dömötör Tekla: Germán, kelta regék és mondák (Móra Kiadó, 1976)
- Dracsuk, Viktor: Évezredek útjain...(Budapest-Uzsgorod, 1983)
- Dugoncs András: Szittyiai történetek (1806)
- Dümmerth Dezső: Az Árpádok nyomában (Panoráma, 1977)
- Eliade, Mircea: Vallási hiedelmek és eszmék története, I-III. (Osiris Kiadó, 1994-2002)
- Érdy Miklós: A sumir, ural-altáji-magyar rokonság története (New-York,1974)
- Farkas Aladár – Dr. Janitsek Jenő: Borszék története és névanyaga (2008)
- Faulmann, Karl: Illustrierte Geschichte der Schrift (Wien. Pest. Leipzig.1880)
- Fáy Elek: A magyarok őshona (Budapest, 1910)
- Fehér Géza: A bolgár-török műveltség emlékei és magyar őstörténeti vonatkozásai (Budapest, 1931; Napkút Kiadó-2013)
- Fehér Mátyás Jenő: Középkori magyar inkvizíció (1967, Gede testvérek, 1999)
- Fehér Mátyás Jenő: A korai avar kagánok (Buenos Aires, 1972, Ménrót Kiadó, 2000)
- Fehér Mátyás Jenő: Avar kincsek nyomában (Buenos Aires, 1972, Ménrót Kiadó, 2000)
- Fehér M. Jenő: A besenyő rovásírás (In: Besenyő őstörténet, Magyar Ház, 2004)
- Fehérné Walter Anna: Az ékírástól a rovásírásig, I, II. (Buenos Aires, 1975)
- Ferch Magda: Kutatás az Aranykincs utcában (Magyar Nemzet, 2006/január 28)
- Ferenczi Enikő: A „szkita” népnév és „jótörvényű” jelző lényegi összefüggése (In: Székelyföld, kulturális folyóirat, 2010 május)
- Ferenczi Géza – Ferenczi István: Magyar rovásírási emlékekről (In: Művelődéstörténeti Tanulmányok, Kriterion Kiadó, 1979)
- Ferenczi Géza: Székely rovásírási emlékek (Székelyudvarhely, 1997)
- Ferenczi Géza: Régi várak, új írárok (Székelyudvarhely, 2006)
- Fettich Nándor: Népi és kulturális kontinuitás a Kárpát-medencében (Budapest, 1943)
- Fettich Nándor: A szeged-nagyszéksői hun fejedelmi sírlelet, Harmatta János előszavával (M.T.A., 1953)

- Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára, melyben minden város, falu és puszta, betűrendben körülményesen leíratik (Saját kiadás, 1851)
- Fischer Károly Antal: A hún-magyar írás és annak fennmaradt emlékei (1889, Hun-idea Kiadó, 2005)*
- *Fischer könyvének létezik egy 1992-es hasonmás kiadása is a Hétágú Síp Alapítvány által.
- Fodor Ferenc: A magyar rovásírás emlékei (Kézirat, 1982)
- Forrai Sándor: Pásztoraink számrovása (Élet és Tudomány, 1981/11/20)
- Forrai Sándor: Küskarácsontól Sülvester estig (Múzsák Kiadó, 1985)
- Forrai Sándor: Az írás bölcsője és a magyar rovásírás (Gödöllő, 1988)
- Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (Antológia Kiadó, 1994)
- Forrai Sándor: A magyar rovásírás elsajátítása (1996)
- Friedrich, Johannes: Geschichte der Schrift (Heidelberg, 1966)
- Friedrich Klára: Múltunk szétgurult gyöngyszemei (Tanulmány, 1994)
- Friedrich Klára: Roga koronája (Tanulmány, 1997)
- Friedrich Klára: Tanuljuk és tanítsuk a rovásírást, 1998)
- Friedrich Klára: Rovásírás gyakorlatok nem csak gyerekeknek, I, II (2000)
- Friedrich Klára: A rovásírás egyik rejtélye, a két K használata (Turán, 2001/április-május)
- Friedrich Klára: Torma Zsófia igazsága (Magyar Demokrata, 2001, 51-52.)
- Friedrich Klára: Csudabogarak? (Turán, 2002/november-december, 55. oldal)
- Friedrich Klára: Hunok aranya (Magyar Demokrata, 2002/15. szám)
- Friedrich Klára: Rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár (2003)
- Friedrich Klára: Kálmán király varázsgyűrűje, mint a Nagyszentmiklósi Kincs egyik hiányzó darabja? (Magyar Jelen, 2004/8/12; Honlevél, 2011 április, Olvasható még: A Megfejtések könyve I. 2013, 76.)
- Friedrich Klára: Szentkatolnai Bálint Gábor megfejtése a Nagyszentmiklósi Kincsről (Előadás: 2006, továbbá: Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig, 2007)
- Friedrich Klára: Új rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár (2006)
- Friedrich Klára: Torma Zsófia, egy asszony a magyar régészet szolgálatában (2007)
- Friedrich Klára: Tar Mihályról (In: A rovásírás szó védelmében – Friedrich K. – Szakács G: Tászok-tetőtől a bosnyák Piramisokig, 2007, 91. oldal)
- Friedrich Klára: Írástörténeti áttekintő magyar szempontból (2010)
- Friedrich Klára: Rovás emlékek nyomában Székelyföldön (In: Magyar írás-Magyarságtudományi Füzetek, 7. kötet, 2010)
- Friedrich Klára: Rovásírás iskola (Sorozat a Magyarok Világszövetségének kiadványában, a Honlevél-ben, 2008-tól, eddig 50 rész)
- Friedrich Klára: A kisunyomi kerámiatöredék írásjeleiről (Honlevél újság 2010 szeptember, továbbá a Magyarságtudományi Füzetek, 7. kötet-2010 és a Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapján)
- Friedrich Klára: Torma Zsófia pontos születési ideje (Honlevél, 2012 január)
- Friedrich Klára: Grál kehely, király kehely (2012)
- Friedrich Klára: Megfejtések könyve, I. kötet (2013)
- Friedrich Klára: Önálló szavak és vitatható hangértékek a Nikolsburgi ábécében (Megfejtések könyve, I. kötet, 2013)
- Friedrich Klára: Mesterjegyek, nemzetséglelek, tulajdonjegyek, billogok (In: Megfejtések könyve I. 2013/134.)
- Friedrich Klára: Felvidéki rovásírásos emlékek (2014)

- Friedrich Klára: A Nagyszentmiklósi Kincs megfejtési kísérlete (Megfejtések Könyve II./8.)
- Friedrich Klára: Megfejtések könyve, II. kötet (2015)
- Friedrich Klára: A székely-magyar rovásírás kőkori előzményei, mint a Kárpát-medencei őshaza bizonyítékai (2016)
- Friedrich Klára – Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás (2003)
- Friedrich Klára – Szakács Gábor: Kőbe vésték, fába rótták... (2005)
- Friedrich Klára – Szakács Gábor: Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig (2007)
- Friedrich Klára – Szakács Gábor: Ősök és írások (2008)
- Gazda József – Kopacz Attila: Gazdáné Olosz Ella (Kovácszna, 2013)
- Gábor Ferenc: Isten se akarja (A magyarremetei vérengzésről, 2015)
- Georges, Jean: Az írás az emberiség emlékezte (Park Kiadó, 1991)
- Gimbutas, Marija: The Goddesses and Gods of old Europe (Berkeley and Los Angeles, 1982)
- Gimbutas, Marija: The living Goddesses (University of California Press, 1999)
- Gimbutas, Marija: The language of the Goddess (Thames & Hudson, 2001)
- Gondos Béla: Rovásírásos emlékek Erdélyben (Turán, 2001/ápr.-máj.)
- Götz László: Keleten kél a Nap (Püski Kiadó, 1994)
- Grandpierre K. Endre: Aranykincsek hulltak a Hargitára (Népszava Kiadó, 1990)
- Grandpierre K. Endre: A magyarok istenének elrablása avagy a magyar faj nagy elárultatása (Titokfejtő Kiadó, 1993)
- Gubitzka Kálmán: Lábasjóság bélyegzése Bács-Bodrog vármegyében a múlt század első felében (In: Ethnographia melléklete, 1915/75)
- Gyárfás Ágnes: A Halotti Beszéd mondattana (Miskolci Bölcsész Egyesület, 2010)
- Győrffy György: István király és műve (Gondolat kiadó, 1977)
- Gyulai Pál: Torma Zsófia levelesládájából (Bukarest, 1972)
- Halis István: Az ősmagyarok nyomai (Nagykanizsa, 1902)
- Hampel József: A nagy-szent-miklósi aranykincs (Archaeológiai Értesítő, MTA, 1884/1-166)
- Hampel József: A bronzkor emlékei Magyarországon I. rész (1886)
- Hampel József: A régibb középkor emlékei Magyarhonban, IV-X. század, I. kötet (1897)
- Harmatta János: A hun birodalom felbomlása (Különlenyomat, M.T.A., 1952)
- Harmatta János: A környei avarkori rovásírásos felirat (Antik Tanulmányok, 31. kötet, I. szám)
- Harmatta János: Neolitikori írásbeliség Közép-Európában? (In: Antik tanulmányok, Akadémiai Kiadó, 1966)
- Harmatta János: Rovásírásos feliratok avar szíjvégeken (In: Rovásírás a Kárpát-medencében, szerk: Sándor Klára, Szeged, 1982.)
- Harmatta János: Kümös tudun avar fejedelem sírfelirata a Margit-szigeten (Archaeológiai Értesítő, 2004/179)
- Harmatta János: Az avarok nyelvének kérdéséhez (In: Antik tanulmányok, Akadémiai Kiadó, 1983)
- Hatalmasak a viadalokban... Az Alföld szkíta kora (Gyula, 2001)

- Herczeg Ferenc: Cserebőrűek (In: A milói Vénusz karja, Válogatott munkák, 27. kötet, 1933.)
- Hering, Elizabeth: Az írás rejtélye (Gondolat, 1966)
- Herman Ottó: Az ősszám és az ősbetű viszonya irodalmunkban (Archaeologiai Értesítő, 1903)
- Herrmann Antal, dr: Adalékok a rováshoz (Ethnographia, 1904/19, 156)
- Hillebrand Jenő – Bella Lajos: Az őskor embere és kultúrája különös tekintettel hazánkra (Pantheon Irodalmi Intézet, 1921)
- Hillebrand Jenő: Magyarország őskora (Budapest, 1935)
- Hódoly László: A székely vagy régi magyar írás eredete (Pozsony, 1884)
- Hódos László: A Forrai Sándor féle kiállítás rovás emlékeinkből (Kiállítások készítése a Magyarok Házában és számítógépes használatra.)
- Hoppál-Jankovics-Nagy-Szemadám: Jelképtár (Helikon Kiadó, 2004)
- Horvát István: Magyar Ország gyökeres régi nemzetségeiről (Pest, 1820)
- Hunyadi Ilona: Kelták a Kárpát-medencében (Pázmány Péter Tudományegyetem, 1942)
- Huszka József: A magyar turáni ornamentika története (1929, Nyers Csaba kiadása, 1996)
- Iordanes: Getica (Közeledje: Kiss Magdolna, 2004)
- Ipolyi Arnold: Magyar Mythológia (1854, Európa Kiadó, 1987)
- Jakab Barnabás: Őseink öröksége (Debrecen, 2010, 2013)
- Jakab Zsigmondné Mészáros Rozália: Rugonfalva az idők múlásában (Székelyudvarhely, 2004)
- Jakubovich Emil: A székely írás legrégebbi ábécéi (Budapest, 1935)
- Jensen, Hans: Geschichte der Schrift (Hannover, 1923)
- Jerney János: Magyar nyelvkincsek Árpádék korszakaiból (MDCCCLIV, Pest)
- Jordanes: lásd Iordanes
- Józsa Judit: Magyar Nagyasszonyok (2010)
- Józsa Judit: Magyar Örökség I, II. (2015)
- Juhász Irén: A szarvasi avar kori rovásírásos tűtartó (Magyar Tudomány, 1985/2)
- Juhász Irén: Ein Awarenzeitlicher Nadelbehälter mit Kerbschrift aus Szarvas (Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Akadémiai Kiadó, 1983/3-4.)
- Juhász Irén 1992. Újabb rovásírásos emlék Szarvasról. (In: Sándor Klára szerk. Rovásírás a Kárpát-medencében, Szeged, 1992)
- Jung, C.G: Emlékek, álmok, gondolatok (Európa Könyvkiadó, 1997)
- Kabay Lizett: A phaisztoszi korong (Fórum, Kolozsvár, 1973)
- Kabay Lizett: Kulcsképekhez kulcsszavak (Debrecen, 2000)
- Kabay Lizett: A szelet vető táltos (Debrecen, 2001)
- Kabay Lizett: Júlia szép leány halála (Mentor Kiadó, 2002)
- Kalicz Nándor: Agyag istenek (Corvina Kiadó, 1970)
- Kállay Ferenc: A pogány magyarok vallása (1861, Hasonmás kiadás: Püski, évszám nélkül)
- Kálmán Béla: A nevek világa (Gondolat Kiadó, 1967)
- Kálti Márk: Képes Krónika (1358, Európa, 1986)
- Károlyi Mária: A korai rézkor emlékei Vas megyében (Szombathely, 1992)

- Károlyi Mária: Napszülöttek-Savaria földjének ősi kultúrái a rómaiak előtt (2004)
- Kéki Béla: Az írás története (Vince Kiadó, 2002)
- Kémenes Antal: Székely rovásírás és tulajdonjegyek (Gyergyószentmiklós, 1914).
- Kézai Simon: Gesta Hungarorum (Kézai Simon Magyar krónikája címen: Magyar Ház Kiadó, 1999)
- Kisari Balla György: Marsigli tábornok térképei (Magánkiadás, 2005)
- Kiszely István: A svájci hun völgy (Magyarországi Unitárus Egyház Kiadása, 1996)
- Kiszely István: A magyarság őstörténete (Püski Kiadó, 1996, 2000)
- Kiszely István: A magyarság eredete és ősi kultúrája (Püski Kiadó, 2000)
- Kiszely István: Folyamatos lélekrombolás-Mit tanítanak fiataljainknak magyar őstörténet címen? (Magyar Demokrata-2005. jún. 23.)
- Koch, Rudolf: Jelek könyve (1923, Gondolat Kiadó, 1990)
- Kovács Tibor: A bronzkor Magyarországon (Corvina Kiadó, 1977)
- Kós Károly: Néprajzi képek Erdélyből (Tárogató Kiadó, 1994)
- Kósa Ferenc: A székely rovásfeliratok nyelvtörténeti tanulságai (In: Nyelvészeti tanulmányok 1983. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1983)
- Kralovánszky U. Pál: Emlékezzünk Torma Zsófiára (Turán, 1999, ápr. máj.)
- Kriza János: Vadrózsák (1850, Kriterion, 1975)
- Krizsák Kata: Rovásírás oktatás és módszerei a Délvidéken (In: A számítógépes szabványosításon túl-A magyarok 9. Világkongresszusának kiadványa, 2016.)
- Krónikáink magyarul, I., II., III. Fordította: Kulcsár Péter (Balassi Kiadó, 2006, 2007, 2008)
- Kutzián Ida: A Körös kultúra (Pázmány Péter Tudományegyetem, 1944)
- Lambrecht Kálmán: Az ősemlék (Dante Kiadás, 1931)
- Laziczus Gyula: A magyar nyelvjárások (M.T.A. 1936)
- László Gyula: Vértesszőlőstől Pusztaszerig (Gondolat Kiadó, 1974)
- László Gyula: Két hamis rovásszövegről (Magyar Nyelv, Akadémiai Kiadó, 1975/2. szám.
- László Gyula – Rácz István: A Nagyszentmiklósi Kincs (Corvina -1977)
- László Gyula: A nagyszentmiklósi kincs. Vallomás egy könyvről (In: Számadás népünkéről-Ifjúsági Lap és Könyvkiadó, 1986)
- László Gyula: Árpád Népe (Helikon Kiadó, 1986)
- László Gyula: A honfoglaló magyar nép élete (1944, Múzsák Kiadó, 1988)
- Leroi-Gourhan, André: Az őstörténet kultuszai (Kozmosz Könyvek, 1985)
- L. Lipin-A. Belov: Az ékírás regénye (Művelt Nép Kiadó, 1956)
- Locsmándi Miklós: A Rohonczi Kódex (Turán, 2004/nov-dec., 41. old.)
- Lubbock, John: A történelem előtti idők, Budapest, 1876.
- Lukácsy Kristóf : A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei (Eredeti örömeny kútfók után, Kolozsvár, 1870)
- Madarassy Enikő: Tanulmány Dr. Torma Zsófiáról – az első tudományos módszerrel dolgozó magyar régésznőről, aki felfedezte és elsőnek kezdte kutatni a tordosi kultúrát (2014)
- Madarassy László: A rovással való fenyegetésnek egy XIX. századi emléke, Kiskunhalasi rovásírási fapálcák, 1928)
- Magyar Adorján: Ős magyar rovásírás (U.S.A., Warren, 1970)
- Magyar Adorján: A lelkiismeret aranytükre (Duna Kiadó, 1975)

- Magyarország népeinek története az őskortól a honfoglalásig (Kiállításvezető 1970 tájáról, kiadta a Magyar Nemzeti Múzeum)
- Majláth István: Rovásírásunk és magyar nyelvünk (Krónika, 1987 december)
- Makkay János: A magyarországi neolitikum kutatásának új eredményei (Akadémiai Kiadó, 1982)
- Makkay János: A tartariai leletek (Akadémiai Kiadó, 1990)
- Makkay János: Indul a magyar Attila földjére (Közdok, 1996)
- Makkay János: Holt lóra patkó Tanulmányok Torma Zsófia emlékére (A szerzők kiadása, 1999)
- Mandics György: Rejtélyes írások (Akadémiai Kiadó, 1987)
- Mandics György: Róvott múltunk (Irodalmi Jelen Kiadó, I, II, III. 2010-2011)
- Mandics György: Somogyi Antal rovásírásos gyűjteménye (I, II, III. kötet, Magánkiadás, 2012-2014)
- Mandics György: Magyar hegedűsök énekei eleinkről – A Cicero kódex hosszú rovásbeírásai (Kráter Kiadó, 2015)
- Mandics György: Janus Pannonius és a rovásírás (Magánkiadás, 2015)
- Mandics György: A Karacsay kódexről (In: A számítógépes szabványosításon túl-A magyarok 9. Világkongresszusának kiadványa, 2016.)
- Marjalaki Kiss Lajos: Anonymus és a magyarság eredete (Miskolc, 1929)
- Maurer Teodóra-Onody Gyula: Koppány-Somogy hercege (Magánkiadás, 2012)
- Meixner Ildikó: A dyslexia prevenció, reeducáció módszere (1993)
- Meixner Ildikó: Én is tudok olvasni I, II. (Tankönyvkiadó, 1978)
- Mészáros Gyula: Rovásírásos kun nyelvemlékek (Különlenyomat a Népünk és Nyelvünk 1936/11. füzetéből)
- Mészáros Gyula: A nagy-szent-miklósi kincs rovásos feliratainak megfejtése (Ethnographia, 1915/1, apps.arcanum.hu/ethnographia)
- Mészáros Krisztina: Újabb elmélet az ősmagyarok útjáról (Magyar Hírlap, 2015. febr. 14.)
- Miske Kálmán: Fűző és varrótűk a velem-szt-vidi telepről (Archaeológiai Értesítő, 1898).
- Miske Kálmán: Őskori bálványképek Temeskubinban (Archaeologiai Értesítő, 1899)
- Dr. Molnár István-Ughy István: Csontkarcolatok-porszaruk rajzai (Csíkszereda, 1975)
- Molnár József-Simon Györgyi: Magyar nyelvemlékek (Tankönyvkiadó, 1980)
- Molnos Angéla: Magyarító könyvecske (Debrecen, 2001)
- Molnos Angéla: Megmaradásunkért a magyar nyelv ügyében (Debrecen, 2010)
- Nagy Éva: (Kanada, Calgary): A rovásírás megismertetésének, megszerettetésének és terjesztésének szolgálatában (In: A számítógépes szabványosításon túl-A magyarok 9. Világkongresszusának kiadványa, 2016.)
- Nagy Géza: A szkíták nemzetisége (Budapest, 1895)
- Nagy Géza: Magyar nemzetségek (Fehérné Walter Anna kiadása, 1974)
- Nagy Tibor: A pannoniai kereszténység története a római védőrendszer összeomlásáig (1938)
- Netye Zoltán Pál: „Jaj, de lelkem nem tud felrepülni...” (Szerzői magánkiadás, 2017)
- Némäti Kálmán: Rohonczy Codex Tantétel. (Budapest, 1892)
- Németh Gyula: Thomsen a nagyszentmiklósi kincs feliratairól (Egyetemes Filológiai Közlöny, 1917)
- Németh Gyula: A honfoglaló magyarság kialakulása (1930, Gondolat Kiadó– 1991)
- Németh Gyula: A magyar rovásírás (Magyar Nyelvtudományi Közlöny, 1934)

- Németh Gyula: A zárt e bolgár-török jövevényszavainkban (In: Magyar Nyelv, 1942/1)
- Nibelung ének (Remekírók sorozat, fordította Szász Károly, 1868)
- Nisard, M.: Collection des auteurs latin (Paris, M DCCC LV.)
- Oates, David és Joan: A civilizáció hajnala (Helikon Kiadó, 1983)
- Oláh Imre Jenő: Issyk kurgán, Kazahsztán-az ezüst csésze olvasata (1986, Szittyakürt, Cleveleand, U.S.A.)
- Oláh Imre Jenő: Szarvasi avar tűtartó (Ősi Gyökér, Buenos Aires, 1986/május-június)
- Oláh Miklós: Hungária (Magvető Kiadó, 1985)
- Onody Gyula: Koppány-Somogy hercege -lásd: Maurer T.
- Onody Gyula-Onody Márton: Erdélyországtól Somogyországig (Magánkiadás, 2015)
- Orbán Árpád: Nimrud király népe (Csikszereda, 1942)
- Padányi Viktor: Dentu-Magyararia (Turul Kiadó, 1989)
- Page, R. I. : Runes (The British Museum Press, 1987)
- Pais Dezső: A magyar ősvallás nyelvi emlékeiről (Akadémiai Kiadó, 1975)
- Pap Gábor: Jó pásztorok hagyatéka (Sárosi Kiadó, 2007)
- Pataky László: Gélyse kiskán (Tevan Kiadó, 1996)
- Pataky László: Atilla kincse (Turán, 2002/május-június)
- Pálffy Miklós: Hozzászólás a szarvasi-nagyszentmiklósi írás megfejtési kísérleteihez (Életünk folyóirat, 1987/8.)
- Párducz Mihály: A szarmatakor emlékei Magyarországon, I. (Budapest, 1941)
- Petőcz Károly: Az emlékeztetőktől a nyomtatott betűig (1984)
- Piggott, Stuart: Az európai civilizáció kezdetei (Gondolat Kiadó, 1987)
- Priszkosz rétor töredékeiből (Szemelvények, fordította és magyarázta Szilágyi Sándor, 1904)
- Pukkay László: Az Árpádok korának ma már nem létező települései Mátyusföldön (Terra Mátyusföldi havilap, 2015/május)
- Püspöki Nagy Péter: A felsőszemerédi rovásemlék (Magyar Nyelv, 1971/I.)
- Püspöki Nagy Péter: A magyar rovásírás eredetéről (Magyar Nyelv, 1977/3.szám)
- Radics Géza: Eredetünk és Őshazánk (2002, Eredeti kiadás: 1988)
- Ráduly János: Tanuljunk könnyen rovásírni (2004)
- Ransanus, Petrus: A magyarok történetének rövid foglalata (Európa Kiadó, 1985)
- Renfrew, Colin– Bahn, Paul: Régészet (Osiris, 1999)
- Renfrew, Colin: A civilizáció előtt (Osiris, 2005)
- Régi magyar olvasókönyv (Tankönyvkiadó, 1977)
- Ribáry Ferenc: Világtörténelem – Középkor: írta Molnár Antal (1881)
- Riehl, Hans: Die Völkerwanderung. Der langste Marsch der Weltgeschichte (W. Ludwig Verlag, 1988, Csak a Rogáról szóló néhány oldal került hozzám)
- Robinson, Andrew: Az írás története (Jószöveg Műhely, 2003)
- Rokaly József: A Széki -Ta (Gyergyószentmiklós, 2014)
- Roska Márton: Az ősrégészet kézikönyve, I. (Kolozsvár, 1926)
- Roska Márton: A Torma Zsófia gyűjtemény (Kolozsvár, 1941)
- Rovásírás a Kárpát-medencében (Szerk: Sándor Klára, Magyar Őstörténeti Könyvtár, Szeged, 1982)

- Róna Tas András: A szarvasi tűtartó rovásírásos feliratáról (Magyar Tudomány, 1985/2)
- Róna Tas András: A szarvasi tűtartó felirata (Nyelvtudományi Közlemények 1985. 87. kötet. 1.szám)
- Rudgley, Richard: A kőkor elveszett civilizációi (Gold Book, 1998)
- Russwurm, Alexander von Gleichen: Die Siegfriedsage (Stuttgart, 1900 táján)
- Salamin András: A svájci hun-völgy különös története (Előadás, 2010/5/20)
- Salamin András: Az utolsó honfoglalás II. A svájci hunok völgyének különös története (Salamin, 2011)
- Salgó Gabriella: A felvidéki rovásírás oktatás helyzete, módjai (In: A számítógépes szabványosításon túl-A magyarok 9. Világkongresszusának kiadványa, 2016.)
- Samu Pál Attila: Ősi szkíta-hun írásunk (2017)
- Sándor Klára: A Bolognai Rovásemlék (Magyar Őstörténeti Könyvtár, 1991)
- Sándor Klára: A székely írás nyomában (Typotex, 2014)
- Sebestyén Gyula: A magyar honfoglalás mondái (1904, Magyar Ház, 2001)
- Sebestyén Gyula: Rovás és rovásírás (1909, Tinta Kiadó, 2002)
- Sebestyén Gyula: A magyar rovásírás hiteles emlékei (1915)
- Sebestyén Gyula: Miként bizonyosodott be a székely rovásírás hitelessége? (In: Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum ötvenéves jubileumára, szerk: Csutak Vilmos, Sepsiszentgyörgy, 1929, I. kötet)
- Sebestyén László: Kézai Simon védelmében (Nap kiadó, 1997)
- Schüller Hilda: A nagyszentmiklósi aranykincs ornamentikája (Archaeologiai Értesítő, 1937) http://real-j.mtak.hu/337/1/ARCHERT_1937_uf_050.pdf
- Siklóssy László: Műkincseink vándorútja Bécsbe (1919, Magyar Ház-2004)
- Sinkovics Ferenc: A Csepregiek öröksége (Magyar Demokrata, 2000/1)
- Sófalvi András: A székelyudvarhelyi Jézus kápolna (Haáz Rezső Múzeum, 2012)
- Süss, Emanuele: Le incisioni rupestri della Valcamonica (Milano, 1972)
- Szabó István: Az Í-zés esetei a békési nép nyelvében
http://www.adatbank.ro/html/alcim_pdf9897.pdf
- Szabó Károly: A régi hún-székely írásról (Budapesti Szemle, 1866)
- Szakács Gábor: Tájékoztató füzetek a Kárpát-medencei Rovásírás Versenyekről, (2000-2011)
- Szakács Gábor: A titokzatos táltos kövek (Magyar Demokrata, 2001/7)
- Szakács Gábor: Koppány emlékezete (Beszélgetés Stampler Imrével, Magyar Demokrata, 2002/1. szám)
- Szakács Gábor: A kortárs rovásírás atyja (Beszélgetés Forrai Sándorral, Magyar Demokrata, 2003/7)
- Szakács Gábor: Kelták a Csepel-szigeten (Magyar Demokrata, 2004/9)
- Szakács Gábor: Etruszkok és camonik nyomában (Magyar Demokrata, 2005)
- Szakács Gábor: Kálmán király gyűrűje (Magyar Demokrata, 2005/10)
- Szakács Gábor: Etruszk, azaz magyar (Beszélgetés Mario Alinei nyelvészszel, Magyar Demokrata, 2005/37)
- Szakács Gábor: Attila sírja (Magyar Demokrata, 2005/45)
- Szakács Gábor: A hun üst titka – áldozat vagy áldomás (Magyar Demokrata, 2006/27)
- Szakács Gábor: Attila fapalotája (Magyar Demokrata, 2006/ 51-52)
- Szakács Gábor: Az EMP jel titka (Magyar Demokrata, 2007/8)

- Szakács Gábor: Marsigli, Magyarország fölfedezője (In: Friedrich K.-Szakács G: Ősök és írások, 2008; valamint Magyar Demokrata, 2008/46.)
- Szakács Gábor: A humanista költő – Janus Pannonius – (Magyar Demokrata, 2008/51)
- Szakács Gábor: Patakfalvi Sámuel (Rovásbeírásos Biblia - Magyar Demokrata, 2009. szept. 9)
- Szakács Gábor: A pusztai télen (Magyar Demokrata, 2010/1, és honlapunk élő rovatában)
- Szakács Gábor: A zene és az erdő-beszélgetés Hoffmann Rózsa államtitkárral - Magyar Demokrata, 2010. aug. 25.)
- Szakács Gábor: Marsigli nyomdokain (Beszélgetés Kisari Balla Györggyel, Magyar Demokrata, 2011/6, továbbá: www.rovasirasforrai.hu, Kitekintő rovat)
- Szakács Gábor: Kinek az írása? (Magyar Demokrata, 2011. május 4.)
- Szakács Gábor: A magyar íj világbajnoka (Mónus József, Magyar Demokrata, 2011. nov. 30.)
- Szakács Gábor: Az ősi írás értéke (Mandics György, 2012. június 13.)
- Szakács Gábor: A magyar írás apostola (Forrai Sándor, Magyar Demokrata, 2013/8)
- Szakács Gábor: Egy eltűnt ősvallás nyomában (Magyar Demokrata 2013 dec. 18. Németh Zsolt)
- Szakács Gábor: Ragaszkodni a magyarsághoz – Dobó István szerette Lévát (Magyar Demokrata, 2015/33)
- Szakács Gábor: Ha lecsap a stroke (2016)
- Szakács Gábor: A hagyományörző településtáblák elterjesztése a Kárpát-medencében (In: A számítógépes szabványosításon túl-A magyarok 9. Világkongresszusának kiadványa, 2016.)
- Szakács Gábor: Rovásírás, a magyar hagyaték (Magyar Demokrata, 2016/36)
- Szakács Gábor: Múltunk a bódorgó köveken (Magyar Demokrata/2017/jún.7.)
- Szakács Gábor: Történelmi párhuzam (Magyar Demokrata, 2017, július 5.)
- Szakács Gábor: Árpád-kori körtemplomaink üzenete (Magyar Demokrata, 2017. aug. 9.)
- Szarka Sándor: Körvonalazódik Etelköz (Magyar Krónika, 2016/1)
- Szántóné Balázs Edit: Írástörténet és történelemtanítás (Tankönyvkiadó, 1986)
- Szász Béla: Hunok története Attila nagykirály-Bakay Kornél jegyzeteivel (1943, Gede testvérek Bt. 2001)
- Százhalmabatta története (Állandó kiállítás vezetője, szerk: Poroszlai Ildikó és Vicze Magdolna, Matrica Múzeum, 1998).
- Szekeres Lukács Sándor: Kodáros kincsei – fejezetek Felsőőfalva és a Székely Sóvidék történelméből (Székelyudvarhely, 2002)
- Szekeres Lukács Sándor: Székely Mózes, Erdély székely fejedelme (Székelyudvarhely, 2007)
- Szekér J. Aloysius: Magyarok eredete, a régi és mostani magyaroknak nevezetesebb cselekedeteivel együtt (Pest, 1808)
- Szemerey Zsolt: Rovásírásunk gyakorlati alkalmazásáról (1995)
- Szentesné Frigyesi Piroska: A rovásírás és a gyorsírás azonosságai – Az 1200 éves szarvasi tűtartó rovásainak vizsgálata (In: Szondi szerk. 2012)
- Szentkatolnai Bálint Gábor: Attila kincse (Pesti Hírlap, 1892 november 20)
- Szentkatolnai Bálint Gábor: A honfoglalás revíziója (1901, Püski, 2008)
- Székely Zoltán: Árpád-kori rovásjelek Székelyföldről (In: Eleink, 2005.IV. évfolyam, 2. (8.) szám)
- Szinnyei József: Magyar Tájsszótár (Hornvánszky, 1893-1901, Nap Kiadó 2003)

- Szondi Miklós: Róni tanulok (Solt, 2011)
- Szondi Miklós: A halasi rováspálcák (Solt, 2011)
- Szondi Miklós szerk: Az egységes rovás (Solt, 2012)
- Szondi Miklós: Az Old Hungarian betűkészlet megszületése és használata (In: A számítógépes szabványosításon túl-A magyarok 9. Világkongresszusának kiadványa, 2016.)
- Szongott Kristóf: A magyarok eredete és őslaka (Szamosújvár, 1906, szerzői kiadás)
- Szöllősi Kálmán: A nagyszentmiklósi aranykincs és rovásfeliratai-a vesztes fedelelem (Turán, 1999. június-július)
- Tar Mihály (nem azonos az omori polgárral): A rovás népdalainkban (In: A számítógépes szabványosításon túl-A magyarok 9. Világkongresszusának kiadványa, 2016.)
- Tarics Péter: A magyar rovásírás és annak elsajátítási módja (Püski Kiadó, 1998)
- Telling Michael – Heine, Johan: Temples of the African Gods (Zulu Planet Publishers, 2009)
- Téglás Gábor: Dr. Torma Zsófia emlékezete (Déva, 1901)
- Tharan-Trieb Marianne: Múltadban nincs öröm (Szenkatolnai Bálint Gáborról - Dobogó, Történelmi folyóirat, 2003/12.)
- The Danube script in light of the Turdas and Tartaria discoveries (Exhibition catalogue, National History Museum of Transylvania, 2009)
- Thelegdi János „Rudimenta, Priscæ hunnorum linguae...” azaz a hunok régi nyelvének elemei... (1598, Ars Libri kiadó, 1994)
- Thierry, Amadé: Attila történelme (1852, fordította: Szabó Károly, Komár Gábor kiadása, 2001)
- Thompson, E. A.: A hunok (1948, Szukits Könyvkiadó, 2003)
- Thuróczy János: Magyarok Krónikája (1486, Magyar Helikon, 1978)
- Tipary László: Gyöngyszemek Palóccországból – Felsőszemeréd és rovásírásos emlékei (Madách-Posonium, 1995)
- Tisza András: A számítógépes szabványosításon túl (In: A magyarok 9. Világkongresszusának kiadványa, 2016.)
- Tolnai László: Ősi neveink-aranykincseink (Allprint Kiadó, 2007)
- Tolnai lexikon (Budapest, 1926-1933)
- Tomory Zsuzsa: Kezdeteink (Miskolci Bölcsész Egyesület, 1995)
- Tomory Zsuzsa szerk: Magyarságtudományi Értesítők 1-13 (Somogyi Kiadó, 1996-2002)
- Tomory Zsuzsa: Az Arthur legendakör magyar kapcsolatai (A www.magtudin.org honlapon)
- Torma Károly: Római cserépedények és karcolatok (Archaeologiai Értesítő, 1882)
- Torma Károly: Római cserépedény bélyegek és karcolatok (Archaeologiai Értesítő, 1883)
- Torma Zsófia: Neolith kőkorszakbeli telepek Hunyad megyében (Erdélyi Múzeum folyóirat, 1879. május)
- Torma Zsófia: A nándori barlangsoportozat (Erdélyi Múzeum Közlönye, 1880.)
- Torma, Sophie von: Ethnographische Analogieen (Jena, 1894.)
- Torma Zsófia: A tordosi őstelep és hazánk népe ősmítosának maradványai (Künlönyomat, 1897.)
- Torma Zsófia: Sumer nyomok Erdélyben (Szerk: Fehérné W. A. Buenos Aires, 1973.)
- Tóth Kurucz Mária: Aranyfonál (Cleveland, 1990.)

- Trogmayer Ottó: A békés-povádi tamgás íjcsontról
http://www.epa.hu/01600/01609/00004/pdf/MFME_EPA01609_1960_1962_009-038.pdf
- Tulok Magdolna: Száz éve halt meg az első magyar régésznő, Torma Zsófia (Havi Magyar Fórum, 1999 november)
- Turán: 2000/augusztus-szeptember
- Turán: 2001/április-május
- Univerzum folyóirat, A szaka-szkíta halomsír (1982/6)
- Új szerzemények a Magyar Nemzeti Múzeumban, 2004 (Kiállítás katalógus)
- Várkonyi Nándor: Az írás és a könyv története (Széphalom Könyvműhely, 2001)
- Vásáry István: Runiform signs on objects of the avar period (Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae (1972)
- Vásáry István: A magyar rovásírás. A kutatás története és helyzete. (In: Keletkutatás, Kőrösi Csoma Társaság, 1974)
- Vécsey Gyula: <http://orszagepito.hu/sites/all/files/orszagepito-hu/lapszam/92-3-4-vecsey.pdf> Országépítő, 1992/3-4. szám
- Vékony Gábor: Szkíthiától Hungáriáig (Életünk Könyvek, 1997)
- Vékony Gábor: Késő népvándorláskori rovásfeliratok, I., II. (Életünk folyóirat 1985/1., 1985/2.)
- Vékony Gábor: A szarvasi felirat és ami körülötte van (Életünk folyóirat, 1985/12.)
- Vékony Gábor: A székely írás (Nap Kiadó, 2004)
- Vértés László: Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon (Akadémiai Kiadó, 1965)
- Waechter, John: A múlt születése (Helikon, 1988)
- Wimmer, L.F.A: A bezenyei runás fibulák (Archaeologiai Értesítő, 1894)
- Winn, Shan, M.M: Pre writing in south-eastern Europe (Western Publishers, 1981)
- Wosinszky Mór: Leletek a lengyeli őskori telepről (Archaeologiai Közlemények, M.T.A. 1890)
- Zajti Ferenc: A hun-magyar őstörténelem (1928, Reprint:2002)
- Zajti Ferenc: Magyar évezredek (Budapest, 1943)
- Zakar András: Az írás bölcsőjénél (Magyar Őskutatás, 1970/november)
- Zetényi Csukás Ferenc: „Visszatért” Trianon és revízió (Hermanos Kiadó, 2017)
- Zomoráné Cseh Márta: A szarvasi avar tőtartó, a dálnoki református templom és a székelyszombori írott kő rovásfeliratának megfejtési kísérlete (Szamosújvár, 2007)
- Zomoráné Cseh Márta: Dési rovás emlékek (Szamosújvár, 2008)
- Zomoráné Cseh Márta: A székely-magyar rovásírás ábécés könyve (Szamosújvár, 2009)
- Lexikonok, előadások

És még sok más papírkönyv, csodálatos hangulatú könyvtárakból, nem világhálós letöltések...

A Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapja: www.rovasirasforrai.hu

A képek forrásai

Első külső borító:

Barta József fényképe Bartha Mihály rótt alkotásáról.

Hátsó külső borító:

A székelyudvarhelyi Csonkavár kövei és Friedrich Klára. Fénykép: Habedank Marianna, 2009.

Belső borítók:

- 1, 2. kép:** Díszek a telki hun leletből. Fénykép: MTI. Szigetvári Zsolt, 2016.
 - 3. kép:** Csíksomlyói Nap kő. Fénykép: Friedrich Klára, 2011.
 - 4. kép:** Rovásjel keresés a bódorgó köveken, Maroshévíz határában. Fénykép: Veres Nándor, 2017.
 - 5. kép:** A Szarvasi Tűtartó (Az avarok aranya – A nagyszentmiklósi kincs, M.N.M. Helikon, 2002)
 - 6. kép:** Forrai Sándor iskolásoknak beszél a rovásírásról. Védett kép! Másutt csak a tulajdonos engedélyével használható fel.
 - 7. kép:** Néhány a kolozsvári Szent Mihály templom mesterjegyei közül. Fénykép: Bräutigam Ilona, 2017.
 - 8. kép:** Dr. Meixner Ildikó gyógypedagógus, logopédus, pszichológus. Fénykép: Gilicze Bálint, 1998.
4. oldal: Molnár-Simon: Magyar nyelvelmékek (1980)
A versekhez tartozó képek Huszka József: A magyar turáni ornamentika története c. könyvéből származnak. (1929, 1996)

A könyv címének forrása: Arany János: Buda halála (8. ének, 1863)

Meixner Ildikó

A rovásírás kutatása, terjesztése területén nagyon sok a feladat, nem pihenhetünk. Ezt az is mutatja, hogy a magyar rovásírás még mindig nem lett hungarikum, a fröccs (Spritzer) viszont igen.

Nem vagyok ellensége a fröccsnek, főleg ha rozéborból készül, de a magyar művelődéstörténet legértékesebb kincsét, a rovásírást kellett volna elsőként felvenni a hungarikumok sorába.

Rovás emlékeink pusztulnak, eltűnedeznek, a hivatalos szakemberek semmit nem tesznek megmentésükért, összegyűjtésükért, pedig tekintélyük, idejük lenne rá. Azért sem tettek semmit, hogy a magyar rovásírás a Unicode-ba kerüljön, vagy Forrai Sándor munkássága Magyar Örökség Díjas legyen.

Mindezeket a feladatokat az általuk dilettánsnak, laikusnak, délibábosnak gúnyolt magyar emberek - kis fizetésből, kis nyugdíjból élők - idejüket, pénzüket, egészségüket feláldozva végzik el.

Friedrich Klára

